

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

a

ΛΑΤΙΝΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

GRAMMATICA
LATINA

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
753

y

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ
ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1969

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΤ'

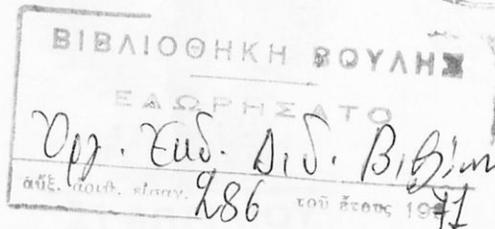
89

ΣΧΒ

Σταυροφόρος / Αρχαίος Α1

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΔΕΡ/Τ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ ΕΡΕΥΝΑΣ
188

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ

ΣΤ' 89 ΣΧΒ
Γραμματική (Αρχαία Α)
ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Δ', Ε' και ΣΤ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1969

002
WΛΣ
ΣΤ2B
753

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ"
ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ"
ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

1. Γράμματα καὶ ὀνόματα αὐτῶν. — Τὰ γράμματα (*litterae*) τοῦ Λατινικοῦ ἀλφαβήτου εἶναι, ὅπως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ, 24, τὰ ἐξῆς :

Γράμματα *	Ὄνόματα	Γράμματα	Ὄνόματα
Aa	ἄ	Nn	ἐν
Bb	μπέ	Oo	ὀ
Cc	κά (ἡ τσέ)	Pp	πέ
Dd	ντέ	Qq	κού
Ee	ἔ	Rr	ἔρ
Ff	ἔφ	Ss	ἔς
Gg	γκέ	Tt	τέ
Hh	χά	Uu	οῦ
Ii	ἱ	Vv	βέ
(Jj)	γιώτ)	Xx	ἕξ
Ll	ἔλ	Yy	ὄ γκραίκουμ **
Mm	ἔμ	Zz	ζῆτα

Ἐκ τούτων α') ἐξ εἶναι φωνήεντα (*vocales*) : a, e, i, o, u, γ' β') δέκα ἐπτὰ εἶναι σύμφωνα (*consonantes*) : b, c, d, f, g, (j), l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z, καὶ γ') ἐν, τὸ h, εἶναι κυρίως πνεῦμα δασύ (*spiritus asper*), προφέρεται δὲ ὡς ἐν λεπτόν χ : *historia* (πρόφ. χιστόρια) .

* Τὰ κεφαλαῖα γράμματα λατινιστὶ λέγονται *litterae maiusculae*, τὰ δὲ μικρὰ *litterae minusculae*.

** Λέγεται *y graecum*, ἦτοι ἡ Ἑλληνικόν, διότι παριστάνει τὸ υ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς λέξεις ελλημμένας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς *pygāmis, syllāba*, κλπ.

Σημείωσις. Εἰς λέξεις εἰλημμένας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Λατινικὴν τὸ θ' ἀποδίδεται διὰ τοῦ th, τὸ φ διὰ τοῦ ph καὶ τὸ χ διὰ τοῦ ch : Athēnae. Ἀθῆναι, philoſōphus φιλόσοφος, Chios Χίος.

2. Προφορά. — 1) Τὰ φωνήεντα a, e, i, o καὶ ū προφέρονται ὡς τὰ Ἑλληνικὰ α, ε, ι, ο, υ, τὸ δὲ u προφέρεται ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ δίφθογγος ου: aliēnus (προφ. ἀλιένους) ἀλλότριος, operīo (πρόφ. ὀπέριο) καλύπτω, syllāba (πρόφ. σύλλαμπα) συλλαβή.

Σημείωσις. Τὰ γράμματα **i** καὶ **u** χρησιμοποιοῦνται κατὰ τὴν ἀρχικὴν λατινικὴν γραφὴν καὶ πρὸς παράστασιν συμφωνικῶν φθόγγων, ἤτοι τὸ μὲν **i** καὶ πρὸς παράστασιν τοῦ φθόγγου γj (j), τὸ δὲ **u** καὶ πρὸς παράστασιν τοῦ φθόγγου β (v). Τὸ γράμμα j (γιώτ), ἐν ἀχρηστία νῦν, εἶναι νεωτερικὸν ἐπιπόνημα πρὸς εὐκολίαν τῆς ἀναγνώσεως. Προφέρονται δὲ τὸ **i** ὡς γj καὶ τὸ **u** ὡς β, ὅταν συνεχέρονται μὲ ἀκολουθοῦν εὐθὺς κατόπιν αὐτῶν φωνῆεν, ὡς ianūa (γιάνουα, πρβλ. γιατρὸς) θύρα, iecur (γιέκουρ) ἥπαρ, aio (ἄγιο) λέγω, ius (γιούς) δίκαιον, uos (= vos, βός) σεῖς, uiuo (= vino, βίβο) ζῶ· ἀλλὰ: iens (πρόφ. ἴενς) πορευόμενος, pario (πρόφ. πάρι-ο) γεννῶ, suos (πρόφ. σούος) ἰδικούς του, minūo (προφ. μίνου-ο) ἐλαττῶ.

2) Ἐκ τῶν συμφώνων :

τὸ **b** προφέρεται ὅπως τὸ μπ εἰς τὴν λέξιν π.χ. μπαμπᾶς : barba (μπάρμπα) πώγων.

τὸ **d** προφέρεται ὅπως τὸ ντ εἰς τὴν λέξιν π.χ. ντάμα : domīnus (ντόμινους) κύριος.

τὸ **g** προφέρεται ὅπως τὸ γκ εἰς τὴν λέξιν π.χ. γκάφα : genu (γκένου) γόνυ.

τὸ **q** παρακαλοθεῖται πάντοτε ὑπὸ τοῦ u, μετὰ τούτου δὲ προφέρεται περίπου ὡς κβ : quies (κβίης) ἡσυχία, aqua (ἄκβα) ὕδωρ.

Σημείωσις. Καὶ τὸ **g** καὶ τὸ **u**, ἤτοι τὸ σύμπλεγμα gu, ὅταν μετὰ ἐπομένου φωνήεντος ἀποτελῇ μίαν συλλαβὴν, προφέρεται ὡς γκβ : lingua (λίνγκβα) γλῶσσα, sanguis (σάνγκβις) αἷμα. Ἀλλὰ ar-gū-o (ἄρ-γκου-ο) ἐλέγκω.

τὸ **v** προφέρεται ὅπως τὸ β : vas (βᾶς) σκεῦος.

τὸ **z** προφέρεται ὅπως τὸ τζ εἰς τὴν λέξιν π.χ. Τζώρτζης : maza (μάτζα) μᾶζα.

τὰ λοιπὰ σύμφωνα c, f, l, m, n, p, r, s, t, x προφέρονται ὅπως τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κ, φ, λ, λ, μ, ν, π, ρ, σ, τ. ξ.

Σημείωσις. Συνήθως κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν λατινικοῦ κειμένου προφέρομεν (οὐχὶ ὀρθῶς) :

α') τὸ σύμφωνον **e** πρὸ τοῦ **i** ἢ τοῦ **y**, καθὼς καὶ πρὸ τῶν διφθόγων **ae**, **oe** καὶ **eu** ὡς τὸ **τσ** εἰς τὴν λέξιν π.χ. **τσαπί** : *cecidi* (τσέτσιντι, ἀντι **κέκι-ντι**) ἔπεσον, *cynicus* (τσύνικους, ἀντι **κύνικους**) κυνικός, *caedo* (τσαίντο, ἀντι **καίντο**) κόπτω, *coepi* (τσέπι, ἀντι **κέπι**) ἤρχισα, *ceui* (τσέου, ἀντι **κέου**) ἤ-

β') τὸ **s** ἐντὸς λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων ὡς τὸ **ζ** : *rosa* (ῥόζα, ἀντι **ρόσα**) ῥόδον, *asīnus* (ἄζινους, ἀντι **ἄσινους**) ὄνος.

γ') τὴν συλλαβὴν **ti** ἐντὸς λέξεως πρὸ φωνηέντος (ἂν δὲν προηγῆται αὐτῆς **s** ἢ **x**) ὡς **τσι** : *consecutio** (κονσεκούτσιο, ἀντι **κονσεκούτιο**) ἀκολουθία, *tertius* (τέρτσιους, ἀντι **τέρτιους**) τρίτος.

3. Δίφθογγοι (diphthongi).—Διφθόγγους ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει 4, τὰς ἐξῆς : **ae**, **au**, **eu**, **oe**. Ἐκ τούτων :

ἡ **ae** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν δίφθογγον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης **αι** καὶ προφέρεται ὁμοίως : *Aenēas* (Αἰνέας) Αἰνεΐας, *caecus* (καίκους) τυφλός·

ἡ **au** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν **αυ**, προφέρεται δὲ ὡς τὸ **αου** (μονοσυλλάβως) : *nauta* (νάου-τα) ναύτης, *laudo* (λάου-ντο) ἐπαινώ·

ἡ **eu** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν **ευ**, προφέρεται δὲ ὡς τὸ **εου** (μονοσυλλάβως) : *Eurōpa* (Ἐου-ρώπα) Εὐρώπη, *Leucas* (Λέου-κας) Λευκάς·

ἡ **oe** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰς διφθόγγους τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης **οι** καὶ **ω**, προφέρεται δὲ ὡς ἡ γαλλικὴ δίφθογγος **eu** (ἦτοι ὡς τι μεταξὺ τοῦ **ο** καὶ τοῦ **ε**) : *Boeotia* (Μπευότια) Βοιωτία, *comoedia* (κομειντία) κωμωδία.

Σημείωσις. Τὸ **ae**, **au**, **eu** καὶ **oe** δὲν εἶναι πάντοτε δίφθογγοι. Τὰ ἀποτελοῦντα τὰ συμπλέγματα ταῦτα φωνήεντα εἰς ὠρισμένας λέξεις προφέρονται χωριστά· π.χ. *aer* (ἄερ) ἄηρ, *aenēus* (ἀένεους) χαλκοῦς, *Laudicēa* (Λα-ου-ντικέα) Λαοδικεΐα, *eunt* (ἔουντ) πορεύονται, *cōerceo* (κόερκεο) συνείργω, συνέχω.

4. Διαίσεις τῶν συμφώνων—1) Τὰ σύμφωνα διαιροῦνται εἰς :

α') ἑπτὰ ἄφωνα (*mutae*) : **b**, **c**, **d**, **g**, **p**, **q**, **t**·

β') δύο ὑγρά (*liquidae*) : **l**, **r**·

γ') δύο ἔρρινα (*nasales*) : **m**, **n**·

δ') τέσσαρα συριστικά (*sibilantes* ἢ *spirantes*) : **j**, **f**, **s**, **v**·

ε') δύο διπλᾶ (*duplices*) : **x** καὶ **z** (ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν **x** προέρχεται συνήθως ἐξ ἐνώσεως τοῦ **c** ἢ τοῦ **g** μετὰ τοῦ **s**, τὸ δὲ **z**, χρησιμοποιούμενον εἰς λέξεις εἰλημμένας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἢ ἐξ ἄλλων γλωσσῶν, περιέχει τοὺς φθόγγους **ds**· (πρβλ. τὰ διπλᾶ **ζ** καὶ **ξ** τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης).

2) Τὰ ἄφωνα ὑποδιαιροῦνται εἰς :

α') τρία οὐρανικά (gutturales) : c, g, q'

β') δύο χειλικὰ (labiales) : b, p'

γ') δύο ὀδοντικά (dentales) : d, t.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν συμφώνων τῆς Λατινικῆς γλώσσης ληκτικά λέξεων εἶναι α') ἐκ τῶν ἀφώνων τὸ c καὶ τὸ t : lac γάλα, caput κεφαλή· β') τὰ ὄγρὰ καὶ τὰ ἔνρινα l, r, m, n : consul ὑπάτος, cor καρδιά, bellum πόλεμος, nomen ὄνομα· γ') τὸ συριστικὸν s καὶ τὸ διπλοῦν x, καθὼς καὶ τὰ συμφωνικά συμπλέγματα bs, ns, ms, ps, rs, rbs, lx (=lcs) καὶ rx (=res) : mos ἥθος, dux ἡγεμὼν, trabs δοκός, dens ὀδούς, hiems χειμῶν, princeps ἄρχων, πρῶτος, ars τέχνη, urbs πόλις, stirps ρίζα, falx δρέπανον, arx ἀκρόπολις.

Ἄν εἰς τὸ τέλος λέξεως εὔρεθῇ ἄλλο τι ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ληκτικῶν συμφώνων, ἀποβάλλεται, ὅπως ἀποβάλλεται καὶ τὸ ἕτερον ἐκ δύο συμφώνων, τῶν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα εὔρεθῶν εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως. Οὕτω lac (ἐκ τοῦ lact -), cor (ἐκ τοῦ cord -), mel (ἐκ τοῦ mell-), os (ἐκ τοῦ oss -).

Ἄν δέ εἰς τὸ τέλος λέξεως εὔρεθῇ τὸ συμφωνικὸν σύμπλεγμα ds ἢ ts ἢ nts, τότε τὸ ὀδοντικὸν (d ἢ t) πρὸς τοῦ s ἀποβάλλεται : (laud - s) laus ἔπαινος, (salut - s) salus σωτηρία, (dent - s) dens ὀδούς, (noct - s) nox νύξ. (Περβλ. τὰ Ἑλληνικά ἐλπίς ἐκ τοῦ ἐλπίδ-ς, τάπηξ ἐκ τοῦ τάπητ-ς, ἐλέφας ἐκ τοῦ ἐλέφαντ-ς, νύξ ἐκ τοῦ νύκτ-ς).

5. Ὁ συλλαβισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων, ἦτοι ὁ χωρισμὸς αὐτῶν εἰς συλλαβάς, γίνεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν : a-gī-te, Ae-nē-as, si-sto, ve-strum, li-ber-tas, ex-ter-nus, val-lum, ad-sto, κλπ.

6. Ποσότης φωνηέντων καὶ συλλαβῶν.—1) Τὰ φωνήεντα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι πάντα δίχρονα, ἦτοι ταῦτα εἶναι ἄλλοτε μὲν μακρὰ (longae) ā, ē, ī, ō, ū, ū, ἄλλοτε δὲ βραχεὰ (breves) ä, ě, ĭ, ŏ, ŭ, ŷ.

Αἱ δίφθογοι εἶναι πάντοτε μακραί.

Σημείωσις. Κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ φωνῆεν πρὸ φωνήεντος βραχύνεται (vocalis ante vocalem corripitur).

2) Συλλαβὴ τις λατινικῆς λέξεως εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν :

α') φύσει βραχεῖα (syllaba natūra brevis), ἂν ἔχη βραχὺ φωνήεν πρὸ ἄλλου φωνήεντος ἢ πρὸ ἀπλοῦ συμφώνου, ἢ ἂν ἡ συλλαβὴ αὕτη, ἢ ἔχουσα τὸ βραχὺ φωνήεν, εὔρισκεται ἐντελῶς εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως : āeris (τοῦ ἀέρος), lēgītē (ἀναγνώσατε)·

β') φύσει μακρά (syllāba natūra longa), ἃν ἔχη μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον: amate (ἀγαπᾶτε), aulae (αὐλαί).

γ') θέσει μακρά (syllāba positīōne longa), ἃν ἔχη μὲν βραχὺ φωνῆεν, ἀλλὰ πρὸ δύο ἢ τριῶν συμφώνων ἢ πρὸ ἑνὸς διπλοῦ: ter-gumi, (νῶτον), si-sto (ἴστημι), val-lum (γαράκιωμα), a-xis (ἄξιον).

Σημεῖωσις. Συλλαβὴ ἔχουσα βραχὺ φωνῆεν πρὸ δύο συμφώνων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὑγρὸν, λέγεται **κοινὴ** ἢ **ἀδιάφορος** (syllaba anceps) καὶ δύναται αὕτη εἰς τοὺς ποιητάς νὰ λαμβάνηται, κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ μέτρου, καὶ ὡς μακρά: volūces (volūces), tenēbrae (tenēbrae).

7. Τονισμός.— Σημεῖα τόνων δὲν ἔχει ἡ λατινικὴ γραφή, ὁ δὲ τονισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων γίνεται κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνας:

1) Πᾶσα δισύλλαβος λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (penultīma): māter (μάτηρ) μήτηρ, laurus (λάου-ρους) δάφνη, lēgo (λέ-γω) ἀναγιγνώσκω.

2) Πολυσύλλαβος τις λέξις τονίζεται ἀναλόγως τῆς ποσότητος τῆς παραληγούσης αὐτῆς:

α') εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἃν αὕτη εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρά: Eurōpa (Ἐου-ρώπα) Εὐρώπη, puella (πουέλλα) κόρη, libertas (λιμπέρτας) ἐλευθερία:

β') εἰς τὴν προπαραλήγουσαν (antepenultīma), ἃν ἡ παραλήγουσα αὐτῆς εἶναι βραχεῖα: anīma (ἄνιμα) ψυχὴ, ropūlus (πόπου-λος) λαός.

8. Ἐγκλισις τόνου.— Συνήθεις ἐγγλιτικαὶ λέξεις τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι τρεῖς, τὸ que (τε, καί), τὸ ve (ἦ) καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν μόριον) ne (ἦ, ἄρα γε). Αὗται προσαρτῶνται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐκάστοτε προηγούμενης λέξεως, ὁ δὲ **τόνος** αὐτῶν:

1) ἃν ἡ προηγούμενη λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (§ 7, 1 καὶ 2, α') καὶ ἔχη τὴν λήγουσαν αὐτῆς βραχεῖαν, **ἀποβάλλεται**: mensāque (μένσακιβε) καὶ ἡ τράπεζα, meliōrāne (μελιόραβε) ἢ τὰ κρείττω:

2) ἃν ἡ προηγούμενη λέξις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν (§ 7, 2, β') ἢ τονίζεται μὲν εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔχη ὁμοίως τὴν λήγουσαν αὐτῆς μακράν, **ἀναβιβάζεται** εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγούμενης λέξεως, ἥτις οὕτως ἔχει δύο τόνους: filiūsq̄ue (φί-λιούσκιβε)

καὶ ὁ υἷος, multōsque (μούλτόσκιβε) καὶ πολλούς, aliāve (ἀλιάβε) ἢ ἄλλα, amicosne (ἀμικόσνε) ἄρά γε τοὺς φίλους ;

9. Σημεῖα στίξεως.— Ἐκ τῶν σημείων τῆς στίξεως εἰς τὴν Λατινικὴν γραφὴν τὸ κόμμα (, virgūla), ἡ τελεία (. punctum) καὶ τὸ ἐπιφωνηματικὸν (! signum exclamationis) εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς.

Διάφορα σημεῖα στίξεως εἶναι τρία, ἦτοι :

α' τὸ κῶλον (: colon)·

β' τὸ ἡμίκωλον (; semicōlon ἢ punctum et comma), τὰ ὅποια ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν **μέσην** ἢ **ἄνω στιγμὴν** τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς (·), καὶ

γ' τὸ ἐρωτηματικὸν (? signum interrogationis).

ΜΕΡΟΣ Β΄
ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

10. Τὰ μέρη τοῦ λόγου (partes orationis) εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν εἶναι ἑννέα :

1) πέντε κλιτὰ (declinabilia), ἦτοι α΄) ὄνομα οὐσιαστικόν (nomen substantivum), β΄) ὄνομα ἐπίθετον (nomen adiectivum), γ΄) ἀντωνυμία (pronomen), δ΄) μετοχή (participium), ε΄) ῥῆμα (verbum)· καὶ

2) τέσσαρα ἄκλιτα (indeclinabilia ἢ particulae = μόρια), ἦτοι α΄) ἐπίρρημα (adverbium), β΄) πρόθεσις (praepositio), γ΄) σύνδεσμος (coniunctio), δ΄) ἐπιφώνημα (interiectio).

Ἄρθρον ἡ Λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει, ἐκ τῆς κοινῆς δὲ τῶν διαλεγόμενων ἀντιλήψεως ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμπραζομένων κατανοεῖται, ἂν ὄνομά τι λαμβάνεται εἰς τὸν λόγον ὡς γνωστὸν καὶ ὀρισμένον ἢ ὡς ἄγνωστον καὶ ἀόριστον : miles venit (= ὁ στρατιώτης ἔρχεται - ἢ - εἰς στρατιώτης ἔρχεται).

11. Τὰ οὐσιαστικὰ διακρίνονται καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἰς συγκεκριμένα (concreta) καὶ εἰς ἀφηρημένα (abstracta), τὰ δὲ συγκεκριμένα πάλιν διακρίνονται εἰς κύρια (propria) καὶ εἰς προσηγορικά (appellativa).

12. Τὰ παρεπόμενα τῶν ὀνομάτων καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι τέσσαρα, ἦτοι γένος (genus), ἀριθμὸς (numerus), πτώσις (casus) καὶ κλίσις (declinatio).

1) Γένη καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει τρία, ἀρσενικόν (masculinum), θηλυκόν (femininum) καὶ οὐδέτερον (neutrum) : vir ἀνὴρ, femina γυνή, malum μῆλον.

Σημείωσις. Διὰ τὴν ἔλλειψιν ἄρθρου εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, τὸ γένος ὀνόματός τινος δύναται νὰ τὸ ἀναγνωρίζῃ τις μόνον ἐκ τῆς καταλήξεως, ἢ, ἂν τὸ ὄνομα δηλοῖ **πρόσωπον**, ἐκ τοῦ σημασινομένου ὑπ' αὐτοῦ. Οὕτως ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν δηλούντων **πρόσωπα**, ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν, ἀρσενικοῦ μὲν γένους εἶναι τὰ δηλούντα ἄρρενα πρόσωπα (ὡς vir ἄνθρωπος, miles στρατιώτης), θηλυκοῦ δὲ γένους εἶναι τὰ δηλούντα θηλυκὰ πρόσωπα (ὡς mulier γυνή, virgo παρθένος). Ἐκ τῶν ἄλλων ὀνομάτων, τῶν δηλούντων δηλαδὴ **πράγματα**, **ἐνεργείας**, **ἀφηρημένην τινὰ ἔννοιαν** κλπ., πολλὰ μὲν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους μὲ τὰ ἀντιστοιχοῦντα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης (ὡς collis ἄρσ., λόφος ἄρσ. - mensa θηλ., τράπεζα θηλ. - donum οὐδ., δῶρον οὐδ.), πολλὰ ὅμως εἶναι διαφόρου γένους (ὡς vinum οὐδ., ὁ οἶνος ἄρσ. - mare οὐδ., ἡ θάλασσα θηλ. - ara θηλ., ὁ βωμὸς ἄρσ. - silva θηλ., τὸ δάσος οὐδ.).

Ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως εἶναι, ὅτι εἰς τὴν Λατινικὴν τὰ ὀνόματα τῶν **μετάλλων** γενικῶς εἶναι γένους οὐδετέρου : aurum ὁ χρυσός, argentum ὁ ἄργυρος, ferrum ὁ σίδηρος, aes ὁ χαλκός.

2) Ἄριθμοὺς ἡ Λατινικὴ ἔχει δύο (ὅπως καὶ ἡ νέα Ἑλληνικὴ), ἥτοι ἐνικὸν (singularis) καὶ πληθυντικὸν (pluralis).

3) Πτώσεις ἡ Λατινικὴ ἔχει ἕξι : τὴν ὀνομαστικὴν (nominativus), τὴν γενικὴν (genetivus), τὴν δοτικὴν (dativus), τὴν αἰτιατικὴν (accusativus), τὴν κλητικὴν (vocativus) καὶ προσέτι τὴν **ἀφαιρετικὴν** (ablativus), περὶ τῆς ὁποίας ἰδὲ εἰς τὸ Συντακτικόν.

4) Κλίσεις ἡ Λατινικὴ ἔχει πέντε.

13. Εἰς πᾶσαν κλίσιν :

1) ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ, πλὴν τῆς ἐνικῆς κλητικῆς τῶν εἰς - us δευτεροκλίτων ὀνομάτων (ληγούσης εἰς - e)· βλ. καὶ § 19, 1.

2) ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι πάντοτε ὁμοία μὲ τὴν δοτικὴν αὐτοῦ.

3) τὰ οὐδέτερα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν ἔχουν τὰς αὐτὰς καταλήξεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν).

4) τὸ θέμα τοῦ ὀνόματος εὐρίσκεται ἐκ τῆς πληθυντικῆς γενικῆς, ἀφαιρουμένης τῆς (ἀρχικῆς) καταλήξεως αὐτῆς - rum ἢ - um.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΛΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

1. Πρώτη κλίσις (Declinatio prima)

14. Ἡ πρώτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἄρσενικά καὶ θηλυκὰ μόνον (ὅπως ἡ πρώτη κλίσις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

Τὰ ὀνόματα ταῦτα λήγουν εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικήν εἰς - ἄ (γεν. - ae)· χαρακτηρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος a (§ 13, 4).

Π α ρ ἄ δ ε ι γ μ α

(mensa τράπεζα, θ. mensa-)

	Singularis		Pluralis	
Nominativus	mens - ἄ	τράπεζα	mens - ae	τράπεζαι
Genetivus	mens - ae	τραπέζης	mens - ārum	τραπέζων
Dativus	mens - ae	τραπέζῃ	mens - īs	τραπέζαις
Accusativus	mens - ām	τράπεζαν	mens - ās	τραπέζας
Vocativus	mens - ἄ	τράπεζα	mens - ae	τράπεζαι
Ablativus	mens - ā	(§ 12, 3)	mens - īs	(§ 13, 2)

Ὅμοιως κλίνονται καὶ τὰ ὀνόματα terra γῆ, χώρα, insula νῆσος, statua ἀνδριάς, rugna μάχη, κλπ., καθὼς καὶ τὰ ἄρσενικά ὀνόματα nauta ναύτης, agricola γεωργός, pōeta ποιητής, Sequāna Σηκουάνας, κλπ. (βλ. § 12, 1, σημ.).

15. Ἄνωμαλῖαι πρωτοκλίτων ὀνομάτων.—1) Τὰ θηλυκὰ ὀνόματα dea (θεά) καὶ filia (θυγάτηρ) τὴν δοτικήν καὶ τὴν ἀφαιρετικήν τοῦ πληθυντικοῦ (deis, filiis) τὴν σχηματίζουν κανονικῶς εἰς - abus, ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ διάκρισις ἀπὸ τὰς ὁμοίας ἀντιστοίχους πτώσεις τῶν ἄρσενικῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων deus θεός καὶ filius υἱός. Οὕτω λέγεται deis et deabus ἢ dis deabusque (τοῖς θεοῖς καὶ ταῖς θεαῖς), filiis et filiabus ἢ fillis filiabusque (τοῖς υἱοῖς καὶ τὰς θυγατέρας).

2) Τὸ ὄνομα familia (οἰκογένεια) εἰς τὴν γενικήν τοῦ ἐνικοῦ ἔχει κατάληξιν κανονικῶς - ae, ἀλλὰ καὶ - as (ἀρχαϊκῶς, ὁμοίως μὲ τὴν

Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) εἰς τὰς φράσεις pater familias (οἰκοδεσπότης), mater familias (οἰκοδέσποινα), κ.ἄ.τ.

Ἄλλη ἀρχαϊκὴ κατάληξις, μὲ τὴν ὁποίαν σχηματίζουν πρωτόκλιτα ὀνόματα τὴν γενικὴν τοῦ ἑνικοῦ (ἰδίως εἰς τοὺς παλαιότερους ποιητάς), εἶναι - **āi** (κατὰ τὴν β' κλίσιν) : aulāi (= aulae, τῆς αὐλῆς), terrāi (= terrae, τῆς γῆς).

Τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἢ κατάληξις - arum εἰς τινὰ ὀνόματα συγκόπτεται εἰς - **um** : drachmum = drachmarum. (Οὕτω καὶ ἐπὶ δευτεροκλίτων talentum = talentorum, Argivum = Argivorum).

16. Ἑλληνικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, ἰδίως κύρια, μετενηνεγμένα εἰς τὴν Λατινικὴν, σχηματίζουν συνήθως ἐν αὐτῇ πτώσεις τινὰς τοῦ ἑνικοῦ παρομοίως, ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ : (Αἰνεΐας) nom. Aeneas, acc. Aenean· (Ἀγχίσης) nom. Anchises, acc. Anchisen, voc. Anchise· (Πηνελόπη) nom. (Penelōpa καὶ) Penelope, gen. Penelopae καὶ Penelopes, acc. Penelopen, voc. Penelope.

Πολλὰ δὲ εἰς -ης (ὡς Ἀλκιβιάδης, Ἀριστείδης κ.τ.τ.) σχηματίζονται ἐν τῇ Λατινικῇ ὡς τριτόκλιτα: Alcibiādes, gen. Alcebiadis κλπ., κλητικὴ Alcibiadē κατὰ τὴν πρώτην Ἑλληνικὴν κλίσιν.

2. Δευτέρα κλίσις (Declinatio secunda)

17. Ἡ δευτέρα κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰς - us ἢ εἰς - er (γεν. - i) καὶ οὐδέτερα εἰς - um (γεν. - i)· χαρακτηριστὸ τοῦ θέματος ο (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ἰ γ μ α τ α

(dominus κύριος, θ. domino -, puer παῖς, θ. puero -, ager ἀγρός, θ. agro -, donum δῶρον, θ. dono-).

Singularis

Nom.	domin-ūs	puer	ager	dōn-ŭm
Gen.	domin-ī	puēr-i	agr-i	don-ī
Dat.	domin-ō	puer-o	agr-o	don-ō
Acc.	domin-ŭm	puer-um	agr-um	don-ŭm
Voc.	domin-ē	puer	ager	don-ŭm
Abl.	domin-ō	puer-o	agr-o	don-ō

Pluralis

Nom.	domin-ī	puer-i	agr-i	don-ǎ
Gen.	domin-ōrūm	puer-orum	agr-orum	don-ōrūm
Dat.	domin-īs	puer-is	agr-is	don-īs
Acc.	domin-ōs	puer-os	agr-os	don-ǎ
Voc.	domin-ī	puer-i	agr-i	don-ǎ
Abl.	domin-īs	puer-is	agr-is	don-īs

Κατὰ τὸ **dominus** κλίνονται καὶ τὰ **pōpulus** λαός, **numērus** ἀριθμός, **nuntius** ἄγγελος, κ.ἄ. Ἐπίσης τὰ **θηλυκὰ** δευτερόκλιτα εἰς -us' τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν **δένδρων**, ὡς **malus** μηλέα, **ficus** συκῆ, **pirus** ἀπιδέα, **pōpulus** λεύκη, κλπ., τὰ ὀνόματα **alvus** κοιλία, **humus** γῆ, **vannus** λιχμὸς σίτου, καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰλημμένα **θηλυκὰ** ὀνόματα, ὡς **methodus** μέθοδος, **Aegyptus** Αἴγυπτος, κ.ἄ.τ.

Κατὰ τὸ **puer** κλίνονται τὸ **gener** γαμβρός, **socer** πενθερός, **vesper** ἑσπέρα, **liberi** τὰ τέκνα (πληθυντικῶ μόνον) καὶ τὸ μοναδικὸν εἰς -ir ὄνομα **vir** ἀνὴρ.

Κατὰ τὸ **ager** κλίνονται τὰ **liber** βιβλίον, **capere** τράγος, **cultus** μάχαιρα, **faber** σιδηρουργός, κ.ἄ.τ.

Κατὰ τὸ **donum** κλίνονται τὰ **bellum** πόλεμος, **proelium** μάχη, **scutum** ἀσπίς, **periculum** κίνδυνος, **oppidum** πόλις, **templum** ναός, κ.ἄ.τ., προσέτι δὲ τρία οὐδέτερα ὀνόματα λήγοντα εἰς -us, ἦτοι τὸ **vulgus** ἢ **volgus** ὄχλος (τὸ ὁποῖον σπανιώτατα ἔχει καὶ ἀρσενικῶ γένους αἰτιατικὴν **volgum**), τὸ **virus** δηλητήριο καὶ τὸ **pelagus** πέλαγος. Ἐκ τούτων τὰ μὲν **volgus** καὶ **virus** ἀπαντῶσι μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν, τοῦ δὲ **pelagus** ὁ πληθυντικὸς εἶναι **pelagē** (πρβλ. **πελάγη**). (Βλ. καὶ § 13, 3).

18. Ἀρκετὰ εἶναι τὰ ἀρσενικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως τὰ λήγοντα εἰς -er, ὡς **puer**, **ager**, κλπ. Ἀρχῆθεν εἶχον καὶ ταῦτα τὴν κατάληξιν -us (**puer-us**, ὅπως **numer-us**, **agr-us**, κλπ.), ἀλλ' ἀπέβαλον αὐτήν, καθὼς καὶ τὴν κατάληξιν -e τῆς ἐνικῆς κλητικῆς.

Ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ **r** τοῦ θέματος σύμφωνον (ὡς **agr-**, **libr-**, κλπ.), ταῦτα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν καταλήξεων -us καὶ -e ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ **r** ἐν ε βραχύ. (Οὕτω προῆλθεν

ἐκ τοῦ agr - τὸ ager, ἐκ τοῦ libr - τὸ liber, κ.λπ.) Εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις τὰ εἰς -er κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὰ εἰς -us.

Σημείωσις. Ὅμοιαν μεταβολὴν πάσχουν κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν, μεταφερόμενα εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, καὶ τὰ ὑπερδυσύλλαβα Ἑλληνικὰ δευτερόκλιτα κύρια ὀνόματα, ὅσα λήγουν εἰς -ρος, π.χ. Alexander Ἀλέξανδρος (ἀντὶ Alexandr - us), Antipater Ἀντίπατρος (ἀντὶ Antipatr - us). Ἀλλὰ Codrus Κόδρος, Mericā ἐκ τούτων διαφοροῦνται, ὡς Cassandrus καὶ Cassander Κάσσανδρος, Euandrus καὶ Euander Εὐάνδρος.

19. Ἀνωμαλῖαι δευτεροκλίτων τινῶν ὀνομάτων. 1) — Τὸ ὄνομα deus θεός : α') δὲν ἔχει εὐχρηστον τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ (dee)· ὡς τοιαύτην οἱ ποιηταὶ χρησιμοποιοῦν τὴν κλητικὴν τοῦ ὀνόματος divus (= θεός) -dive, οἱ δὲ μεταγενέστεροι Λατῖνοι αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν deus (= ὁ θεός)· β') εἰς ἐκάστην πτῶσιν τοῦ πληθυντικοῦ, πλὴν τῆς αἰτιατικῆς, ἔχει διπλοῦς ἢ καὶ τριπλοῦς τύπους καὶ σχηματίζεται οὕτω : dei (dii), di -deorum (deum) -deis (diis), dis -deos -dei (dii), di -deis (diis), dis.

2) Τὰ εἰς -ius καὶ -ium ὑπερδυσύλλαβα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ πολλάκις συναίρουσι τὸ τελικὸν ii εἰς i, τονίζονται δὲ τότε, μετὰ τὴν συναίρεσιν, εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔστω καὶ ἂν αὕτη εἶναι βραχεῖα (παρὰ τὸν κανόνα, § 7, 2, β') : Vergilius Βεργίλιος, gen. Vergilii καὶ Vergili, officium ὑπηρεσία, καθῆκον, gen. officii καὶ officii, κλπ.

3) Τὰ εἰς -ius κύρια ὀνόματα, τὰ γνησίως Λατινικά, ὡς Vergilius, Manius, Tullius κ.τ.τ., καὶ τὸ προσηγορικὸν ὄνομα filius (υἱός) τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὴν σχηματίζουν εἰς i ἀντὶ εἰς ie (κατὰ συναίρεσιν τοῦ ie εἰς i) : Tulli = Τύλλιε, fili = υἱέ, mi fili = υἱέ μου.

Σημείωσις. Βλ. ἀνωτέρω εἰς § 15, 2.

3. Τρίτη κλίσις (Declinatio tertia)

20. Ἡ τρίτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις. Ταῦτα :

1) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν λήγουν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων (a), e, o ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφώνων (ἢ τῶν ληκτικῶν συμφωνικῶν συμπλεγμάτων, § 4, 2, σημ.)·

2) εἰς τὴν ἐνικὴν γενικὴν ἔχουν πάντα κατάληξιν -is : ἡ πόλις, gen. urb-is· mare (οὐδ.) θάλασσα, gen. mar-is.

21. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα

1) κατὰ τὸν χαρακτήρα τοῦ θέματος αὐτῶν (§ 13, 4) εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τὰ τριτόκλιτα) :

α') **φωνηεντόληκτα**· ταῦτα πάντα ἔχουν χαρακτήρα i, ἐκτὸς δύο ὀνομάτων, τοῦ grus (γέρανος) καὶ τοῦ sus (ὄσ), τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτήρα u (gen. gru-is, su-is)·

β') **συμφωνόληκτα** με χαρακτήρα ἄφωνον (b, p -c, g -d, t), ὕγρον ἢ ἔρρινον (l, r -m, n) ἢ συριστικόν (s ἢ v) : trabs δοκός (gen. trab - is), bos βοῦς (gen. bov-is), nix χιὼν (gen. nivis) κλπ. (Βλ. § 4, 2, σημ.)·

2) τὰ μὲν φωνηεντόληκτα (ἐκτὸς τοῦ grus καὶ τοῦ sus) εἶναι πάντα **ισοσύλλαβα** : civis πολίτης (gen. civis), sedes ἔδρα gen. sedis), τὰ δὲ συμφωνόληκτα εἶναι πάντα **περιττόςυλλαβα** : rex βασιλεὺς (gen. reg-is), lapis λίθος (gen. lapīd-is).

Σημείωσις. Κυρίως καὶ τὰ φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα ἀρχῆθεν εἶναι περιττόςυλλαβα, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ χαρακτήρ τοῦ θέματος αὐτῶν i συνεχωνεῦθη μετὰ τὸ ἐπόμενον i καὶ e τῶν καταλήξεων, παρουσιάζονται ὡς ἰσοσύλλαβα.

22. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων.

1) τὰ **ἀρσενικά** καὶ τὰ **θηλυκά** ἔχουν εἰς πάσας τὰς πτώσεις τὰς αὐτὰς καταλήξεις· καὶ ἄλλα μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι **καταληκτικά**, ἦτοι εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἔχουν τὴν κατάληξιν s, ἄλλα δὲ εἶναι **ἀκατάληκτα**, ἦτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : dux ἡγεμὼν (ἐκ τοῦ duc-s), gen. duc-is, puppi-s πρύμνα gen. puppis, consul ὑπάτος, gen. consūl-is, orātor ῥήτωρ, gen. oratōr-is, κλπ.

2) τὰ **οὐδέτερα** ἔχουν τὰς αὐτὰς μετὰ τὰ ἀρσενικά καὶ τὰ θηλυκά καταλήξεις μόνον εἰς τὴν γενικὴν, τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ), εἶναι δὲ πάντα **ἀκατάληκτα**, ἦτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : animal ζῷον, gen. animāl-is, mare θάλασσα, gen. mar-is, κλπ. (Βλ. § 13, 3).

23. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων.

1) ἄλλα μὲν εἶναι **μονόθεμα**, ἦτοι σχηματίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ἐξ ἐνός θέματος : dux (ἐκ τοῦ duc-s), gen. duc-is κλπ., lapis (ἐκ τοῦ lapid-s), gen. lapīd-is κλπ., orātor ῥήτωρ, gen. oratōr-is κλπ.

2) άλλα δὲ εἶναι **διπλόθεμα**, ἦτοι σχηματίζονται ἐκ δύο θεμάτων, ἐξ ἑνὸς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν καὶ ἐξ ἑτέρου εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις : miles στρατιώτης (ἐκ τοῦ milet-s), gen. milīt-is κλπ., homo ἄνθρωπος, gen. homīn-is κλπ., corpus σῶμα, gen. corpōr-is, κλπ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ληγόντων εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς -s, εἰς δὲ τὴν γενικὴν εἰς -is, πολλὰ φαινομενικῶς μόνον εἶναι διπλόθεμα, κυρίως δὲ ταῦτα εἶναι μονόθεμα συγκόλλητα. Εἰς ταῦτα δηλαδὴ ὁ χαρακτήρ s μεταξὺ φωνηέντων ἐτράπη παλαιόθεν εἰς r. Τοιαῦτα εἶναι π.χ. τὸ mus μῦς, gen. mur-is (ἀρχῆθεν mus - is· πρβλ. μῦς, μυ-ός, ἐκ τοῦ μου-ός)· corpus σῶμα, gen. corpōr-is (ἀρχῆθεν corpus-is), κ.ά.

24. Παραδείγματα τρίτης κλίσεως

Α'. Ἄρσενικά καὶ θηλυκά

Συμφωνόληκτα ἢ περιττοσύλλαβα

(Καταληκτικά ἢ ἀκατάληκτα, μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(dux ἡγεμών, θ. duc-, pastor βοσκός, θ. pastor-, homo ἄνθρωπος, θ. homo- καὶ homin-, urbs πόλις, θ. urb-)

Singularis

Nom.	dux(duc-s)	pastor	homo	urbs
Gen.	duc-īs	pastōr-is	homīn-is	urb-is
Dat.	duc-ī	pastōr-i	homīn-i	urb-i
Acc.	duc-ēm	pastōr-em	homīn-em	urb-em
Voc*	dux	pastor	homo	urbs
Abl.	duc-ē	pastōr-e	homīn-e	urb-e

Pluralis

Nom.	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Gen.	duc-um	pastōr-um	homīn-um	urb-īum
Dat.	duc-ībus	pastor-ībus	homin-ībus	urb-ībus
Acc.	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Voc.*	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-ēs
Abl.*	duc-ībus	pastor-ībus	homin-ībus	urb-ībus

* Βλ. § 13, 1 - 2

‘Ομοίως κλίνονται τά: lux (luc-is, θηλ.) φῶς, rex (reg-is) βασιλεύς, lex (leg-is, θηλ.) νόμος, judex (judic-is) δικαστής, lapis (lapīd-is) λίθος, pes (ped-is) πούς, civitas (civit-ātis) πολιτεία, virtus (virtūt-is) ἀρετή, miles (milīt-is) στρατιώτης, princeps (princīp-is) ἄρχων, prōtos, orātor (oratōr-is) ῥήτωρ, uxor (uxōr-is) ἡ σύζυγος, arbor (arbōr-is, θηλ.) δένδρον, mos (mor-is, ἄρσ.) ἦθος, flos (flor-is ἄρσ.) ἄνθος, tellus (tellūr-is) γῆ, lepus (lepōr-is) λαγώς, mulier (muliēr-is) γυνή, pulvis (pulvēr-is) κόνις, sermo (sermōn-is) λόγος, praedo (praedōn-is) ληστής, virgo (virgīn-is) παρθένος, ordo (ordīn-is ἄρσ.) τάξις, flamen (flamīn-is) ἱερεύς, tibīcen (tibicīn-is) αὐλητής — (κατὰ τὸ urbs), stirps (stirp-is) ῥίζα, arx (arc-is) ἀκρόπολις, gens (gent-is, θηλ.) ἔθνος, mors (mort-is, θηλ.) θάνατος, pons (pont-is, ἄρσ.) γέφυρα κ.ἄ. (ἐν οἷς καὶ τὸ nix, niv-is, χιόν, plur. gen. niv-ium· ἀρχικὸν θέμα ningu- [πρβλ. ningu-it χιονίζει]).

Σημείωσις. Μερικὰ ἀκατάληκτα συμφωνόληκτα εἰς -er εἰς τὰς ἄλλας πλὴν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ (κλητικῆς) πτώσεις **συγκόπτου** τὸ e, τὸ πρὸ τοῦ χαρακτηρισμοῦ r. Τοιαῦτα εἶναι : α’) τὰ συγγενικὰ ὀνόματα pater (patr-is) πατήρ, mater (matr-is) μήτηρ καὶ frater (fratr-is) ἀδελφός, β’) τὰ ὀνόματα imber (imbr-is) ὕμβρος, uter (utr-is) ἄσκος, , venter (ventr-is, ἄρσ.) γαστήρ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τεσσάρων μηνῶν September (Septembr-is), Octōber, November καὶ December (πρβλ. τὰ ἑλληνικὰ συγκοπτόμενα τριτόκλιτα, π.χ. πατήρ, πατρ-ός, πατέρ-α.).

2. Φωνηεντόληκτα ἢ ἰσοσύλλαβα

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(civis πολίτης, θ. civi -, nubes νεφέλη, θ. nube - καὶ nubi -)

	S i n g u l a r i s		P l u r a l i s	
Nom.	civīs	nūbēs	civēs	nūbēs
Gen.	civīs	nubīs	civī-ŭm	nubī-ŭm
Dat.	civī	nubī	civībus	nubībus
Acc.	civēm	nubēm	civēs (ἢ civ-is)	nubēs (ἢ nub-is)
Voc.	civīs	nubēs	civēs	nubēs
Abl.	civē	nubē	civībus	nubībus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **civis** τά : avis (θηλ.) πτηνόν, navis ναῦς, collis λόφος, fascis (ἄρσ.) δέσμη, hostis πολέμιος, orbis κύκλος, mensis μήν, unguis ὄνυξ, piscis ἰχθύς, vallis κοιλάς, κ. ἄ.

β') κατὰ τὸ **nubes** τά : aedes (aed-is, θηλ.) ναός, sēdes (sed-is) ἔδρα (βλ. § 26, 4, Α', σημ.), fames (fam-is) πείνα, rupes (rup-is, θηλ.) βράχος (ἀπόκρημνος), κ. ἄ. (βλ. καὶ § 16).

Β. Ὀυδέτερα, συμφωνόληκτα ἢ φωνηεντόληκτα

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(aequor πέλαγος, θ. aequor-, nomen ὄνομα, θ. nomen- καὶ nominopus, θ. opus- καὶ oper-, mare θάλασσα, θ. mare- καὶ mari -)

Singularis

Nom.	aequor	nomen	opus	mārē
Gen.	aequōr-īs	nomīn-is	opēr-is	mar-īs
Dat.	aequōr-ī	nomīn-i	opēr-i	mar-ī
Acc.	aequor	nomen	opus	mare
Voc.	aequor	nomen	opus	mare
Abl.	aequōr-ē	nomīn-e	opēr-e	mar-ī

Pluralis

Nom.	aequōr-ā	nomīn-a	opēr-a	mar-īā
Gen.	aequōr-um	nomīn-um	opēr-um	mar-īum
Dat.	aequor-ībus	nomīn-ibus	oper-ibus	mar-ibus
Acc.	aequōr-ā	nomīn-a	opēr-a	mar-īā
Voc.	aequōr-ā	nomīn-a	opēr-a	mar-īā
Abl.	aequor-ībus	nomīn-ibus	oper-ibus	mar-ibus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **aequor** τά : marmor (marmōr-is) μάρμαρον, fulgur (fulgūr-is) ἀστραπή, uber (ubēr-is) μαστός, ōs (or - is) στόμα, aes (aer-is) χαλκός, ius (iur-is) τὸ δίκαιον, κ. ἄ.

β') κατὰ τὸ **nomen** τά : flumen (flumīn-is) ποταμός, certāmen (certamīn-is) ἀγών, caput (capīt-is) κεφαλή, κ. ἄ.

γ') κατὰ τὸ **opus** τά : onus (onēr-is) φορτίον, corpus (cor-pōr-is) σῶμα, robur (robōr-is) ξύλον δρύινον, κ. ἄ.

δ') κατὰ τὸ mare τὰ : animal (animāl-is) ζῷον, exemplar (exemplār-is) παράδειγμα, par (par-is) ζευγος, κ. ἄ.

Καταλήξεις τῆς τρίτης κλίσεως

	Singularis		Pluralis	
	'Αρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	'Αρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.
Nom.	-s ἦ —	—	-es	-a (ἦ -ia)
Gen.	-is	-is	-um (ἦ -ium)	-um (ἦ -ium)
Dat.	-i	-i	-ibus	-ibus
Acc.	-em (ἦ -im)	—	-es (ἦ -is)	-a (ἦ -ia)
Voc.	-s ἦ —	—	-es	-a (ἦ -ia)
Abl.	-e (ἦ -i)	-e ἦ -i	-ibus	-ibus

26. Διάφορος σχηματισμὸς πτώσεων τινῶν τῶν τριτοκλίτων. — Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) Ἔχουν τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -im (ἀντὶ εἰς -em)

α') τὰ ἐξῆς ἰσοσύλλαβα προσηγορικὰ ὀνόματα, ἦτοι τὸ febris πυρετός, puppis πύρρινα, sitis δίψα, turris πύργος, tussis βήξ καὶ securis πέλεκυς, πάντα γένους θηλυκοῦ (sing. acc. febrim, puppim, sitim, turrim, tussim, securim)·

β') τὰ εἰς -is ἰσοσύλλαβα ποταμῶν καὶ πόλεων, ὡς Albis Ἄλβις, Tibēris Τίβερις, Neapōlis Νεάπολις (sing. acc. Albim, Tiberim, Neapolim)·

2) Ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -i (ἀντὶ εἰς -e) :

α') ὅσα ὀνόματα εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ λήγουν εἰς -im (βλ. ἀνωτέρω 1 α' καὶ β') : febris - febrī, puppis - puppī, Albis - Albi, κλπ.·

Σημείωσις. Κατὰλήξιν -i ἀντὶ -e εἰς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν πολλάκις καὶ τὰ ὀνόματα civis πολίτης, ignis (ἄρσ.) πῦρ, navis ναῦς καὶ imber ὄμβρος, (civi, igni, navi, imbri). Τοῦ ignis ὁ τύπος τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς igni εἶναι ὁ κανονικὸς εἰς τὰς φράσεις ferro et igni (διὰ σιδήρου καὶ πυρός), aqua et igni interdicere (ἀπαγορεύειν τὴν παροχὴν ὕδατος καὶ πυρός).

β') τὰ εἰς -is ἦ -er ὀνόματα μηνῶν, ὡς Aprīlis, November κλπ., καὶ τὰ -is προσηγορικὰ ὀνόματα, τὰ ἀρχῆθεν ἐπιθετα, ὡς aequālis ὀμηλιξ, annālis (ἐνν. liber) τὸ χρονικόν, natālis (ἐνν. dies) ἡ γενέ-

θλιος, Atheniensis Ἀθηναῖος, κλπ. (sing. abl. Aprili, Novembri, aequali, annali, natali, Atheniensi)·

Σημείωσις. Ἀντιθέτως, τὰ κύρια ὀνόματα, τὰ ἀρχῆθεν ἐπίθετα, σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν κανονικῶς εἰς -e : Juvenālis, Celer, Felix, sing. abl. Juvenale, Celere, Felice.

γ') τὰ οὐδέτερα τὰ λήγοντα εἰς -e, -al (-al, -is) καὶ -ar (-ar, -is), ὡς mare, animal, calcar (πετρνιστήριον) (sing. abl. mari, animāli, calcāri).

3) Ἔχουν τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ia τὰ ἐκ τῶν οὐδετέρων τριτοκλίτων λήγοντα εἰς -e, -al καὶ -ar (βλ. ἀνωτέρω 2, γ'): mare, mar-ia — animal, animal-ia — cal-car, calcar-ia.

Σημείωσις. Ὁ εἰς -ia σχηματισμὸς τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς (αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς) τῶν οὐδετέρων τούτων εἶναι κανονικός, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα αὐτῶν ἔχει τὸν χαρακτῆρα -i (βλ. § 24, 2, σημ.).

4) Ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium (ἀντὶ εἰς -um): Α') τὰ ἰσοσύλλαβα (ἢ φωνηεντόληκτα μὲ χαρακτῆρα i, § 24, 1 α'), ὡς civis - civium, collis-collium, navis-navium, aedes-aedium, nubes-nubium, κλπ. (βλ. § 24, Α' 2).

Σημείωσις. Ἐξαιροῦνται τὸ canis κύων, iuvenis νεανίας καὶ sedes ἔδρα (plur. gen. canum, iuvenum, sedum).

Β') ἐκ τῶν περιττοσυσλλάβων (ἢ συμφωνολήκτων, § 24, 1 β' καὶ 2): α') τὰ ἔχοντα θέμα λῆγον εἰς δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα, ὡς urbs (θ. urb-), strips (θ. strip-), arx (θ. arc-), pons (θ. pont-), nox (θ. noct-), os (oss-is ὀστοῦν, θ. oss-), imber (θ. imbr-): plur. gen. urb-ium, stirp-ium, arc-ium, pont-ium, noct-ium, oss-ium, imbr-ium (βλ. § 24 Α' 1).

Σημείωσις. Ἐξαιροῦνται τὰ τρία συγγενικά ὀνόματα pater, mater καὶ frater (θ. patr-, matr - frat-): plur. gen. patr-um, matr-um, fra-trum (βλ. § 24, Α', 1 σημ. καὶ ἀνωτέρω Α', σημ.).

β') τὰ ὀνόματα dos (dot-is) προίξ, fauces (πληθ. μόνον) ὁ λάρυξ, fraus (fraud-is) ἀπάτη, lis (lit-is) ἔρις, mus (mur-is) μῦς, nix (niv-is) χιὼν, vires (πληθ.) δύναις, τὰ ἔθνικὰ τὰ λήγοντα εἰς -as (-ātis) ἢ -is (-ītis), ὡς Arpinas-Arpinates οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀρπίνου, Samnis-Samnītes οἱ Σαμνῆται, καθὼς καὶ τὰ ὀνόματα nostras

ἡμεδαπός, vestras ἡμεδαπός, optimātes (πληθ.) οἱ ἀριστεῖς καὶ penātes (πληθ.) οἱ ἔρκειοι θεοί : plur. gen. doti-um, fauc-ium, fraud-ium, lit-ium, mur-ium, niv-ium, vir-ium, Arpinat-ium, Samnit-ium, nostrat-ium, vestrat-ium, optimat-ium.

Γ') τὰ οὐδέτερα εἰς -e, -al, καὶ -ar: mare-marium, animal-animalium, calcar-calcarium (βλ. § 24, Β' καὶ ἀνωτέρω 2, γ' καὶ 3).

Σημείωσις. Τὰ ἰσοσύλλαβα ἢ φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα τῶν ἔχει τὸν χαρακτῆρα i (§ 21, 1. α') civis (θ. civi-) civi-um, aedes (θ. aedi-) aedi-um, κλπ. Ἐκ τῶν περιττοσυλλάβων ἢ φωνηεντολόγητων τινὰ μὲν κανονικῶς σχηματίζουν καὶ ταῦτα τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, διότι καὶ ταῦτα ἦσαν ἀρχῆθεν φωνηεντόληκτα (μὲ χαρακτῆρα i), π.χ. τὸ ars τέχνη, pars μέρος, mors θάνατος, gens ἔθνος κ.ἄ. (ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ ἦτο ἀρχῆθεν art-s parti-s mortis-genti-s). Τὰ ἄλλα συμφωνόληκτα, τὰ σχηματίζοντα τὴν πτώσιν ταύτην εἰς -ium, τὴν σχηματίζουν οὕτω κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ προηγούμενα : arx—arc-ium, urbs—urb-ium, pons—pont-ium, imber—imbr-ium, fraus—fraud-ium, κλπ. (ὅπως aedi-um, arti-um κλπ.) (βλ. ἀνωτέρω 4, Β', α' καὶ β').

5) Ὅσα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, σχηματίζουν συνήθως καὶ τὴν πληθυντικὴν αἰτιατικὴν εἰς -is (ἀντὶ εἰς -es) : civis-civis (= πολίτας), hostis-hostis (= πολεμίους), pars-partis (= μερίδας).

27. Ἀνώμαλα ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως

1) Bos βοῦς, bov-is, bov-i, bov-em, bos, bov-e. Plur. bov-es, bo-um, bubus (ἢ bobus) κλπ. (θ. bo- καὶ bov-).

2) caro (θηλ.) κρέας, carn-is κλπ. Plur. carn-es carn-ium, κλπ. (θ. caro- καὶ carn-).

3) iter (οὐδ.) πορεία, itinēr-is, itiner-i, iter, itiner-e. Plur. itiner-a, itiner-um, κλπ. (θ. iter- καὶ itiner-).

4) Juppiter Ζεὺς, Jov-is, Jov-i, Jov-em, Juppiter, Jov-e.

5) senex γέρων, sen-is, sen-i, κλπ. Plur. sen-es, sen-um, sen-ibus, κλπ. (θ. senec- καὶ sen-).

6) vis δύναμις (γεν. καὶ δοτ. ἐλλείπουν) acc. vim, abl. vi. Plur. vir-es, vir-ium, vir-ibus. κλπ. (26, 4, Β', β').

28. Τριτόκλιτα τῆς Λατινικῆς γλώσσης ἐκ τριτοκλίτων τῆς Ἑλληνικῆς — Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων (κυρίων ἢ προσηγορι-

κῶν), τῶν προερχομένων ἐξ Ἑλληνικῶν τριτοκλίτων, τινὰ μὲν κλίνονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν τῆς Λατινικῆς γλώσσης· π. γ. Plato Πλάτων, Platōn-is, Platon-i, Platon-em κλπ. (ὡς sermo, sermōn-is, κλπ., § 24, Α' 1).

Ἄρκετὰ ὅμως τοιαῦτα ὀνόματα εἰς τινὰς πτώσεις σχηματίζουν τύπους παρομοίους μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῆς Ἑλληνικῆς. Οὕτω π.γ. aer ἀήρ, aether αἰθήρ, Marāthon Μαραθῶν — acc. aer-a, aethēr-a, Marathon-a, κλπ. Cyclops· Κύκλωψ, acc. Cyclōpa Κύκλωπα, Cyclōpes Κύκλωπες, acc. Cyclōp-as.

4. Τετάρτη κλίσις (Declinatio quarta)

29. Ἡ τετάρτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ εἰς -us (γεν. -us) καὶ οὐδέτερον εἰς -u (γεν. -us)· χαρακτηριστὸν τοῦ ἀρχικοῦ θέματος -u (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ἰ γ μ α τ α

(fructus καρπός, θ. fructu-, cornu κέρασ, θ. cornu-)

	Singularis		Pluralis	
Nom.	fruct-ūs	corn-ū	fruct-ūs	corn-ūā
Gen.	fruct-ūs	corn-ūs	fruct-ūūm	corn-ūūm
Dat.	fruct-ūī	corn-ū	fruct-ībus	corn-ībus
Acc.	fruct-ūm	corn-ū	fruct-ūs	corn-ūā
Voc.	fruct-ūs	corn-ū	fruct-ūs	corn-ūā
Abl.	fruct-ū	corn-ū	fruct-ībus	corn-ībus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ fructus τὰ : sensus αἴσθησις, senātus γερουσία, exercitus στρατός, equitātus ἵππικόν, peditātus πεζικόν, impētus ἔφοδος, κλπ., (τὰ θηλυκὰ) acus βελόνη, manus χεῖρ, κλπ.

β') κατὰ τὸ cornu τὰ : genu γόνυ, veru ὄβελός, κλπ.

30. Διάφορος σχηματισμὸς πτώσεῶν τινῶν. — Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως :

1) τὴν **δοτικὴν** τοῦ **ἐνικοῦ** τὴν σχηματίζουν ἐνίοτε καὶ τὰ εἰς -us (διὰ συναϊρέσεως τοῦ -uī εἰς -u), ὅπως τὰ οὐδέτερον, senātu (senatui)·

2) τὴν **δοτικήν** (καὶ ἀφαιρετικήν) τοῦ **πληθυντικοῦ** τὴν σχηματίζουν εἰς -ubus (ἀντὶ εἰς -ibus) τὰ ὀνόματα artus ἄρθρον (πληθ. artus, τὰ μέλη τοῦ σώματος) καὶ tribus τριτῆς: artūbus, tribūbus· τὰ δὲ ὀνόματα lacus λίμνη καὶ portus λιμὴν εἰς τὴν πτώσει ταύτην διαφοροῦνται: lacibus καὶ lacubus, portibus καὶ portubus·

3) τὸ ὄνομα domus (οἶκος) ἔχει καὶ τινὰς τύπους κατὰ τὴν δευτέρην κλίσειν (κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικήν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν αἰτιατικήν τοῦ πληθυντικοῦ): Sing. domus-domus, domui, domum, domus. Plur. domus, domuum (καὶ domorum), domibus, domos, domus, domibus.

Σημείωσις. Ὑπάρχει καὶ τύπος (τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ὡς τοπικῆς) domi, πάντοτε ὡς ἐπίρρημα (=οἶκοι).

31. Ἐκ τῶν εἰς -us ληγόντων ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως **θηλυκά** εἶναι **μόνον** τὰ acus βελόνη, domus οἶκος, idus (-uum, πληθυντικοῦ **μόνον**) αἱ εἰδοί, manus χεῖρ, portūceus στοά καὶ tribus τριτῆς.

5. Πέμπτη κλίσις (Declinatio quinta)

32. Ἡ πέμπτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκά **μόνον**, λήγοντα εἰς -es (γεν. eī ἢ eī)· χαρακτήρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος e- (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ἰ γ μ α τ α

(dies ἡμέρα, θ. die-, res πράγμα, θ. re-, species ὄψις, θ. specie-)

	Singularis			Pluralis		
Nom.	diēs	rēs	speciēs	diēs	rēs	speciēs
Gen.	diēī	rēī	speciēī	diērum	rērum	—
Dat.	diēī	rēī	speciēī	diēbus	rēbus	—
Acc.	diēm	rēm	speciēm	diēs	rēs	speciēs
Voc.	diēs	rēs	speciēs	diēs	rēs	speciēs
Abl.	diē	rē	speciē	diēbus	rēbus	—

Σημείωσις. Τὸ e τῆς παραληγούσης εἰς τὴν γενικήν καὶ τὴν δοτικήν τοῦ ἐνικοῦ εἶναι μακρὸν μὲν, ἂν προηγῆται αὐτοῦ φωνῆν (diēī, speciēī) παρὰ τὸν κανόνα (§ 6, 1, Σημ.), βραχὺ δέ, ἂν προηγῆται αὐτοῦ σύμφωνον (rēī, fidēī).

33. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς πέμπτης κλίσεως

1) τὸν **πληθυντικὸν ἀριθμὸν πλήρη** τὸν σχηματίζουν **μόνον**

τὸ dies ἡμέρα καὶ τὸ res πρᾶγμα. Τὰ ἄλλα ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ ἔχουν μόνον ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν ἢ δὲν ἔχουν καθόλου πληθυντικὸν ἀριθμὸν·

2) **ἀρσενικοῦ γένους** εἶναι μόνον τὸ dies ἡμέρα (συνήθως) καὶ τὸ meridies μεσημβρία (πάντοτε). Τὸ dies εἶναι θηλυκοῦ γένους, ἰδίως ὅταν σημαίνει **χρόνον ἢ προθεσμίαν** : longa dies μακρὸς χρόνος, certa dies ὠρισμένη προθεσμία.

6. Ἀνώμαλα ὀνόματα

34. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης, ὅπως τῆς Ἑλληνικῆς, πολλὰ ὀνόματα εἶναι ἀνώμαλα, ἦτοι :

1) **ἑτερογενῆ** (heterogenĕa)· τοιαῦτα εἶναι
 frenum-i χαλινὸς Plur. frena καὶ freni (ἀρσ.)
 iocus-i παιδιὰ (παιχνίδι) » ioci καὶ ioca (οὐδ.)
 locus-i τόπος » loci καὶ loca (οὐδ.)
 (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ δεσμός - οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, κλπ.)

2) **ἑτερόκλητα** (heteroclit̄a)· τοιαῦτα εἶναι :
 iugerum-i πλέθρον, Plur. iuger-a, -um, -ibus, κατὰ τὴν γ' κλίσειν·
 vas, vas-is ἀγγεῖον, Plur. vas-a, -orum, -is, κατὰ τὴν β' κλίσειν·
 requies -ētis ἡσυχία, Sing. acc. καὶ requiem, abl. requie, κατὰ τὴν ε' κλίσειν·

Σημείωσις. Τὰ **ficus, -i** συκῆ καὶ **laurus, -i** δάφνη (τῆς β' κλίσεως, § 17) ἔχουν ἐκ τῆς δ' κλίσεως τὰς πτώσεις τὰς ληγούσας εἰς -us καὶ -u.

3) **ἀφθονοῦντα** (abundantia), ἦτοι ὀνόματα κλινόμενα α') κατὰ δύο διάφορα γένη, ὡς

baculum -i	καὶ baculus -i	βακτηρία
callum -i	καὶ callus -i	τύλος (ὁ κάλος)
clipeus -i	καὶ clipeum -i	ἀσπίς
pilæus -i	καὶ pileum -i	πίλος

(πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ ζυγὸς καὶ τὸ ζυγόν, κλπ.)

β') κατὰ δύο διαφόρους κλίσεις, ὡς
 materia -ae καὶ materies -ei ὕλη
 elephans -antis καὶ elephantus -i ἐλέφας
 plēbs, plēbis καὶ plēbes -bēi ὁ λαὸς (οἱ πληβεῖοι)·

γ') κατά διάφορον γένος ἄμα καὶ κλίσιν, ὡς
 alimonia -ae καὶ alimonium -i τροφή
 tapētum -i καὶ tapes -ētis τάπητες
 conātum -i καὶ conātus -us ἀπόπειρα
 penum -i καὶ penus -ōris (οὐδ.) καὶ penus - us (θηλ.)
 τροφή'

4) ἔλλειπτικά (defectiva)· ταῦτα εἶναι :

α') ἔλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν (singularia tantum)· τοιαῦτα εἶναι,
 κανονικῶς, τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, ὅσον πόλεων,
 ποταμῶν, ὁρέων κ.τ.τ., ὡς Sulla Σύλλας, Roma Ῥώμη, Carthāgo Καρ-
 χηδῶν, Tiberis Τίβερις, Aethna Αἴθνα κλπ., τὰ ὀνόματα ἀφηρημέ-
 νων ἐννοιῶν, ὡς iustitia δικαιοσύνη, pietas εὐσέβεια κλπ., τὰ ὀνό-
 ματα τῶν φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων, ὡς sol ἥλιος, luna σε-
 λήνη, hiems χειμῶν, ver ἔαρ κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων, ὡς
 aurum χρυσός, argentum ἄργυρος, aes χαλκός, κλπ.

β') μόνον πληθυντικῶ ἀριθμοῦ (pluralia tantum)· τοιαῦτα
 κανονικῶς εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν λαῶν ἢ ἐθνῶν, ὡς Sabīni οἱ Σαβί-
 νοι, Aedūi οἱ Αἰδουοι, Galli οἱ Γαλάται κλπ., συγκροτημάτων νή-
 σων ἢ ὁρέων, ὡς Baleāres αἱ Βαlearίδες (νῆσοι), Alpes αἱ Ἄλπεις
 κλπ., πόλεων τινῶν, ὡς Athēnae Ἀθῆναι, Puteōli οἱ Ποτίολοι (πό-
 λις) κλπ., ἑορτῶν, ὡς Bacchanalia τὰ Διονύσια, Saturnalia τὰ Κρό-
 νια, κλπ.

Pluralia tantum, ἤτοι εὐχρηστα μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀρι-
 θμὸν, εἶναι, ἐκτὸς ἄλλων, τὰ ἐξῆς συνθεστάτα ὀνόματα :

arma -orum ὅπλα	supēri -orum οἱ ἄνω θεοὶ
moenia -ium τείχη	infēri -orum οἱ κάτω θεοὶ
insidiae -arum ἐνέδρα	manes -ium αἱ ψυχαὶ (τῶν νεκρῶν)
spolia -orum λάφυρα	divitiae -arum ὁ πλοῦτος
indutiae-arum ἀνακωχή	tenēbrae -arum τὸ σκότος
idus -uum αἱ εἶδοι (§31)	fauces -ium ὁ λάρυγξ (26,4,Β',β')
libēri -orum τὰ τέκνα (§17)	viscēra -um τὰ σπλάγχνα
postēri -orum οἱ ἀπόγονοι	nuptiae -arum ὁ γάμος
maiōres -um οἱ πρόγονοι	exsequiae-arum ἡ ἐκφορὰ.

Σημείωσις. Ὀνόματά τινα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν μεταβάλλουσι
 σημασίαν, ὡς

Ένικὸς

aedes, -is ναὸς
 aqua, -ae ὕδωρ
 auxilium, -i βουήθεια
 castrum, -i (ἢ μάλλον castellum, -i)
 φρούριον
 copia, -ae ἀφθονία
 impedimentum, -i κώλυμα
 littera, -ae (γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου)
 ὄρετρα, -ae κόπος
 rostrum, -i ῥάμφος ἢ ἔμβολον

Πληθυντικὸς

aedes, -ium οἶκος
 aquae, -arum ἱαματικὰ ὕδατα.
 auxilia, -orum ἐπικουρικὸν στρατεύμα
 castrata, -orum στρατόπεδον
 copiae, -arum στρατεύματα
 impedimenta, -orum ἀποσκευαί
 litterae, -arum ἐπιστολή, συγγράμμα-
 ματα κλπ.
 ὄρετραι, -arum ἐργάται
 rostra, -orum τὸ δημόσιον βῆμα (ἐν
 τῇ Ῥωμαϊκῇ ἀγορᾷ).

Β') ἑλλειπτικὰ κατὰ πτώσιν (defectiva casibus)· τοιαῦτα συνήθη εἶναι τὰ ἐξῆς :

dicis (γεν. ἐνικ.), εὐχρηστον εἰς τὰς φράσεις dicis causā καὶ dicis gratia νόμου χάριν (= γιὰ τὸν τύπο).

fas ὅσιον καὶ **nefas** ἀνόσιον, εὐχρηστον μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ·

fors τύχη, εὐχρηστον προσέτι εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν forte κατὰ τύχην·

infittias (αἰτ. πληθ.), εὐχρηστον εἰς τὴν φράσιν infittias ire ἀρνεῖσθαι·

pondo (ἀφαιρετ. ἐνικ.) τὸ βάρος, εὐχρηστον εἰς φράσεις οἷαι αἰ ἐξῆς : uncia pondo μία οὐγγία (τὸ βάρος), corōna aurea pondo ducentum (librarum, § 15, 2) στέφανος χρυσοῦς (τὸ βάρος) διακοσίων λιτρῶν·

sponde (ἀφαιρ. ἐνικ. τοῦ ἀχρήστου ὀνόματος spons, θηλ.), εὐχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰς φράσεις meā, (tuā, suā) sponte τῇ ἐμῇ (τῇ σῇ, τῇ αὐτοῦ) βουλήσει·

vicis (γεν. ἐνικοῦ τοῦ ἀχρήστου vix ἢ vicis ἐναλλαγῆ), εὐχρηστοι προσέτι ἢ αἰτιατικῇ vicem, ἢ ἀφαιρετικῇ vice καὶ τοῦ πληθυντικοῦ ἢ ὀνομαστικῇ καὶ ἢ αἰτιατικῇ vices καὶ ἢ ἀφαιρετικῇ vicibus (βλ. καὶ § 27, 6 [vis]).

5) **Ἄκλιτα** (indeclinabilia)· τοιαῦτα εἶναι τὸ insar (οὐδ. ὄνομ. καὶ αἰτ. ἐνικ.) εἶδος-μορφή, maneo (οὐδ. ὄνομ. αἰτ. καὶ ἀφαιρ. ἐνικ.) προϊά καὶ secus (οὐδ. ὄνομ. καὶ αἰτ.) γένος-φύλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Τ Α Ε Π Ι Θ Ε Τ Α

35. Τὰ ἐπίθετα (adiectīva) καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι :

1) τρικατάληκτα, ὡς alt-us, alt-a, alt-um ὑψηλός, -ή, -όν
celer, celēr-is, celēr-e ταχύς, -εῖα, -ύ

2) δικατάληκτα, ὡς fort-is, fort-is, fort-e δυνατός, -ή, -όν

3) μονοκατάληκτα, ὡς felix εὐτυχής, -ής, -ές.

36. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων

1) Τὰ τρικατάληκτα εἶναι :

α') **δευτερόκλιτα**, ἤτοι ἐπίθετα, τὰ ὅποια κλίνονται εἰς μὲν τὸ ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κατὰ τὴν β' κλίσειν, εἰς δὲ τὸ θηλυκὸν κατὰ τὴν α', ὡς long-us, long-a, long-um μακρός, -ά, -ών liber, libēra, libēr-um ἐλεύθερος, -α, -ον

β') **τριτόκλιτα**, ἤτοι ἐπίθετα, τὰ ὅποια κλίνονται καὶ εἰς τὰ τρία γένη κατὰ τὴν γ' κλίσειν, ὡς celer, celēr-is, celēr-e ταχύς, -εῖα, -ύ, acer, acr-is, acr-e ὀξύς, -εῖα, -ύ.

2) Τὰ δικατάληκτα καὶ τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα εἶναι παντα τριτόκλιτα, ὡς facil-is (ἄρσ. καὶ θηλ.), facil-e (οὐδ.) εὐκόλος, -ον, felix (ἄρσ. θηλ. καὶ οὐδ.) εὐτυχής, -ές.

Δικατάληκτα εἶναι πάντα τὰ ἐπίθετα συγκριτικοῦ βαθμοῦ, ὡς altī-or (ἄρσ. καὶ θηλ.), alt-īus (οὐδ.) ὑψηλότερος.

1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα

37. Τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα λήγουν :

1) εἰς - us, -a -um : bon-us, bon-a, bon-um ἀγαθός, -ή, -όν

2) εἰς -er, -(er)a, -(er)um : liber, libēr-a, libēr-um, ἐλεύθερος, -α, -ον, niger, nigr-a, nigr-um μέλας, -αινα, -αν.

Σημείωσις. Μοναδικόν, λήγον εἰς -ur -ura -urum, εἶναι τὸ satur, satūra, satūr-um πλήρης, -ες.

38. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἐπιθέτων

α') bonus ἄγαθός

	Singularis				Pluralis	
Nom.	bōn-ūs	bon-ā	bōn-ūm	bōn-ī	bon-ae	bon-a
Gen.	bon-ī	bon-ae	bon-ī	bon-ōrum	bon-ārum	bon-ōrum
Dat.	bon-ō	bon-ae	bon-ō		bon-īs	
Acc.	bon-ūm	bon-ām	bon-ūm	bon-ōs	bon-ās	bon-ā
Voc.	bon-ě	bon-ā	bon-ūm	bon-ī	bon-ae	bon-ā
Abl.	bon-ō	bon-ā	bon-ō		bon-īs	

β') liber ἐλεύθερος

	Singularis				Pluralis	
Nom.	liber	libēr-ā	libēr-ūm	libēr-ī	libēr-ae	libēr-ā
Gen.	liber-ī	liber-ae	liber-ī	liber-ōrum	liber-ārum	liber-ōrum
Dat.	liber-ō	liber-ae	liber-ō		liber-īs	
Acc.	liber-ūm	liber-ām	liber-ūm	liber-ōs	liber-ās	libēr-ā
Voc.	liber	liber-ā	liber-ūm	liber-ī	liber-ae	liber-ā
Abl.	liber-ō	liber-ā	liber-ō		liber-īs	

γ') niger μέλας

	Singularis				Pluralis	
Nom.	nigēr	nigr-ā	nigr-ūm	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ā
Gen.	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ī	nigr-ōrum	nigr-ārum	nigr-ōrum
Dat.	nigr-ō	nigr-ae	nigr-ō		nigr-īs	
Acc.	nigr-ūm	nigr-ām	nigr-ūm	nigr-ōs	nigr-ās	nigr-ā
Voc.	niger	nigr-ā	nigr-ūm	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ā
Abl.	nigr-ō	nigr-ā	nigr-ō		nigr-īs	

Κατὰ τὸ **bonus**, **-a**, **-um** κλίνονται καὶ τὰ **malus**, **-a**, **-um** κακός, **magnus**, **-a**, **-um** μέγας, **parvus**, **-a** **-um** μικρός κ. ἄ.

Κατὰ τὸ **liber** κλίνονται τὰ ἐπίθετα **asper** (-ēra, -ērum) τραχύς, **miser** ἄθλιος, **tener** τρυφερός, τὰ σύνθετα τὰ λήγοντα εἰς **-fer** ἢ **-ger**, ὡς **frugifer** (fēra, -fērum) καρποφόρος, **pomifer** ὀπωροφόρος, **armiger** ὀπλοφόρος κλπ. καὶ τὸ **manadivōn satur**, **satūra**, **satūrum** πλήρης. Ταῦτα εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατάληξιν (-us καὶ -e). Οὕτως ἐκ τοῦ **liber-us** προῆλθε τὸ **liber**, ἐκ τοῦ **miser-us** τὸ **miser** κλπ. (βλ. § 17 puer καὶ § 18).

Κατὰ τὸ **niger** κλίνονται τὰ ἐπίθετα **aeger** (-gra, -grum) ἄρρωστος, **creber** (-bra, -brum) πυκνός, **pulcher** (-chra, -chrum) ὠραῖος, **ruber** (-bra, -brum) ἐλεύθερος, **sacer** (-cra, -crum) ἱερός κ.ἄ. Καὶ ταῦτα εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατὰληξιν (-us, -e), μετὰ δὲ τὴν ἀποβολὴν τῆς καταλήξεως εἰς τὰς πτώσεις ταύτας ἀνέπτυξαν ἐν **e** βραχὺ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος **r**. Οὕτως ἐκ τοῦ **niger-us** προῆλθε τὸ **nigr-** καὶ εἶτα **nig-e-r**, ἐκ τοῦ **sacer-us** τὸ **sacr-** καὶ εἶτα **sac-e-r** κλπ. (βλ. § 17 *aeger* καὶ § 18).

2. Τριτόκλιτα ἐπίθετα

39. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα λήγουν :

1) τὰ τρικατάληκτα εἰς -er, -(e)ris, -(e)re·

2) τὰ δικατάληκτα εἰς -is, -e, τὰ δὲ συγκριτικὰ εἰς -ior, ius·

3) τὰ μονοκατάληκτα, πολλὰ μὲν εἰς **x**, ὡς **audax** τολμηρός, **rapax** ἀρπακτικὸς, **felix** εὐτυχῆς κλπ., ἄλλα δὲ εἰς -l, -r, -es, -us, -ns, κλπ., ὡς **vigil** (-gīlis) ἄγρυπνος, **pauper** (-pēris) πέννης, **dives** (-vītis) πλούσιος, **vetus** (-tēris) παλαιός, **prudens** (-entis) συνετός κλπ.

Σημείωσις. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι κυρίως ἢ δικατάληκτα ἢ μονοκατάληκτα, ὅσα δὲ ἐξ αὐτῶν ἐμφανίζονται ὡς τρικατάληκτα (ἦτοι τὰ εἰς **er**), ἦσαν καὶ ταῦτα δικατάληκτα (**celer-is** ἀρσ. καὶ θηλ., **celer-e** οὐδ., **acr-is** ἀρσ. καὶ θηλ. **acr-e** οὐδ.), ἀλλ' ἀπέβαλον κατόπιν τὴν κατὰληξιν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς (-is), καὶ ὅσα πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος **r** εἶχον ἄλλο σύμφωνον, ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ **r** ἐν **e** βραχὺ. Οὕτως ἐκ τοῦ **acr-is** προῆλθε τὸ **acr-** καὶ εἶτα **ac-e-r**. (Πρβλ. § 38, **liber** καὶ **niger**).

40. Παραδείγματα τριτοκλίτων ἐπιθέτων

Α'. Τρικατάληκτα

(**celer** ταχύς, **acer** ὀξύς)

Singularis

Nom.	celer	celēris	celēre	acer	acris	acre
Gen.		celeris			acris	
Dat.		celeri			acri	
Acc.	celerem	celerem	celere	acrem	acrem	acre
Voc.	celer	celeris	celere	acer	acris	acre
Abl.		celeri			acri	

P l u r a l i s

Nom.	celēres	celēres	celeria	acres	acres	acria
Gen.		celerium			acrium	
Dat.		celeribus			acribus	
Acc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Voc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Abl.		celeribus			acribus	

Κατὰ τὸ **acer** κλίνονται τὸ celēber (-bris, -bre) ὀνομαστός, salūber ὑγιεινός, equēster (-stris, -stre) ἵππικός, pedester πεζικός κ. ἄ. Τὸ celer εἶναι μοναδικόν (§ 39, 3, Σημ.).

B'. Δ ι κ α τ ἄ λ η κ τ α

(facilis εὐκόλος, altior ὑψηλότερος)

S i n g u l a r i s

	'Αρσ. καὶ Θηλ.		Οὐδ.		'Αρσ. καὶ Θηλ.		Οὐδ.
Nom.	facilis		facile	altior			altius
Gen.		facilis				altiōris	
Dat.		facili				altiōri	
Acc.	facilem		facile	altiōrem			altius
Voc.	facilis		facile	altior			altius
Abl.		facili				altiōr-e	

P l u r a l i s

Nom.	faciles		facilia	altiōres			altiōr-a
Gen.		facilium				altiōr-um	
Dat.		facilibus				altiōr-ibus	
Acc.	faciles		facilia	altiōres			altiōr-a
Voc.	faciles		facilia	altiōres			altiōra
Abl.		facilibus				altiōr-ibus	

Κατὰ τὸ **facilis** κλίνονται τὰ : difficilis δύσκολος, similis ὅμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, fertilis εὐφορος, fortis ἰσχυρός, gravis βαρὺς κ. ἄ.

Κατὰ τὸ **altior, -us** κλίνονται πάντα τὰ συγκριτικά (περὶ τῶν ὁμοίων βλ. κατωτέρω).

Γ'. Μονοκατάληκτα

(felix εὐτυχής, prudens συνετός)

Singularis

	Ἄρσ. θηλ.	καὶ οὐδ.	Ἄρσ. θηλ.	καὶ οὐδ.
Nom.	fēlix		prūdēns	
Gen.	felīcīs		prudētis	
Dat.	felīci		prudētī	
Acc.	felīcēm	felix	prudētēm	prudens
Voc.	felix	felix	prudens	prudens
Abl.	felīci		prudētī	

Pluralis

Nom.	felīcēs	felīcīa	prudētēs	prudētīa
Gen.	felīcīūm		prudētīūm	
Dat.	felīcībus		prudētībus	
Acc.	felīcēs	felīcīa	prudētēs	prudētīa
Voc.	felīcēs	felīcīa	prudētēs	prudētīa
Abl.	felīcībus		prudētībus	

Κατὰ τὸ **felix** κλίνονται τὰ : atrox (atrōcis) σκληρός, ferox ἄγριος, audax (audācis) τολμηρός, rapax ἄρπακτικός κ.ἄ.

Κατὰ δὲ τὸ **prudens** κλίνονται τὰ : ingens ὑπερμεγέθης, vehemens σφοδρός, sapiens σοφός, elēgans κομψός κ. ἄ.

41. Παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα.—Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς **-i**, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς **-ium** καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ **τοῦ οὐδετέρου** εἰς **-ia** : celer-celeri-celerium-celeria, gravis-gravi-gravium-gravia, felix-felici-felicium-felicia (βλ. § 26, 2, β' καὶ γ' καὶ Σημ.).

Ἐξαιροῦνται καὶ

1) ἔχουν κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς **-e**, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς **-um** καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου εἰς **-a** :

α) τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα, ὡς altior, altius-altiore, altiorum, altiora :

Σημείωσις. Τὰ ἀνώμαλα παραθετικά plūres (πλείονες) καὶ com-plūres (πάμπολλοι) ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium : (plures, plura) plurium, (complures, complura) complurium.

β) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα compos (-ōtis) ἐγκρατής, dives (-vītis) πλούσιος, particeps (-cipis) μέτοχος, pauper (-pēris) πένης, princeps (-cipis) πρῶτος, superstes (-stītis) ἐπιζῶν καὶ vetus (-teris) παλαιός : divitē-divitum, -vetere-veterum-vetera. (Ἐκ τῶν προηγουμένων ἑπτὰ μονοκατάληκτων ἐπιθέτων μόνον τὸ vetus σχηματίζει πληθυντικὸν τοῦ οὐδετέρου vetera, καὶ τὸ dives, κατὰ ἀπλολογίαν, ditia ἀντὶ divitia.)

2) ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -um (καίτοι ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -i) τὰ ἐπίθετα inops (-ōpis) ἐνδεής καὶ memor (-ōris) μνήμων : (inōpi) inōrum, (memori) memorum

3. Ἀνώμαλα ἐπίθετα

42. Ἐκ τῶν ἀνωμάτων ἐπιθέτων ἄξια σημειώσεως εἶναι :

1) μερικὰ ἔλλειπτικά ἢ ἄκλιτα (πρβλ. § 34, 4 καὶ 5) : καὶ τοιαῦτα συνήθη εἶναι :

(ceterus), cetēra, cetērum ὁ ἕτερος, ὁ λοιπός. Τὴν ἄχρηστον ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἀναπληροῦ ἢ ὀνομαστικὴν τοῦ reliquus, ὁ λοιπός :

frugi συνετός, ἄκλιτον. (Κυρίως ἐνικὴ δοτικὴ τοῦ ὀνόματος frux καρπός) :

nequam οὐτιδανός, ἄκλιτον

potis ἢ pote δυνατός (ὡς ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ παντός γένους) : (sons), sontis ἔνοχος. Ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ ἄχρηστος :

2) μερικὰ abundantia (§ 34, 3, β'), ὡς

inanīmus, -a, -um καὶ inanīmis, -e ἄψυχος

inērmus, -a, -um καὶ inērmis, -e ἄοπλος

opulentus, -a, -um καὶ opūlens, (-ntis) πλούσιος

4. Αἰ μετοχαί

43. Αἰ μετοχαί (participia) λήγουν :

1) εἰς -us, -a, -um αἰ τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος καὶ αἰ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (ἢ ἀορίστου) : amatūr-us, amatūr-a, amatūr-

-um ἀγαπήσων,-ουσα,-ον· amāt-us, amāt-a, amāt-um ἡγαπημέ-
νος,-η,ον, (ἡ ἀπακηθίεις,-εἴσα,-έν)

Αὗται κλίνονται ὅπως τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, bonūs).

2) εἰς -ans (-antis) ἢ -ens (-entis) αἱ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνε-
στῶτος : amans (amant-is) ἀγαπῶν,-ῶσα,-ῶν, delens (delent-is)
καταστρέφων,-ουσα,-ον κλπ.

Αὗται κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν, ὡς τὰ μονοκατάκλιτα ἐπίθε-
τα εἰς -ns (§ 40 γ', prudens), ἀλλ' εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν λή-
γουν (ὅχι εἰς -i ἀλλὰ) εἰς -e : Tarquinio regnante τοῦ Ταρκυνίου
βασιλεύοντος, praesente medico παρόντος τοῦ ἱατροῦ.

Λήγουν ὅμως καὶ αἱ μετοχαὶ αὗται εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν
εἰς -i, ὅταν λαμβάνονται ὡς ἐπίθετα : in praesenti tempore ἐν τῷ
παρόντι χρόνῳ.

5. Τὰ παραθετικά

44. Τῶν ἐπιθέτων τῆς Λατινικῆς γλώσσης (ὅπως καὶ τῶν τῆς
Ἑλληνικῆς) διακρίνονται τρεῖς βαθμοὶ (gradus), ἦτοι

1) ὁ θετικὸς (gradus positīvus) : altus,-a,-um ὑψηλός,-ή,-όν·

2) ὁ συγκριτικὸς (gradus comparatīvus) : altior, altius (§ 40,
β') ὑψηλότερος,-α,-ον.

3) ὁ ὑπερθετικὸς (gradus superlatīvus) : altissimus, altissi-
ma, altissimum ὑψηλότατος,-η,-ον.

45. Αἱ καταλήξεις τῶν παραθετικῶν εἶναι :

1) τοῦ συγκριτικοῦ -ior (ἄρσ. καὶ θηλ.), -ius (οὐδ.) καὶ

2) τοῦ ὑπερθετικοῦ -issimus, -issima, -issimum.

Αἱ καταλήξεις αὗται προστίθενται εἰς τὸ θέμα τοῦ θετικοῦ ἐπι-
θέτου (ἢ τῆς ἐπιθετικῆς μετοχῆς), τὸ ὁποῖον εὐρίσκομεν ἀφαιροῦντες
ἀπὸ τὴν ἐνικὴν γενικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ τὴν κατάληξιν -i ἢ -is· π. χ.
altus (γεν. alt-i) ὑψηλός —alt-ior, alt - ius, alt - issimus,
-a,-um (§ 40 β')·

longus (γεν. long-i) μακρός —long-ior, long-ius, long-issimus,
-a,-um·

brevis (γεν. brev-is) βραχύς —brev-ior, brev-ius, brev-issimus,
-a,-um (§ 40, β')·

felix (γεν. felic-is) εὐτυχής —felic-ior, felic-ius, felic-issimus,
-a,-um (§ 40, γ')·

prudens (γεν. prudent-is) συνετός — prudent - ior, prudent-
ius, prudent-issimus, -a, -um.

46. Ἐκ τῶν παραθετικῶν :

1) τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα εἶναι δικατάληκτα τριτόκλιτα (βλ. §
40, β')·

2) τὰ ὑπερθετικὰ ἐπίθετα εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (βλ. §
38, bonus)·

47. Διάφορος σχηματισμὸς παραθετικῶν.—1) Ἐξ ἐπίθετα εἰς
-ilis, ἤτοι τὰ facilis εὐκολος, difficilis δύσκολος, similis ὅμοιος, dis-
similis ἀνόμοιος, humilis ταπεινός καὶ gracilis ραδινός, σχηματί-
ζουν τὸ ὑπερθετικὸν διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ θέμα αὐτῶν (ὅχι τῆς
καταλήξεως -issimus, ἀλλὰ) τῆς καταλήξεως -ilimus, ὡς

facilis (γεν. facil-is) —facil-ior, facil-ius, facil-limus,
-a,-um·

similis (γεν. simil-is) —simil-ior, simil-ius, simil-limus,
-a,-um·

humilis (γεν. humil-is)—humil-ior, humil-ius humil-limus,
-a,-um·

gracilis (γεν. gracil-is)—gracil-ior, gracil-ius, gracil-limus,
-a,-um·

(ἀλλὰ nobilis εὐγενής —nobilior, nobilissimus κλπ.).

2) Τὰ εἰς -er (εἴτε δευτερόκλιτα εἴτε τριτόκλιτα) ἐπίθετα σχη-
ματίζουν τὸν ὑπερθετικὸν αὐτῶν διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως
-rimus εἰς αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ :

pulcher (γεν. pulchr-i) ὀραῖος—pulchr-ior, pulchr-ius,
pulcher-rimus,-a,-um

acer (γεν. acer-is) ὀξύς —acer-ior, acer-ius,
acer-rimus,-a,-um

pauper (γεν. pauper-is) πέννης —pauper-ior, pauper-ius,
pauper-rimus,-a,-um.

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἐπίθετον velus παλαιῶς (γεν. veter-is) σχημα-
τίζει ὑπερθετικὸν εἰς -rimus : veter-rimus. Τοῦ δὲ ἐπιθέτου maturus ὄρμος,
ὑπερθετικὸν εἶναι maturissimus καὶ maturrimus.

48. Τὰ ἐπίθετα τὰ λήγοντα εἰς -dicus, -volus, -ficus (ἤτοι τὰ
σύνθετα τὰ ἔχοντα δεύτερον συνθετικὸν ἐν τῶν ρημάτων dico λέγω,

facio ποιῶ, volo θέλω) σχηματίζουν τὰ παραθετικά των εἰς -entior, -entissimus, ὡς

maledīcus (γεν. maledic-i) κακολόγος,

maledic - entior, -entius, maledic - entissimus, -a, -um·

magnificus (γεν. magnific-i) μεγαλοπρεπής,

magnific - entior, -entius, magnific - entissimus, -a, -um·

benevolus (γεν. benevol-i) εὐμενής,

benevol - entior, -entius, benevol - entissimus, -a -um.

Σημείωσις. Ὅμοίως σχηματίζονται τὰ παραθετικά καὶ τοῦ ἐπιθέτου providus (γεν. provid-i) προορατικός (provid - entior, provid - entissimus). Ὁ δὲ τοιοῦτος σχηματισμὸς τῶν ἀνωτέρω παραθετικῶν εἶναι κανονικός, διότι θετικά αὐτῶν ἀρχήθεν ἦσαν maledicens, magnificens, benevolens, providens. Τοῦ δὲ ἐπιθέτου dives πλούσιος (τοῦ ὁποίου ἡ γενική εἶναι divit - is, ἀλλὰ καὶ dit - is, κατὰ συγκοπὴν) παραθετικά εἶναι divit - ior καὶ dit - ior, divit - issimus καὶ dit - issimus.

49. Ἀνώματα παραθετικά

bonus ἀγαθός — melīior, - ius ἀμείνων — optīm - us - a, - um ἄριστος·

malus κακός — peior, peius χείρων — pessim - us, - a, - um χείριστος·

magnus μέγας — maior, maius μείζων — maxim - us, - a, - um μέγιστος·

parvus μικρός — minor, minus ἐλάσσων — minim - us, - a, - um ἐλάχιστος·

multi, -ae, -a, πολλοί — plures, plura πλείονες — plurim - i, -ae, -a πλεῖστοι (§41, 1, α', Σημ.)·

multum πολὺ — plus πλεῖον — plurimum πλεῖστον.

Σημείωσις. Τῶν ἀκλίτων ἐπιθέτων frugi συνετός καὶ nequam οὐτιδανός (§ 42, 1) παραθετικά εἶναι τοῦ μὲν frugi: frugal - ior, frugal - ius, frugal - issimus, -a, -um, τοῦ δὲ nequam, nequior, nequius, nequissimus, -a, -um.

50. Ἐπίθετα ἑλλειπτικά ὡς πρὸς τοὺς βαθμοὺς παραθέσεως (defectiva gradibus).— Στεροῦνται ὅλως παραθετικῶν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) τὰ ἐπίθετα τὰ δηλοῦντα ποιότητα ἢ ιδιότητα, ἡ ὅποια δὲν δύναται νὰ παρουσιάξῃ διαφόρους βα-

θμούς, ὅπως εἶναι τὰ δηλοῦντα ὕλην, ὡς aureus χρυσοῦς, ferrēus σιδηροῦς, τόπον ἢ χρόνον, ὡς marinus θαλάσσιος, nocturnus νυκτερινός, μέτρον, ὡς bipes δίπους, triennis τριετής, συγγένειαν ἢ καταγωγὴν, ὡς paternus πατρικός, fraternus ἀδελφικός, romānus ῥωμαϊκός, τὰ δηλοῦντα ἀπόλυτόν τι ἢ ἄρνησιν, ὡς mortālis θνητός, omnīpōtens παντοδύναμος, immortalis ἀθάνατος, insōmnis ἄυπνος κλπ.

2) **Στεροῦνται θετικοῦ** προπάντων παραθετικά ἐπίθετα γινόμενα ἐκ προθέσεων ἢ ἐπιρρημάτων (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) :

(citra ἐντεῦθεν, ἐντὸς)	—	citerior ἐγγύτερος,	citīmus ἐγγύτατος
		—deterior χειρών,	deterīmus χειρίστος
(intra ἔνδον)		—interior ἐνδότερος	intīmus ἐνδότατος
(πρβλ. Ἑλλ. ὠκός)		—ocior ταχύτερος,	ocīssīmus ταχύτατος
(prae πρό, ἐμπρός)		—prior πρότερος,	prīmus πρῶτος
(prope ἐγγύς)		—propior ἐγγύτερος,	proxīmus ἐγγύτατος
(πρβλ. potis, § 42)		—potior κρείσσω,	potīssīmus κράτιστος
(ultra πέραν)		—ulterior ὁ πέραν,	ultīmus ἔσχατος

3) **Στεροῦνται** τοῦ ἐτέρου τῶν παραθετικῶν, ἤτοι

α') τοῦ **συγκριτικοῦ**, τὰ ἐπίθετα

falsus ψευδής		falsissimus ψευδέστατος
novus νέος	(recentior ἐκ τοῦ recens,	
	πρόσφατος)	novissimus ἔσχατος
sacer ἱερός	(sanctior ἐκ τοῦ sanctus)	sacerrimus ἱερώτατος
vetus παλαιός	(vetustior ἐκ τοῦ vetus-	
	tus)	veterrimus παλαιότατος

καὶ ἄλλα τινά :

β') τοῦ **ὑπερθετικοῦ**, τὰ ἐπίθετα

alācer εὐθυμος—alacrior εὐθυμότερος
iuvēnis νέος —iunior νεώτερος
senex γέρον —senior πρεσβύτερος

καὶ ἄλλα τινά :

51. Τέσσαρα ἐπίθετα, ἤτοι τὸ extērus ὁ ἔξω, infērus ὁ κάτω, supērus ὁ ἄνω καὶ postērus ὁ ἐπόμενος, ἔχουν δύο τύπους ὑπερθετικοῦ, ἤτοι ταῦτα εἶναι abundantia ὡς πρὸς τὸν ὑπερθετικὸν (πρβλ. § 42, 2) :

exterus	exterior	ἐξώτερος,	extrēmus	καὶ	extīmus	ἐξώτατος
inferus	inferior	κατώτερος,	infīmus	καὶ	īmus	κατώτατος
superus	superior	ὑπέρτερος,	suprēmus	καὶ	summus	ὑπατος
						ὑψιστος
posterus	posterior	μεταγενέστερος,	postrēmus	καὶ	postūmus	τελευταῖος.

52. Παραθετικά περιφραστικά.—Τὰ εἰς -us λήγοντα ἐπίθετα, ὅσα ἔχουν φωνῆν πρὸ τοῦ -us, σχηματίζουν κανονικῶς τὰ παραθετικά των περιφραστικῶς, ἤτοι τὸν μὲν συγκριτικὸν διὰ τοῦ magis (μᾶλλον) καὶ τοῦ θετικοῦ, τὸν δὲ ὑπερθετικὸν διὰ τοῦ maxime (μάλιστα) καὶ τοῦ θετικοῦ, ὡς

idone-us ἐπιτήδειος, —magis idoneus, maxime idoneus

dubi -us ἀμφίβολος, —magis dubius, maxime dubius

vacu -us κενός, —magis vacuus, maxime vacuus

(Πρὸβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά : φίλος, μᾶλλον φίλος, μάλιστα φίλος κλπ.).

Σημείωσις. Τὰ λήγοντα εἰς -quus σχηματίζουν τὰ παραθετικά των κανονικῶς, ὡς antiquus ἀρχαῖος, antiquior, antiquissimus.

53. Παραθετικά ἐπιρρημάτων.—Καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν) ἐπιρρήματα σχηματίζοντα παραθετικά εἶναι προπάντων τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα, καθὼς καὶ τινὰ ἔχοντα τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

Τῶν ἐξ ἐπιθέτων γινομένων ἐπιρρημάτων κανονικῶς συγκριτικὸν εἶναι ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν των σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπερθετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου μὲ τὴν κατάληξιν -e, ὡς

(rectus) rectē ὀρθῶς —rectius ὀρθότερον, rectissim -ē
ὀρθότατα

(miser) miserē ἀθλιῶς —miserius ἀθλιώτερον, miserrim -ē
ἀθλιώτατα

(celer) celeriter ταχέως —celerius θάσσον, celerrim -ē
τάχιστα

(acer) acriter ὀξέως —acrius ὀξύτερον, acerrim -ē
ὀξύτατα

(gravis)	graviter	βαρέως	—gravius βαρύτερον, gravissim-ē
(facilis)	facilē	εύκολως	—facilius εύκολώτερον, facillim-ē εύκολώτατα
(prudens)	prudenter	συνετῶς	—prudētius συνετώτερον, pruden- tissim-ē συνετώτατα (§ 48)
(bonus)	bēnē	εὖ	—melius ἄμεινον, optim-ē ἄριστα
(malus)	mālē	κακῶς	—peius χεῖρον, pessim-ē χείριστα
non multum ἢ paulum			
	(§ 50	ὀλίγον)	—minus ἥσσον, minim-ē ἥκιστα
	(prope	ἐγγύς)	—propius ἐγγύτερον, proximē ἐγγύτατα
diu ἐπὶ	πολὺν	χρόνον	—diutius πλείονα χρόνον, diutis- sime πλεῖστον χρόνον
saepe	πολλάκις		—saepius πλεονάκις, saepissime πλειστάκις.

54. Ἀνώμαλα παραθετικά ἐπιρρημάτων

multum	πολύ,	plus	πλέον,	plurimum	πλεῖστον
magnopere	(ἢ	magno	opere)		
	μεγάλως,	magis	μᾶλλον,	maxime	μάλιστα
	—	deterius	χεῖρον,	deterime	χείριστα
	—	ocius	θᾶσσον,	ocissime	τάχιστα
	—	potius	μᾶλλον,	potissimum	μάλιστα
(πρβλ. § 50, 2)		prius	πρότερον,	primum ἢ primō	πρῶτον
merito ἀξίως,				meritissimo	μάλιστα ἀξίως
nuper νεωστί,	(πρβλ. § 50, 3 α')			nuperrime	μόλις πρὸ ὀλίγου
satis ἀρκούντως,		satius	κρεῖσσον,		
secus ἕλλως (nihilō)		secius ἢ	setius οὐδὲν ἧττον	(πρβλ. § 50, 3, β')	

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ (PRONOMINA)

55. Ἀντωνυμίας ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει :

- 1) προσωπικὰς (pronomina personalia),
- 2) κτητικὰς (pronomina possessīva),
- 3) δεικτικὰς (pronomina demonstratīva),
- 4) ὀριστικὰς (pronomina determinatīva),
- 5) ἀναφορικὰς (pronomina relatīva),
- 6) ἐρωτηματικὰς (pronomina interrogatīva),
- 7) ἀορίστους (pronomina indefinīta).

Σημειώσεις. Αὐτοπαθεῖς καὶ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίας δὲν ἔχει ἡ Λατινικὴ γλῶσσα. Τίνων δὲ ἀντωνυμιῶν καὶ ἄλλων λεκτικῶν μέσων γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ πρὸς ἔκφρασιν αὐτοπαθείας ἢ ἀλληλοπαθείας, θὰ ἴδωμεν ἐν τῷ Συνακτικῷ.

56. Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 1) εἶναι ἡ ego ἐγώ, tu σύ, sui (γενικῆς) οὗ, ἑαυτοῦ. Κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς :

Singularis

(persona prima) (persona secunda) (persona tertia)

Nom.	egō	ἐγὼ	tū	σύ		
Gen.	mēi	ἐμοῦ, μου	tūi	σοῦ, σου	sui	οὗ, ἑαυτοῦ
Dat.	mihī	ἐμοί, μοι	tibi	σοί, σοι	sibi	οῦ, ἑαυτοῦ
Acc.	mē	ἐμέ, με	tē	σέ, σε	sē	ἐ, ἑαυτὸν
Abl.	a mē	= ὑπ' ἐμοῦ	a tē	= ὑπὸ σοῦ	a sē	= ὑφ' ἑαυτοῦ

Pluralis

Nom.	nōs	ἡμεῖς	vōs	ὑμεῖς		
Gen.	nōstri		vēstri,			
	nōstrum	ἡμῶν	vēstrum	ὑμῶν	sui	σφῶν, ἑαυτῶν
Dat.	nōbis	ἡμῖν	vōbis	ὑμῖν	sibi	σφίσι, ἑαυτοῖς
Acc.	nōs	ἡμᾶς	vōs	ὑμᾶς	sē	σφᾶς, ἑαυτοὺς
Abl.	a nōbis	= ὑφ' ἡμῶν	a vōbis	= ὑφ' ὑμῶν	a sē	= ὑφ' ἑαυτῶν

1) Ἡ ἐλλείπουσα ὀνομαστικὴ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (ὅπως εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν) ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὀνομαστικῆς μιᾶς, τῆς καταλλήλου ἐκάστοτε, τῶν δεικτικῶν ἢ ὀριστικῶν ἀντωνυμιῶν hic, ille, is, κλπ.

2) Ἐκ τῶν δύο τύπων τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου (nostri, nostrum -- vestri, vestrum) τοῦ μὲν λήγοντος εἰς -i τύπου χρῆσις γίνεται, ὅταν ἡ γενικὴ αὕτη εἶναι ἀντικειμενικὴ ἢ κτητικὴ, τοῦ δὲ λήγοντος εἰς -um, ὅταν ἡ γενικὴ αὕτη εἶναι διαιρετικὴ : amici memores **nostri** (vestri) sunt οἱ φίλοι μνήμονες ἡμῶν (ὑμῶν) εἰσιν· melior pars **nostri** immortalis est τὸ κρεῖττον ἡμῶν μέρος ἀθάνατον ἐστὶ· ἀλλά : multi **nostrum** πολλοὶ (ἐξ) ἡμῶν, quis **vestrum**, τίς (ἐξ) ὑμῶν.

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, πλὴν τοῦ τύπου tu καὶ τῶν τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου, ἐνισχύονται, ὅταν ὑπάρχῃ ἔμφρασις ἢ ἀντιδιαστολή, διὰ τοῦ προσφύματος met : ego - met ἔγωγε, nōsmet ἡμεῖς γε-ἡμᾶς γε. tēmet σέ γε, sēmet ἑαυτόν γε. Ὁ δὲ τύπος tu ἐνισχύεται διὰ τοῦ προσφύματος tē : tūte σὺγε. Τέλος οἱ τύποι me, te, se ἐνισχύονται διὰ διπλασιασμοῦ : mēmē ἐμέγε, tētē σέγε, sēsē ἑαυτόν γε.

57. Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 2) εἶναι αἱ ἐξῆς :

mēus,	mēa	mē-um	ἐμός, ἐμή, ἐμόν
nostēr,	nostrā	nostrum	ἡμέτερος, -α, -ον
tū-us,	tūa,	tū-um	σός, σή, σόν
vestēr,	vestrā,	vestrum	ὑμέτερος, -α, -ον
sū-us,	sū-a,	sū-um	ὁ,ή, τὸ ἑαυτοῦ,-ῆς,-οῦ, (ὁ ἰδικός του κλπ.) ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτῶν, (ὁ ἰδικός των κλπ.).

Κλίνονται δὲ ὡς τριχάτληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (βλ. § 38, α' bonus καὶ γ' niger). Τοῦ ἀρσενικοῦ ὅμως meus κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ εἶναι mi (ἢ meus), ἥτοι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ, ὅποτε καὶ τὸ συνοδεῦον τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην ὄνομα λαμβάνεται κατ' ὀνομαστικὴν : mi fili υἱέ μου (§ 19, 3), meus oculus ὄφθαλμέ μου.

Σημείωσις. 1. Καὶ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν οἱ τύποι ἐνισχύονται διὰ τοῦ προσφύματος -met ἢ τοῦ -pte: meāmet facta τὰ ἐμάγε κατορθώματα, suāpte manu διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρός.

Σημείωσις. 2. Ἐκ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν noster καὶ vester παραγόνται τὰ μονοκἀτληκτα ἐπίθετα nostras (-atis) ἡμεδαπός, vestras (-atis) ὑμεδαπός (βλ. § 26, 4, Β', β').

58. Δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 3) εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) hīc, haec, hōc (σχετικὴ μετὰ τὸ α' πρόσωπον) ὅδε, ἥδε, τότε, οὗτος, αὕτη τοῦτο·

2) istĕ, istā, istŭd (σχετικὴ μετὰ τὸ β' πρόσωπον) οὗτος, αὕτη, τοῦτο (αὐτός, αὐτή, αὐτό)·

3) ille, illa, illŭd (σχετικὴ μετὰ τὸ γ' πρόσωπον) ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο·

4) tālis, tale τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτον (τριτόκλιτος δικατάληκτος, § 40 β')·

5) tantus, tanta, tantum τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο—τηλικούτος, τηλικαύτη, τηλικούτο· (δευτερόκλιτος τρικατάληκτος, § 38, α')·

6) tōt (ἄκλιτος, πληθυντικῶ μόνον) τοσοῦτοι, τοσαῦται, τοσαῦτα·

7) tōt-īdem (ἐκ τοῦ toti = tot καὶ τοῦ dem· ἄκλιτος, πληθυντικῶ μόνον), ἕτεροι τοσοῦτοι κλπ. (ἄλλοι τόσοι κλπ.)·

Αἱ τρεῖς πρώται κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Singularis

Nom.	hic	haec	hōc	istĕ	istā	istŭd
Gen.		hūiūs	(προφ. hujus)		istīus	
Dat.		hūic		—	istī	
Acc.	hunc	hanc	hōc	istum	istam	istŭd
Abl.	hōc	hāc	hōc	istō	istā	istō

Pluralis

Nom.	hī	hae	haec	istī	istae	istā
Gen.	hōrum	hārum	hōrum	istōrum	istārum	istōrum
Dat.		hīs			istīs	
Acc.	hōs	hās	haec	istōs	istās	istā
Abl.		hīs			istīs	

Singularis

Pluralis

Nom.	illĕ	illā	illŭd	illī	illae	illā
Gen.		illīus		illōrum	illārum	illōrum
Dat.		illī			illis	
Acc.	illum	illam	illŭd	illōs	illās	illā
Abl.	illō	illā	illō		illis	

Σημείωσις. Οἱ τύποι οἱ λήγοντες εἰς s ἐνισχύονται προστιθεμένου εἰς αὐτούς τοῦ προσφώματος ce: huiusce, hisce, hosce κλπ. (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. οὔτοςί, τουτούί κλπ.).

59. Ὅριστικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 4) εἶναι αἱ ἐξῆς :

1) *is, ěā, ĭd* οὗτος, αὕτη, τοῦτο—αὐτός, αὐτή, αὐτό (σχετικῆ μετὰ τὸ τρίτον πρόσωπον βλ. καὶ § 56, 1) :

2) *ipsĕ, ipsā, ipsūm* αὐτός, αὐτή, αὐτό
(ὁ ἴδιος ἢ ἰδία, τὸ ἴδιον)

3) *īdem, ěādem, ĭdem* ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό
(ὁ ἴδιος, ἡ ἰδία, τὸ ἴδιον)

4) *alter, altĕra, altĕrum* ὁ ἕτερος, ἡ ἑτέρα, τὸ ἕτερον
(ὁ ἄλλος, ἡ ἄλλη, τὸ ἄλλο).

Κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς :

Singularis

Nom.	<i>is</i>	<i>ěā</i>	<i>ĭd</i>	<i>ipsĕ</i>	<i>ipsā</i>	<i>ipsum</i>
Gen.		<i>ĕius</i> (πρφ. <i>ejus</i>)			<i>ipsius</i>	
Dat.		<i>ĕi</i>			<i>ipsī</i>	
Acc.	<i>eum</i>	<i>eam</i>	<i>id</i>	<i>ipsum</i>	<i>ipsam</i>	<i>ipsum</i>
Abl.	<i>eō</i>	<i>eā</i>	<i>eō</i>	<i>ipsō</i>	<i>ipsā</i>	<i>ipsō</i>

Pluralis

Nom.	<i>(ĕī) iī</i>	<i>eae</i>	<i>ěā</i>	<i>ipsī</i>	<i>ipsae</i>	<i>ipsā</i>
Gen.	<i>eōrum</i>	<i>eārum</i>	<i>eōrum</i>	<i>ipsōrum</i>	<i>ipsārum</i>	<i>ipsōrum</i>
Dat.		<i>(ĕīs) iīs</i>			<i>ipsīs</i>	
Acc.	<i>ĕōs</i>	<i>ĕās</i>	<i>ěā</i>	<i>ipsōs</i>	<i>ipsās</i>	<i>ipsā</i>
Abl.		<i>(ĕīs) iīs</i>			<i>ipsīs</i>	

Singularis

Pluralis

Nom.	<i>īdem</i>	<i>ěādem</i>	<i>ĭdem</i>	<i>ĕīdem</i>	<i>ĕaedem</i>	<i>ĕādem</i>
				<i>īīdem</i>		
Gen.		<i>ĕiūsdem</i>		<i>eōrundem</i>	<i>eārundem</i>	<i>eōrundem</i>
Dat.		<i>eīdem</i>		<i>eīsdem</i>	<i>(iīsdem)</i>	<i>īsdem</i>
Acc.	<i>eundem</i>	<i>eandem</i>	<i>īdem</i>	<i>eōsdem</i>	<i>eāsdem</i>	<i>eādem</i>
Abl.	<i>eōdem</i>	<i>eādem</i>	<i>eōdem</i>	<i>eīsdem</i>	<i>(iīsdem)</i>	<i>īsdem</i>

	Singularis			Pluralis		
Nom.	alter	altĕra	altĕrum	alterī	alterae	alterā
Gen.		alterīus		alterōrum	alterārum	alterōrum
Dat.		alterī			alterīs	
Acc.	alterum	alteram	alterum	alterōs	alterās	alterā
Abl.	alterō	alterā	alterō		alterīs	

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία *idem, eadem, idem* προῆλθεν ἐκ τῆς *is, ea, id* μετὰ τοῦ προσφύματος *-dem*, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. ὅ-δε, ἡ-δε, τό-δε).

Κατὰ τὴν κλίσιν τὸ τελικὸν **m** πρὸ τοῦ **dem** τρέπεται εἰς **n**: *eundem, eorundem* κλπ. (ἀντὶ *eundem, eorundem* κλπ.).

60. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 5) εἶναι αἱ ἐξῆς :

1) *quī, quae, quōd* ὅς, ἥ, ὅ (ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία, τὸ ὁποῖον)·

2) *quālis, quāle* οἷος, οἷα, οἷον (ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον), τριτόκλιτος δικάτάκλητος (§ 40, β', *facilis*)·

3) *quāntus, quanta, quantum* ὅσος, ὅση, ὅσον, (ἡλίκος, ἡλίχη, ἡλίκον)· δευτερόκλιτος τρικατάκλητος (§ 38, α', *bonus*)·

4) *quōt* (ἄκλιτος, πληθυντικῶ μόνον) ὅσαι, ὅσαι, ὅσα· (πρβλ. § 58, 6, *tot*)·

5) *ūter, utra, utrum* ὁπότερος, ὁποτέρη, ὁπότερον.

Ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία κλίνονται ὡς ἐξῆς :

	Singularis			Pluralis		
Nom.	<i>quī</i>	<i>quae</i>	<i>quōd</i>	<i>quī</i>	<i>quae</i>	<i>quae</i>
Gen.		<i>cūiūs</i> (πρόφ. <i>eujus</i>)		<i>quōrum</i>	<i>quārum</i>	<i>quōrum</i>
Dat.		<i>cuī</i> (πρόφ. <i>μονοσυλλάβως</i>)			<i>quībus</i>	
Acc.	<i>quēm</i>	<i>quām</i>	<i>quōd</i>	<i>quōs</i>	<i>quās</i>	<i>quae</i>
Abl.	<i>quō</i>	<i>quā</i>	<i>quō</i>		<i>quībus</i>	

	Singularis			Pluralis		
Nom.	<i>utĕr</i>	<i>ūtra</i>	<i>utrūm</i>	<i>utrī</i>	<i>utrae</i>	<i>utrā</i>
Gen.		<i>utrīus</i>		<i>utrōrum</i>	<i>utrārum</i>	<i>utrōrum</i>
Dat.		<i>utrī</i>			<i>utrīs</i>	
Acc.	<i>utrum</i>	<i>utram</i>	<i>utrum</i>	<i>utrōs</i>	<i>utrās</i>	<i>utrā</i>
Abl.	<i>utrō</i>	<i>utrā</i>	<i>utrō</i>		<i>utrīs</i>	(§ 38, γ)

Σημείωσις 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνυμίας qui, quae, quod ὑπάρχει καὶ τύπος qui (= quo), εὐχρηστος ἰδίᾳ εἰς τὴν φράσιν quicum (= μεθ' οὗ, μεθ' ἧς, μεθ' οὗ).

Σημείωσις 2. Ἡ (ἄκλιτος) ἀναφορική ἀντωνυμία quot διπλασιαζομένη καθίσταται ἀριστολογικῆ (quotquot = ὅσοιδήποτε). Ἀριστολογικαὶ δὲ ἀντωνυμιαὶ (pronomina relativa indefinita) καθίστανται πᾶσαι αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμιαὶ προστιθεμένου εἰς αὐτὰς τοῦ μορίου — cumque (τὸ ὅποιον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον):

1) quicumque, quaecumque, quodcumque ὅσοιδήποτε (gen. cuiuscumque, dat. cuicumque κλπ.).

2) quāiscumque, quālecumque ὁσοῦδήποτε, ὅποιουδῆποτε.

3) quantuscumque, quantacumque, quantumcumque ὅσοιδήποτε.

4) quotcumque ὅσοιδήποτε.

5) utercumque, utrācumque, utrumcumque ὀποτεροῦδήποτε (gen. utriuscumque, dat. utricumque κλπ.).

61. Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμιαὶ (§ 55, 6) εἶναι αἱ ἑξῆς:

1) quīs, quīd? (οὐσιαστικῆ) τίς, τί;

2) quī, quae, quōd? (ἐπιθετικῆ) ποῖος, ποία, ποῖον; (πρβλ. § 60, 1).

3) ūter, ūtra, ūtrum? πότερος, -α, -ον, ποῖος ἐκ τῶν δύο; (πρβλ. § 60, 5).

4) quāhs, quāle? ποῖός τις; τί λογῆς; (πρβλ. § 60, 2).

5) quantus, quanta, quantum? πόσος, -η, -ον; πηλίκος; (πρβλ. § 60, 3).

6) quōt? (ἄκλιτος, πληθυντικῶ μόνον) πόσοι; (πρβλ. § 58, 6, tot).

Ἐκτός τῆς quis, quid, αἱ λοιπαὶ (κλιταὶ) ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμιαὶ κλίνονται ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι ἀναφορικαὶ (§ 60).

Ἡ quis, quid κλίνεται ὡς ἑξῆς:

Singularis

	Ἀρσενικὸν καὶ Θελυκὸν		Οὐδέτερον	
Nom.	quīs	τίς;	quīd	τί;
Gen.	eūius	τίνος;		
Dat.	eūi	τίνι;		
Acc.	quem	τίνα;	quīd	τί;
Abl.	quō			

Pluralis

Nom.	quī	τίνες ;	quae τίνες ;	quae τίνα ;
Gen.	quōrum	τίνων ;	quārum τίνων ;	quōrum τίνων ;
Dat.			quībus τίσι ;	
Acc.	quōs	τίνας ;	quās τίνας ;	quae τίνα ;
Abl.			quībus	(πρβλ. § 60, 1).

Σημείωσις 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνυμίας quīs, quīd ὑπάρχει καὶ τύπος quī (= quo), (πρβλ. § 60, Σημ. 1).

Σημείωσις 2. Εἰς τὰς δύο πρώτας ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας προστίθεται πολλάκις τὸ ἀπορηματικὸν μέριον nam (δῆ, λοιπόν), τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν αὐτῶν μένει ἀμετάβλητον : quisnam ? quidnam ? τίς λοιπόν ; τί λοιπόν ; quinam ? quoniam ? quodnam ? ποῖος λοιπόν ; κλπ. gen. cuiusnam, dat. cuiquam κλπ. (πρβλ. § 60, Σημ. 2).

Σημείωσις 3. Ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς cuius (τίνος ;) παράγεται καὶ μία ἄλλη (τρικατάληκτος δευτεροκλιτος) ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία, ἡ cuius, cuiā, cuiūm, ἔχουσα σημασίαν κτητικὴν : cuius vox ? τίνος φωνή ; Ἐκ δὲ τῆς ἀντωνυμίας ταύτης παράγεται τὸ ἐρωτηματικὸν μονοκατάληκτον ἐπίθετον cuius (γεν. cuiuslibet κλπ. = ποδαπός ;), εἰς τὸ ὁποῖον ἀποδίδονται ὡς ἀπάντησις τὸ nostras ἡμεδαπός καὶ vestras ὑμεδαπός (§ 26, 4, Β', β').

62. Ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι (§ 55, 7) εἶναι αἱ ἐξῆς :

Ὄσισιαστικά

Ἐπιθετικά

1) quīs, (quae ἢ qua), quīd τίς, τί ; 1) quī, quae ἢ qua, quōd τίς, τί ;
Gen. cuius, Dat. cui κλπ. (§ 60 καὶ § 61)

Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικῶς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς συνήθως qua καὶ σπανιώτερον quae (τινά)

2) aliquīs, (alīqua ἢ alīquae), 2) aliquī, aliquā, aliquōd τίς, τί ;
alīquīd τίς, τί

Gen. alicūius, Dat. alicui κλπ. (§ 60 καὶ § 61).

Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικῆς ὀνομ. καὶ αἰτ. συνήθως alīquā (τινά).

3) quispiam, (quaeipiam) ἢ quid- 3) quispiam, quaeipiam, quod-
piam τίς, τί ;

Gen. cuiuspiam, Dat. cuipiam κλπ.

4) quisquam, quidquam ἢ quic- 4) ullus, ulla, ullum τίς, τί ;
quam τίς, τί

Gen. cuiusquam, Dat. cuiquam Gen. ullius, Dat. ulli, Acc. κλπ. ullum, ullam, ullum κλπ.

Ὁ πληθυντικός κοινὸς ἀμφοτέρων
ulli, ullae, ulla κλπ. (§ 38, α')

5) quīdam, quaedam, quiddam 5) quīdam, quaedam, quod-
τίς, τί· dam τίς, τί·

Gen. cuiūsdam, Dat. cuidam, Acc. quendam, quandam
Plur. Gen. quorundam, quarundam (προβλ. § 59, Σημ. idem).
6)

6) aliquot (ἄκλιτος) τινές (§ 60, 4).

7) quilibet, quaelibet, quidlibet 7) quilibet, quaelibet, quodlibet
ὅστισδήποτε· ὅστισδήποτε·

Gen. cuiuslibet, Dat. cuilibet κλπ.

8) quivis, quavis, quidvis ὅς- 8) quivis; quaevis, quodvis
τισδήποτε· (ὅποιος θέλεις) ὅστισδήποτε (ὅποιος θέλεις)·

Gen. cuiusvis, Dat. cuivis κλπ.

9) quisque, (quaeque), quidque 9) quisque, quaeque, quodque
τίς, ἕκαστος, ἐκάστη, ἕκαστον· ἕκαστος, -η-ον·

Gen. cuiusque, Dat. cuivis κλπ.

10) unusquisque, unumquidque 10) unusquique, unaquaeque
εἷς, ἕκαστος, πᾶς· unumquodque εἷς, ἕκαστος, πᾶς·

Gen. uniuscuique, Dat. unicuique, Acc. unumquemque,
κλπ. (ἦτοι τὸ unus καὶ τὸ quis ἢ qui κλίνονται χωριστά)·

11) nemo (ἐκ τοῦ ne + hemo, ἦτοι 11) nullus, nulla, nullum οὐδεὶς
homo) οὐδεὶς — Gen. nullius Gen. nullius, Dat. nulli,
Dat. nemini, Acc. neminem Acc. nullum, nullam, nul-
Ἡ ἀφαιρετική καὶ ὄλος ὁ πλη- lum κλπ. (βλ. ἀνωτέρω, 4,
θυντικός ἐλλείπουν καὶ ἀναπλη- ullus).
ροῦνται ἐκ τῆς nullus, -a, -um·

12) nihil (οὐδέτερον οὐσιαστικόν, ἐνικοῦ ὀνομ. καὶ αἰτιατ. μόνον)
οὐδὲν πρᾶγμα (τίποτε). Τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ
nulla res (Gen. nullius rei, Dat. nulli rei, Abl. nulla re, § 32)·

13) alter, altera, alterum ἕτερος (βλ. § 59)·

14) neuter, neutra, neutrum οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον — Gen.

neutrius, Dat. neutri, Acc. neutrum, neutram, neutrum, κλπ. (§ 60, uter)·

15) ambo, ambae, ambo, ἄμφω, ἀμφοτέροι, -αι, -α (κλίνονται ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν duo, duae, duo)·

16) alius, alia, aliud, ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο—Gen. alius, Dat. aliī, Acc. alium, aliam, aliud κλπ. (ὡς τρικατάληκτον δευτερόκλιτον ἐπίθετον)·

17) aliquantus, -a, -um, ποσός, -η, -όν (κάμποσος)·

Σημείωσις. Σχηματίζουν τὴν ἐνικήν γενικήν καὶ τῶν τριῶν γενῶν εἰς -ius καὶ τὴν δοτικήν εἰς -ī, ἐκτὸς τῶν ἀνωνομιῶν iste, ille (§ 58), ipse, alter (§59), ullus, nullus, uter καὶ neuter, τὸ ἀριθμητικὸν unus, -a, -um (εἷς) καὶ τὰ ἐπίθετα solus, -a, -um (μόνος) καὶ totus, -a, -um (ὅλος, ὁλόκληρος), τὰ ὅποια εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις κλίνονται ὡς τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, α') : unus, -a -um, Gen. unius, Dat. unī, Acc. unum, unam, unum κλπ.—solus, -a, -um Gen. solius, Dat. solī, Acc. solum, solam, solum, κλπ.—totus, -a, um, Gen., totius, Dat. totī, Acc. totum, totam, totum κλπ.

Τὸ -ius τῆς ἐνικῆς γενικῆς τῶν ἀνωτέρω ἀνωνομιῶν καὶ ἐπιθέτων τὸ i, τὸ ὅποιον παρὰ τὸν κανόνα (§ 6 Σημ.) εἶναι συνήθως μακρόν, λαμβάνεται καὶ ὡς βραχύ, ἰδίως εἰς τοὺς ποιητάς : alterius καὶ alterius κλπ. ἀλλὰ πάντοτε (alius) γεν. alius.

63. Συσχετικαὶ ἀνωνομίαι (pronomina correlātiva)

Ἐρωτηματικαὶ (§ 61)	Δεικτικαὶ καὶ ὀρι- στικαὶ (§ 58 - 59)	Ἀναφορικαὶ (§ 60)	Ἀόριστοι (§ 62)
quis ?	hic, iste ille, is κλπ.	qui quicumque	aliquis κλπ.
qualis ?	talis	qualis qualiscumque	—
quantus ?	tantus	quantus quantuscum- que	aliquantus
quot ?	tot	quot quotcumque	aliquot

64. Συσχετικά ἀντωνυμικά ἐπιρρήματα
(adverbia pronominalia correlativa)

α') Τοπικά

Ἑρωτηματικά	Δεικτικά	Ἀναφορικά	Ἀόριστα
ubi ? ποῦ;	hic ἐνθάδε istic αὐτοῦ illic ἐκεῖ — ibi ἐνταῦθα idīdem ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ	ubi οὗ, ὅπου ubicumque ὅπουδῆποτε	alīcūbi ποῦ (κάπου) usquam ποῦ ubīque πανταχοῦ nusquam οὐδαμοῦ — alībi ἄλλοθι
quo ? ποῦ; (εἰς ποῖον μέ- ρος ;)	huc δεῦρο (ἐδῶ) īsta, istuc αὐτόσε illo, illuc ἐκεῖσε — eo αὐτόσε, εἰς τοῦτον τὸν τόπον eodem εἰς τὸν αὐτὸν τόπον	quo οἷ, ὅποι, ἐνθα quocumque ὅποιδῆποτε	aliquo ποί, εἰς τινα τόπον — alio ἄλλοσε, εἰς ἄλλον τόπον
unde? πόθεν;	hinc ἐνθένδε istinc αὐτόθεν illinc ἐκεῖθεν — inde ἐντεῦθεν indidem ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου utrimque ἀμφο- τέρωθεν	unde ὅθεν undecumque ὅθενδῆποτε	alicunde ποθέν undique πανταχόθεν — aliunde ἄλλοθεν
quā? πῆ; (διὰ τίνος τό- που ;)	hāc τῆδε (διὰ τοῦδε τοῦ τόπου) eā ταύτῃ (διὰ τούτου τοῦ τόπου)	quā ἧ (δι' οὗ τόπου)	—

Ταῦτα εἶναι κυρίως ἀφαιρετικά τῶν ἀντιστοίχων ἀτωνυμιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐννοεῖται ἡ ἀφαιρετικὴ via (τοῦ ὀνόματος via ὁδός).

β') Χρονικά

quando ? πότε; tum τότε—quondam ποτέ, olim ποτέ, πάλαι, umquam ποτέ, πώποτε—aliquando ἐνίοτε—numquam οὐδέποτε—alias ἄλλοτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΤΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ (NUMERALIA)

65. Ἀριθμητικά ἢ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει μόνον ἐπίθετα (numeralia adiectiva) καὶ ἐπιρρήματα (numeralia adverbia), οὐσιαστικά δὲ οὐχί.

Εἶναι δὲ τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα τῆς Λατινικῆς :

- 1) ἀπόλυτα (numeralia cardinalia)·
- 2) τακτικά (numeralia ordinalia)·
- 3) πολλαπλασιαστικά (numeralia multiplicativa)·
- 4) ἀναλογικά (numeralia proportionalia), ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· ἀλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ
- 5) διανεμητικά (numeralia distributiva), ἧτοι ἀριθμητικά ἐπίθετα, διὰ τῶν ὁποίων δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν (quoteni?) ἀνὰ πόσους; κατὰ πόσους; π.χ. bīnī ἀνὰ δύο, ternī ἀνὰ τρεῖς κλπ.

Σημείωσις. Χρονικά ἀριθμητικά (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά δευτεράτος, τριταῖος κλπ.) δὲν ἔχει ἡ Λατινικὴ γλῶσσα.

→

66. α') Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν

Ἀραβικά ψηφία	Ῥωμαϊκά σημεῖα	Ἀπόλυτα quot ? πόσοι ;	Ταξινὰ quotus ? πόσος ;	Διαμετρικά quoteni ? ἀνά πόσους ;	Ἐπιφθέματα quotiens ? πόσάκις ;
1	I	ūnus, -a, -um εἷς, μία, ἓν	primus, -a, -um πρῶτος, πρώτη, πρῶτον	singūli, -ae, -a ἀνά ἓνα	sēmēl ἄπαξ
2	II	dūo, duae, duo δύο	secundus, -a, -um ἡ alter, -a, -um δεύτερος, -α, -ον	bīnī, -ae, -a ἀνά δύο	bis δις
3	III	tres, tria τρεῖς, τρία	tertius, -a, -um τρίτος, -η, -ον	terui (trini), -ae, -a ἀνά τρεῖς	tēr τρίς
4	IV	quattuor	quartus, -a, -um	quaterni	quatēr
5	V	quinque	quintus	quīni	quinquies
6	VI	sex	sextus	sēni	sexies
7	VII	septem	septimus	septēni	septies
8	VIII	octō	octāvus	octōni	octies
9	IX	nōvem	nonus	novēni	novies
10	X	decem	decimus	dēni	decies
11	XI	undecim	undecimus	undeni	undecies

42	XII	duodecim	duodecim	duodeni	duodecies
43	XIII	tredecim	tertius decimus	terni deni	ter decies
44	XIV	quattuordecim	quartus decimus	quaterni deni	quater decies
45	XV	quindecim	quintus decimus	quini deni	quinquies decies
46	XVI	sedecim	sextus decimus	seni deni	sexies decies
47	XVII	septendecim	septimus decimus	septeni deni	septies decies
48	XVIII	duodeviginti	duodevicesimus	octoni deni ῥ duodeviceni	octies decies ῥ duodevicies
49	XIX	undeviginti	undevicesimus	noveni deni ῥ undeviceni	novies decies ῥ undevicies
20	XX	viginti	vicesimus	vicēni	vicies

21	XXI	unus et viginti ῥ viginti unus	unus (primus) et vi- cesimus ῥ vicesimus primus	viceni singuli	semel et vices (ῥ vices et semel)
22	XXII	viginti duo	vicesimus secundus ῥ vicesimus alter	viceni bini	vices et bis (ῥ bis et vices)
28	XXVIII	duodetriginta	duodetricesimus ῥ vi- cesimus octavus	vi- duodetriceni	duodetricies
29	XXIX	undetriginta	undetricesimus	undetriceni	undetricies
30	XXX	triginta	tricesimus	trīcēni	trices

'Αριθμικά σημεία	'Ρωμαϊκά σημεία	'Απόλυτα quot ? πόσοι ;	Ταπεινά quotus ? πόστος ;	Διαμετρικά quoteni ? ἀνά πόσους ;	'Επιφράματα quotiens? ποσάκις;
40	XXXX ἢ XL	quadraginta	quadragessimus	quadragēni	quadragies
50	L	quinquaginta	quinquagesimus	quinquagēni	quinquagies
60	LX	sexaginta	sexagesimus	sexageni	sexagies
70	LXX	septuaginta	septuagesimus	septuageni	septuagies
80	LXXX	octoginta	octogesimus	octogeni	octogies
90	LXXX ἢ XC	nonaginta	nonagesimus	nonageni	nonagies
100	C	centum	centesimus	centeni	centies
101	CI	centum et unus	centesimus pri- mus	centeni singuli	centies semel
110	CX	centum decem	centesimus deci- mus	centeni deni	centies decies
120	CXX	centum viginti	centesimus vice- simus	centeni viceni	centies vicies
200	CC	ducenti, -ae, -a	ducentesimus	ducenti	ducenties
300*	CCC	trecenti	trecentesimus	trecenti	trecenties
400	CCCC	quadringenti	quadringentesimus	quadringeni	quadringenties
500	IC ἢ D	quingenti	quingentesimus	quingeni	quingenties

600	ICC ῥ DC	sescenti	sescentesimus	sescenti	sescenties
700	IOCC ῥ DCC	septingenti	septingentesimus	septingeni	septingenties
800	DCCC	octingenti	octingentesimus	octingeni	octingenties
900	DCCCC	nongenti	nongentesimus	nongeni	nongenties
1000	M ῥ CIO	mille	millesimus	singula milia	millies
<hr/>					
2000	MM	duo milia	bis millesimus	bina milia	bis millies
3000	MMM	tria milia	ter millesimus	terna milia	ter millies
5000	ICV	quinque milia	quinquies millesimus	quina milia	quinquies millies
10000	CCICV	decem milia	decies millesimus	dena milia	decies millies
50000	ICCV	quinquaginta milia	quinquages millesimus	quinquagena milia	quinquages millies
100000	CCCICV	centum milia	centies millesimus	centena milia	centies millies
1000000	CCCCICV	decies centum milia	decies centies millesimus	decies centena milia	decies centies millies

67. β') Πίναξ τῶν πολλαπλασιαστικῶν καὶ ἀναλογικῶν

Πολλαπλασιαστικὰ καὶ ἀναλογικὰ εὐχρηστα εἶναι ὀλίγα, τὰ ἐξῆς :

1	unus	simplex, -plīcis	ἀπλοῦς, -ῆ, -οῦν	simpplus, -a, -um	ἀπλοῦς
2	duo	duplex, -plicis	διπλοῦς, -ῆ, -οῦν	duplus, -a, -um	διπλάσιος
3	tres	triplex	τριπλοῦς	tripplus	τριπλάσιος
4	quattuor	quadrūplex	τετραπλοῦς	quadrūplus,	τετραπλάσιος
5	quinque	quincuplex	πενταπλοῦς	—	
7	septem	septemplex	ἐπταπλοῦς	—	
8	octo	—	—	octūplus	ὀκταπλάσιος
10	decem	decemplex	δεκαπλοῦς	—	
100	centum	centūplex	ἐκατονταπλοῦς	—	

Ἐκ τούτων, τὰ μὲν πολλαπλασιαστικὰ (εἰς -plex, γεν. plīcis) εἶναι μονοκατάληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα (§ 40 γ'), τὰ δὲ ἀναλογικὰ εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (§ 38, α', bonus).

Σημεῖωσις. Τὰ σημεῖα τὰ χρησιμοποιούμενα διὰ τὴν παράστασιν τῶν ἀριθμῶν κατὰ τὴν Λατινικὴν γραφὴν εἶναι ἐπτὰ, ἦτοι I=1, V=5, X=10, L=50, C=100, IO ἢ (μὲ ἡνωμένα τὰ δύο ταῦτα σημεῖα) D=500 καὶ M=1000.

Ἐκαστον τῶν σημείων τούτων γραφομένων δεξιά ἐτέρου παριστάντος τὸν αὐτὸν ἢ ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει πρόσθεσιν, ὡς II (=1+1) duo 2, CC (=100+100) ducenti 200, VI (=5+1) sex ἕξ, XV (=10+5) quindecim 15, LXX (=50+10+10) septuaginta 70, IXC ἢ DC (=500+100) sescenti 600 κλπ. Γεγραμμένον δὲ ἀριστερὰ ἐτέρου σημείου παριστάνοντος ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει ἀφαίρεσιν, ὡς IV (=5-1) quattuor 4, IX (=10-1) novem 9, XL (=50-10) quadraginta 40, XXIX (=20+9) undetriginta 29, LXXXX (50+10+10+10+10) ἢ XC (=100-10) nonaginta 90 κλπ.

Τὸ σημεῖον C γραφομένον ἀνεστραμμένον, ἦτοι C εὐθὺς μετὰ τὸ IO ἢ τὸ D (=500), ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 0 (μηδὲν) τῶν ἀραβικῶν ψηφίων, ἦτοι σημαίνει πολλαπλασιασμὸν τοῦ προηγουμένου ἀριθμοῦ ἐπὶ 10, ὡς ICIO ἢ DCIO (=500×10=) quinq̄m milia 5000, ICIO ἢ DCIO (=500×100=) quinq̄mdecim milia 50.000 κλπ.

Τὸ διπλάσιον τοῦ 500 (ἦτοι τὸ 1000) ἢ τοῦ 5000 (ἦτοι τὸ 10000) κ.τ.τ. παριστάται καὶ γραφομένων ἀριστερὰ, ἦτοι πρὸ τῆς καθέτου γραμμῆς τοῦ IO (ἢ τοῦ

D), τοσούτων C, ὅσα εἶναι τὰ μετὰ τὴν κάθετον γραμμὴν ἀνεστραμμένα C. ὡς CIO (bis IO =) mille 1000, CCIOO (bis IOO =) decem milia 10000, CCCIOOO (bis IOOO =) centum milia 100000, MDCCCXXI = 1821 κλπ.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

68. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν :

1) Τὰ ἀπὸ τοῦ quattuor (4) μέχρι καὶ τοῦ centum (100) καθὼς καὶ τὸ mille (1000) εἶναι ἄκλιτα.

Κλιτὰ εἶναι τὰ τρία πρῶτα, ἦτοι τὸ unus (σχηματίζον μάλιστα καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν), τὸ duo καὶ τὸ tres καὶ τὰ δηλοῦντα ἑκατοντάδας, τὰ ὁποῖα κλίνονται ὡς ἐπίθετα τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν) ὡς

ducentī	ducentae	ducentā
ducentōrum	ducentārum	ducentōrum
	ducentis	

κλπ. (§ 38, α').

Κλιτὸν τέλος εἶναι καὶ τὸ milia (ἢ millia), τὸ ὅποῖον εἶναι κυρίως οὐσιαστικὸν (= χιλιάδες, πληθυντικὸς τοῦ ἀκλίτου mille) καὶ κλίνεται ὅπως τὸ tria.

2) Τὰ τρία πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς ἐξῆς :

	Singularis			Pluralis		
Nom.	unus	una	unum	unī	unae	unā
Gen.		unīus	(§ 62)	unōrum	unārum	unōrum
Dat.		unī			unīs	
Acc.	unum	unam	unum	unōs	unās	unā
Abl.	unō	unā	unō		unīs	
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.		Οὐδ.
Nom.	duo	duae	duo	trēs		trīa
Gen.	duōrum	duārum	duōrum		trium	
Dat.	duōbus	duābus	duōbus		tribus	
Acc.	duōs (duo)	duās	duo	tres		tria
Abl.	duōbus	duābus	duōbus		tribus	

Σημείωσις. Τὸ unus, -a, -um χρησιμοποιεῖται εἰς τὸν πληθυντικόν, α') ὅταν συνάπτεται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι πληθυντικοῦ μόνον (plurality tantum), ὡς una castra ἐν στρατόπεδον, unae litterae μία ἐπιστολή

(unum castrum=έν φρούριον, una littera=έν γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου, § 34, 4, Α', β', Σημ.)

β') όταν λαμβάνηται μέ τήν σημασίαν τοῦ **μόνος** ἢ τοῦ **ὁ αὐτός** (ὁ ἴδιος) ὡς **uni** Suēbi = **μόνοι** οἱ Σουηβοί, Lacedaemonii septingentos annos **unis** moribus vivunt = οἱ Λακεδαιμόνιοι (ἐπί) ἑπτακόσια ἔτη **μέ τὰ αὐτά** ἦθη ζῶσι.

69. Τά τακτικά καί τὰ διανεμητικά ἐπίθετα κλίνονται ὡς τριατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα, τὰ διανεμητικά κανονικῶς εἰς τόν πληθυντικόν μόνον, τοῦ ὁποίου ὅμως τήν γενικήν τήν σχηματίζουν συνήθως εἰς -um ἀντί εἰς -orum-arum (πλὴν τοῦ *singuli*, -ae, -a, τοῦ ὁποίου ἡ γενική σχηματίζεται κανονικῶς) : *bini*, *binae*, *bina* (ἀνά δύο), Gen. *binum* (= *binorum*, *binarum*)—*seni*, *senae*, *sena* (ἀνά ἑξ), Gen. *senum* (= *senorum*, *senarum*) (πρβλ. § 15, 2).

70. Τὰ διανεμητικά (πλὴν τοῦ *singuli*, ae, -a) χρησιμοποιοῦνται καί ἀντί τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν :

1) Ὄταν συνάπτωνται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι πληθυντικοῦ μόνον, ὡς **bina castra** (= **duo castra**) δύο στρατόπεδα, **binae litterae** (= **duae litterae**) δύο ἐπιστολαί (πρβλ. § 68, 2, Σημ. α')

2) ἐπί πολλαπλασιασμοῦ, ὡς **quater septeni sunt duodetriginta** ($7 \times 4 = 28$), **decies centena milia** δεκάκις ἑκατὸν χιλιάδες ($100.000 \times 10 = 1.000.000$).

71. Εἰς τήν ἐκφορὰν τῶν συνθέτων ἀριθμῶν ἐν γένει παρατηροῦνται τὰ ἑξῆς :

1) Ἀριθμοὶ σύνθετοι ἐκ δεκάδων καί μονάδων, τῶν ὁποίων αἱ μονάδες εἶναι 8 ἢ 9 (ὡς 18, 19, 28, 29, κ. τ. τ.), ἐκφέρονται συνήθως δι' ἀφαιρέσεως τῶν μονάδων ἀπὸ τῆς ἐπομένης δεκάδος, (ὡς 18 =) *duodeviginti*, (19 =) *undeviginti*, (28 =) *duodetriginta*, (29 =) *undetriginta* κλπ. (πρβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά : δυοῖν δέοντα εἴκοσι = 18, ἐνὸς δέοντα εἴκοσι = 19, καί τὰ νέα Ἑλλην. εἴκοσι **παρὰ** δύο, σαράντα **παρὰ** ἓνα κλπ.).

2) Οἱ ἄλλοι σύνθετοι ἀριθμοὶ

α') οἱ **μικρότεροι τοῦ ἑκατὸν** ἐκφράζονται κατὰ δύο τρόπους, ἦτοι ἢ προτάσσεται ὁ μικρότερος καί ἐπιτάσσεται ὁ μεγαλύτερος μετὸν σύνδεσμον *et* εἰς τὸ μεταξὺ (*duo et triginta = 32*) ἢ προτάσσεται ὁ μεγαλύτερος καί ἐπιτάσσεται ὁ μικρότερος μετὰ τοῦ *et* εἰς τὸ μεταξὺ ἢ ἄνευ αὐτοῦ : *triginta et duo* — *triginta duo*.

β') οἱ μεγαλύτεροι τοῦ ἑκατὸν ἐκφέρονται κανονικῶς προτασσομένου τοῦ ἐκάστοτε μεγαλύτερου καὶ ἐπιτασσομένου τοῦ ἐκάστοτε μικροτέρου, συνήθως μὲ τὸν et εἰς τὸ μεταξύ, ἂν οἱ ἀποτελοῦντες τὸν σύνθετον ἀριθμὸν ἀπλοῦ ἀριθμοὶ εἶναι μόνον δύο (ὡς centum et viginti, 120 — mille et ducenti, 1200), ἄνευ δὲ τοῦ et, ἂν εἶναι περισσότεροι, ὡς ducenti triginta quinque, 235 — anno millesimo non-gentesimo tricesimo sexto, ἔτσι χιλιοστῶ ἑνακοσιοστῶ τριακοστῶ ἕκτω.

72. Οἱ κλασματικοὶ ἀριθμοὶ ἐκφέρονται κατὰ τὸν νεοελληνικὸν μᾶλλον τρόπον, ἦτοι ὁ μὲν ἀριθμητῆς ἐκφέρεται δι' ἀπολύτου ἀριθμητικοῦ, ὁ δὲ παρονομαστῆς διὰ τακτικοῦ, παρακολουθεῖ ὅμως κανονικῶς ἢ λέξεις partes (\equiv μέρη) ὡς quinque octavae partes, ($\frac{\text{quinque}}{\text{octavae}} \text{ partes} = \frac{5}{8}$), tres decimae partes = $3/10$ κλπ., septem et duo nonae partes = 7 καὶ $\frac{2}{9}$.

Ἐὰν ὁ παρονομαστῆς εἶναι μόνον κατὰ μίαν μονάδα μεγαλύτερος τοῦ ἀριθμητοῦ, συνήθως παραλείπεται, ὡς duo partes (= duo **tertia**e partes) $\frac{2}{3}$, tres partes (= tres **quarta**e partes) $\frac{3}{4}$ (πρβλ. τὰ ἀρχ. Ἑλλ. τὰ πέντε μέρη = $5/6$ · τὰ ἑννέα μέρη = $9/10$).

Ἐὰν δὲ ἀριθμητῆς εἶναι ἢ μονάς, παραλείπεται οὗτος καὶ ἐκφέρεται μόνον ὁ παρονομαστῆς μετὰ τῆς λέξεως pars (= μέρος), ὡς **tertia** pars (= **una** **tertia** pars) $1/3$, **quarta** pars (= **una** **quarta** pars) $1/4$, **decima** pars (**una** **decima** pars) $1/10$ (πρβλ. τὸ δέκατον ἢ τὸ ἑν δέκατον).

Τὸ $1/2$ (ἐν δεύτερον) λέγεται **dimidia** pars (= τὸ ἥμισυ μέρος).

73. Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα (ἐκτὸς τῶν τεσσάρων πρώτων **se**mel, **bis**, **ter**, **quater**) σχηματίζονται μὲ τὴν κατάληξιν **-iēs** (ἢ ἀρχαῖο κώτερον **-iens**), ὡς **quinqu**-ies ἢ **quinqu**-iens πεντάκις, **dec**-ies ἢ **dec**-iens δεκάκις.

ΤΟ ΡΗΜΑ (VERBUM)

74. Τὰ παρεπόμενα τοῦ ρήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι **διά-θεσις, φωνή, συζυγία, ἔγκλισις, χρόνος, ἀριθμός, πρόσωπον**, ὅπως καὶ τοῦ τῆς Ἑλληνικῆς.

1. Αἱ διαθέσεις (*genēra verbi*) εἶναι τέσσαρες :

α') ἡ ἐνεργητικὴ (*genus actīvum*) : laudo ἐπαινώ·

β') ἡ μέση (*genus mediūm*) : lāvor (= lavo με λούω ἐμυ-τόν), λούομαι·

γ') ἡ παθητικὴ (*genus passiūm*) : laudor ἐπαινοῦμαι·

δ') ἡ οὐδετέρα (*genus neutrum*) : dormio καθεύδω.

2) Αἱ φωναὶ (*formae verbi*) εἶναι δύο, ἦτοι

α') ἡ ἐνεργητικὴ φωνὴ (*forma actīva*), περιλαμβάνουσα τὸ σύνολον τῶν ρηματικῶν τύπων, τὸ ὅποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν - **o**, ὡς delē-o (καταστρέφω), dele-s, dele-t κλπ·

β') ἡ μέση ἢ παθητικὴ φωνὴ (*forma passiua*), περιλαμβάνουσα τὸ σύνολον τῶν ρηματικῶν τύπων, τὸ ὅποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν - **or**, ὡς delē-or (καταστρέφομαι), delē-ris, delē-tur κλπ.

3) Αἱ συζυγίαι (*coniugatiōnes*) εἶναι τέσσαρες, ἦτοι

α') ἡ πρώτη συζυγία (*coniugatio prima*), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα **a** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος εἰς -āre, ὡς amo (ἐκ τοῦ amaō), ἀπρμφ. amāre ἀγαπᾶν·

β') ἡ δευτέρα συζυγία (*coniugatio secunda*), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα **e** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος εἰς -ēre, ὡς dele-o, ἀπρμφ. delēre καταστρέφειν·

γ') ἡ τρίτη συζυγία (*coniugatio tertia*), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα σύμφωνον ἢ τὸ φωνῆεν **u** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος εἰς -ēre, ὡς leg-o, ἀπρμφ. legēre ἀναγινώσκειν, tribu-o, ἀπρμφ. tribuēre ἀπονέμειν·

δ') ἡ τετάρτη συζυγία (*coniugatio quarta*), περιλαμβάνουσα τὰ

ρήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα **i** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος εἰς -īre, ὡς audī-o, ἀπρμφ. audīre ἀκούειν.

4) Αἱ ἐγκλίσεις (modi) εἶναι τρεῖς, ἦτοι

α') ἡ ὀριστικὴ (modus indicatīvus)·

β') ἡ ὑποτακτικὴ (modus coniunctīvus), ἡ ὁποία πολλάκις ἀντιστοιχεῖ καὶ πρὸς τὴν εὐκτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (καὶ τότε λέγεται modus optatīvus) (βλ. καὶ § 168)·

γ') ἡ προστακτικὴ (modus imperatīvus), διακρινομένη εἰς προστακτικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς προστακτικὴν τοῦ μέλλοντος.

5) Οἱ χρόνοι (tempora) εἶναι ἕξ, ἦτοι

α') ὁ ἐνεστώς (tempus praesens ἢ ἀπλῶς praesens)·

β') ὁ παρατατικός (imperfectum)·

γ') ὁ μέλλων (futurum)·

δ') ὁ παρακείμενος (perfectum), διακρινόμενος εἰς κυρίως παρακείμενον (perfectum praesens ἢ logicum) καὶ εἰς ἱστορικὸν παρακείμενον ἢ ἀόριστον (perfectum historicum)·

ε') ὁ ὑπερσυντέλικος (plusquamperfectum)·

ς) ὁ τετελεσμένος μέλλων (futurum exactum).

6) Οἱ ἀριθμοὶ (numeri) εἶναι δύο, ἐνικός (singularis) καὶ πληθυντικός (pluralis) (πρβλ. § 12, 2).

7) Τὰ πρόσωπα (personae) εἶναι τρία : πρῶτον (persona prima), δευτέρον (persona secūnda) καὶ τρίτον (persona tertīa) (§56).

75. Ονοματικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι οὐχὶ μόνον δύο, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ἀλλὰ πέντε, ἦτοι :

1) τὸ ἀπαρέμφατον (infinitīvus), τὸ ὁποῖον καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχῆθεν εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἀφηρημένον οὐδετέρου γένους (πρβλ. errāre humānum est = τὸ πλανᾶσθαι ἀνθρώπινόν ἐστι), καὶ

2) ἡ μετοχὴ (participium), ἡ ὁποία, ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν μὲν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ μόνον ἐνεστώτος καὶ μέλλοντος, ἐν δὲ τῇ μέσῃ μόνον παρακειμένου (ἢ ἀορίστου).

Ἐκτὸς δὲ τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς μετοχῆς, ὀνοματικοὶ τύποι τοῦ Λατινικοῦ ῥήματος εἶναι προσέτι :

3) τὸ σουπίον ἢ ὕπιον (supīnum). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν (δ' κλίσεως, § 29) ἔχον δύο μόνον πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ἦτοι τὴν αἰτιατικὴν (εἰς -um) καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (εἰς -ū). Καὶ

α') ὁ μὲν εἰς -um τύπος χρησιμοποιεῖται μὲ τὰ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, εἰς δὴλωσιν σκοποῦ : (postulo ζητῶ), veniērunt auxilium postulātum (ἤλθον ἐπιουρίαν αἰτήσοντες), ἤλθον ἵνα ζητήσωσι βοήθειαν, (aquor ὑδρεύομαι) eo aquātum (εἶμι ὑδρευόμενος), ὑπάγω πρὸς ὑδρευσιν·

β') ὁ δὲ εἰς -ū τύπος χρησιμοποιεῖται εἰς δὴλωσιν ἀναφορᾶς μετὰ τινων ἐπιθέτων (ὡς facilis, difficilis, iucundus, mirabilis κ.ἄ.τ.), ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς φράσεως fas (ἢ nefas) est ὅσιον (ἢ ἀνόσιον) ἐστι : iucundus auditu εὐάρεστος εἰς τὸ ἀκούειν (εἰς τὸ νὰ τὸν ἀκούῃ τις), hoc nefas est dietu τοῦτο οὐχ ὅσιον λέγειν·

4) τὸ γερούνδιον (gerundium). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν οὐδέτερον δευτερόκλιτον, ἔχον τὰς τέσσαρας μόνον πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ληγούσας εἰς -ndi,-ndo,-ndum,-ndo. Ἐκαστος δὲ τῶν τύπων αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τινὰ πλαγίαν πτώσιν συνάρθρου ἀπαρεμφάτου (ἐνεργητικοῦ) ἐνεστώτος (ἢ σπανίως ἀορίστου). Οὕτω π.χ. Ὀν. scribere = γράφειν ἢ τὸ γράφειν, γεν. scribendi = τοῦ γράφειν, δοτ. scribendo = τῷ γράφειν (εἰς τὸ γράφειν), αἰτ. (scribere ἢ ad) scribendum = (πρὸς) τὸ γράφειν, ἀφαιρ. scribendo = διὰ τοῦ γράφειν κλπ. : dicendi peritus ἔμπειρος τοῦ λέγειν, arma pugnando (δοτ.) ἢ ad pugnandum (αἰτ.) utilia ὄπλα εἰς τὸ μάχεσθαι χρήσιμα, hominis mens discendo (ἀφαιρ.) αἰτήρ τοῦ ἀνθρώπου ὁ νοῦς τῷ μαθάνειν (ἢ μαθήμασι) τρέφεται·

5) τὸ γερουνδιακὸν (gerundivum). Τοῦτο κανονικῶς εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον παθητικῆς διαθέσεως, λῆγον εἰς -ndus, -nda, -ndum (§ 38, α'). Καὶ συνήθως μὲν σημαίνει τὸ γερουνδιακὸν ὅτι καὶ τὰ εἰς -τέος, -τέα, -τέον ῥηματικά ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, πολλάκις ὁμως σημαίνει καὶ τὸ δυνατόν ἢ ἄξιον νὰ γίνῃ : de-lenta est Carthāgo καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδών, legendae sunt litterae ἀναγνωστέα ἐστὶν ἡ ἐπιστολή (§ 35, 4, Α', β', Σημ.), faciūus laudandum ἔργον ἐπαινετέον, ἐπαινετόν, ἀξιέπαινον.

76. Ἀρκετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς, ἤτοι μὲ τὸ ῥῆμα sum (= εἶμι, εἶμαι) ὡς βοηθητικὸν (verbum auxiliāre), ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν μὲ τὸ ῥῆμα εἶμι καὶ εἰς τὴν νέαν μὲ τὸ ῥῆμα ἔχω καὶ τὸ εἶμαι·

Οὕτω περιφραστικῶς σχηματίζονται κανονικῶς ἐκ μὲν τῆς ἐνεργ-

γρητικῆς φωνῆς ὁ μέλλων τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐκ δὲ τῆς μέσης φωνῆς ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων, εἰς τὴν ὀριστικὴν, τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον.

77. Τὸ ῥῆμα *sūm* (ἀνώμαλον, ὅπως τὸ *εἶμι* τῆς ἀρχαίας καὶ τὸ *εἶμαι* τῆς νέας Ἑλληνικῆς) κλίνεται ὡς ἐξῆς :

1. Indicativus		2. Coniunctivus	
Praesens			
		(Ἀρχαιότεροι τύποι)	
<i>sūm</i>	εἶμι	<i>sīm</i>	νά εἶμι <i>siem ἤ fuam</i>
<i>ēs</i>	εἶσαι	<i>sīs</i>	νά εἶσαι <i>sies ἤ fuas</i>
<i>est</i>	εἶναι (πρβλ. ἐσ-τι)	<i>sīt</i>	νά εἶναι <i>siet ἤ fuat</i>
<i>sūmūs</i>	εἶμεθα	<i>šīmus</i>	νά εἶμεθα —
<i>estīs</i>	εἶσθε (πρβλ. ἐσ-τέ)	<i>sītis</i>	νά εἶσθε —
<i>sunt</i>	εἶναι	<i>sint</i>	νά εἶναι <i>sient ἤ fuant</i>
Imperfectum			
		(Ἀρχαιότεροι τύποι)	
<i>ērām</i>	ἦμην	<i>essēm</i>	νά ἦμην <i>forem</i>
<i>ērās</i>	ἦσο	<i>essēs</i>	νά ἦσο <i>fores</i>
<i>ērāt</i>	ἦτο	<i>essēt</i>	νά ἦτο <i>foret</i>
<i>ērāmus</i>	ἦμεθα	<i>essēmūs</i>	νά ἦμεθα —
<i>ērātis</i>	ἦσθε	<i>essētis</i>	νά ἦσθε —
<i>ērant</i>	ἦσαν	<i>essent</i>	νά ἦσαν <i>forent</i>
Futurum			
<i>ērō</i>	θὰ εἶμαι	<i>futūrus, -a, -um</i>	<i>sim</i>
<i>ērīs</i>	θὰ εἶσαι		<i>sis</i>
<i>ērīt</i>	θὰ εἶναι		<i>sit</i>
<i>ērīmus</i>	θὰ εἶμεθα	<i>futūrī, -ae, -a</i>	<i>simus</i>
<i>ērītis</i>	θὰ εἶσθε		<i>sitis</i>
<i>ērunt</i>	θὰ εἶναι		<i>sint</i>

1. Indicatīvus		2. Coniunctīvus	
Perfectum			
fūī	ὑπῆρξα ἢ ἔγινα	fuērīm	
fuistī	ὑπῆρξας	fuerīs	
fuīt	ὑπῆρξε	fuerīt	
fuīmus	ὑπῆρξαμεν	fuerīmus	
fuistīs	ὑπῆρξατε	fuerītis	
fuērunt ἢ	fuēre ὑπῆρξαν	fuerint	
Plusquamperfectum			
fūērām	εἶχον ὑπάρξει	fuiſſēm	
fuērās	εἶχες ὑπάρξει	fuiſſēs	
fuērāt	εἶχεν ὑπάρξει	fuiſſēt	
fuērāmus	εἶχομεν ὑπάρξει	fuiſſēmus	
fuērātis	εἶχετε ὑπάρξει	fuiſſētis	
fuērant	εἶχον ὑπάρξει	fuiſſent	
Futurum exactum			
fūērō	θα ἔχω ὑπάρξει		
fuērīs	θα ἔχῃς ὑπάρξει		
fuērīt	θα ἔχῃ ὑπάρξει		
fuērīmus	θα ἔχομεν ὑπάρξει	ἐλλείπει	
fuerītis	θα ἔχητε ὑπάρξει		
fuērint	θα ἔχουν ὑπάρξει		
3. Imperatīvus			
Praesens		Futurum	
Sing. 2. ēs	ἔσο	Sing. 2. estō	ἔσο
Plur. 2. este	ἔστε	3. estō	ἔστω
		Plur. 2. estōte	3. sun̄tō
		ἔστε	ἔστωσαν

4. Infinitivus		
Praesens esse εἶναι	Perfectum fuisse γεγονέναι ἢ γενέσθαι	Futurum εἶναι. futūrum, - am - um esse ἢ ἀπλῶς fōre πλθ. futūros, - as, - a esse ἢ ἀπλῶς fōre ἔσσεσθαι
5. Participium		
Praesens : (sens)	Futurum : futūrus, - a. - um	

Σημείωσις. Τοῦ ἐνεστώτος ἢ μετοχῆ (sens), ἄχρηστος καθ' ἑαυτήν, εἶναι εὔχρηστος εἰς τὰ δύο μόνον σύνθετα: praesens παρὼν καὶ absens ἀπόν (§ 43, 2).

Γερούνδιον καὶ σουπῆνον δὲν ἔχει τὸ sum.

78. Παραδείγματα ὁμαλῶς κλινομένων ῥημάτων

(amo ἀγαπῶ, deleo καταστρέφω, lego ἀναγιγνώσκω, audio ἀκούω)

1. Ἐνεργητικὴ φωνή

α' συζυγίας

β' συζυγίας

γ' συζυγίας

δ' συζυγίας

1. Indicativus

	amō (ἐκ τοῦ a- ma-o)	dēlĕ - ō κατα- στρέφω	lĕg-ō ἀνα- γινώσκω	audī-ō ἀκούω
P r a e s e n s	amā-s	delē-s	leg-ī-s	audī-s
	amā-t	delē-t	leg-ī-t	audī-t
	amā-mūs	delē-mus	leg-ī-mus	audī-mus
	amā-tīs	delē-tis	leg-ī-tis	audī-tis
	ama-nt	dele-nt	leg-u-nt	audi-u-nt

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
I m p e r f e c t u m	ǎmā-bǎ-m ἤγά- πων	dēlē-bǎm κατέ- στροφον	lēg-ē-bǎm ἀνεγίνωσκον	audi-ē-bǎm ἤκουον
	amā-bā-s	delē-bās	leg-e-bās	audi-e-bās
	amā-bǎ-t	delē-bǎt	leg-e-bǎt	audi-e-bǎt
	amā-bā-mus	delē-bāmus	leg-e-bāmus	audi-e-bāmus
	amā-bā-tis	delē-bātis	leg-e-bātis	audi-e-bātis
	amā-ba-nt	delē-bant	leg-e-bant	audi-e-bant
F u t u r u m	ǎmā-bō θὰ ἀγα- πήσω	dēlē-bō θὰ κα- ταστρέψω	lēg-ǎm θὰ ἀναγνώσω	audi-ǎm θὰ ἀκούσω
	amā-bīs	delē-bīs	leg-ēs	audi-ēs
	amā-bīt	delē-bīt	leg-ēt	audi-ēt
	amā-bīmus	delē-bīmus	leg-ēmus	audi-ēmus
	amā-bītis	delē-bītis	leg-ētis	audi-ētis
	amā-bunt	delē-bunt	leg-ent	audi-ent
P e r f e c t u m	ǎmā-v-ī ἔχω ἀγα- πήσει ἢ ἠγάπησα	dēlē-v-ī ἔχω κα- ταστρέψει ἢ κατέ- στροφει	lēg-ī ἔχω ἀνα- γνώσει ἢ ἀνε- γνώσκει	audi-v-ī ἔχω ἀ- κούσει ἢ ἤκου- σκει
	amav-īstī	delev-īstī	leg-īstī	audi-v-īstī
	amav-īt	delev-īt	leg-īt	audi-v-īt
	amav-īmus	delev-īmus	leg-īmus	audi-v-īmus
	amav-īstis	delev-īstis	leg-īstis	audi-v-īstis
	amav-ērunt ἢ	delev-ērunt ἢ	leg-ērunt ἢ	audi-v-ērunt ἢ
amav-ēre	delev-ēre	leg-ēre	audi-v-ēre	
P l u s q u a m p e r f e c t u m	ǎmāv-ērǎm εἶ- χον ἀγαπήσει	dēlēv-ērǎm εἶ- χον καταστρέψει	lēg-ērǎm εἶ- χον ἀναγνώσει	audi-v-ērǎm εἶχον ἀκούσει
	amav-erās	delev-erās	leg-erās	audi-v-erās
	amav-erǎt	delev-erǎt	leg-erǎt	audi-v-erǎt
	amav-erāmus	delev-erāmus	leg-erāmus	audi-v-erāmus
	amav-erātis	delev-erātis	leg-erātis	audi-v-erātis
	amav-ērant	delev-ērant	leg-ērant	audi-v-ērant

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum exactum	āmāv-ērō θὰ ἔ- χω ἀγαπήσει	dēlev-ērō θὰ ἔ- χω καταστρέψει	lēg-ērō θὰ ἔ- χω ἀναγνώσει	audi-v-ērō θὰ ἔχω ἀκούσει
	amav-erīs	delev-erīs	leg-erīs	audiv-erīs
	amav-erīt	delev-erīt	leg-erīt	audiv-erīt
	amav-erīmus	delev-erīmus	leg-erīmus	audiv-erīmus
	amav-erītis	delev-erītis	leg-erītis	audiv-erītis
	amav-ērint	delev-ērint	leg-ērint	audiv-ērint

2. Coniunctivus

Praesens	ām-ēm (ἐκ τοῦ a- ma-em) νὰ ἀγαπῶ	dēle-ām νὰ κα- ταστρέφω	lēg-ām νὰ ἀ- ναγνώσκω	audi-ām νὰ ἀκούω
	am-ēs	dele-ās	leg-ās	audi-ās
	am-ēt	dele-āt	leg-āt	audi-āt
	am-ēmus	dele-āmus	leg-āmus	audi-āmus
	am-ētis	dele-ātis	leg-ātis	audi-ātis
am-ent	dele-ant	leg-ant	audi-ant	
Imperfectum	āmā-rēm νὰ ἡ- γάπων	dēlē-rēm νὰ κα- τέστρεφον	lēg-ē-rēm νὰ ἀνεγί- γνώσκον	audi-ī-rēm νὰ ἤκουον
	ama-rēs	delē-rēs	leg-e-rēs	audi-rēs
	ama-rēt	dele-rēt	leg-e-rēt	audi-rēt
	ama-rēmus	dele-rēmus	leg-e-rēmus	audi-rēmus
	ama-rētis	dele-rētis	leg-e-rētis	audi-rētis
ama-rent	dele-rent	leg-ē-rent	audi-ī-rent	

Futurum	āmātūrus, -a, -um sim	dēletūrus, -a -um sim	lectūrus, -a, -um sim	auditūrus, -a, -um sim
	sis	sis	sis	sis
	sit	sit	sit	sit
	amatūri, -ae, -a simus	deletūri, -ae, -a simus	lectūri, -ae, -a simus	auditūri, -ae -a simus
	sitis	sitis	sitis	sitis
sint	sint	sint	sint	

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
P e r f e c t u m	āmav-ērīm (ἐάν) ἀγαπήσω	dēlev-ērīm (ἐάν) καταστρέψω	lēg-ērīm (ἐάν) ἀναγνώσω (ἐάν) ἀκούσω	audīv-ērīm
	amav-erīs	delev-erīs	leg-erīs	audiv-erīs
	amav-erīt	delev-erīt	leg-erīt	audiv-erīt
	amav-erīmus	delev-erīmus	leg-erīmus	audiv-erīmus
	amav-erītis	delev-erītis	leg-erītis	audiv-erītis
	amav-ērīnt	delev-ērīnt	leg-ērīnt	audiv-ērīnt
P l u s q u a m p e r f e c t u m	āmav-issēm (ἐάν) εἶχον ἀγαπήσει	dēlev-issēm (ἐάν) εἶχον καταστρέψει	lēg-issēm (ἐάν) εἶχον ἀναγνώσει	audīv-issēm (ἐάν) εἶχον ἀκούσει
	amav-issēs	delev-issēs	leg-issēs	audiv-issēs
	amav-issēt	delev-issēt	leg-issēt	audib-issēt
	amav-issēmus	delev-issēmus	leg-issēmus	audiv-issēmus
	amav-issētis	delev-issētis	leg-issētis	audiv-issētis
	amav-issent	delev-issent	leg-issent	audiv-issent

F u t u r u m
e x a c t u m

Ἐ λ λ ε ί π ε ι

3. I m p e r a t i v u s

P r a e s e n s	Sing. 2.	āmā ἀγάπα	dēlē κατάστρε- ψε	lēg-e ἀναγί- νωσθε	audī ἔχετε
	Plur. 2.	amā-te	delē-te	leg-ī-te	audī-te
F u t u r u m	Sing. 2.	āmā-tō ἀγάπησαν	dēlē-tō κατά- στρέψον	lēg-ī-tō ἀνάγνωσον	audī-tō ἔχουσον
	3.	amā-tō	delē-tō	leg-ī-tō	audi-tō
	Plur. 2.	amā-tōte	delē-tōte	leg-ī-tōte	audi-tōte
	3.	amā-ntō	dele-ntō	leg-u-ntō	audi-u-ntō

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
4. Infinitivus				
Praesens	āmā-re	dēlē-re	lēg-ē-re	audī-re
	ἀγαπᾶν	καταστρέφειν	ἀναγινώσκειν	ἀκούειν
Futurum	āmātūrum, -am, -um esse	dēletūrum, -am, -um esse	lectūrum, -am, -um esse	audītūrum, -am, -um esse
	amatūros, -as, -a esse	deletūros, -as, -a esse	lectūros, -as, -a esse	auditūros, -as, -a esse
	ἀγαπήσειν	καταστρέψειν	ἀναγνώσειν	ἀκούσειν
Perfectum	āmav-isse	dēlev-isse	lēg-isse	audiv-isse
	ἀγαπήσαι	καταστρέψαι	ἀναγνώσαι	ἀκούσαι
5. Gerundium				
Gen.	āmān-ndī τοῦ ἀγαπᾶν	dēle-ndī καταστρέφειν	lēg-e-ndī ἀναγινώσκειν	audi-e-ndī τοῦ ἀκούειν
Dat.	ama-ndō	dele-ndō	leg-e-ndō	audi-e-ndō
Acc.	ama-ndum	dele-ndum	leg-e-ndum	audi-e-ndum
Abl.	ama-ndō	dele-ndō	leg-e-ndō	audi-e-ndō
6. Supinum				
Acc.	āmāt-um	dēlēt-um	lect-um	audīt-um
Abl.	amāt-ū	delēt-ū	lēt-ū	audīt-ū
7. Participium				
Praesens	amā-ns	dēlē-ns	leg-ē-ns	audi-ē-ns
	ama-ntis	dele-ntis	leg-e-ntis	audi-e-ntis
	ἀγαπῶν, -ῶσα, -ῶν	καταστρέφων, -ουσα, -ον	ἀναγινώ- σκων, -ουσα, -ον	ἀκούων, -ουσα, -ον

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	amat-ūrus, -ūra, -ūrum	delet-ūrus, -ūra, -ūrum	lectū-rus, -ūra, -ūrum	audit-ūrus -ūra, -ūrum
	ἀγαπήσων, -ουσα, -ον	καταστρέψων, -ουσα, -ον	ἀναγνωσόμενος -μένη, -μενον	ἀκουσόμενος, -μένη, -μενον

2. Μέση (ἢ παθητική) φωνή

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
1. Indicativus				
Praesens	āmōr (ἐκ τοῦ ama- or) ἀγαπῶμι	dēle-ōr κατα- στρέφομαι	lēg-ōr ἀνα- γινώσκωμι	audi-ōr ἀκού- ομαι
	amā-ris (ῆ-re)	delē-ris (ῆ-re)	leg-ē-ris (ῆ-re)	audi-ris (ῆ-re)
	amā-tur	delē-tur	leg-ī-tur	audi-tur
	amā-mur	delē-mur	leg-ī-mur	audi-mur
	amā-mīnī	delē-mīnī	leg-ī-minī	audi-mīnī
	ama-ntur	dele-ntur	leg-u-ntur	audi-u-ntur

Imperfectum	āmā-bār ἡγαπῶ- μην	dēlē-bār κατα- στρεφόμην	lēg-ē-bār ἀ- ναγινωσκόμεν	audi-ē-bār ἠκούομην
	ama-bā-ris (ῆ-re)	dele-bā-ris (ῆ-re)	leg-e-bā-ris (ῆ-re)	audi-e-bā-ris (ῆ-re)
	ama-bātur	dele-bātur	leg-e-bātur	audi-e-bātur
	ama-bāmur	dele-bāmur	leg-e-bāmur	audi-e-bāmur
	ama-bāmīnī	dele-bāmīnī	leg-e-bāmīnī	audi-e-bāmīnī
	ama-bantur	dele-bantur	leg-e-bantur	audi-e-bantur

Futurum	āmā-bōr ἠα- γαπηθῶ	dēlē-bōr ἠα- ταστραφῶ	lēg-ār ἠα- γνωσθῶ	audi-ār ἠα- κουσθῶ
	ama-bē-ris (ῆ-re)	dele-bē-ris (ῆ-re)	leg-ē-ris (ῆ-re)	audi-ē-ris (ῆ-re)
	ama-bītur	dele-bītur	leg-ētur	audi-ētur
	ama-bīmur	dele-bīmur	leg-ēmur	audi-ēmur
	ama-bimīnī	dele-bimīnī	leg-ēmīnī	audi-ēmīnī
	ama-buntur	dele-buntur	leg-entur	audi-entur

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Perfectum	amātus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀγαπηθῆ ἢ ἡγαπήθην	delētus, -a, -um sum, es, est ἔχω καταστραφῆ ἢ κατεστράφη	lētus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀναγνωσθῆ ἢ ἀνεγνώσθην	audītus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀκουσθῆ ἢ ἠκούσθην
	amatī, -ae, -a sumus, estis, sunt	delētī, -ae, -a sumus, estis, sunt	lectī, -ae, -a sumus, estis, sunt	audītī, -ae, -a sumus, estis, sunt
Plusquamperfectum	amatus, -a, -um eram, eras erat εἶχον ἀγα- πηθῆ	deletus, -a, -um eram, eras, erat εἶχον καταστραφῆ	lectus, -a, -um eram, eras erat εἶχον ἀναγνωσθῆ	auditus, a, -um, eram, eras erat εἶχον ἀκουσθῆ
	amatī, -ae, -a eramus, eratis erant	deletī, -ae, -a eramus, eratis erant	lectī, -ae, -a eramus, era- tis, erant	audītī, -ae, -a eramus, era- tis, erant
Futurum exactum	amatus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀγαπηθῆ	deletus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω κατα- στραφῆ	lectus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀνα- γνώσθῆ	auditus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀκου- σθῆ
	amatī, -ae, -a erimus, eritis, erunt	deleti, -ae, -a erimus, eritis, erunt	lecti, -ae, -a erimus, eri- tis, erunt	auditi, -ae, -a erimus, eritis, erunt

2. Coniunctivus

Praesens	āmēr- (ἐκ τοῦ a- ma-er) νὰ ἀγα- πῶμαι	dēlē-ār νὰ κατα- στρέφωμαι	lēg-ār νὰ ἀνα- γνώσκωμαι	audi-ār νὰ ἀ- κούωμαι
	amē-ris (ἡ-re)	dele-ā-ris (ἡ-re)	leg-aris (ἡ-re)	audi-āris (ἡ-re)
	amē-tur	dele-ātur	leg-ātur	audi-ātur
	amē-mur	dele-āmur	leg-āmur	audi-āmur
	amē-mīnī	dele-amīnī	leg-āmīnī	audi-āmīnī
	ame-ntur	dele-antur	leg-antur	audi-antur

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
I m p e r f e c t u m	āmā-rēr <i>νά ήγα-</i> <i>πώμην</i>	dēlē-rer <i>νά κα-</i> <i>τεστρεφόμην</i>	lēg-ě-rēr <i>νά</i> <i>ἀνεγινωσκόμην</i>	audī-rēr <i>νά ή-</i> <i>κουόμην</i>
	ama-rēris (ἤ-re)	dele-rēris (ἤ-re)	leg-e-rēris (ἤ-re)	audi-rēris (ἤ-re)
	ama-rētur	dele-rētur	leg-e-rētur	audi-rētur
	ama-rēmur	dele-rēmur	leg-e-rēmur	audi-rēmur
	ama-remīnī	dele-remīnī	leg-e-remīnī	audi-remīnī
	ama-rentur	dele-rentur	leg-e-rentur	audi-rentur
P e r f e c t u m	amatus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν)	deletus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν)	lectus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν)	auditus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν)
	ἔχω ἀγαπηθῆ ἤ ἀγαπηθῶ	ἔχω καταστραφῆ ἤ καταστραφῶ	ἔχω ἀνά- (ἐάν) γυνωσθῆ ἤ ἀνα- γυνωσθῶ	κουσθῆ ἤ ἀ- κουσθῶ
	amtī, -ae, -a	deletī, -ae, -a	lectī, -ae, -a	auditī, -ae, -a
	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint
P l u s q u a m p e r f e c t u m	amatus, -a, -um, essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον ἀγαπηθῆ	deletus, -a, -um essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον καταστραφῆ	lectus, -a, -um essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον ἀνα- γυνωσθῆ	auditus, -a, -um essem, esses, esset (ἐάν) εἶ- χον ἀκουσθῆ
	amatī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	deletī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	lectī, -ae, -a essemus, es- setis, essent	auditī, -ae, -a essemus, es- setis, essent
F u t u r u m e x a c t u m			Ἐ λ λ ε ί π ε ι	

3. I m p e r a t i v u s

P r a e s e n s	sing. 2. āmā-re νά ἀγαπᾶσαι	dēlē-re <i>νά κατα-</i> <i>στρέφουσαι</i>	lēg-ě-re <i>νά</i> <i>ἀναγιγνώσκουσαι</i>	audī-re <i>νά</i> <i>ἀκούουσαι</i>
	Plur. 2. āmā-mīnī	dēlē-mīnī	lēg-ī-mīnī	audi-mīnī

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	Sing.2. amā-tor νὰ ἀγαπᾶσαι	delē-tor νὰ κκ- ταστρέφεις	leg-ī-tor νὰ ἀναγιγνώσκεις	audī-tor νὰ ἀ- κούσεις
	3. ama-tōr dele-tor	leg-itor	audi-tor	
	Plur.3.ama-ntor dele-ntor	leg-u-ntor	audi-u-ntor	

4. Infinitivus

	amā-rī ἀγαπᾷσθαι	delē-rī κκταστρέφεισθαι	leg-ī ἀναγι- γνώσκειςσθαι	audī-rī ἀκούειςσθαι
Futurum	amātum īrī ἀγα- πηθήσεσθαι	deletum īrī κκ- ταστραφήσεσθαι	lectum īrī ἀναγνωσθή- σεσθαι	auditum īrī ἀκουσθήσε- σθαι
	amatum -am, -um esse ὅτι ἦ νὰ ἔχῃ ἀγαπηθῆ	deletum, -am -um esse ὅτι ἦ νὰ ἔχῃ κκταστραφῆ	lectum, -am -um esse ὅτι ἦ νὰ ἔχῃ ἀναγνωσθῆ	auditum, -am, -um esse ὅτι ἦ νὰ ἔχῃ ἀκουσθῆ
Perfectedum	amatos, -as, -a esse	deletos, -as, -a esse	lectos, -as, -a esse	auditos, -as, -a esse
Futurum exactum	amatum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχῃ ἀγαπηθῆ	deletum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχῃ κκταστραφῆ	lectum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχῃ ἀναγνωσθῆ	auditum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχῃ ἀκουσθῆ
	amatos, -as, -a fore	deletos, -as, -a fore	lectos, -as, -a fore	auditos, -as, -a fore

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
--	-------------	-------------	-------------	-------------

5. Participium

Perfectum	amātus, amāta amātum	delētus, delēta, lēctus, lēcta, delētum lēctum	audītus, audī- ta, audītum
	ἡγαπημένος ἡ ἀγαπηθείς	κατεστραμμένος ἡ καταστραφείς ἡ ἀναγνωσθείς ἡ ἀκουσθείς	ἀνεγνωσμένος ἡκουσμένος

6. Gerundivum

ama-ndus	dele-ndus	leg-e-ndus	audi-e-ndus
ama-nda	dele-nda	leg-e-nda	audi-e-nda
ama-ndum	dele-ndum	leg-e-ndum	audi-e-ndum
ἀγαπητέος, -τέα, -τέον	καταστρεπτέος, -τέα, -τέον	ἀναγνωστέος, -τέα, -τέον	ἀκουστέος, -τέα, -τέον

79. Αἱ κυρίως προσωπικαὶ καταλήξεις τῶν ῥημάτων

'Ενεργητικῆς φωνῆς

Μέσης φωνῆς

'Οριστικὴ καὶ ὑποτακτ. Προστακτ. 'Οριστικὴ καὶ ὑποτακτ. Προστακτικὴ

'Ενικός	1. -m ἢ —	-r
	2. -s (ὀριστικὴ πρkm. -sti)	— ἢ -to	-ris (ἢ-re)	-re ἢ -tor
	3. -t	-to	-tur	-tor

Πληθυντικός	1. -mus		-mur	
	2. -tis (ὀριστικὴ πρkm. -stris)	-t ἢ -tote	-mini	-mini
	3. nt (ὀριστικὴ πρkm. -runt ἢ-re)	-nto	-ntur	-ntor

Σημείωσις 1. Τὸ α' ἐνικὸν πρόσωπον τῶν μονολεκτικῶς σχηματιζομένων χρόνων τῆς μέσης φωνῆς εὑρίσκεται ἐκ τοῦ α' προσώπου τοῦ ἀντιστοίχου χρόνου τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἂν μὲν τοῦτο λήγῃ εἰς **o** προστιθεμένου ἑνὸς **r**, ἂν δὲ λήγῃ εἰς **m** τρεπομένου τοῦ **m** εἰς **r**, ὡς amo-amor, amabam-amabar, amabo-amabor, amem-amer, amarem-amarer κλπ.

Σημείωσις 2. Τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ μέλλοντος τῆς μέσης φωνῆς (amatum iri, deletum iri κλπ.) ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ σουπίνου (§ 75, 3) καὶ τοῦ iri, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπαρέμφατον τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος eo = πορεύομαι.

Ἐρχαιώτεροι τύποι εἶναι : α') τοῦ παρατατικοῦ τῆς δ' συζυγίας audībam, audības, κλπ. καὶ τοῦ μέλλοντος audībo, audībis, κλπ. β') τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος amarīer, legīer κλπ. (= amari, legi) γ') τοῦ γερονδιακοῦ τῆς γ' καὶ τῆς δ' συζυγίας εἰς - undus, ὡς legundus, audiundus, (= legendus, audiendus).

Ἀποθετικά ῥήματα (verba deponentia)

80. Καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει ἀποθετικά ῥήματα ἐνεργητικῆς (ἢ οὐδέτερας) διαθέσεως, ἧτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν, μόνον τὴν μέσην φωνὴν (διὸ λέγονται καὶ media tantum § 74, 2, β') ὡς hortor (προτρέπω) - hortātus sum - hortātum-hortāti, vereor (εὐλαβοῦμαι) - verītus sum - verītum-verēri, loquor (ὁμιλῶ) - locūtus sum - locūtum-loqui, blandior (κολακεύω) - blandītus sum - blandītum - blandīri.

Ταῦτα κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς τὰ ἀντίστοιχα ῥήματα μέσης φωνῆς (μέσης ἢ παθητικῆς διαθέσεως, § 78, 2), μετὰ τὴν διαφοράν ὅτι δὲν ἔχουν ἐκ τῆς μέσης φωνῆς μέλλοντα τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐνῶ ἔχουν ἐκ τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τὸν μέλλοντα τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, τὸ σουπῖνον, τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν μέλλοντα τῆς μετοχῆς καὶ τὸ γερούδιον.

F u t u r u m

	hortor πρβλ. amor	vereor πρβλ. deleor	loquor πρβλ. legor	blandior πρβλ. audior
C o n j u n c t i v u s	hortatūrus, -a, -um	veritūrus, -a, -um	locutūrus, -a, -um	blanditūrus -a, -um
	sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit
	hortatūri, -ae, -a	veritūri, -ae, -a	locutūri, -ae, -a	blanditūri, -ae, -a
	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint

Infinitivus	hortatūrum, -am, -um esse	veritūrum, -am, -um esse	locutūrum -am, -um esse	blanditūrum, -am, -um esse
	hortaturos, -as, -a esse	verituros, -as, -a esse	locuturos, -as, -a esse	blandituros -as, -a esse
Supinum	hortātum, -tū	verītum, -tū	locūtum, -tū	blandītum, -tū
Participium				
Præsens	hortans (gen. hortantis)	verens (gen. verentis)	loquens (gen. loquentis)	blandiens (gen. blandientis)
Futurum	hortatūrus, -a, -um	veritūrus, -a, -um	locutūrus, -a, -um	blanditūrus, -a, -um
Gerundium	Gen. hortandi	verendi	loquendi	blandiendi
	Dat. hortando	verendo	loquendo	blandiendo
	Acc. hortandum	verendum	loquendum	blandiendum
	Abl. hortando	verendo	loquendo	blandiendo

81. Ἐκτὸς τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἡ Λατινικὴ ἔχει καὶ τινὰ ἡμιαποθετικὰ ῥήματα (verba semideponentia), ἧτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν

1) ἐνεστώτα μὲν καὶ ἀπαρέμφατον ἐνεργητικοῦ τύπου, παρακείμενον δὲ μέσου τύπου. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

audeo	τολμῶ	ausus sum	ἐτόλμησα	ausum	audēre
gaudeo	χαίρω	gavisus sum	ἐχάρην	gavisum	gaudēre
soleo	συνηθίζω	solitus sum	συνήθισα	solitum	solēre
fido	πέποιθα	fisus sum	ἔσχον πεποιθήσιν	fisum	fidēre

οὕτω καὶ τὰ σύνθετα confido πέποιθα, diffido δυσπιστῶ κλπ.

2) ἐνεστώτα μὲν καὶ ἀπαρέμφρατον μέσου τύπου, παρακειμένον δὲ ἐνεργητικοῦ. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

devertor καταλύω - **deverti** κατέλυσα - **deversum, deverti.**

revertor ἐπιστρέφω - **reverti** (καὶ **reversus sum**) ἐπέστρεψα - **reversum, reverti.**

adsentior συνκινῶ - **adsensi** συνῆνεσα - **adsensum, adsentīri** (πρβλ. ἴσταμαι - **ἔστηκα, ἔστην** — φύομαι - **πέφυκα, ἔφυν** κ.τ.τ.).

Σημείωσις. Ὅπως τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἐν γένει ἡ μετοχή τοῦ (μέσου) παρακειμένου ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου (ὡς **loquor - locūtus** = εἰρηκῶς ἢ εἰπὼν, **hortor - hortātus** = παραινέσας, **audeo - ausus** = τετολιμηκῶς ἢ τολμησας), οὕτω καὶ ἄλλων ῥημάτων ἡ μετοχή τοῦ μέσου παρακειμένου λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου, ὡς (**ceno** δειπνῶ) **cenātus** = δεδειπνηκῶς ἢ δειπνήσας, (**prandeo** ἀριστῶ) **pransus** = ἡριστηκῶς ἢ ἀριστήσας, (**iuro** ἕμνημι) **iurātus** = ὁμόσας. Τῶν δὲ ῥημάτων **potāre** (πίνειν) καὶ **lacere** (σιγᾶν) ἡ μετοχή τοῦ μέσου παρακειμένου λαμβάνεται καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν σημασίαν, ὡς **potus** (= **potatus**) = πεπωκῶς ἢ πινὼν καὶ ποθεῖς, **tacitus** = σιγήσας (σιγήλῶς) καὶ σιγηθεῖς. (Πρβλ. νεοελλ. δειπνῶ - **δειπνημένος** = ὁ δειπνήσας, πίνω — **πιωμένος** = ὁ πεπωκῶς). Καὶ μὲ παθητικῶν δὲ ἐνεστώτος σημασίαν λαμβάνεται πολλάκις ἡ μετοχή τοῦ μέσου παρακειμένου, ὡς **tutior est certa pax quam sperāta victoria** = ἀσφαλεστέρη εἶναι βεβαία εἰρήνη παρὰ **ἐλπιζομένη** νίκη.

Αἱ χρήσεις αὗται τῆς μετοχῆς τοῦ μέσου παρακειμένου εἰς **-lus, -la, -lum** ἐξηγοῦνται ἐκ τοῦ ὅτι αὕτη ἀρχῆθεν οὐδὲν ἄλλο ἦτο παρὰ ἐπίθετον ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ ῥηματικά ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς εἰς **-τος, -τη, -τον**, τὰ ὅποια, ὡς γνωστόν, ἐσήμεινον ἀρχῆθεν **τὸν ὑποκειμένον εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον** (ὡς **θνητός** = ὁ ὑποκειμένος εἰς τὸ θνήσκειν), ἔπειτα δὲ τὸ δυνατόν γενέσθαι (ὡς **βατός** = εἰς ὃν δύναται τις **νὰ βαδίσῃ**, κατὰ τὸ ἀντίθετον **ἄβατος**), τέλος δὲ ὅ,τι καὶ ἡ μετοχή τοῦ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου ἢ παρακειμένου (ὡς **δυνατός** = ὁ δυνάμενος, νεοελλ. **καυτός** = ὁ καίων, **ἀστράτευτος** = ὁ μὴ στρατευσάμενος, **ἄπρακτος** = ὁ μὴ πράξας, **θαυμαστός** = ὁ θαυμαζόμενος, ὁ τελευμασμένος, κλπ.). Οὕτω λοιπὸν καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ, π. χ. **ignōtus** = ὁ ἀγνωστός καὶ ὁ ἀγνωσθῶν, **occultus** = ὁ κεκρυμμένος καὶ ὁ (κρύπτων) ἀσφαλίζων, κ.ἄ.τ.

82. Περιφραστικὴ συζυγία (**Coniugatio periphrastica**), — Ἐκτός τῶν συνήθων περιφραστικῶν τύπων τῶν ῥημάτων τῶν τεσσάρων συζυγιῶν (§ 76), περιφραστικοὶ ῥηματικοὶ τύποι σχηματίζονται προσέτι **κατὰ πάντας τοὺς χρόνους καὶ τὰς ἐγκλίσεις** διὰ τῶν διαφόρων μετοχῶν τῶν ῥημάτων, ἰδίᾳ δὲ τῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος (εἰς-**ūrus**),

καὶ διὰ τοῦ γερουνδικοῦ (εἰς -ndus, -nda, -ndum, § 75, 5) μετὰ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος esse π.χ.

1) scripturus sum μέλλω γράφειν, scriptūrus eram ἐμελλόν γράφειν, scriptūrus ero, scriptūrus fui, κλπ.

2) docendus sum (διδασκτέος εἶμι) πρέπει νὰ διδασχθῶ, docendus eram ἔπρεπε νὰ διδασχθῶ, docendus ero, κλπ.

Μεταβολαί τινες εἰς ῥηματικούς τύπους τῶν τεσσάρων συζυγιῶν

83. Οἱ ῥηματικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι ἐκ χρονικοῦ θέματος παρακειμένου μὲ χαρακτηριστὴν *v* πολυάκις ἀποβάλλουν τὸ *v* τοῦτο, ὅταν μετὰ τὴν σύλλαβην *ve* ἢ *vi* ἀκολουθῆ εἰς τὴν κατάληξιν *r* ἢ *s*. Μετὰ δὲ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ *v* τὰ συναπτόμενα φωνήεντα, πλὴν τῶν *i* - *e*, συναρῶνται, ἦτοι (εἰς τὴν *α'* συζυγίαν) τὸ *a* ἰ εἰς *a*, (εἰς τὴν *β'*, συζυγίαν) τὸ *e* ἰ εἰς *e* καὶ (εἰς τὴν *δ'* συζυγίαν) τὸ *i* + *i* εἰς *i*. Δύνανται ὅμως τὰ δύο *i* νὰ μένουν καὶ ἀσυναίρετα, π.χ.

amo, ama-*v*-*i*, amāverunt καὶ amarunt, amavistis καὶ amastis, amavero καὶ amāro, amavisse καὶ amasse, κλπ.

deleo, dele-*v*-*i*, deleveram καὶ delēram, delevistis καὶ delēstis, κλπ.

audio, audi-*v*-*i*, audivisti καὶ audisti ἢ audiisti, audiverunt καὶ audierunt, audiveram καὶ audiēram, κλπ.

Σημείωσις. Τῶν εἰς -*ivi* παρακειμένων δύναται νὰ ἐκπίπτῃ τὸ *v* καὶ εἰς τὸ *α'* καὶ *γ'* ἐνίκον πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς, ἀλλὰ τότε δὲν συναρῶνται τὰ δύο *i*. Οὕτω σχηματίζονται κανονικῶς οἱ τύποι οὗτοι εἰς τὸν παρακειμένον τῶν συνθέτων τοῦ ῥήματος eo πορεύομαι, ὡς redeo ἐπανερχομαι - (redi*v*i καὶ) redi*i* - (redi-*v*it καὶ) redi*i*t, καθὼς καὶ τοῦ ῥήματος peto ζητῶ - peti*v*i καὶ peti*i* - (peti-*v*it καὶ) peti*i*t (6, 1, Σημ.).

84. Δεκαπέντε ῥήματα τῆς *γ'* συζυγίας (ἐξ ὧν τὰ τρία ἀποθετικά) λήγουν εἰς -*io* (ὅπως τὰ τῆς *δ'* συζυγίας). Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

capio λαμβάνω	cēpi	captum	capēre
cupio ἐπιθυμῶ	cupīvi	cupitum	cupēre
facio ποιῶ	fēci	factum	facēre
fodio ὀρύσσω	fōdi	fossum	fodēre
fugio φεύγω	fūgi	(fugitum)	fugēre
iacio ῥίπτω	iēc <i>i</i>	iactum	iacēre

lacio ἔλκω				lacĕre (ἀρχαϊκὸν εὐχρηστον ἐν συνθέσει, π.χ. elicio ἐξέλκω, elicui, elicĭtum, elicĕre)
pario γεννῶ		pepĕri	partum	parĕre
quatio σείω		(quassi)	quassum	quatĕre
rapio ἀρπάζω		rapui	raptum	rapĕre
sapio ἔχω γεῖσιν, σωφρονῶ		(sapĭvi ἢ sapĭi)		
specio θεῶμαι		spexi	spectum	specere
gradior βλίνω		gressus sum	gressum	gradi
morior ἀποθνήσκω		mortuus sum	(mortuum)	mōri
patior πάσχω		passus sum	passum	pati

Τῶν ῥημάτων τούτων ὁ χαρακτήρ τοῦ ἐνεστωτικοῦ θέματος ἰ ἀποβάλλεται, ὅπου ἀκολουθεῖ ἄλλο ἰ τῆς καταλήξεως ἢ er ἢ τελικὸν e. Κατὰ τὰ ἄλλα κλίνονται ὅπως τὸ lego - legor (§ 78).

Ἐνεργητικὴ φωνή

Μέση φωνή

1. Indicativus

Praesens

capi-ō		capi-or	
cap-īs (ἐκ τοῦ capi-is)		cap-ĕris (ἐκ τοῦ capi-eris)	
cap-īt (ἐκ τοῦ capi-it)		cap-ĭtur (ἐκ τοῦ capi-itur)	
cap-ĭmus (ἐκ τοῦ capi-imus)		cap-ĭmur (ἐκ τοῦ capi-imur)	
cap-ītis (ἐκ τοῦ capi-itis)		capi-mĭni (ἐκ τοῦ capi-imini)	
capi-unt		capi-untur	

Imperfectum : capi-ēbām,	capi-ebās,	capie-bāt κλπ.
Futurum : capi-am,	capi-es,	capi-et κλπ.

2. Coniunctivus

Praesens :	capi-ām,	capi-ās,	capi-āt κλπ.
	capi-ār,	capi-āris,	capi-ātur κλπ.

Imperfectum

cap-ĕrēm (ἐκ τοῦ capi-erem)	cap-ĕrēr (ἐκ τοῦ capi-erer)
cap-erēs (ἐκ τοῦ capi-eres)	cap-erĕris (ἐκ τοῦ capi-ereris)

cap-erēt	cap-erētur
cap-erēm̄us	cap-erēm̄ur
cap-erēt̄is	cap-erem̄īni
cap-erēt̄	cap-erentur

3. Imperatīvus

cap-e	(ἐκ τοῦ capi-e)	cap-ěre	(ἐκ τοῦ capi-ere)
cap-ĭto	(ἐκ τοῦ capi-ito)	cap-ĭtor	(ἐκ τοῦ capi-itor)
cap-ito		cap-itor	
cap-ite		cap-im̄īni	
cap-itōte			
capi-unto		capi-untor	

4. Infinitīvus

cap-ěre (ἐκ τοῦ capi-ere)	capi (ἐκ τοῦ capi-i)
-----------------------------	------------------------

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος facio τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος σχηματίζεται ἄνευ τῆς καταλήξεως e, ἐκ μόνου τοῦ θέματος: fac (ποίει). Ὁμοίως σχηματίζεται τὸ αὐτὸ πρόσωπον καὶ τῶν ῥημάτων dico (λέγω), duco (ἄγω), fero (φέρω) : dic, duc, fer.

Τὰ μετὰ προθέσεως ὅμως σύνθετα τοῦ facio (εἰς τὰ ὅποια τὸ a τοῦ θέματος τρέπεται εἰς i), σχηματίζουν τὸ πρόσωπον τοῦτο κανονικῶς μετὰ τὴν κατάληξιν e : conficio (κατασκευάζω) -confice, per-ficio (διαπράττω) -per-fice, κλπ.

85. Χρονικὰ θέματα.— Οἱ διάφοροι τύποι παντὸς ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται ἐκ τριῶν κυρίων θεμάτων, ἧτοι ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργητικοῦ) παρακειμένου καὶ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου.

Διὰ τοῦτο ὁ ἐνεστῶς, ὁ (ἐνεργητικὸς) παρακειμένος καὶ τὸ σουπῖνον (μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστῶτος) λέγονται **ἀρχικοὶ χρόνοι** τοῦ ῥήματος (tempora primitiva), ὧς

amo	amāvi	amātum	amāre
deleo	delēvi	delētum	delēre
lēgo	lēgi	lectum	legere κλπ.

1) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζονται ὁ ἐνεστώσ και ὁ παρατακτικὸς ὀριστικῆς και ὑποτακτικῆς, ὁ (ἀπλοῦς) μέλλον τῆς ὀριστικῆς, ἡ προστακτικῆ, τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος, ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος και τὸ γερούδιον.

(θ. ama-) amo, amor (ἐκ τοῦ ama-o, ama-or)—amem, amer (ἐκ τοῦ ama-em, ama-er)—ama-bam, ama-bar, ama-rem, amarer—ama-bo, ama-bor, —ama, ama-to κλπ. —ama-re, ama-ri —ama-ns, ama-ndi, κλπ.

2) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργ.) παρακειμένου σχηματίζονται οἱ συντελικοὶ χρόνοι τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἦτοι ὁ ἐνεργ. παρακειμένος και ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις και ὁ τετελεσμένος μέλλον τῆς ὀριστικῆς :

(θ. amav-) amāv-i, amav-ērīm, amav-ēram, amav-issem, amav-isse, amav-ēro, κλπ.

3) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου σχηματίζονται τὸ σουπῖνον, ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργ. μέλλοντος και ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (καθὼς και πάντες οἱ περιφραστικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι μὲ τὰς μετοχὰς ταύτας ἢ μὲ τὸ σουπῖνον) :

(θ. amat-) amāt-um, amāt-u —amat-ūrus, -a, -um —amāt-us, -a, -um —amatūrus sim, sis κλπ. —amatus-, a, -um sum, es κλπ., amatum īrī, κλπ.

Παρατηρήσεις εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρονικῶν θεμάτων

86. α') Χρονικὸν θέμα τοῦ ἐνεστώτος. —Θέμα τοῦ ἐνεστώτος πολλῶν ἀπλῶν ῥημάτων εἶναι αὐτὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα αὐτῶν, ὡς (ῥ. θ. para-) paro (ἐκ τοῦ para-o) παρασκευάζω, parāvi, parātum, parāre·

(ῥ. θ. dele-) dele-o καταστρέφω, delēvi, delētum, delēre·

(ῥ. θ. lēg-) lēg-o ἀναγινώσκω, lēg-i, lectum, legēre·

(ῥ. θ. parti-) parti-o μερίζω, partīvi, partītum, partīre.

Πλείστων ὅμως ῥημάτων τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζεται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἐπηρξημένου διὰ προσθήκης προσφυμάτων ἢ δι' ἀναδιπλασιασμοῦ. Οὕτω

1) διὰ προσφύματος φωνήεντος ῥ ἢ e ἢ i, ὡς

α') (ῥ. θ. nec -) neco (ἐκ τοῦ nec-a-o) φονεύω, necāvi, necātum, necāre·

β') (ῥ. θ. aug-) aug-e-o αὐξάνω, auxi, auctum, augēre· (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. δοκῶ ἐκ τοῦ δοκ-έ-ω).

γ') (ῥ. θ. rap -) rap-i-o ἀρπάζω, rapui, raptum, rapēre (§ 84)·
(ῥ. θ. mor -) mor-i-or ἀποθνήσκω, mortuus sum, mortuum, (ἀλλὰ ἢ μετοχή τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος moriturus), mōri (§ 80)·

2) διὰ προσφύματος συμφώνου n ἢ t ἢ se, ὡς

α') (ῥ. θ. cer -) cer - n - o κρίνω, crevi, cretum, cernēre, (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. κάμ-ν-ω, ἀόρ. ἔ-καμ-ον).

Εἷς τινὰ ῥήματα τὸ πρόσφυμα n παρεντίθεται μεταξὺ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ὡς
(ῥ. θ. tag -) ta-n-go ἄπτομαι, tetīgi, tactum, tangēre·

(ῥ. θ. fud -) fu-n-do χέω, fūdi, fūsum, fundēre (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. μα-ν-θ-άνω, ἀόρ. ἔ-μαθ-ον)·

β') (ῥ. θ. plec -) plect - o πλέκω, plexi (καὶ - xui), plexum, plectēre·

γ') (ῥ. θ. pa -) pa-sc-o ποιμαίνω, pāvi, pāstum, pascēre.

Οὕτω σχηματίζεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος τῶν ἐναρκτικῶν ῥημάτων (verba inchoatīva ἢ inchoatīva), ὡς

(ῥ. θ. sene-) sene-sc-o γηράσκω, senui, senescēre·

(ῥ. θ. cale-) cale-sc-o γίνομαι θερμός, calui, calescēre·

3) δι' ἐνεστωτικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὡς

(ῥ. θ. gen -) gi-gn-o (ἐκ τοῦ gi-gen-o) γεννῶ, genūi, genitum, gignēre (πρβλ. γί-γν-ομαι, ἐκ τοῦ γι-γέν-ομαι).

87. β') Χρονικὸν θέμα τοῦ παρακειμένου. — 1) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ὀμαλῶν ῥημάτων τῆς α', τῆς β' καὶ τῆς δ' συζυγίας σχηματίζεται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτῆρος v, ὡς amo (ἐκ τοῦ ama-o) amāv-i—dele-o, delēv-i—audi-o, audīv-i, κλπ.

Πλείστων ὅμως ῥημάτων τῆς β' συζυγίας ὁ παρακειμένος (ἀντὶ τῆς ἀνάληψης εἰς -eni) λήγει εἰς -ui, ὡς habe-o ἔχω, hab - ui = mone-o παραίνω, mon-ui, κλπ.

2) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ῥημάτων τῆς γ' συζυγίας σχηματίζεται συνήθως κατὰ τρεῖς τρόπους, ἤτοι

α') ἐξ αὐτοῦ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ ἕκτασιν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἦτοι τοῦ \tilde{a} ἢ \tilde{e} εἰς \tilde{e} , τοῦ \tilde{i} εἰς \tilde{i} , τοῦ \tilde{u} εἰς \tilde{u} , ὡς

(ῥ. θ. $\tilde{a}g-$) $\tilde{a}g-o$ ἄγω, $\tilde{e}g-i$, actum, agēre

(ῥ. θ. $\tilde{l}eg-$) $\tilde{l}eg-o$ ἀναγινώσκω, $\tilde{l}eg-i$, lectum, legēre

(ῥ. θ. $\tilde{l}iqu-$) $\tilde{l}iqu-o$ καταλείπω, $\tilde{l}iqu-i$, (lictum), linquēre

(ῥ. θ. $\tilde{f}od-$) $\tilde{f}odio$ ὀρύσσω, $\tilde{f}od-i$, fossum, fodēre (§ 84)

(ῥ. θ. $\tilde{f}ug-$) $\tilde{f}ugio$ φεύγω, $\tilde{f}ug-i$, fugitum, fugēre (§ 84)

β') δι' ἀναδιπλασιασμοῦ καὶ μὲ τροπήν συνήθως τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἦτοι τοῦ \tilde{a} εἰς \tilde{e} ἢ \tilde{i} τοῦ δὲ $\tilde{a}e$ εἰς \tilde{i} , ὡς

(ῥ. θ. $\tilde{t}end-$) $\tilde{t}endo$ τείνω, $\tilde{t}e-\tilde{t}end-i$, tentum (ἢ $\tilde{t}ensum$), $\tilde{t}endēre$ (πρβλ. τείνω, τέ-τα-κα, κλπ.)

(ῥ. θ. $\tilde{p}ar-$) $\tilde{p}ario$ γεννῶ, $\tilde{p}e-\tilde{p}er-i$ (ἐκ τοῦ $\tilde{p}e-\tilde{p}ar-i$), partum, $\tilde{p}arēre$ (μετοχὴ ἐνεργ. μέλλοντος $\tilde{p}aritūrus$)

(ῥ. θ. $\tilde{c}an-$) $\tilde{c}ano$ ᾄδω, $\tilde{c}e-\tilde{c}in-i$, canēre (σουπῖνον, $\tilde{c}antātum$)

(ῥ. θ. $\tilde{c}ad-$) $\tilde{c}ado$ πίπτω, $\tilde{c}e-\tilde{c}id-i$, ($\tilde{c}asum$), $\tilde{c}adēre$

(ῥ. θ. $\tilde{c}aed-$) $\tilde{c}aedo$ κόπτω, πλήττω, $\tilde{c}e-\tilde{c}id-i$, caesum, $\tilde{c}aedēre$

(ῥ. θ. $\tilde{p}ose-$) $\tilde{p}osco$ ζητῶ μετὰ παρακλήσεων, $\tilde{p}o-\tilde{p}ose-i$ (ἐκ τοῦ $\tilde{p}e-\tilde{p}ose-i$), $\tilde{p}oscēre$

(ῥ. θ. $\tilde{c}urr-$) $\tilde{c}urro$ τρέχω, $\tilde{c}u-\tilde{c}urr-i$, (ἐκ τοῦ $\tilde{c}e-\tilde{c}urr-i$), $\tilde{c}ursum$, $\tilde{c}urrēre$

Σημείωσις. Ὁ ἀναδιπλασιασμός συνήθως παραλείπεται, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι σύνθετον, ὡς ($\tilde{t}endo$, $\tilde{t}e-\tilde{t}endi$), ἀλλὰ $\tilde{e}x-\tilde{t}endo$ ἐκτείνω, $\tilde{e}xtendi$, $\tilde{e}xtentum$ (ἢ $\tilde{e}xtensum$), $\tilde{e}x-\tilde{t}endēre$.

γ') διὰ προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτηῆρος s , ὡς
(ῥ. θ. $\tilde{c}arp-$) $\tilde{c}arpo$ δρέπω, $\tilde{c}arp-s-i$, $\tilde{c}arptum$, $\tilde{c}arpēre$ (πρβλ. δρέπ-ω—ἔδρεψα, ἐκ τοῦ ἔδρεπ-σ-α)

(ῥ. θ. $\tilde{d}ic-$) $\tilde{d}ico$ λέγω, $\tilde{d}ixi$ (ἐκ τοῦ $\tilde{d}ic-s-i$), $\tilde{d}ictum$, $\tilde{d}icēre$ (§ 84, Σημ.) (πρβλ. πλέκω—ἔπλεξα, ἐκ τοῦ ἔπλεκ-σ-α)

(ῥ. θ. $\tilde{l}ud-$) $\tilde{l}udo$ παίζω, $\tilde{l}ūsi$ (ἐκ τοῦ $\tilde{l}ud-si$), $\tilde{l}ūsum$, $\tilde{l}udēre$ (πρβλ. κομίζω—ἐκόμισα, ἐκ τοῦ ἐκόμιδ-σ-α).

88. γ') Χρονικὸν θέμα τοῦ σουπίνου. — 1) Τὸ θέμα τοῦ σουπίνου κανονικῶς σχηματίζεται διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτηῆρος t , σπανιότερον δὲ, ἰδίᾳ ἐπὶ βημάτων τῆς γ' συζυγίας, διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτηῆρος s .

α') (ρ. θ. ama-) amo, amāt-um, (ρ. θ. dele -) deleo, delc-tum, (ρ. θ. leg-) lego, lect-um (ἐκ τοῦ leg-tum· πρβλ. λέγ-ω, λεκτ-ός, ἐκ τοῦ λεγ-τός), (ρ. θ. audi -) audio, audīt-um κλπ.

β') (ρ. θ. scand -) scando βαίνω, scandi, scan-s-um (ἐκ τοῦ scand-s-um), scandēre·

2) Ἐκ τῶν ῥημάτων, τῆς β' συζυγίας, ὅσα ἔχουν παρακείμενον εἰς -ui (§ 87, 1), ταῦτα σχηματίζουν τὸ σουπίνον εἰς -ītum, ὡς habeo ἔχω, **habui, hab-ītum**, habere· moneo παραινῶ, **monui, monītum**, monere.

89. 1) Μερικὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ σουπίνου ἢ τὸ θέμα τοῦ ἑτέρου μόνον ἐκ τούτων ὄχι ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἀλλὰ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ἐπηυζήμενου διὰ προσφύματος (§ 86, 1-2), ὡς

α') (ρ. θ. iug-) iung-o ζευγνύω, iunx-i (ἐκ τοῦ iung-s-i, § 87, 2 γ'), iunctum (ἐκ τοῦ iung-t-um), iungēre·

β') (ρ. θ. pig-) ping-o ζωγραφῶ, pinx-i (ἐκ τοῦ ping-s-i), pictum (ἐκ τοῦ pig-t-um), pingēre·

(ρ. θ. pug-) pung-o κεντῶ, pūpūgi (ἐκ τοῦ pe-pug-i, § 88, 2, β'), punct-um (ἐκ τοῦ pung-t-um), pungēre.

2) Ἀρκετὰ ῥήματα στεροῦνται σουπίνου, τινὰ δὲ καὶ παρακειμένου καὶ σουπίνου, ὡς

α') mico σφιδάζω, λάμπω, micūi, —, micāre·

horreo φρίττω, horrui, — horrēre·

posco ζητῶ, poposci, —, poscere (§ 87, 2, β')·

disco μανθάνω, διδάσχομαι, didīci, —, discere·

β') ferio πλήττω, —, —, ferire·

furo μαίνομαι, —, —, furere·

4.) Πολλὰ ῥήματα σχηματίζουν παρακείμενον καὶ σουπίνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων κατὰ συζυγίαν διάφορον ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ὁ ἐνεστώς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον αὐτῶν, ὡς

domo (δαμάζω), domāre (α' συζυγίας), domui, ~~domītum~~ (β' συζυγίας) (πρβλ. habui, habitum τοῦ ρ. habeo, habēre)·

seco (τέμνω), secāre (α' συζυγίας), secui (β' συζυγίας), sectum (γ' συζυγίας)· (πρβλ. lectum τοῦ ῥήματος lego, legere)·

augeo (αὐξάνω), augēre (β' συζυγ.) auxi, auctum (γ' συζ.)
 πρβλ. flixi, flictum, τοῦ ῥ. fligo κτυπῶ, fligēre·

rideo (γελῶ), ridēre (β' συζυγ.), risi, risum (γ' συζυγ.)· πρβλ.
 lusi, lusum τοῦ ῥήματος ludo παίζω, ludēre·

strepo (ψοφῶ), strepēre (γ' συζ.), strepui, strepītum (β'
 συζ.)· πρβλ. habui, habitum τοῦ ῥ. habeo, habēre·

rudo (μυκῶμαι), rudēre (γ' συζ.)· rudīvi, (rudītum) (δ'
 συζ.)· πρβλ. audīvi, audītum τοῦ ῥ. audio, audīre·

venio (ἔρχομαι), venīre (δ' συζ.)· vēni, ventum (γ' συζυγ.)·
 πρβλ. legi, lectum τοῦ ῥ. lego, legēre.

4) Ἀρκετὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸν παρακείμενον καὶ τὸ σου-
 πίνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων ἐκ δύο (ἢ καὶ περισσοτέρων)
 θεμάτων, ὡς,

α') implicō ἐμπλέκω, implicui ἢ implicāvi, implicītum ἢ im-
 plicātum, implicāre (βλ. καὶ neco, § 86, 1)·

β') lino ἀλείφω, lēvi, lītum, linēre·

iuvo ὠφελῶ, βοηθῶ, iuvi, iutum (ἢ iuvātum), iuvāre, (μετοχῇ
 τοῦ μέλλοντος iuvatūrus)·

γ') pango πηγνύω, (pepīgi ἢ) pēgi ἢ panxi, panctum ἢ
 pactum, pangēre·

pinso κοπανίζω, pinsi ἢ pinsui, pinsum ἢ pinsītum ἢ pistum
 ἢ pīsum, pinsēre.

Σ η μ ε ι ω σ ι ε 1. Τὰ σουπίνα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -atum ἢ -etum ἢ -utum
 ἔχουν τὸ φωνῆεν τῆς παραληγούσης (a, e, u) κανονικῶς μακρόν, ὡς

amo (amāre), **amātum**·

deleo (delēre), **delētum**·

tribuo (tribuēre), **tribūtum**. Ἄ λ λ ά :

do (δίδω), dēdi, **dātum**, dāre·

sero (σπείρω), sēvi, **sātum**, serēre·

ruo (καταρρίπτω, καταφέρωμαι, ἀνασκαλεύω), rui (**rūtum**), ruēre.

Ἔσχα δὲ σουπίνα λήγουν εἰς - itum, ἔχουν τὸ i τῆς παραληγούσης μακρόν
 μὲν, ἂν ὁ παρακείμενος τοῦ ῥήματος λήγῃ εἰς - ivi, βραχὺ δέ, ἂν ὁ παρακείμενος
 λήγῃ εἰς - ui ἢ - i, ὡς

audio (ἀκούω), audire, audīvi, auditum·

quaero (ζητῶ), quaerēre, quaesīvi, quaesītum. Ἄ λ λ ά :

veto (ἀπαγορεύω), vetāre, vetui, vetītum·

habeo (ἔχω), habēre, habui, habitum·

lambo (λείγω), lambēre, lambi, lambītum·

fugio (φεύγω) fugĕre, fūgi, (fugĭtum).

Πρὸς δὲ τούτοις :

cieo (πορεύομαι), cīvi, eītum, ciēre.

eo (πορεύομαι), īvi (ἢ ii, § 83 Σημ.), ītum, īre.

lino (ἀλείφω), līvi ἢ lēvi, lītum, linēre.

sīno (ἔω, ἀφῆνω), sīvi, sītum, sinēre.

Σημείωσις 2. Τὸ ῥῆμα do ἔχει τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος (da, ἦτοι τὸ) a βραχύ, εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους, πλην μόνον τῶν τύπων **das** (= δίδεις) καὶ **da** (= δὸς) καὶ **dāns** (γεν. dantis).

Ἔθεν π.χ. τοῦ circumdo (περιβάλλω) οἱ τύποι circumdāmus, circumdātis, circumdāre, circumdābam, circumdārem, circumdātur κλπ. τομίστεσι εἰς τὴν προπαραλήγουσαν (§ 7, 2, β').

Τοῦ do (= δίδωμι) εἶναι διάφορον τὸ ἐν συνθέσει μόνον μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων εὐχρηστον - do (βλ. Κατάλογον ἀνωμάτων ῥημάτων).

Τὰ κυρίως ἀνώμαλα ῥήματα

90. Ῥήματά τινα παρουσιάζουν ἀνωμαλίας ὅχι μόνον εἰς τὰ διάφορα χρονικὰ θέματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς διαφόρους τύπους αὐτῶν.

(Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. εἰμί, εἴμι, οἶδα, φημί, κλπ.). Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι 1) sum (περὶ τοῦ ὁποίου βλ. § 77), 2) possum, 3) edo, 4) eo, 5) queo καὶ nequeo, 6) volo, nolo καὶ malo, 7) fero καὶ 8) fio.

Ταῦτα σχηματίζονται ὡς ἑξῆς :

91. Possum (δύναμαι), potui, posse, (§ 89, 2). Εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ pot (pote ἢ potis = δυνατός, § 42, 1) καὶ τοῦ sum, κατὰ τὸ ὅποιον καὶ σχηματίζονται οἱ περισσώτεροι τύποι αὐτοῦ.

	Indicativus	Coniunctivus	Indicativus	Coniunctivus	
P r a e s e n s	pos-sum	pos-sim	I m p e r f e c t u m	pot-eram	possem
	pot-es	pos-sis		pot-eras	posses
	pot-est	pos-sit		pot-erat	posset
	pos-sumus	pos-sīmus		pot-erāmus	possemus
	pot-estis	pos-sītis		pot-erātis	possetis
	pos-sunt	pos-sint		pot-erant	possent
F u t u r u m	pot-ero, pot-eris, pot-erit,				
	pot-erimus, pot-eritis, pot-erunt				

	Indicativus	Coniunctivus		Indicativus	Coniunctivus
Perfectum	pot-ui	pot-uěrim	Plusquamperfectum	pot-uěram	pot-uissem
	pot-uisti	pot-ueris		pot-ueras	pot-uisses
	pot-uit	pot-uerit		pot-uerat	pot-uisset
	pot-uimus	pot-uerimus		pot-uerāmus	pot-uissēmus
	pot-uistis	pot-ueritis		pot-ueratis	pot-uissētis
	pot-uērunt	pot-uěrint		pot-uerant	pot-uissent
Futurum Exactum	pot-uěro, pot-ueris, pot-uerit, pot-uerimus, pot-ueritis, pot-uěrint				
	Infinitivus				
	Praesens		Perfectum		
	posse		pot - uisse		

Imperativus ἐλλείπει. Participium : potens (gen. potent-is)
εὐχρηστος μόνον ὡς ἐπίθετον (= δυνατός, § 40, γ' καὶ § 43, 2).

92. edo (ἐσθίω), ēdi, ēsum, ēdēre. Τοῦτο κατὰ τὰ ἄλλα κλίνεται ὁμαλῶς (κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, § 78, lego), ἀλλὰ εἰς τὸν ἐνεστώτα τῆς ὀριστικῆς, εἰς τὸν παρατατικὸν τῆς ὑποτακτικῆς, εἰς τὴν προστακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος ἔχει, ἐκτὸς τῶν κανονικῶν του τύπων, καὶ ἄλλους βραχυτέρους τύπους, οἱ ὅποιοι εἶναι ὅμοιοι μέ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τοῦ ῥ. sum (§ 77), μέ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι τὸ e εἰς τοὺς τύπους τοῦ ῥ. edo εἶναι κανονικῶς μακρόν.

Indicativus, Praesens	Coniunctivus, Imperfectum
edo, ēdis ἢ ēs, ēdit ἢ ēst	edērem ἢ ēssem, ederes ἢ ēsses, ederet ἢ ēsset
edimus, editis ἢ ēstis, edunt	ederemus ἢ ēssemus, ederetis ἢ ēssetis, ederent ἢ ēssent

Imperativus

ede ἢ ēs, edīte ἢ ēste — edito ἢ ēsto, editōte ἢ estōte

Infinitivus, Praesens: edĕre ἢ ēsse

Ἐκ τοῦ παθητικοῦ (edor, esus sum, edi) ἔχουν καὶ δεῦτερον τύπον μόνον τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς: edītur καὶ estur, ederĕtur καὶ essĕtur.

Ὅμοίως σχηματίζονται καὶ τὰ σύνθετα com-ĕdo κατεσθίω, ex-ĕdo καταβιβρώσκω, per-ĕdo διαβιβρώσκω.

93. ĕō (εἶμι, πορεύομαι), (īvi καὶ) ĭī, ĭtum, ĭre, (Βλ. § 83, Σημ. καὶ § 89, 4, Σημ. 1). Τοῦτο ἔχει δύο ῥηματικά θέματα, ἥτοι πρὸ τῶν φωνηέντων a, o, u ἔχει θέμα e, πρὸ συμφώνου δὲ ἢ i ἔχει θέμα i. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. εἶμι, ἕμεν, κλπ.). Κλίνεται κατὰ τὴν τετάρτην συζυγίαν (§ 78, audio), ἀλλὰ ὁ παρατατικός τῆς ὀριστικῆς εἶναι ibam καὶ ὁ μέλλων ibo (Βλ. § 79, Σημ. 2).

	Indicativus	Coniunctivus
Praesens	ĕō, īs, ĭt īmus, ĭtis, ĕunt	ĕam, eās, eat eāmus, eātis, eant
Imperfectum	ībām, ībās, ibāĭt ībāmus, ībātis, ibant	īrem, īrēs, iret īrēmus, irētis, irent
Futurum	ībō, ībis, ībit ībīmus, ībītis, ibunt	ītūrus, -a, -um sim, sis, sit īturī, -ae, -a simus, sitis, sint
Perfectum	(īvi) ĭī, īstī, ĭit īīmus, īstis, iērunt ἢ iēre	iĕrim, ieris, ierit iĕrimus, ieritis, ierint

Plusquam- perfectum	īeram, īeras κλπ.	īssēm, īssēs κλπ.
Futurum exactum	īero, īeris, ierit κλπ.	
Imperativus : ī, īte — īto, īto — ītōte, euntō		
Infinitivus	Praesens :	īre
	Perfectum :	isse
	Futurum :	ītūrum, ituram, iturum esse κλπ.
Partici- pium	Praesens :	īens, gen. ēuntis, dat. eunti κλπ.
	Futurum :	ītūrus, ītūra, iturum
Supinum : itum, itū (§ 89, 4, Σημ. 1)		
Gerundium : eundi, eundo, eundum, eundo.		

Τοῦ ῥήματος εο (ἀπλοῦ) εἶναι εὐχρηστον καὶ ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον παντὸς χρόνου ἀπροσώπως : ītur (= πορεία γίνεται, πορεύονται), ibātur, ibitur, itum est κλπ., καὶ ἀπαρέμφοτον īrī, (Βλ. § 79, Σημ. 2).

Σημείωσις. Ὅμοίως κλίνονται καὶ τὰ σύνθετα τοῦ εο, ὡς ab - εο ἀπέρχομαι, ad - εο προσέρχομαι, ex - εο ἐξέρχομαι κλπ., ἀλλ' ἐκ τούτων, ὅσα λαμβάνονται μὲ ἐνεργητικὴν μεταβατικὴν σημασίαν, σχηματίζουν πλήρες τὸ παθητικόν, ὡς adeo προσβάλλω - adeor (προσβάλλομαι), adiris, aditur, adimur, adimini, adeuntur. Perf. adibar, adibaris κλπ. Fut. adibor, adibēris, adibitur κλπ.

Ἐν ὅμως ἐκ τῶν συνθέτων τοῦ εο, ἦτοι τὸ ambio (ἐκ τοῦ ambi- εο=περιέρχομαι, κυκλῶ), ambīvi, ambītum, ambire, κλίνεται κατὰ πάντας τοὺς τύπους αὐτοῦ κανονικῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν (ἀκριβῶς ὅπως τὸ audio, § 79).

94. quēo (δύναιμαι) (quīvi καὶ quīi, quītum), quīre — nequeo (οὐ δύναιμαι), nequīvi, nequīre (§ 89, 2). Ταῦτα σχηματίζονται ὅπως

τὸ εο (§ 93), ἀλλὰ μόνον ὀλίγοι τύποι αὐτῶν εἶναι εὐχρηστοί, ὡς queo, queunt—nequeunt, queam, queant κλπ.—nequibant, nequirem κλπ. Καὶ κεχωρισμένως non queo, non queunt, non quivit κλπ.

95. volo (βούλομαι, θέλω), volui, velle — nolo, ἐκ τοῦ ne — volo, non volo (οὐ βούλομαι), nolui, nolle — mālo, ἐκ τοῦ magis volo) μᾶλλον βούλομαι, προτιμῶ), malui, mālle (§ 89, 2).

Ταῦτα κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Indicativus			Coniunctivus		
P r a e s e n s					
vōlō	nōlō	malō	vēlim	nōlim	mālim
vīs	nōn vis	māvis	velīs	nōlīs	malīs
vult	nōn vult	māvult	velīt	nōlit	malit
volūmus	nolūmus	mālūmus	velīmus	nōlīmus	malīmus
vultis	nōn vultis	māvultis	velītis	nōlītis	malītis
volunt	nōlunt	mālunt	velint	nōlint	malint
I m p e r f e c t u m					
vōlēbam	nōlēbam	mālēbam	vēllem	nōllem	māllem
vōlēbās	nōlēbās	mālēbās	velles	nolles	malles
vōlēbat	nōlēbat	mālēbat	vellet	nollet	mallet
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.
F u t u r u m					
vōlām	nōlām	mālām			
vōlēs	nōlēs	mālēs		Ἐλλείπει	
volēt	nolēt	malēt			
κλπ.	κλπ.	κλπ.			
P e r f e c t u m					
vōlūī	nōlūī	mālūī	vōluērim	nōluērim	māluērim
voluisti	noluisti	maluisti	volueris	nolueris	malueris
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.

Plusquamperfectum

völuëram	nöluëram	māluëram	völuissem	nöluissem	māluissem
	κλπ.			κλπ.	

Futūrum exactum

völuëro	nöluëro	māluëro	κλπ.	ἐλλείπει
---------	---------	---------	------	----------

Imperatīvus τοῦ nolo : nōlī, nōlīte - nōlītō, nōlītō, nōlītōte, nōlunto (τοῦ volo καὶ malo δὲν ὑπάρχει).

Infinitivus, Praesens : vëlle, nölle, mälle.

Perfectum : voluisse, noluisse, maluisse.

Participium, Praesens : (volens), (nolens), (τοῦ malo ἐλλείπει)

Ἄλλ' ἀντὶ τοῦ volens λέγεται συνήθως eurīēns (§ 84) καὶ ἀντὶ τοῦ nolens λέγεται invītus (= ἄκων).

Ἄλλοι τύποι τῶν ῥημάτων αὐτῶν δὲν εἶναι εὐχρηστοί.

Σημείωσις. Ἀντὶ τοῦ visne? (= ἦ βούλει;) θέλεις; λέγεται vin? Καὶ παρενθετικῶς ἀντὶ τοῦ si vis (= εἰ βούλει) λέγεται sis καὶ ἀντὶ τοῦ si vultis (= εἰ βούλεσθε) λέγεται sultis.

96. fëro (φέρω), tül - i, lāt - um, ferre. Τοῦ ῥήματος τούτου

1) ὁ παρακείμενος καὶ τὸ σουπῖνον σχηματίζονται ἐκ θέματος διαφόρου ἀπὸ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος·

2) οἱ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fer -) σχηματιζόμενοι τύποι πάσχουν συγκοπὴν α') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος i πρὸ τοῦ s καὶ τοῦ t τῶν καταλήξεων, καὶ β') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος ē, ὅταν μετ' αὐτὸ ἀκολουθῇ r.

Activum

Passivum

Indicativus

Praesens

fērō, fers, fert

feror, ferris, fertur

fērīmus, fērtis, fērunt

ferīmur κλπ.

C o n j u n c t i v u s

Praesens	fērām, ferās κλπ.	ferar, ferāris, κλπ.
	ferrem, ferrēs, ferret ferremus κλπ.	ferrer, ferrēris, ferretur ferrēmur κλπ.
I m p e r a t i v u s		
	fēr, fērtē (§ 84 Σημ.) fertō, fertō - fertote, feruntō	ferre, ferimini fertor, fertor - feruntor
I n f i n i t i v u s		
	ferre	ferrī

Πάντες οί άλλοι τύποι σχηματίζονται όμαλώς κατά την γ' συζυγίαν (fērēbam, fērēbar, fēram, feres, κλπ., ferar, ferēris, κλπ.).

97. fīo (γίγνομαι), factus sum, fiēri. 'Η μετοχή του factus, με την όποίαν σχηματίζονται οί συντελικοί χρόνοι του ρήματος τούτου όμαλώς (factus sum, factus eram, factus ero, § 85, 3), είναι του ρήματος facior (ποιούμαι), αντί του όποιου λαμβάνεται και τó fio ώς παθητικόν του facio (§ 84).

Οί εκ του θέματος του ένεστῶτος (fi -) γινόμενοι τύποι σχηματίζονται έν γένει κατά την δ' συζυγίαν, πλην τής ύποτακτικής του παρατακτικού και του άπαρεμφάτου του ένεστῶτος, τά όποια σχηματίζονται κατά την γ' συζυγίαν.

	Indicativus	Coniunctivus
Praesens	fīō, fīs, fīt (fīmus, fītis), fīunt	fiām, fiās, fiāt fiāmus κλπ., όμαλώς

Imperfectum	fiēbam, fiēbas κλπ., ὀμκλῶς	fiērem, fiēres, fieret
		fieremus, fieretis, fierent
Futurum	fiam, fiēs, fiet	Ἐλλείπει
	fiemus κλπ., ὀμκλῶς	

Imperativus : fī, fīte.

Infinitivus, Praesens : fiēri, Futurum : factum iri.

Gerundivum : faciendus, facienda, faciendum.

Σημείωσις. Τὸ *i* τοῦ θέματος *fi* - εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους εἶναι μακρόν, ἐκτὸς τοῦ τύπου *fi*, τοῦ ἀπαρεμφάτου *fiēri* καὶ τῶν τύπων τοῦ παρατακτοῦ τῆς ὑποτακτικῆς *fierem*, *fieres*, κλπ.

Ἑλλειπτικά ῥήματα

98. Ἑλλειπτικά ῥήματα (*verba defectiva*) εἶναι :

1) τὰ ῥήματα *memīni* (μέμνημι, ἐνθυμοῦμαι), *odī* (μισῶ) καὶ *coepī* (ἤρξάμην, ἤρχισα), παρακειμένοι ἄνευ ἐνεστώτος. Ἐκ τούτων οἱ δύο πρῶτοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστώτος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος αὐτῶν ἔχει σημασίαν παρατακτοῦ (*meminēram* ἐνεθυμούμην, *odēram* ἐμισσοῦν), ὁ δὲ τετελεσμένος μέλλον σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος (*meminēro* θὰ ἐνθυμοῦμαι ἢ θὰ ἐνθυμηθῶ, *odēro* θὰ μισῶ ἢ θὰ μισήσω).

Κλίνονται ὀμκλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν (§ 78, γ', *lēgi*) εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ παρακειμένου, τοῦ ὑπερσυντελικοῦ καὶ τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος, ἀλλὰ τὸ μὲν *memīni* ἔχει καὶ δύο τύπους προστακτικῆς, τὸ δὲ *odī* καὶ *coepī* καὶ ἀπαρέμφατον καὶ μετοχὴν ἐνεργ. μέλλοντος, ἐκτὸς δὲ τούτων τὸ *coepī* καὶ μετοχὴν παθ. παρακειμένου.

Imperativus : *mementō* (μέμνησο)
mementōte (μέμνησθε)

Infinitivus

Perf. *meminisse*, *odisse* *coepisse*
 Fut. — *osūrum*, -am, -um *esse* *coeptūrum*, -am, -um *esse*

Participium

Fut.	—	osurus, -a, -um	coepturus, -a, -um
Perf. Pass.	—	—	coeptus, -a, -um

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. coepi οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται διὰ τῶν ἀντιστοίχων χρόνων τοῦ ῥ. incipio ἄρχομαι (incipi, inceptum) incipere.

Τῆς μετοχῆς coeptus, -a, -um (μετὰ τοῦ sum, eram, ero, κλπ.) χρῆσις γίνεται ἀντὶ τοῦ coepi, coeperam, coepero, κλπ., ὅταν ἀκολουθῆ ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας τοῦ ῥήματος τούτου παθητικῶν ἀπαρέμφατον παθητικῆς διαθέσεως, ὡς aedes **aedificāri** coepta est (ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομοῦμενος)· ἀλλὰ: mons **movēri** coepit.

Μετοχὴ παθητ. παρακειμένου, ἀλλὰ μὲ ἐνεργητικὴν συνήθως σημασίαν, ἔχει καὶ τὸ ῥ. odi (osus), εὐχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰ σύνθετα exōsus, perōsus (= σφόδρα μισῶν, § 81, 2, Σημ.).

2) τὰ ῥήματα, āio, inquam, quaeso, (for) fāri.

α) Τὸ āio (λέγω, ἀρχ. Ἑλλην. ἡμί) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους:

Praesens	Indicativus			Coniunctivus		
	āio	ais	āit	—	aias	aiat
	—	—	āiunt	—	—	aiant

Imperfectum: aiēbam, aiēbas, κλπ. ὁμαλῶς καὶ ἀρχ. aiābam, aiābas, κλπ.

Perfectum: (γ' ἐν. μόνον) ait.

Imperativus: (āi).

Participium: aiens.

Σημείωσις. Συνήθως λέγεται ain? ἀντὶ ais - ne? (λέγεις; νομίζεις;). Πρβλ. § 95, Σημ.

β) τὸ inquam (φημί, λέγω) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους:

Indicativus, Praesens: inquam, inquis, inquit, (inquīmus, inquītis), inquiunt. Imperfectum: inquiēbat. Futurum: inquiēs, inquiet. Perfectum: (inquii), inquisti, inquit, (inquimus).

Imperativus: (inque, inquīto). Participium: inquiens.

Σημείωσις. Πάντων τῶν ἀνωτέρω τύπων χρῆσις γίνεται μόνον παρενθετικῶς ἐντὸς εὐθέως λόγου, ὡς Tum ille « Pater, **inquit**, precor ut... » Τότε ἐκεῖνος « Πάτερ, λέγει, παρακαλῶ νά... » (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. φημί καὶ ἡμί).

Σημείωσις. Ῥήματα ὡς τὰ ἀνωτέρω, ὅταν ἐπικρατῆ εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἢ θερησκευτικῆ ἀντίληψις, ἐκφέρονται μὲ ὑποκείμενον τὸ ὄνομα θεοῦ τινὸς προσώπου, ὡς Jupiter tonat ὁ Ζεὺς βροντᾷ. Χρησιμοποιοῦνται δὲ οὕτω τότε καὶ εἰς τὴν μετοχὴν : Jove fulgurante τοῦ Διὸς ἀστράπτουτος.

2) ἀρκετὰ ῥήματα τῆς β' συζυγίας (κυρίως ἀπρόσωπα), ὡς
dēcet πρέπει, decuit - decēre

libet ἀρέσκει, libuit καὶ libitum est, libēre

licet ἔξεστι (ἐπιτρέπεται), licuit καὶ licitum est, licēre

oportet δεῖ, χρῆ, oportuit, oportēre

puget (me) αἰδοῦμαι, puduit καὶ puditum est, pudēre.

Τὰ ῥήματα ταῦτα στεροῦνται προστακτικῆς, σουπίνου καὶ μετοχῆς. Ἡ προστακτικὴ των ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὑποτακτικῆς των, ὡς pudeat te αἰδέσθητι (ἐντράπου), μόνον δὲ τοῦ ῥήματος licere ὑπάρχει εἰς νόμους ὁ τύπος τῆς προστακτικῆς licēto (ἔξεστω).

Ἐπίσης ἢ μετοχὴ τινῶν ἐκ τῶν ἀπροσώπων τούτων ῥημάτων, ἀλλ' αὐτὴ λαμβάνεται ὡς ἐπίθετον, ὡς licens ἐλεύθερος, ἀκόλυτος, pudens αἰδήμων, κλπ. (§ 40, γ').

100. Ἀπροσώπως λαμβάνεται εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν προσέτι

1) τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς παθητικῆς φωνῆς (καθὼς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) ῥημάτων οὐδετέρων (§ 74, 1, δ') ἢ ἐνεργητικῶν μὲν, ἀλλ' ἀμεταβάτων, ὡς

(vivo ζῶ), vivitur ζῆ τις, ζῶσι, ἀπρμφ. vivi

(curro τρέχω), curritur δρόμος γίνεταί, τρέχουσι, ἀπρμφ. curri (βλ. καὶ eo, itur, itum est, iri, § 93)

(canto ᾄδω), cantatur ᾄσμα ᾄδεταί, ᾄδουσι

2) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον διαφόρων προσωπικῶν ῥημάτων, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται μὲ ἰδιαιτέρην τινὰ σημασίαν, ὡς

(ac - cido προσπίπτω, - cidi, - cidere), accidit συμβαίνει

(con - sto συνίσταμαι, - stiti, - āre), constat ὁμολογεῖται

(exped - io ἀπολύω, ἀπαλλάττω, - īvi, - ītum, īre), expedit ὠφελεῖ, συμφέρει

(inter - sum μεταξύ κείμαι, - fui, - esse), interest (ἐν)διαφέρει.

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (PARTICULAE, § 10, 2)

1. Ἐπιρρήματα (Adverbia)

101. Τὰ ἐπιρρήματα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς)

1) **τοπικά**, ὡς hīc, istīc, illīc, ībī (βλ. § 64, α')

2) **χρονικά**, ὡς nunc νῦν, tum τότε, nuper νεωστί, mox μετ' ὀλίγον, cras αὔριον, diu πολὺν χρόνον, saepe πολλάκις κλπ., (βλ. καὶ § 64, β')

3) **τροπικά**, ὡς sīc, ītā οὕτω, bēnē καλῶς, mālē κακῶς, libenter ἀσμένως, celerīter ταχέως, κλπ.

4) **ποσοτικά**, ὡς sat ἢ satis ἱκανῶς, nimis ἄγαν, λίαν, tam τόσον, semel ἅπαξ, bis δις κλπ. (βλ. § 66)

5) **βεβαιωτικά** ἢ **ἀρνητικά**, ὡς nae ναί, haud ἢ haut (ἢ hau) οὐ, ergo οὖν, κλπ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις

α') τύποι ὀνομάτων ἢ ῥημάτων (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν), ὡς partim κατὰ μέρος, ἐν μέρει (βλ. § 26, 1), gratis δωρεάν (ἐκ τοῦ gratiis, ἄφαιρ. πληθ. τοῦ gratia), multum πολὺ, paulum ὀλίγον, facile εὐκόλως, subito αἴφνης (ἄφαιρ. τοῦ ἐπιθ. subītus), rarō σπανίως (ἄφαιρ. τοῦ ἐπιθ. rarus) κλπ. —

β') συνεκφοραὶ λέξεων, ὡς

antēa πρότερον (ἐκ τοῦ ante ea), extemplo (ἢ ex templo) εὐθύς, incasum (ἢ in cassum) μάτην, imprīmis, (ἢ in primis) ἐν πρώτοις, κατ' ἐξοχὴν, magnopēre (ἢ magno opere) μεγάλως, dumtāxat (ἢ dum taxat) μόνον, forsitan (ἢ for sit an) ἴσως, κλπ.

Οὕτω καὶ denūo (ἐκ τοῦ de novo ἐκ νέου) πάλιν, hodiē (ἐκ τοῦ hoc die) σήμερον, scilīcet (ἐκ τοῦ scire licet) δηλονότι, δηλαδὴ, κλπ. (βλ. καὶ § 53 - 54)

2. Προθέσεις (Praepositīōnes)

102. Προθέσεις ἢ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει πολὺ περισσοτέρας τῆς Ἑλληνικῆς, συντάσσονται δὲ αἱ μὲν πλεῖσται ἐξ αὐτῶν μετὰ αἰτιατι-

κῆς, ὀλίγαι δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς καὶ τρεῖς μόνον ἄλλοτε μὲν μετ' αἰτιατικῆς, ἄλλοτε δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς.

Μετὰ γενικῆς ἢ δοτικῆς οὐδεμίαν (κυρία) πρόθεσις τῆς Λατινικῆς γλώσσης συντάσσεται.

1) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' αἰτιατικῆς εἶναι αἱ ἑξῆς :

ad πρὸς, adversus κατὰ, ante πρό, apud παρὰ — circa, circum περί, cis, citra ἐπὶ τάδε, ἐντός, contrā κατὰ (ἐναντίον) — erga πρὸς, extrā ἔξω, ἐκτός — infra ὑπό, inter μεταξὺ, intra ἔσω, ἐντός — ob πρὸς, πρό, διὰ — penes παρὰ, ἐπί, per διὰ, ἀνά, post μετὰ, praeter παρὰ, ὑπέρ, πλήν, prope παρὰ, ἐγγύς, propter παρὰ, ἕνεκα — secundum κατὰ, supra ὑπέρ — trans πέραν — ultra ὑπέρ — versus πρὸς.

2) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' ἀφαιρετικῆς εἶναι αἱ ἑξῆς :

ab, abs, a ἀπό, ὑπό — coram ἐνώπιον, cum σύν, μετά, πρὸς — de ἐκ, ἀπό, περι — ex, e ἐκ — prae πρό, ἐνώπιον, pro πρό, ὑπέρ, κατὰ — sine ἄνευ — tenuis μέχρι.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἡ **ab** τίθεται κανονικῶς πρὸ τῶν λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ φωνῆν ἢ ἀπὸ d, i (= j), l, n, r, s, ἡ **abs** πρὸ τῆς ἀντωνυμίας te (§ 56), καὶ ἐν συνθέσει πρὸ τοῦ c ἢ τοῦ t (ὡς abs - condo ἀποκρύπτω, abs - tineo ἀπέχω), ἡ δὲ **a** πρὸ συμφώνου ἐκτός τοῦ h (ὡς a Sicilia ἀπὸ τῆς Σικελίας· ἀλλὰ : ab hoste ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ).

Ἡ **ex** τίθεται καὶ πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ συμφώνου (ex auro ἐκ χρυσοῦ, ex consuetudine κατὰ τὸ ἔθος), ἡ **e** μόνον πρὸ συμφώνου (e caelo ἐκ τοῦ οὐρανοῦ).

3) Προθέσεις συντασσόμεναι ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς (εἰς δῆλωσιν κινήσεως) καὶ ἄλλοτε μετ' ἀφαιρετικῆς (εἰς δῆλωσιν στάσεως) εἶναι αἱ ἑξῆς :

in (μετ' αἰτιατ.) εἰς, πρὸς — in (μετ' ἀφαιρ.) ἐν, ἐπί

sub (μετ' αἰτιατ.) ὑπό, πρὸ — sub (μετ' ἀφαιρ.) ὑπὸ (ἐν συνθέσει καὶ sus, ἐκ τοῦ subs - sups)

super (μετ' αἰτιατ.) ὑπέρ — super (μετ' ἀφαιρ.) ὑπέρ, περί.

103. Ὡς προθέσεις (καταχρηστικαί) λαμβάνονται καὶ αἰνες πτώσεις ὀνομάτων, ὡς causā, gratiā, ergō (ἀφαιρετικά), καθὼς καὶ ἡ ἄκλιτος λέξις instar. Αὗται συντάσσονται μετὰ γενικῆς· π.χ.

honōris causa τιμῆς ἕνεκεν·

Ciceronis gratia χάριν τοῦ Κικέρωνος·

virtūtis ergo δι' ἀρετήν.
instar castrorum δίκην στρατοπέδου, ὡς στρατόπεδον.

104. Θέσις τῆς προθέσεως. — Κανονικῶς αἱ προθέσεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) τίθενται πρὸ τῶν λέξεων, μετὰ τῶν ὁποίων συντάσσονται, ὡς **ad** populum πρὸς τὸν λαόν, **trans** Tibērim πέραν τοῦ Τιβέρεως, **in** urbe ἐν τῇ πόλει, κλπ. Ἄλλὰ

1) αἱ προθέσεις *causa, gratia, ergo* καὶ μάλιστα ἡ *tenus* τίθενται σχεδὸν πάντοτε μετὰ τὴν λέξιν, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται (βλ. § 103).

2) ἡ πρόθεσις *cum* συναπτομένη μετ' ἀφαιρετικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐπιτάσσεται πάντοτε (ἐγκλινομένη, § 8), ὡς *mēcum, tēcum, sēcum, nobīscum, vobīscum* (ἀντὶ *cum me, cum te*, κλπ. § 56)· οὕτω δὲ πολλάκις καὶ μετ' ἀφαιρετικῆς τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας, ὡς *quōcum, quācum, quībusecum* (= *cum quo*, κλπ., βλ. καὶ § 60, Σημ. 1).

3) ὅταν τὸ οὐσιαστικόν, μετὰ τοῦ ὁποίου συνάπτεται ἡ πρόθεσις, συνοδεύεται ὑπὸ ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ, συνηθέστατα ἡ πρόθεσις παρεμβάλλεται μεταξὺ τοῦ ἐπιθέτου (προτασσομένου) καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ὡς *paucos post annos* μετ' ὀλίγα ἔτη, *magno cum metu* μετὰ μεγάλου φόβου, κλπ.

Οὕτω καὶ μετὰ ἀντωνυμιῶν, ὡς *quam ob rem* δι' ὃ (πρᾶγμα), *qua de causa* δι' ἣν αἰτία, κλπ.

Σημείωσις. Καὶ μετ' ἀναφορικῆς (ἢ σπανιώτερον δεικτικῆς) ἀντωνυμίας συναπτόμεναι ἐπιτάσσονται συνήθως αἱ προθέσεις *contra, inter, propter* καὶ σπανιώτερον αἱ προθέσεις *adversus, ante, circa, penes, sine, ultra*, καθὼς καὶ ἡ πρόθεσις *de* εἰς τὴν τυπικὴν φράσιν *illud quo de agitur* (τὸ περὶ οὗ πρόκειται, τὸ συζητούμενον).

3. Σύνδεσμοι (Coniunctiōnes)

105. α') Σύνδεσμοι κατὰ παράταξιν εἶναι

1) **συμπλεκτικοὶ** (*coni. copulativae*): *et, que, atque* (ἢ *ac*), *etiam, quoque* καὶ — *neque* (ἢ *nec*) οὕτε — *et non* καὶ οὐ·

Σημείωσις. Ὅπως ὁ *que* (§ 8), οὕτω καὶ ὁ *quoque* πάντοτε ἐπιτάσσεται: *philosophi quoque* καὶ οἱ φιλόσοφοι. Ὁ δὲ σύνδεσμος *ac* οὐδέποτε τίθεται πρὸ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος ἢ ἀπὸ *c* ἢ *g* ἢ *h* ἢ *q*.

2) **διαζευκτικοί** (coni. disiunctivae) : aut, vel, ve (§ 8) ἢ —sive (ἢ seu) εἴτε·

3) **ἀντιθετικοί** (coni. adversativae) : sed, verum, (ceterum), at ἀλλὰ — vero, autem δὲ — tamen μὴν, ὅμως — attamen, verumtamen, at qui ἀλλ' ὅμως—non solum (ἢ non modo ἢ non tantum) .. sed etiam οὐ μόνον... ἀλλὰ καί·

Σημείωσις. Οἱ σύνδεσμοι autem καὶ vero τίθενται μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

4) **αἰτιολογικοί** (coni. causales) : nam, enim γάρ, (διότι) — namque, etēnim καὶ γάρ, (διότι)·

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος enim τίθεται πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως (πρβλ. γάρ)·

5) **συλλογιστικοί** (coni. conclusivae) : itaque ἔθεν — igitur οὖν (λοιπὸν) — ergo ἄρα — proinde διὸ — quare, quomobrem, quapropter, quocirca οὗ ἔνεκα, διό·

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος igitur συνήθως τίθεται μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

106. β')) Σύνδεσμοι συνδέοντες καθ' ὑπόταξιν εἶναι

1) **εἰδικοί** (coni. declarativae) : quod, quin ὅτι — quasi ὅτι τάχα·

2) **αἰτιολογικοί** (πρβλ. § 105, 4) : quod ὅτι, διότι — quia διότι, ἐπειδὴ — cum (ἢ quum ἢ quom), quoniam, quando, (quandoquidem) ἐπειδὴ, ἀφοῦ — non quo ἢ non quod ὅχι διότι·

3) **τελικοί** (coni. finales) : ut ἵνα — quo (= ut eo) ἵνα οὕτω, ὅπως — ut non, ne, quomīnus ἵνα μὴ, μὴ — neve (= et ne) καὶ μὴ, μηδέ·

Σημείωσις. Τοῦ τελικοῦ συνδέσμου quo χρῆσις γίνεται πρὸ ἐπιθέτου συγκριτικοῦ βαθμοῦ : Iegem brevem esse oportet, **quo facilius** ab imperitis teneatur ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος, ἵνα (οὕτως) εὐκολώτερον ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν ἐν τῇ μνήμῃ διατηρῆται.

4) **συμπερασματικοί** ἢ **ἀποτελεσματικοί** (coni. consecutivae) : ut ὥστε — ut non, quin ὥστε (νὰ) μὴ·

Σημείωσις. Τοῦ quin χρῆσις γίνεται μετὰ πρότασιν ἀρνητικῆν : **nunquam** tam male est Siculis, **quin** (= ut non) aliquid facēte et commōde dicant οὐδέποτε εἰς τόσον κακὴν διάθεσιν εὐρίσκονται οἱ Σικελοὶ, ὥστε νὰ μὴ λέγωσι τι ἀστείως καὶ πρεπόντως.

5) **βουλευτικοί** (coni. voluntatiuae) : ut να (μὴ δέν, § 189, 2) — ut non να μὴ — ne να μή, μή, (να) — ne non μὴ δέν — quin (§ 194, 3), quomīnus να μή, (να)·

Σημείωσις. Τοιοῦτοι σύνδεσμοι δὲν ὑπάρχουν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ· (βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ περὶ **βουλευτικῶν προτάσεων**)·

6) **ὑποθετικοί** (coni. conditionales) : si, εἰ, ἐάν — sin εἰ δέ, ἐάν ὅμως — sinon εἰ μή, ἂν μή, ἂν δέν — nisi (ni) εἰ μή, ἂν μή, ἂν δέν, ἐκτός ἐάν — si modo, dum, dummodo, modo ἐάν μόνον — dum ne, dum modo ne ἐάν μόνον μή·

Σημείωσις. Διὰ τοῦ **nisi** συνήθως ἀντιτίθεται ὁλόκληρος πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν : parvi sunt foris arma, **nisi** est consilium domi ὀλίγον ἀξιζοῦν (τὰ ὅπλα =) αἱ στρατιαὶ ἔξω (τῆς πόλεως), ἂν μὴ ὑπάρχῃ εὐβουλία ἐντὸς τῆς πόλεως. Διὰ δὲ τοῦ **si non** ἀντιτίθεται μὲν καὶ πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν, συνηθέστερον ὅμως ἀντιτίθεται μέλος προτάσεως πρὸς ἕτερον μέλος αὐτῆς : cum **spe sinon bona, at aliqua tamen** vivimus μετ' ἐλπίδος ἂν μὴ ἀγαθῆς, ἀλλ' ὅμως μετ' ἐλπίδος τινὸς ζῶμεν.

7) **ἐναντιωματικοί ἢ παραχωρητικοί** (coni. concessivae) : etsi, tametsi, quamquam εἰ καί, καίτοι, μολονότι — etiam si εἰ καὶ — καὶ εἰ, ἂν καὶ — καὶ ἂν — licet, quamvis, ut, cum εἰ καί, καὶ ἂν, καίτοι, μολονότι·

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος licet δύνανται καὶ να ἐπιτάσσεται : **fremant omnes licet, dicam quod sentio** καὶ ἂν πάντες γογγύζωσιν, ἐγὼ θὰ εἶπω ὅτι αἰσιθάνομαι.

8) **παραβολικοί ἢ συγκριτικοί** (coni. comparativae) : ut, uti, uti si ὡς, ὡσεὶ — sicut, sicūti, velut, velūti, velūtsi, quasi, tamquam, tamquam si (aequē ἢ perinde ἢ proinde ἢ non secus) ac si ὡσπερ, ὡσπερεῖ, ὡσεῖ, ὡσπερανεῖ — quomōdo, quemadmōdum ὡς, ὡσπερ, ὅν τρόπον — quam ὅσον, ἤ·

9) **χρονικοί** (coni. temporales) : cum ὅτε, ὀπότε, ὁσάκις — ἐπεὶ, ἀφοῦ, ἀφ' οὗ — dum ἐνῶ, καθ' ὃν χρόνον, μέχρις οὗ, ἐφ' ὅσον — ἕως, ἕως ὅτου — donec, quoad, quandiu, quatēnus ἕως, μέχρι οὗ, ἕως ὅτου — quando, (quandoquīdem), ubi, postquam, ut ὅτε, ἐπεὶ, ἀφοῦ — cum primum, ubi primum, simulac, simulatque (ἐπεὶ τάχιστα), εὐθὺς ὡς — ex quo (ἐξ οὗ), ἀφ' ὅτου — quotiens (quotienscumque) ὁσάκις — antequam, priusquam πρὶν, πρὶν ἢ·

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ὁ cum λαμβάνεται εἰς δήλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ προτεροχρόνου, οἱ δὲ σύνδεσμοι dum καὶ quoad εἰς δήλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ ὑστεροχρόνου. (Βλ. παραδείγματα ἐν τῷ Συντακτικῷ) :

10) ἑρωτηματικοὶ (coni. interrogatīvae) : ne ? (§ 8) ἤ ; ἄρα ; — nonne ? ἤ οὐ ; ἄρ' οὐ ; — num ? ἤ μή ; ἄρα μή ; μή ; — utrum - an ? πότερον - ἤ ; — si, an εἰ, ἂν — quin ὅτι δέν, νά μή, νά.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἐκ τῶν τριῶν πρώτων ἐρωτηματικῶν μοριῶν (ne, nonne καὶ num) χρησιμοποιοιούμενων καὶ εἰς ἐξηρημένους καὶ εἰς ἀνεξαρτήτους ἐρωτήσεις, τοῦ μὲν ne χρήσις γίνεται εἰς **πραγματικὰς ἐρωτήσεις**, ἤτοι εἰς ἐρωτήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ζητεῖ τις νά πληροφορηθῇ τι, τὸ ὅποιον ἀγνοεῖ (ὡς dixistine hoc ? εἶπες τοῦτο ;), τοῦ δὲ nonne καὶ τοῦ num εἰς **ῥητορικὰς ἐρωτήσεις**, διὰ τῶν ὁποίων ἀπλῶς ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. Καὶ εἰς μὲν τὰς διὰ τοῦ nonne εἰσαγομένας τοιαύτας ἐρωτήσεις ἀναμένει ὁ ἐρωτῶν καταφατικὴν ἀπάντησιν, εἰς δὲ τὰς εἰσαγομένας διὰ τοῦ num ἀρνητικὴν : **nonne dixisti hoc ?** ἄρ' οὐκ εἶπες τοῦτο ; (Ἄναμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ : etiam ἢ sane = **val**) — **num dixisti hoc ?** μὴ εἶπες τοῦτο ; (Ἄναμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ : non — ὅχι.)

4. Ἐπιφωνήματα (Interiectiōnes)

107. Ἐπιφωνήματα εἶναι

1) χαρᾶς : io ἰώ, ἰού — ha ἄ, κλπ. :

2) λύπης : vae οὐαί, οἴμοι — heu, eheu φεῦ — pro, (proh) φεῦ, ὦ, κλπ. :

3) ἀποστροφῆς ἢ ἀηδίας : pfui, fū ψῦ :

4) θαυμασμοῦ ἢ ἐκπλήξεως : o ὦ — ecce ἰδοῦ, ἦν, ἦνι — hem, hui, aha, attat, papae ἄ, ἔα, ἄ, ὦ, ἀά, ἀτταταί, παπαί, κλπ. :

5) ἐπευφημίας : eia, euge εἶα, εὖγε, κλπ. :

6) κλητικὰ : o ὦ — heus, eho ἰώ, ὦτάν, κλπ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ὡς ἐπιφωνήματα λαμβάνονται προσέτι (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) διάφοροι λέξεις, ἰδίᾳ δὲ ὀνόματα θεῶν ἢ ἥρώων (συνήθως συντετμημένα), ὡς pax σιωπή ! indignum αἴσχος ! — apage ἄπαγε ! hercules, hercule, hercle ἢ mehercules, mehercle (ὦ) Ἡράκλεις — pol (ἐκ τοῦ Pollux) ἢ edepol μὰ τὸ Πολυδεύκη, νῆ τὸν Δία, κ. ἄ.

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ*

Α'. ΠΑΡΑΓΩΓΗ (DERIVATIO)

108. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης αἱ ἀπλαῖ λέξεις (vocabūla simplicia) εἶναι

1) **πρωτότυποι** (vocabūla primitīva), ὡς rex (ἐκ τοῦ reg -s) βασιλεύς, lux (ἐκ τοῦ luc - s) φῶς, do (ἐκ τοῦ da - o) δίδω.

2) **παράγωγοι** (vocabūla derivāta), ὡς rex (reg - is) reg - ius καὶ reg - ālis βασιλικός, (lux, luc - is) luc - e - o φέγγω καὶ luc - ūdus φωτεινός, (do, θ. da -) da - tor δότης (πρβλ. ἀρχαίαν Ἑλληνικήν).

Σημείωσις. Ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικήν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικήν εἰς τινὰ σειρὰν συγγενῶν ἐτυμολογικῶς λέξεων ἐκάστη τῶν λέξεων τούτων, ἐκτὸς τῆς πρώτης (τῆς κυρίως πρωτοτύπου), εἶναι παράγωγος μὲν ὡς πρὸς τὴν προηγούμενην, πρωτότυπος δὲ ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην, ὡς os (or - is) στόμα, (ἐκ ταύτης) oro (ora - re) λέγω, (ἐκ ταύτης) ora - tio λόγος καὶ ora - tor (orator - is) ῥήτωρ, (ἐκ ταύτης) orator - ius ῥητορικός, κλπ.

109. Καὶ εἰς τὴν Λατινικήν γλῶσσαν αἱ διάφοροι παραγωγικαὶ καταλήξεις κανονικῶς προστίθενται εἰς τὸ θέμα τῶν πρωτοτύπων, ὡς (leg - o) lec - tor (ἐκ τοῦ leg - tor) ἀναγνώστης, salut (salut - is) salut - āris σωτήριος, (laus, laud - is) laud - o (ἐκ τοῦ laud - a - o) ἐπαινῶ, κλπ.

Πολλάκις ὅμως (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικήν γλῶσσαν) κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς παραγωγῆς λέξεως ἀποβάλλεται εἰς ἢ καὶ περισσότεροι φθόγγοι ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ θέματος τῆς πρωτοτύπου ἢ παρεντίθεται φωνῆν τι μεταξὺ τοῦ θέματος αὐτῆς καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως, ὡς

* Ἡ παραγωγή καὶ ἡ σύνθεσις λέξεων εἰς τὴν Λατινικήν γλῶσσαν γενικῶς δὲν εἶναι τόσον ἀνεπτυγμένη ὅσον εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικήν.

(navi - s)	nav - ālis ναυτικός
(aestas, aestat - is)	aest - īvus θερινός, κλπ.
(pons, pont - is)	pont - i - cūlus γεφυρίδιον
(caput, capit - is)	capit - ū - lum κεφάλαιον, κλπ.

110. α') Παράγωγα ῥήματα (verba derivata) Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐξ **ὀνομάτων** (verba denominatīva) κατὰ τὴν α', τὴν β' καὶ τὴν δ' συζυγίαν, ὡς

(arma, § 34, 4, A', β'), armare ὀπλιζειν, (laus, laud - is) lau-dare ἐπαινεῖν, (levis) levare κουφίζειν, (flos, flor - is) florēre ἀνθεῖν, (lux, luc - is) lucēre φέγγειν, (finis) finire ὀρίζειν, (lenis) lenire πραΰνειν, (sitis) sitire διψᾷν, (saevus) saevire μίνεσθαι.

Κατὰ τὴν γ' συζυγίαν μόνον ἐν α ρ κ τ ι κ ᾶ, ὡς (durus) dures-cēre σκληροῦσθαι, (maturus) maturescēre πεπαίνεσθαι (§ 86, 2, γ').

2) Ἐξ **ἄλλων ῥημάτων** (verba verbalia).

α') Ἐν α ρ κ τ ι κ ᾶ (verba inchoatīva), κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, ὡς (senēre) senescere γηράσκειν, (florēre) florescere ἐξανθεῖν, (obdormire) obdormiscere ἀποκοιμᾶσθαι. (Βλ. καὶ ἀμέσως προηγούμενα).

β') Θ α μ ι σ τ ι κ ᾶ ἢ ἐ π ι τ α κ τ ι κ ᾶ (verba frequentatīva ἢ intensīva), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως - um εἰς - are, ὡς (cano, cant - um) cant - are ᾄδειν, (curro, curs - um) curs - are περιτρέχειν, (dormio, dormit - um) dormit - are ὑπνώττειν, νυστάζειν, κλπ.

Ἐκ σουπίνων εἰς - atum (ἤτοι ἐκ ῥημάτων τῆς α' συζυγίας) παράγονται κανονικῶς θαμιστικὰ ῥήματα οὐχὶ εἰς - atāre, ἀλλ' εἰς - itare, ὡς (rogo, rog - atum) rog - itare διερωτᾷν, (volo, vol - atum) volūtare περιπέτεσθαι. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ (haereo, haesi, haes - um) haerere) haes - itare ὀκνεῖν, (ag - o, § 87, 2, α'), ag - itare ἐλαύνειν.

γ') Ἐ φ ε τ ι κ ᾶ (verba desideratīva), κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως - um εἰς - urire, ὡς (edo, es - um, § 92) esurire (ἐπιθυμεῖν φαγεῖν), πεινᾷν, (pario, par - tum, § 87, 2, β') part - urire ὠδίνειν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. τυραννῶ, τυραννήσ - ω, τυραννῆσ - εἶω).

δ') Ἐ π ο κ ο ρ ι σ τ ι κ ᾶ (verba deminutīva), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, λήγουν δὲ κανονικῶς εἰς - illo, ὡς (canto) can - illo ὑψάδω,

τερετίζω, (sorbeo) sorb - illo ύποπίνω, ροφῶ. (Πρβλ. νεοελλην. κουτσοπίνω, κουτσοδουλεύω, κττ.).

111. Παράγωγα ούσιαστικά (substantīva derivāta). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ ῥημάτων (substantīva verbalia).

α') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου (§ 88) μὲ κατάληξιν - or εἰς δήλωσιν τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου, ὡς (amare, amat - um) amat - or ἔραστῆς, (currere, curs - um) curs - or δρομεύς, (pingere, pict - um) pict - or γραφεύς (ζωγράφος). (Πρβλ. πράττω—πράκτωρ, κλπ.).

Σημείωσις. Πολλὰ τῶν εἰς -lor σχηματίζουν θηλυκὸν εἰς -trix (γεν. tricis), ὡς (vincere, viet - um) victor νικητής, victrix νικήτρια. (Πρβλ. § 40, γ').

β') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ κατάληξιν - or, - us, - ium, -ēla εἰς δήλωσιν ἐνεργείας ἢ καταστάσεως, ὡς (am - are) am - or ἔρω, (dolēre) dol - or λύπη, (fur - ěre) fur - or μανία, (dec - ere) dec - us κάλλωπισμός, (gaud - ěre) gaud - ium χαρά, (od - i, § 98,1) od - ium μῖσος, (quer - i, § 80) quer - ēla μέμψις, (tut - ari, § 81) tut - ela ἐπιστάσια.

γ') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου μὲ κατάληξιν - io, - us (δ' κλίσεως), - ūra εἰς δήλωσιν ἐνεργείας ἢ τοῦ ἀποτελέσματος ἐνεργείας τινός, ὡς (agere, act - um) act - io πρᾶξις, (venare, venat - um) venat - io θήρα, (movere, mot - um) mot - us κίνησις, (currere, curs - um) curs - us δρόμος (τρέξιμο), (sepelire, sepult - um) sepult - ūra ταφή, (colere, cult - um) cul - tūra θεραπεία, περιποίησης, (accusare, accusatum) accusat - io κατηγορία, (orare, orat - um) orat - io λόγος, (frui, fruct - um, § 80) fruct - us καρπός, (scribere, script - um) script - ūra γραφή, (nasci, nat - um, § 80) nat - ūra φύσις.

δ') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ κατάληξιν - men, - mentum, - ūlum, - būlum, - cūlum, - crum, - trum εἰς δήλωσιν μέσου τινός ἢ ὄργάνου ἢ τόπου ἐνεργείας τινός, ὡς (volv - ere) volu - men εἶλημα, (al - ere) ali - mentum τροφή, (vinc - ire) vinc - ūlum δεσμός, (pa - scere) pa - būlum χόρτος, βοσκή, (vocare) voca - būlum λέξις, (orare) ora - culum μαντεῖον, χρησμός, (sepelire) sepul - crum τάφος, (arare) arā - trum ἄροτρον.

2) Ἐξ ἄλλων ούσιαστικῶν (substantīva denominatīva).

α') Μὲ κατάληξιν - tor, - ĩtor εἰς δήλωσιν τοῦ προσώπου τοῦ

ἔχοντος σχέσιν μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ὡς (via) viātor ὀδίτης, ὀδοιπόρος, (ianua) ian - ĩtor θυρωρός, (funda) fund - ĩtor σφενδοθήτης. (Πρβλ. § 111, 1; α').

β') Μὲ κατάληξιν - arium, - ětum, - ĩle, εἰς δῆλωσιν τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν ἢ διαμένουν πολλὰ ὁμοειδῆ ὄντα, ὡς (co - lumba) columb - arium περιστερεών, (oliva) oliv - ětum ἔλαιών, (bos, bov - is) bov - ĩle βουστάσιον.

γ') Μὲ τὴν κατάληξιν - ina (- trina), εἰς δῆλωσιν ἐπιτηδεύματος ἢ τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀσκεῖται τὸ ἐπιτήδευμα, ὡς (medicus) medic - ĩna ἱατρική, (doctor) doct - ina διδασκαλία, (opifex, opific - is) offic - ina (ἐκ τοῦ opific - ina) ἐργαστήριον, (tonsor) tons - trina κουρεῖον.

δ') Μὲ τὴν κατάληξιν - ium (- itium), εἰς δῆλωσιν καταστάσεως ἢ συνόλου τινὸς προσώπων ὁμοίας καταστάσεως, ὡς (sacerdos) sacerdot - ium ἱερατεία, (collĕga) colle - gium ἑταιρεία, (servus) serv - itium δουλεία, οἱ δοῦλοι.

ε') Μὲ τὰς καταλήξεις - lus, - la, - lum, (- ũlus - ũla, - ũlum, ũlus, - ũla, ũlum, - cŭlus, cŭla, - cŭlum καὶ σπανιότερον - illus, - illa, - illum) ὑποκοριστικά. Ταῦτα διατηροῦν συνήθως τὸ γένος τοῦ πρωτοτύπου, ὡς (liber) libel - lus (ἐκ τοῦ liber - lus) βιβλιάριον, (lapis) lapil - lus (ἐκ τοῦ lapid - lus) λιθάριον, (puer) puer - ũlus παιδάριον, καὶ puella (ἐκ τοῦ puer - la) παιδίσκη, κοράσιον, (sacrum) sacel - lum (ἐκ τοῦ sacer - lum) μικρὸν τέμενος, (silva) silv - ũla μικρὸς δρυμών, (filius) fili - ũlus υἱίσκος (ἀγοράκι), (filia) fili - ũla θυγάτριον (κοριτσάκι), (mus) mus - cŭlus μῦθιδιον, (opus) opus - culum μικρὸν ἔργον, (codex) codic - illus συγγραμμάτιον, κωδίκειλος, (signum) sig - illum ἀγαλμάτιον.

Σημείωσις. Καὶ ἐξ ὑποκοριστικῶν σχηματίζονται ἄλλα ὑποκοριστικά, ὡς cista κίστη—cist - ũla μικρὰ κίστη—cistel - la, cistell - ula κιστίδιον. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλήν. πίναξ—πινακ - ις—πινακ - ἴδιον, καὶ νεοελλήν. σάκκος — σακκ - οῦλι — σακκοῦλ - άκι).

ζ') Ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων π α τ ρ ο ν υ μ ι κ ἄ μὲ τὰς (ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένης) καταλήξεις - ides ἢ - ĩdes, - ādes, - iades, (ἀρσενικά) καὶ - as, - is, - ěis (θηλυκά), ὡς (Priamus) Priamĭdes Πριαμίδης, (Atreus) Atr - ĩdes Ἀτρείδης, (Aeneas) Āene - ādes Αἰνεϊάδης, (Telamon) Telamon - iādes Τελαμωνιάδης, (Tantalus)

Tantäl - is Τανταλῖς, (Thesti - us) Thesti - as Θεστιάς, (Nerēus) Ner-ēis Νηρηῖς. (Βλ. § 16 καὶ § 28). Οὕτως ἔπειτα καὶ ἐκ γνησίων Ῥωμαϊκῶν ὀνομάτων, ὡς (Romulus) Romul - ūdes Ῥωμυλίδης, (Scipio) Scipi - ādes Σκιπιᾶδης.

3) Ἐξ ἐπιθέτων ἀφηρημένα οὐσιαστικά εἰς δήλωσιν σχετικῆς ἰδιότητος. Παραγωγικὰ καταλήξεις τούτων - ia, - itia, ἡ - ties (ε' κλίσεως), - tas, - ūtas, - tūdo, - itūdo καὶ σπανίως - monia, ὡς (gratus) grat - ia χάρις, εὖνοια, (insanus) insan - ia μανία, (malus) mal - itia κακία, (segnis) segn - itia καὶ segn - ūties νοθρότης, (liber) liber - tas ἐλευθερία, (levis) levī - tas ἐλαφρότης, (probus) probī - tas χρηστότης, (fortis) forti - tūdo ἰσχύς, (longus) long - itūdo μακρότης, (acer) acr - i - monia δριμύτης, (castis) cast - i - monia ἀγνότης.

112. γ') Παράγωγα ἐπίθετα (adverbia derivata). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ ῥημάτων (adiectiva verbalia) ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος (πρβλ. § 111, 1, β' καὶ δ') :

α') Μὲ κατάληξιν - ūdus, καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα σχετικὴν μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνοντον ἰδιότητα, ὡς (valēre) val - ūdus εὐρωστος, (calere) cal - ūdus θερμός.

β') Μὲ κατάληξιν - ūlis, - bīlis, καὶ δηλοῦν τὸν ἐπιτήδειον εἰς τὸ νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνοντον, ὡς (docere) doc - ūlis εὐδίδακτος, (placare) placa - bīlis εὐεξίλαστος, (movere) mo - bīlis κινητός, εὐκίνητος.

γ') Μὲ κατάληξιν - ax, - ūlus, καὶ δηλοῦν συνήθως τὸν ἔχοντα σχετικὸν τι μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνοντον ἐλάττωμα, ὡς (audēre) aud - ax τολμητίας, (loqui) loqu - ax λόλος, (credere) cred - ūlus εὐπιστος, (queri) quer - ūlus μεμψίμοιρος.

δ') Μὲ τὴν κατάληξιν - bundus, - cundus, καὶ δηλοῦν μετ' ἐπιτάσεως ὅ,τι ἢ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος, ὡς (venerari) venera - bundus λίαν σεβόμενος, εὐσεβής, (furēre) furi - bundus λίαν μαινόμενος, ἐκμανής, (irasci) ira - cundus ὀργίλος, εὐόργητος.

2) Ἐξ οὐσιαστικῶν (adiectiva denominativa) :

α') Μὲ κατάληξιν - icus, - ius, - icius, - ālis, - ūlis, - āris, - arius, - nus (- ānus, - īnus), - ensis, - īvus, καὶ δηλοῦν τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνοντον ἢ ἔχοντα σχέσιν μὲ αὐτό, ὡς (bel-

lum) bell - īcus πολεμικός, (orator) orator - ius ῥητορικός, (pater) patr - ius πατρικός, (tribunus) tribun - icus δημαρχικός, (navis) nav - ālis ναυτικός, (vir) vir - īlis ἀνδρικός, (populus) popul - āris δημοτικός, (legio) legion - arius τῆς λεγεῶνος, (mater) mater - nus μητρικός, (urbs) urb - ānus ἀστικός, (equus) equ - īnus ἵππειος, (forum) for - ensis ἀγοραῖος, (tempestas) tempest - īnus ἐγκαίριος, (§ 109). Οὕτω καὶ ἐξ ἔθνικῶν ὀνομάτων (μετὰ τὰς καταλήξεις - īcus, - ius), ὡς (Gallus) Gall - īcus, (Thrax) Thrac - ius, ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων (μετὰ τὰς καταλήξεις - nus, - ānus, - īnus, - iānus), ὡς (Sulla) Sullānus, (Tullius) Tulli - ānus, (Verres) Verr - īnus, (Caesar) Caesar - iānus, καὶ ἐκ τοπωνυμίων ἢ ὀνομάτων χωρῶν, νήσων, ἡπείρων, μετὰ τὰς καταλήξεις - nus, - ānus, - īnus, - ensis καὶ προσέτι - as, γεν. - atis, ὡς (Roma) Rom - ānus, (Africa) Afric - ānus, (Tusculum) Tuscul - ānus, (Ameria) Amer - īnus, (Cannae) Cannensis, (Sicilia) Sicili - ensis, (Arpinum) Arpīn - as (26, 4, Β', β').

β') Μετὰ κατάληξιν - tus (- ātus, - ītus, - ūtus), καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα ἢ φέροντα τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνον, ὡς (ala) alā - tus πτερωτός, (hasta) hastā - tus λογχοφόρος, (clavus) clav - ātus ἡλωτός, (auris) aur - ītus ὠτόεις, (cornu) cornū - tus κερασοφόρος. (Πρβλ. νεοελλ. σπαθᾶτος, σπιρουναῖτος, κ.τ.τ.).

γ') Μετὰ κατάληξιν - ōsus, - entus, - lentus, καὶ δηλοῦν πλησμονήν, ὡς (aqua) aqu - ōsus ὑδρώδης, (periculum) pericul - ōsus κινδυνώδης, (turbūla) turbul - entus θορυβώδης, (fraus) fraud - u - lentus ἀπατηλός.

δ') Μετὰ κατάληξιν - ēus, καὶ δηλοῦν τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὑποίας εἶναι τι, ὡς (lana) lan - ēus ἐρεσοῦς, (argentum) argent - eus ἀργυροῦς, (ferrum) ferr - eus σιδηροῦς.

3) Ἐξ ἄλλων ἐπιθέτων. Ταῦτα εἶναι ὑποκοριστικὰ (adiectīva deminutīva) καὶ σχηματίζονται μετὰ τὰς καταλήξεις - lus, - ūlus, - ōlus, - cūlus, ὡς (miser) misel - lus (ἐκ τοῦ miser - lus) ταλαίπωρος, (parvus) parv - ūlus μικκύλος (μικρούλης, μικρούτσικος), (aureus) aure - ōlus ἐπίχρυσος, (pauper) pauper - cūlus πενιχρὸς (φτωχοῦλης, φτωχούτσικος). (Πρβλ. § 114, 2, ε').

4) Ἐξ ἐπιρρημάτων (adiectīva adverbialia) :

α') Τοπικῶν, μετὰ κατάληξιν - īcus, ὡς (ante) ant - īcus πρόσθιος, (post) post - īcus ὀπίσθιος.

β') Χρονικῶν, με κατάληξιν, -īnus, -tīnus, (ἡ -tīnus), -ernus, -ternus, -iternus, ὡς (repente) repent-īnus αἰφνίδιος, (cras) cras-tīnus αὐριανός, (prius) pris-tīnus ἢ pris-tīnus πρότερος, (hodie) hodi-ernus σημερινός, (heri ἀρχῆθεν, hesi πρβλ. § 23, 2, Σημ.) hes - ternus χθειςινός, (semper) semp - iternus αἰώνιος.

113. δ') Παράγωγα ἐπιρρήματα (adverbia derivata). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) **τροπικά** ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων με τὴν κατάληξιν -ītus, εἰς δὴλῶσιν τοῦ π ὀ θ ε ν ; ἢ τοῦ ἀπὸ π ὀ τ ε ; (caelum) cael - ĩtus οὐρανόςθεν, (fundus) fund - ĩtus θεμελιόθεν, (radex, -dicis) radic - ĩtus ριζόθεν, (divinus) divin - ĩtus θεόθεν, (antiquus) antiqu-itus ἀρχαίοθεν·

2) **τροπικά** α') ἐξ ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν δευτεροκλίτων (§ 37 καὶ § 43, 1) με κατάληξιν -ē, ὡς (iucundus) iucund-ē ἡδέως, (pulcher) pulchr-ē εὐπρεπῶς, (doctus) doct-ē σοφῶς, (accuratus) accurat-ē ἐπιμελῶς (βλ. καὶ § 53)·

Σημείωσις. Ἐκ τῶν εἰς -e τροπικῶν ἐπιρρημάτων τὸ (ἐκ τοῦ bonus, ἀρχῆθεν benus) benē καλῶς καὶ τὸ (ἐκ τοῦ malus) malē κακῶς ἔχουν τὸ καταληκτικὸν e βραχύ.

β') ἐξ ἐπιθέτων (ἢ μετοχῶν) τριτοκλίτων, με κατάληξιν -er, -ter, -īter, ὡς (prudens, prudent -is) prudent -er συνετῶς, (audax, audacis) audac-ter τολμηρῶς, (fortis) fortī-ter ἰσχυρῶς, (felix, felicis) felic-īter εὐτυχῶς (βλ. καὶ § 53).

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν ἐσχηματίσθησαν κατόπιν τροπικά ἐπιρρήματα εἰς -ē ἐκ τριτοκλίτων ἐπιθέτων, καὶ εἰς -īter ἐκ δευτεροκλίτων, ὡς (impun - is) impun - e ἀτιμωρητί, (largus) larg - e καὶ largiter δαψιλῶς, (humanus) human - e καὶ humaniter ἀνθρωπίνως.

γ') ἐκ ῥημάτων, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπτίου, με κατάληξιν -im, ὡς (noninare-nominat-um) nominātīm ὀνομαστί, (rapēre, raptum) rapt-im ἀρπακτικῶς, (currere, curs-um) curs-im δρομαίως. Κατὰ ταῦτα ἔπειτα καὶ ἐξ ὀνομάτων, ὡς (gradus) grad-ātīm βαθμηδόν, (grex, gregis) greg-ātīm ἀγγελιδόν, (vir) virī-tim κατ' ἄνδρα, (tribus) tribū-tim κατὰ φυλάς.

Β'. ΣΥΝΘΕΣΙΣ (COMPOSITIO)

114. "Ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν

1) ἐκάτερον τῶν συνθετικῶν μερῶν συνθέτου λέξεως εἶναι εἴτε κλιτὸν εἴτε ἀκλιτὸν μέρος λόγου, ὡς (pomum, fero) pomifer ὀπωροφόρος, (per, multus) per-multus πάμπολυς, (de, mitto) de-mitto καταπέμπω, (per saepe) per-saepe συχνότατα·

2) πρῶτον συνθετικὸν συνθέτου τινὸς λέξεως δύναται νὰ εἶναι καὶ ἀχώριστον μόριον (πρβλ. Ἑλλ. ἀ- ἢ ἄν-, δυσ-, κλπ.). Ἀχώριστα δὲ μόρια (praepositivōnes inseparabīles) τῆς Λατινικῆς εἶναι :

α') τὸ ambi- (amb-, am-, an- = ἀμφί, περί) : ambi-farius ἀμφίλογος, amb-ēdo περιτρῶγω, am-plector περιβάλλω, an-ceps ἀμφικέφαλος·

β') τὸ dis- (= δια ἢ ἀ-, ἄν-) : dis-iungo διαζευγνύω, dis-solvo διαλύω, dis-par ἄνισος, dis-simīlis ἀνόμοιος·

γ') τὸ in- (im-, ne-, ve- (= ἀ-, ἄν-)) : in-utīlis ἀνωφελής, im-pius ἀσεβής, ne-fas ἀνόσιος, ne-scio ἀγνοῶ, ve-cors ἄφρων, ve-sānus ἄφρων·

δ') τὸ por- (= πρό) : por-tendo προσημαίνω·

ε') τὸ red-, re- (= ὀπίσω, πάλιν, ἀνά) : red-do ἀποδίδωμι (δίδω πίσω), red-eo ἐπανέρχομαι, re-mitto ἀναπέμπω (πέμπω πάλιν), refēro ἀνακομίζω·

ς') τὸ sed-, se- (= ἄνευ, διά, ἀπό) : sed-itio διάστασις, διχοστασία, se-cūrus (= sine cura) ἄφροντις, se-cerno διακρίνω, secēdo ἀποχωρῶ (πρβλ. ἀνωτέρω dis-)·

3) μερικαὶ κλιταὶ σύνθετοι λέξεις προέρχονται ἐξ ἀπλῆς παραθέσεως δύο λέξεων, ὡς respublica πολιτεία (ἐκ τοῦ res-publica), iusiurandum ὄρκος (ἐκ τοῦ ius-iurandum), decemvīri οἱ δέκαρχοι (ἐκ τοῦ decem-viri), benedīco ἐπαινῶ (ἐκ τοῦ bene-dico), benefacio εὐεργετῶ (ἐκ τοῦ bene-facio). Πρβλ. νεά-πολις, νεώσ-οικος, πασί-γνωστος, κ.τ.τ.

Σημείωσις. Τῶν λέξεων respublica καὶ iusiurandum τὰ δύο συνθετικὰ μέρη κλίνονται κατὰ πάσας τὰς πτώσεις χωριστά : respublica, reipublicae, κλπ. (§ 32 καὶ § 38) — iusiurandum, iurisiurandi, κλπ. (§ 24, 2 καὶ § 38). Πρβλ. καὶ § 95.

115. Ἐκ τῶν φθογγικῶν μεταβολῶν, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν μετὰ τὴν σύνθεσιν τῶν διαφόρων λέξεων, ἄξια σημειώσεως εἶναι αἱ ἐξῆς : 1) Ἡ πρόθεσις cum (§ 102, 2) ἐν συνθέσει παρουσιάζεται ὑπὸ τρεῖς μορφαί, ἤτοι com- (πρὸ χειλικοῦ συμφώνου καὶ πρὸ τοῦ m (§ 4), con- (πρὸ παντὸς ἄλλου συμφώνου) καὶ co- (πρὸς φωνήεντος ἢ τοῦ h), ὡς (cum, bibo) com-bībo συμπίνω, (cum, pono) com-pōno συντίθημι, (cum, mitto) com-mitto συμβάλλω, (cum, elamo) con-clāmo συμβοῶ, (cum, trāho) con-trāho συσπῶ, (cum, ēo) co-ēo συνέρχομαι, (cum, haereo) co-haereo ἔχομαι (τινας). Ἀλλά : com-ēdo κατεσθίω (§ 92).

Ἐπομένον I ἢ r, τὸ n τῆς con- ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά, ὡς (con, loquor) con-loquor συνδιαλέγομαι, (con, rumpo) con-rumpo φθείρω. (Πρβλ. συλ-λέγω, συρ-ρέω).

2) Ἐκ τῶν προθέσεων καὶ τῶν ἀχωρίστων μορίων (§ 114, 2) ὡς πρώτων συνθετικῶν συνήθως :

α') τῆς ad τὸ d ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν c, f, g τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὡς (ad, cedo) ac-cēdo προσχωρῶ, (ad, fero) affero, προσφέρω, (ad, gradior) ag-gredior προσέρχομαι.

β') τῆς ob (§ 102, 1) καὶ τῆς sub (§ 102, 3) τὸ b ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν c, f, p τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὡς (ob, capio) occipio ἄρχομαι, (sub, cedo) sub-cedo ὑπέρχομαι, (ob, facio) officio βλάπτω, (sub, facio) sub-facio ὑποτίθημι, (ob, premo) opprīmo καταπιέζω, (sub, peto) sub-peto ὑποπίπτω.

Ἐν συνθέσει δὲ μὲ τὸ ῥῆμα mitto τῆς μὲν ob τὸ b ἀποβάλλεται, τῆς δὲ sub ἢ μένει ἢ ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἐπόμενον m. Οὕτω o-mitto ἀφίνω, ἀλλὰ sub-mitto ἢ sum-mitto ὑποβάλλω.

Εἷς τινα δὲ σύνθετα (ιδίως πρὸ τοῦ ei, τοῦ ti καὶ τοῦ pe) ἢ sub παρουσιάζεται ὑπὸ τὴν μορφήν sus-, ὡς (sub, capio) sus-cipio ὑποδέχομαι, (sub, teneo) sus-tīneo βασιτάζω, (sub, pendo) sus-pendo ἀναρτῶ. Οὕτω καὶ surrīdeo μειδιῶ (ἐκ τοῦ sus-rideo),

Σημείωσις. Τὸ sus- τοῦτο προέρχεται ἐξ ἐτέρας μορφῆς τῆς προθέσεως sub, ἣτοι ἐκ τοῦ subs (πρβλ. ab καὶ abs, § 102, 2). Καὶ τῆς ob ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν ἕτερος τύπος obs, ὅθεν ostendo δεικνύω (ἐκ τοῦ obs-tendo).

γ') τῆς προθέσεως in καὶ τοῦ ἀχωρίστου μορίου in - τὸ n ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν l, m, r, τοῦ β' συνθετικοῦ, ὡς (in, ludo) il-lūdo ἐμπαίζω, (in, licitus) il-licitus ἀθέμιτος, (in, mitto) im-

mitto εισδέχομαι (in, memor), im-memor ἀμνήμων, (in, video, ir-rideo) σκόπτω, (in, revocatus) ir-revocatus ἀμετάκλητος.

Εἰς m τρέπεται τὸ n τούτων καὶ πρὸ χειλικῷ συμφώνου, ὡς (in, bibo) im-bībo ἐμπίνω, (in, bellum) im-bellis ἀπόλεμος, (in, pono) im-pōno ἐντίθημι, (in, potens) im-pōtens ἀδύνατος. (Πρβλ. ἀνωτέρω con-).

δ') τοῦ ἀχωρίστου μορίου dis- τὸ s ἀφομοιοῦται μόνον μετὰ τὸ ἀρκτικὸν f τοῦ β' συνθετικοῦ, ὡς (dis, fero) dif-fēro διασπῶ (dis, facilis) dif-ficīlis δύσκολος· ἀποβάλλεται δὲ πρὸ τοῦ d, g, l, m, r, v, καθὼς καὶ πρὸ τοῦ s, ὅταν ἀμέσως κατόπιν τούτου ὑπάρχη καὶ ἕτερον σύμφωνον, ὡς (dis, duco) di-dūco διέλκω, (dis, gero) di-gēro διασπείρω, (dis, labor) di-lābor διακρῶ (dis, moveo) di-mōveo χωρίζω, (dis, rapio) di-rīpio διακράζω, (dis, verto) di-vertō διαφέρω, (dis, spargo) di-sprego διασπείρω, (dis, sto) di-sto διέχω. Ἄλλὰ (dis, sentio) dis-sentio διαφρονῶ.

3) Τὸ ριζικὸν φωνῆεν τοῦ θέματος τῶν ῥημάτων συντιθεμένων μετὰ προσέσεως συνήθως μεταβάλλεται. Οὕτω :

α') τὸ ἄ καὶ τὸ ἔ τρέπονται εἰς ἴ' ἂν δὲ μετ' αὐτὰ ἀκολουθοῦν δύο σύμφωνα ἢ προηγῆται ἢ ἔπεται μετ' αὐτὰ ἔρρινον ἢ ὑγρόν, τότε συνήθως τὸ μὲν ἄ τρέπεται εἰς ἔ, τὸ δὲ ἔ μένει, ὡς (facio, § 84) perfīcio (διαπράττω), -fēcī, -fēctum, -ficere — (rapio, § 84) di-rīpio (διακράζω), -ripui, -reptum, -ripēre — (emo) red-īmo (ἀνταγοράζω), -ēmī, -emptum, -imēre — (statuo) in-stituo (ἰδρῶ), -stitui, -stitūtum, -stituēre — (teneo) distīneo (χωρίζω), -tinui, -tentum, tinēre. Οὕτω καί : (frango) con- (fringo τρέβω), -frēgi, -fractum, -fringēre — (pango, § 89, 4) com-pingo (συμπήγνυμι), -pēgi, -pactum, -pingēre — (tango) con-tingo (ἄπτομαι), -tīgi, -tactum, -tingēre — καί : - (premo) com-prīmo (καταπιέζω), -pressi, -pressum, -primēre.

Ἄλλὰ : (sacro) ob-sēcero (ἱκετεύω) — (scando) descendo (καταβαίνω), -scendi, -scensum, -scendēre — (spargo) di-spergo (διασπείρω), -spersi, -spersum, spergēre — (crepo) dis-crēpo (διαφρονῶ), -crepui, -crepare — (mergo) sub-mergō (καταδύω), -mersi, -mersum, -mergēre.

β') τὸ ae τρέπεται εἰς ī καὶ τὸ au εἰς ū, ὡς (ob, caedo) oc-cīdo (ἀποκτείνω), oc-cīdi, oc-cīsum, oc-cidēre — (re, quero) re-

quīro (ἀναζητῶ), re-quisivi, re-quisitum, re-quirere, (in-claūdo)
in-clūdo (ἐγκλείω), in-clusi, in-clusum, in-cludere.

Σημείωσις 1. Ἀρκετὰ ῥήματα καίπερ συντιθεμένα μετὰ προθέσεως διατηροῦν τὸ ῥιζικὸν βραχὺ ᾧ ἢ ἔ, ὡς τὰ ῥήματα cāveo, māneo, trāho, τὸ ἄγο ἐν συνθέσει μετὰ τῶν προθέσεων circum καὶ per καὶ τὸ cāpio ἐν συνθέσει μετὰ τῆς προθέσεως ante, ὡς prae-caveo προφυλάττομαι, re-maneo ἀναμένω, con-trāho συστέλλω, circum-āgo περιάγω, per-āgo ἐπιτελῶ, (ἐνῶ ex-īgo ἐξάγω, ex-ēgi, ex-actum, ex-igere), ante-capio προλαμβάνω (ante-cēpi, ante-captum, ante-capere). Ἐπίσης τὰ ῥήματα ēdo (§ 92), fēro (§ 96), gēro φερῶ, mēto θερίζω, pēto ὀρυῶ, sēro συνείρω, tēgo καλύπτω, tēro τρίβω καὶ vēho κομίζω. Ἐπίσης διατηροῦν τὴν δίφθογγον τὰ ῥήματα aequo ἰσῶ, caeco τυφλῶ, haereo ἔχομαι τινος, καὶ τὸ ἀπρόσωπον taedet (perlaedet me σικχαίνομαι, per-faesum est).

Τὸ δὲ ῥήμα lēgo εἰς ἄλλα μὲν σύνθετα τρέπει τὸ ἔ εἰς ἰ, εἰς ἄλλα δὲ τὸ φυλάττει, ὡς col-ligo συλλέγω, de-līgo ἐκλέγω ἄλλὰ neg-lēgo ἀμειλῶ, per-lēgo δι-γινώσκω.

Σημείωσις 2. Τροπαὶ τοῦ φωνήεντος τῆς ῥιζικῆς συλλαβῆς, ὅποια αἱ ἀνωτέρω, συμβαίνουν καὶ εἰς ὀνόματα, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς δεῦτερα συνθετικά, ὡς (fācilis) dif-ficilis, (arma) in-ermis ἄσπλος, (aequus) inīquus ἄνισος, κλπ.

116. Τὰ σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ ἕτερον τοῦλάχιστον τῶν συνθετικῶν μερῶν εἶναι μέρος τοῦ λόγου κλιτόν, εἶναι ἢ ῥήματα ἢ οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα. Ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τούτων ἄξια σημειώσεως εἶναι τὰ ἑξῆς :

117. α') **Σύνθετα ῥήματα (verba composita).** 1) ῥήματα σύνθετα μὲ α' συνθετικὸν ῥήμα σχηματίζονται μόνον μὲ τὸ ῥήμα facio ὡς β' συνθετικόν, τὸ ὅποῖον τότε μένει ἀμετάβλητον, ὡς (adsuescere, facio), adsuefacio ἐθίζω, adsue-feci, adsue-factum, adsue-facere, (calēre, facio) cale-facio θερμαίνω, (patēre, facio) pate-facio ἀνοίγω, κλπ. (Βλ. § 114, 3 καὶ § 115, 3, α').

2) Τὸ ῥήμα facio ὡς β' συνθετικὸν ῥημάτων ἐχόντων α' συνθετικὸν ὄνομα (οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον) μεταβάλλεται εἰς -fīco (κατὰ τὴν α' συζυγίαν), ὡς (aedes, facio) aedi-fīco οἰκοδομῶ, aedifi-cāvi, κλπ., (amplius, facio) ampli-fīco μεγαλύνω, (testis, facio) testifīcor μαρτυρῶ (§ 80).

118. β') **Σύνθετα ουσιαστικά (substantīva composīta).** Ταῦτα σχηματίζονται :

1) ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς -a, -s, -r, ὡς (ager, θ. agr-, colo) agri-cōla γεωργός, (θ. par, cae-do) par-i-cīda πατροκτόνος, (ars, artis-facio) artifex (ἐκ τοῦ arti-fecis) τεχνίτης, (arma, gero) arm-ī-ger ὄπλοφόρος·

2) ἐκ δύο ὀνομάτων ἢ ἐξ ἀριθμητικοῦ καὶ ὀνόματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς -ium, ὡς (sol, stat-us) sol-sti-tium ἡλιοστάσιον, (tres, θ. tri-, annus) tri-enn-ium τριετία·

3) ἐκ προθέσεως καὶ ὀνόματος, τὸ ὅποῖον κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ὡς (cum, nomen, ἀρχ. gnomen) co-gnōmen ἐπώνυμον, (de, decus) de-dēcus ἀπρέπεια, (pro, consul) pro-consul ἀνθύπατος.

119. γ') **Σύνθετα ἐπίθετα (adiectīva composīta).** Ταῦτα σχηματίζονται :

1) ἐξ ἐπιθέτου (ἢ ἀριθμητικοῦ) καὶ οὐσιαστικοῦ ἢ ἐκ ῥήματος καὶ οὐσιαστικοῦ, ὡς (magnus animus) magn-anīmus μεγαλόψυχος, (tres θ. tri-, lingua) tri-linguis τρίγλωσσος, (misereo cors) miserīcors ἐλεήμων·

2) ἐκ προθέσεως ἢ ἀχωρίστου μορίου καὶ ὀνόματος

α) οὐσιαστικοῦ. Τοῦτο ἢ μένει ἀμετάβλητον ἢ λαμβάνει ἐπιθετικὴν κατάληξιν, ὡς (ad, finis) af-fīnis γειτονικός, (cum, cors) con-cors ὁμόφρων, (in-ars) in-ers ἄτεχνος, (se-cura) secūr-us ἄφροντις, (in-arma) in-erm-is ἄοπλος.

Στέρησιν εἰς τὰ τοιαῦτα σύνθετα δηλοῦν καὶ αἱ προθέσεις a, de, ex, ὡς a-mens, de-mens ἄφρων, (ex, pars) ex-pers ἄμοιρος.

β) ἐπιθέτου. Ὡς πρῶτον συνθετικὸν τότε λαμβάνεται συνήθως τὸ στερητικὸν in-, αἱ προθέσεις per, prae εἰς δῆλωσιν ἐπιτάσεως, καὶ ἡ πρόθεσις sub εἰς δῆλωσιν ἐλαττώσεως, ὡς in-dīgnus ἀνάξιος, per-lēvis πάνυ εὐτελής, prae-clārus πάνυ διαυγής, sub-crūdus ὠμός πῶς.

120. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

- ab-do** ἀποκρούπτω. Βλ. do.
- ab-icio** (πρόφ. ab-jicio) ἀπορρίπτω, (ab + iacio, § 115, 3, α').
Βλ. iacio.
- ab-oleo** ἀφρνίζω, -olēvi, -olītum, -olēre. Ἐκ τούτου abolesco ἀφρνίζομαι, -lēvi, lescēre, § 89, 2 καὶ § 110, 2, α' (ῥίζ. ol-, πρβλ. ἀπ-όλ-λυμι).
- ae-cendo** ἀνάπτω, -cendi, -censum, -cendēre (ῥίζ. cand-, βλ. candeo, § 115, 3, α').
- ae-cerso**. Βλ. ar-cesso.
- ae-cīdo** προσπίπτω, -cīdi, -cidēre, § 89, 2 καὶ § 100, 2 (ad + cado, § 115, 3, α'). Βλ. cado.
- ae-cīdo** ἐπιτέμνω, (ad + caedo, § 115, 3, β'). Βλ. caedo.
- ae-cio** προσκαλῶ, -cire (κατὰ τὴν δ' συζυγίαν). Βλ. cieo, § 89, 4, Σημ. 1.
- ae-cumbo** κατακλίνομαι, -cubui, -cubītum, -cumbēre (ad + cumbo, δ ἄχρηστον ῥίζ. cub-, βλ. cubo § 96, 2, α').
- aeceo** δξίζω, -cui, -cēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου acesco δξώδης γίγνομαι, -cui, -cescēre, § 110, 2, α'.
- aeuo** δξύνω. Ὡς τὸ tribuo.
- ad-eo**, § 93, Σημ.
- ad-īmo** ἀφαιρῶ (ad + emo, § 115, 3, α').
- ad-īpīscor** καταπράττω, -ēptus sum, -īpisci, § 80.
- ad-oleo** θυμιῶ, -olui, -olēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου adolesco ἀναφλέγομαι, -lescēre, § 110, 2, α'.
- ad-olesco** καὶ ad-ulesco αὐξάνομαι, -olēvi, (-ultum), -olescere (ῥίζ. ol-, ἐκ τῆς al-, βλ. alo).
- ad-orior** προσβάλλω, -ortus sum, -orīri, § 80 (Κατὰ τὸ audior).
Βλ. καὶ orior.
- ad-sentior**. Βλ. assentior, § 81, 2.
- a-gnosco** ἀναγνωρίζω, -gnōvi, -gnītum, -gnoscēre. Βλ. nosco.
- ago**, § 87, 2, α'. Βλ. καὶ § 115, 3, Σημ. 1.
- aio**, § 98, 2, α'.

- algeo** ῥίγω, alsi (ἐκ τοῦ alg-si), algere, § 89, 2. Ἐκ τούτου algesco ψύχομαι, alsi, algescere, § 110, 2, α'.
- al-licio** ἐφέλω, δελιάζω, -lēxi, -lectum, -licere (ad + lacio, § 84 καὶ § 115, 3, α').
- alo** τρέφω, ἀξάνω, alui, alitum καὶ altum, alere. Παθ. μτχ. altus καὶ alitus.
- ambio** (ambi + eo), § 93, Σημ.
- amb-ūro** περιφλέγω, § 114, 2, α'. Βλ. uro.
- amicio** περιβάλλω, (amicus καὶ amixi), amictum, amicire (ἐκ τοῦ ambi + iacio, § 114, 2, α' καὶ § 115, 3, α').
- am-plector** περιβάλλω, -plēxus sum, -plexum, -plecti, § 80 (ambi + plector, § 114, 2, α').
- ango** ἄγχω, angere, § 89, 2.
- animadverto** προσέχω, κατανοῶ. Βλ. verito.
- apērio** ἀνοίγω, -rui, -rtum, -rire.
- apiscor** ἐπιτυγχάνω, aptus sum, aptum, apisci, § 80. (Ἐν συνθέσει -ipiscor, -eptus sum, κλπ., § 115, 3, α').
- ap-pello** προσπελάζω, -pūli, -pulsum, -pellere. Βλ. pello. (Διακριτέον apel-lo, āvi, ātum, āre καλῶ).
- arceo** εἴρω, ἀρκέω, arcui, arcere. Ἐν συνθέσει -erceo, -ercui, (-ercitum), -ercere, § 115, 3, α'.
- ar-cesso** καὶ ac-cesso προσκαλῶ -cessivi, cessitum, -cessere, 89, 3.
- ardeo** καίομαι, arsi, (arsum), ardere, § 90, 3. Μτχ. μέλλ. arsurus. Ἐκ τούτου ardesco ἀναλάμπω, arsi, ardescere, § 110, 2, α'.
- arguo** ἐλέγχω. Ὡς τὸ tribuo. Μτχ. μελ. arguiturus.
- aspicio** προσβλέπω. Βλ. specio.
- assentior** ὁμολογῶ, -sensus sum, -sentiri, § 80 καὶ 81, 2.
- audeo**, § 81, 1.
- audio**, § 78.
- au-fero** ἀποκομίζω, abs-tūli, ab-lātum, au-ferre, § 96 καὶ § 102, 2.
- au-fugio** ἀποφεύγω, fūgi, -fugere, § 84 καὶ 89, 2.
- augeo**, § 86, 1 καὶ § 89, 3.
- avere**, § 98, 3.
- bibo** πίνω, bibi, bibere, (σουπῖνον potum ἢ haustum ἐκ τοῦ hau-rire), § 89, 3, α'.

- cado** πίπτω, § 87, 2 β' και § 100, 2. Μτχ. μέλλ. *cāsūrus*.
- caedo** κόπτω, § 87, 2, β' και § 115, 3, β'.
- caleo** θερμός είμι, -lui, -lĕre, § 89, 2. Έξ τούτου *calesco*, § 86, 2 γ'
- calleo** έχω τύλους, -llĕre, § 89, 2.
- candeo** λευκός είμι, -ndui, -ndĕre, § 89, 2. Έξ τούτου *candescō* λευκάνομαι, -ndui, -ndescĕre, § 110, 2, α'.
- caneo** πολίός είμι, -nui, -nĕre, § 89, 2. Έξ τούτου *canescō* πολίός γίγνομαι, -nui, -nescĕre, § 110, 2, α'.
- cano** άδω, § 87, 2, β'. Έν συνθέσει -cĭno, -cĭnui, (-centum), -cĭnĕre, ώς *con-cĭno*, *prae-cĭno* προλέγω, § 115, 3, α'.
- capesso** δράττομαι, άρπάζω, -pessĭvi, -pessĭtum, -pessĕre, § 89, 3.
- capio** λαμβάνω, § 84. Έν συνθέσει -cĭpio, -cĕpi, -ceptum, -cĭpĕre, § 115, 3, α' και Σημ. 1.
- careo** ούκ έχω, *carui*, (*caritum*), *carĕre*. Μτχ. μέλλ. *caritūrus*.
- carpo** δρέπω, § 87, 2, γ'. Έν συνθέσει -cerpo, § 115, 3, α'.
- caveo** φυλάττομαι, *cavi*, *cautum*, *cavĕre*, § 115, 3, Σημ. 1.
- cĕdo** βαδίζω, *cessi*, *cessum*, *cedĕre*.
- censeo** τιμώμαι, νομίζω, *censui*, *censum*, *censĕre*.
- cerno** κρίνω, § 86, 2.
- cĕo** κινώ, § 89, 4. Σημ. 1 (και *cio*, *cire*, § 89, 2). Τò σουπίνον και ή μετοχή τού παθητικού παρακειμένου εις τò σύνθετον *accĭ(e)o* έχουν τò *i* μακρόν : *accĭtum*, *accĭtus*. Εις τὰ άλλα σύνθετα τò *i* τούτο διαφορεΐται, ώς *ex-cĭtus* και *ex-cĭtus*, *con-cĭtus* και *con-cĭtus*, *in-cĭtus*.
- cĕngo** ζώννυμι, *cĭnxi*, *cĕnetum*, *cĕngĕre*.
- circum-do** περιβάλλω, -dĕdi, -dĕtum, -dĕre, § 89, 4, Σημ. 1 και 2.
- circum-sisto** περικυκλώ, -stĕti, -sistĕre. Βλ. *sisto*.
- circum-sto** περιίσταμαι, -stĕti, -stare. Βλ. *sto*.
- clareo** φανερός είμι, -rui, -rĕre, § 89, 2. Έξ τούτου *claresco* αναφαίνομαι, -rui, *rescĕre*, § 110, 2, α'.
- claudio** κλείω, *clausi*, *clausum*, *claudĕre*, § 87, 2, γ'. Έν συνθέσει -clūdo, § 115, 3, β'.
- co-alesco** συναυξάνομαι, -alui, (-alĭtum), -alescĕre. Παθ. μτχ. *coalĭtus*. (Έξ τού άχρήστου *alesco*, ά έκ τού *alo*).
- co-ĕmo** συναγοράζω. Βλ. *emo* και § 115, 1.

- co-eo** συνέρχομαι. Βλ. eo, § 93 και § 115, 1.
- coepi** ἤρξάμην, § 98, 1 και Σημ.
- co-erceo** περιείργω, κολάζω, -ercui, -ercitum, -ercēre. Βλ. arceo.
- co-gnoscō** γινώσκω, -gnōvi, -gnōtum, -gnoscēre. Βλ. nosco και προβλ. γι-γνώσκω.
- cogo** συνάγω, cōgēgi, cōāctum, cōgēre (cum + ago, eo + ago, § 115, 1).
- co-hibeo** συνέχω, (cum + habeo, § 115, 1 και 3, α').
- col-līdo** συνθλίβω, (cum + laedo, § 115, 1 και 3, β').
- col-līgo** συλλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1.
- colo** θεραπεύω, colui, cultum, colēre.
- comb-ūro** κατακαίω. (Ἐκ τοῦ eo + amburo, § 115, 1). Βλ. uro.
- com-ēdo**, § 92 και 115, 1. Βλ. edo.
- com-miniscor** ἐπινοῶ, -mentus sum (-mentum), -minisci, § 80, (ρίζ. men-, προβλ. memini, § 98, 1).
- como** καλλωπίζω, compsi, comptum, comēre.
- com-pello** συνωθῶ, -pūli, -pulsum, -pellēre. Βλ. pello.
- com-perio** καταμανθάνω, -pēri, -pertum, -perire, § 89, 3, (ρίζ. per-, προβλ. πεῖρα, ἐκ τοῦ per-ja).
- com-pingo** συμπήγνυμι, -pēgi, -pictum, -pingēre, § 89, 4 γ' και § 115, 1 και 3, α'. Βλ. pangō.
- com-pingo** καταγράφω, -pinxi, -pictum, -pingēre. Βλ. pingo και § 115, 1.
- complector** περιπλέκομαι, -plexus sum, -plexum, -plecti, § 80.
- com-pleo** πληρῶ, -plēvi, -plētum, -plēre. Προβλ. deleo.
- con-cīdo** συμπίπτω. Βλ. ac-cīdo (cado).
- con-cīdo** κατακόπτω. Βλ. ac-cīdo (caedo).
- con-clūdo** κατακλείω. Βλ. claudio.
- con-cupisco** ὀρέγομαι, -cupīvi, -cupītum, -cupiscēre. (Ἐκ τοῦ cupio, § 84 και § 110, 2, α').
- con-cutio** διασεύω, -cussi, -cussum, -cutēre. Βλ. quatio.
- con-dolesco** ἀλγῶ, -dolui, -dolescēre. Ἐκ τοῦ con- + doleo.
- con-fiteor** καθομολογῶ, -fessus sum, -fessum, -fitēri, § 80 (cum + fateor, § 115, 3, α').
- con-gruo** συμπίπτω, συμφωνῶ, -grui, -gruēre, § 89, 2. Βλ. ruo.
- con-icio** (πρόφ. con-jicio) συμβάλλω (cum + iacio, § 115, 1 και 3, α').

- con-niveo** συμμύω, -nīxi καὶ -nīvi, -nivēre, § 89, 2.
- con-quīro** ἀναζητῶ. Βλ. quaero, § 115, 3, β'.
- con-sciseo** κοινῇ ψηφίζομαι, -scīvi, -scītum, -sciscēre. (Ἐκ τοῦ scio, § 110, 2, α').
- con-sisto** ἵσταμαι, ἔγκειμαι, -stīti, -sistēre. Βλ. sisto.
- con-spicio** καθορῶ. Βλ. specio.
- con-sto** συνίσταμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. constatūrus, § 110, 2. Βλ. καὶ sto.
- con-sūlo** βουλεύομαι, -sūlui, -sultum, -sulēre.
- con-temno** καταφρονῶ, -temp̄si, -temptum, -temnēre.
- con-ticesco** ἢ con-ticisco κατασιωπῶ, -ticui, -ticescēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ taceo, § 115, 1 καὶ § 110, 2, α'.
- con-tingo** ἄπτομαι. Βλ. tango, 115, 1, καὶ 3, α'.
- coquo** μαγειρεύω, coxi, coctum, coquēre.
- crebresco** (σύνθετον per-crebresco λαμβάνω ἐπίδοσιν), -brui, -bre-scēre. (Ἐκ τοῦ ἐπιθ. creber, § 110, 1).
- credo** πιστεύω -dīdi, -dītum, -dēre. Πρβλ. do.
- crepo** κροτῶ, -pui, -pītum, -pāre, § 115, 3, α'.
- creresco** ἀυξάνομαι, crēvi, (crētum), crescēre. (Ἐκ τοῦ creo, § 110, 2, α').
- cubo** κατάκειμαι, cubui, cubītum, cubāre, § 89, 3 καὶ 4.
- cupio**, § 84.
- curro**, § 87, 2, β' καὶ § 100, 1.
- debeo** ὀφείλω. Ὡς τὸ habeo. (Ἐκ τοῦ de + habeo, § 115, 2, α').
- decet**, § 99, 2.
- de-cīdo** καταπίπτω. Βλ. ac-cīdo, (cado).
- de-cīdo** ἀποκόπτω. Βλ. caedo.
- de-fendo** ἀποκρούω, -fendi, -fensum, -fendēre.
- de-fetiscor** καταπονοῦμαι, -fessus -sum, -fessum, -fetisci, § 80. Βλ. fatisco.
- dēgo** διάγω, (dēgi), degēre, § 89, 2. (Ἐκ τοῦ de + ago· πρβλ. cogo).
- de-icio** (πρῶφ. de-jicio), καταρρίπτω. Βλ. conicio.
- deleo**, § 78.
- de-līgo** ἐλλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1.

- de-litescō** καὶ **delitescō** ἀποκρύπτομαι, -litui, -litescēre, § 89, 2.
 Βλ. lateo, § 110, 2, α' καὶ § 115, 2, α'.
- demo** ἀφαιρῶ, dempsi, demptum, demēre. (Ἐκ τοῦ de + ěmo, πρβλ. como).
- de-scendo** καταβαίνω, § 115, 3, α'. Βλ. scando.
- de-sipio** μωραίνω, (-sipui), -sipēre, § 89, 2, (de + sapio, § 84 καὶ 115, 3, α').
- de-sisto** καθίστημι, -stīti, -sistēre. Βλ. sisto.
- de-spicio** καταφρονῶ. Βλ. specio.
- de-vertor**, § 81, 2.
- dicō**, § 87, 2, γ' καὶ § 84, Σημ. Σύνθετα **ēdīco** προκηρύσσω, **interdīco** ἀπαγορεύω.
- dif-fēro** διασκεδάννυμι, **dis-tūli**, **di-lātum**, **dif-ferre**, § 115, 2, δ'.
- di-līgo** ἀγαπῶ, -lēxi, -lectum, -ligēre (dis + lego, § 115, 2, δ' καὶ 3, γ' Σημ. 1).
- di-lucescit** ὑποφώσκει ἡμέρα, -lūxit, -lucescēre.
- di-rihēo** διαχωρίζω. Ὡς τὸ **habeo**. (Ἐκ τοῦ dis + habeo, § 115, 2, δ καὶ 3, α', πρβλ. καὶ § 23, 2, Σημ.).
- di-rīgo** διευθύνω, -rēxi, **rectum**, -rigēre (dis + rego, 115, 3, α').
- di-rīmo** χωρίζω, -rēmi, -remptum, -rimēre (dis + emo, § 115, 3, α', πρβλ. καὶ § 23, 2, Σημ.).
- disco**, § 89, 2.
- dis-plīceo** ἀπαρέσκω (dis + placeo, § 115, 3, α').
- distinguo** διακρίνω. Βλ. stinguo.
- di-sto** διέχω, ἀπέχω, -stāre, § 89, 2. Βλ. sto.
- di-vīdo** διαιρῶ, -vīsi, -vīsum, -vidēre.
- do** δίδωμι, § 89, 4, 1 καὶ 2 (ῥίζ. **dov-**, **dā-**, **dā-**).
- do**, **dīdi**, **dītum**, **dēre** (ῥίζ. **de-**). Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων, ὡς **ab-do** ἀποκρύπτω, **ad-do** προσθέτω, **con-do** κτίζω, κλπ. Εἰς τινὰ τοιαῦτα σύνθετα, ὡς τὸ **red-do** (ἀποδίδωμι), ὑπάρχει καὶ τοῦ προηγούμενου **do** (= δίδωμι) ἡ ἔννοια, § 89, 4, Σημ. 2.
- doceo** διδάσκω, **docui**, **doctum**, **docēre**.
- doleo** ἀλγῶ, **dolui**, (**dolitum**), **dolēre**.
- domo**, § 89, 3.
- duco** ἄγω, **duxī**, **ductum**, **ducēre**, § 84 Σημ. καὶ 87, 2, γ'.

edo, § 92.

edūco ἐξάγω, dūxi, κλπ. Βλ. dūco. (Διακριτέον, edūco, -āvi, -ātum, -āre, παιδεύω, ἀνατρέφω).

egeo ἐνδέομαι, egui, egēre, § 89, 2.,

eicio (πρόφ. ejicio, e + iacio), § 115, 3, α'.

e-licio ἐξέλκω, ἐξάγω, § 84 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. lacio.

e-līdo ἐκθλίβω (e + laedo, § 115, 3, β').

e-līgo ἐκλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1. Βλ. lego.

emineo ἐξέχω, -nui, -nēre, § 89, 2.

emo ἀγοράζω, ēmi, emptum, emēre. (Σύνθετα eo-emo, ἀλλὰ red-īmo ἐξαγοράζω, adīmo ἀφαιρῶ, interīmo ἀποκτείνω), § 115, 3 α'.

e-mungo ἀπομύττω, (-munxi, -munctum), -mungēre (ῥιζ. mug-, § 86, 2, α' καὶ § 89, 1).

eo, § 93 καὶ 89, 4, Σημ. 1.

ex-cello ἐξέχω, προέχω, -cellere, (παθητ. μ.τ.χ. ex-celsus), § 89, 2.

ex-clūdo ἀποκλείω, § 115, 3, β'. Βλ. claudio.

ex-cudo ἐκτρίβω, (-cūdi, -cūsum), -cudēre.

ex-cutio (ex + quatio, πρβλ. § 115, 3, β').

ex-erceo ἐξασκῶ. Βλ. arceo καὶ cōerceo.

ex-īgo ἀπαιτῶ, ἐκτελῶ, -ēgi, -actum, -igēre (ex + ago, § 115, 3, α').

ex-īmo ἐξαίρω, ἐξάγω (ex + emo, § 115, 3, α').

ex-olesco ἐπαυξάνομαι. Εὐχρηστος μόνον ἢ μετοχή exolētus, ὡς ἐπίθετον (= ἀδρός, τέλειος). Πρβλ. adolesco.

ex-olesco φθίνω, -lēvi, (-lētum), -lescēre. Πρβλ. ad-olesco.

ex-pergisor ἐξεγείρομαι, -perrectus sum, -perrectum, -pergisci, § 80. Βλ. pergo καὶ § 110, 2, α'.

ex-perior πεῖραν λαμβάνω, -pertus sum, -pertum, -perīri, § 80. Βλ. comperio.

ex-sisto ἐξανίσταμαι. Βλ. consisto.

ex-sto ἐξέχω, ὑπάρχω, exstāre. Μετ. μέλλ. exstātūrus.

ex-timesco ἐκφοβοῦμαι, -timui, -timescēre, § 89, 2. Βλ. timeo καὶ § 110, 2, α'.

ex-uo ἀποδύω. Ὡς τὸ tribuo.

facesso πράττω, -cessīvi, -cessītum, -cessēre.

- facio**, § 84 και Σημ. Παθητικὸν τοῦ τὸ fio, § 97. Ἐν συνθέσει : -ficio, -fēci, -fectum, -ficēre, § 115, 3, α' και § 117.
- fallo** σφάλλω, fefelli, fallēre, § 87, 2, β'. (Ἐκ τοῦ falso, § 86, 2).
Σουπῆνον *deceptum*, ἐκ τοῦ *decipēre*.
- farcio** σάττω, farsi, fartum, farcīre, § 89, 3. Ἐν συνθέσει -farcio, -fersi, -fertum, fercīre, § 115, 3, α'.
- fateor** ὁμολογῶ, (*fassus sum*), fatēri, § 80. Ἐν συνθέσει -fiteor, § 115, 3, α'.
- fatisco** σχίζομαι, καταπονοῦμαι, fatiscēre, § 89, 2 και fatiscor, fatisci, § 80.
- faveo** εὐνοῶ, favi, fautum, favēre.
- ferio**, § 89, 2.
- fero**, § 96, § 84, Σημ. και 115, 3, Σημ. 1.
- ferveo** ζέω, ferbui, fervēre, (και ποιητ. fervo, fervi, fervēre).
Πρβλ. § 89, 3.
- fido**, § 81, 1.
- figo** πηγνύω, fīxi, fīxum, figēre.
- findo** σχίζω, χωρίζω, fīdi, fissum, findēre, (ρ. fid-, § 86, 2, α').
- fingo** πλάττω, finxi, fictum, fingēre, (ρ. fig-, § 86, 2, α').
- fio**, § 97. Βλ. και facio.
- flecto** κάμπτω, flexi, flexum, flectēre (ρ. flec-, § 86, 2, β').
- fleo** κλαίω, flēvi, flētum, flēre, Πρβλ. *deleo*.
- fligo** κτυπῶ, flixī, flictum, fligēre, (ρ. flig-, § 87, 2, γ'). Συνήθως σύνθετον : *affligo* καταβάλλω, *confligo* συγκρούομαι.
- floreo** ἀνθῶ, -rui, -rēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου *florescō* (ἐξανθῶ), -scēre, § 110, 2, α'.
- fluo** ῥέω, fluxi, fluxum, fluēre, (ρ. flu- καιflug-).
- fodio**, § 84 και § 87, 2, α'.
- for**, § 98, 2, δ'.
- fōre**, § 98, 3, Σημ.
- foveo** θάλλω, fōvi, fōtum, foveēre.
- flango** κατάγνυμι, frēgi, fractum, frangēre, (ρ. frag-, § 86, 2, α', § 87, 2, α', και § 115, 3, α').
- fremo** γογγύζω, fremui, (fremītum), fremēre (§ 87, 3).
- frendo** συντρίβω, βρύχω, fresum (και frēssum), frendēre.
- frico** ψήχω, τρίβω, fricui, frictum και fricātum, fricāre, § 89, 3.

frigeo ψυχρός είμι, frigēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου frigesco, -scēre, § 110, 2, α'.

fruor καρποῦμαι, frui. Μτχ. μέλλ. fruitūrus. Οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ ρ. utor ἢ τῆς φράσεως fructum capere, § 80 (ρ. fru- καὶ frug-).

fūgio, § 84, § 87, 2, α' καὶ § 89, 4. Σημ. 1. Μτχ. μέλλ. fūgīturus.

fulcio ἐρείδω, fulsi, fultum, fulcīre, § 89, 3.

fulgeo ἀστράπτω, fulsi, fulgēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου fulgesco ἀναλάμπω, -scēre, § 110, 2, α'.

fundo, § 86, 2, α'.

fungor ἐπιτελῶ, functus sum, functum, fungi, § 80.

furo, § 89, 2.

gaudeo, § 81, 1.

gemo στενάζω, -mui, (-mītum), -mēre.

gero φέρω, gessi, gestum, gerēre, (ρ. ges-, πρβλ. § 23, 2, Σημ.).

gestio γυριῶ, ἀφίεμαι, gestīre, § 89, 2.

gigno, § 86, 3.

gradior βαδίζω, § 80 καὶ 84. Τὸ σουπῆνον gressum ἀντὶ grassum, κατὰ τὰ σύνθετα. Βλ. § 115, 3, α'.

habeo ἔχω, -bui, -bītum, -bēre, § 87, 1, § 88, 2 καὶ 89, 4, Σημ. Ἐν συνθέσει -hibeo, ὡς adhibeo προσφέρω, prohibeo κωλύω, § 115, 3, α'.

haereo ἔχομαί τινος, haesi, (haesum), haerēre, § 89, 3. Μτχ. μελλ. haesurus.

haurio ἀντλῶ, hausi, haustum, haurire, § 89, 3, (ρ. haus-, - πρβ. § 23, 2, Σημ.).

hisco χάσκω, hiscēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ hio, § 110, 2, α'.

horreo φρίτω, § 89, 2. Ἐκ τούτου horresco, horruī, horrescēre, § 110, 2, α'.

(**icio** ἢ) **ico** πλήττω, īci, (ictum), icēre. Μτχ. μέλλ. icturus. Παθητ. μτχ. ictus

- i-gnoseo** συγγιγνώσκω, -gnōvi, -gnōtum, -gnosċere. Πρβλ. *cognosco*.
- il-licio** δελεάζω, -lexi, -lectum, -licċere, (in + lacio, § 84 και § 115, 3, α').
- im-buo** ἐμβάπτω. Ὡς τὸ *tribuo*.
- im-mīneo** ἐπίκειμαι, im-minċere, § 89, 2.
- im-pingo** (in + pango). Βλ. *com-pingo*.
- im-plīco**, § 89, 4, α'.
- in-cendo** ἀνάπτω. Πρβλ. *ac-cendo*.
- in-cīdo** ἐπίπτω. Πρβλ. *ac-cīdo*. Βλ. *cado*.
- in-cīdo** ἐντέμνω. Πρβλ. *ac-cīdo*. Βλ. *caedo*.
- in-clūdo** ἐγκλείω. Βλ. *con-clūdo* και *claudio*.
- in-cumbo** κατακλίνομαι, -cubui, -cubitum, -cumbċere. Βλ. *ac-cumbo*.
- in-cutio** ἐνσεΐω. Βλ. *con-cutio* και *quatio*.
- in-dīco** κηρύττω. -dīxi, κλπ. Βλ. *dīco*. (Δικκριτέον *indīco*, -āvi, -ātum, -āre δηλῶ).
- in-digeo** ἐνδέομαι, -gui, -gċere, § 89, 2. Βλ. *egeo*.
- in-dulgeo** χαρίζομαι, -lsi, -lgċere, § 89, 3.
- in-duo** ἐνδύω. Βλ. *ex-uo*.
- in-fringo** κατάγνυμαι. Βλ. *frango*, § 115, 3, α'.
- in-gemiseo** ἐπιστένω, -mui, -miscċere, § 89, 2. Βλ. *gemo*.
- in-gruo** ἐνσκήπτω. Βλ. *con-gruo*.
- in-icio** (προφ. in-jicio) ἐμβάλλω. Βλ. *conicio*.
- in-quam**, § 98, 2, β'.
- in-sculpo** ἐγγλύφω. Βλ. *scalpo*.
- in-sto** ἐπίκειμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. *instāturus*.
- intel-lċgo** κατανοῶ, -lexi. -lectum, -legċere, § 115, 3, Σημ. 1.
- in-tueor** προσβλέπω, -tuċeri. Πρσμ. *aspċxi*, ἐκ τοῦ *aspicio*.
- irascor** ὀργίζομαι, *irasci*, § 80. Πρσμ. *suscensui*, ἐκ τοῦ *suscenseo*.
- jaceo** κεῖμαι, *jacui*, (*jacitum*), *jacċere*. Μτχ. μέλλ. *jaciturus*.
- jacio**, § 84. Ἐν συνθέσει, -jicio (ἢ -icio), -jċi, -jectum, -jicċere, ὡς *abicio* (προφ. *abjicio*), *con-icio* (προφ. *conficio*) κλπ., § 115, 3, α'.
- jubeo** κελεύω, *jussi*, *jussum*, *jubċere*.

jungo, § 89, 1.

juvo, § 86, 4.

labor ὀλισθαίνω, lapsus sum, lapsum, labi, § 80.

laesso ἐρεθίζω, -ssīvi, -ssītum, -ssēre, § 89, 3.

lacio, § 84. Ἐν ἀντιθέσει -licio, § 115, 3, α'. Βλ. al-licio, e-licio καὶ il-licio.

laedo λυμάνομαι, laesi, laesum, laedēre, § 87, 2, γ'. Ἐν συνθέσει -lido, § 115, 3, β'.

lambo λείγω, -bi, -bītum, -bēre.

langueo ἄτονῶ, -guēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου languesco ἄτνος γίγνομαι, -gui, -guescēre, § 110, 2, α'.

lateo λανθάνω, -ui, -tēre, § 89, 2.

lavo λούω, πλύνω, lāvi, latum καὶ lavātum, lavāre καὶ lavēre. Πρβλ. § 86, 4. Μέσον labor, lautus sum, lavāri.

lego, § 78, § 89, § 87, 2, §§ 88 καὶ 115, 3, Σημ. 1.

libet, § 99, 2.

liceo παλοῦμαι ἐν δημοπρασίᾳ, -cui, -cītum, -cēre, § 89, 2.

liceor ἀγοράζω ἐν δημοπρασίᾳ, -cītus sum, -cēri, § 80.

licet, § 99, 2. Μτχ. μέλλ. liciturus.

linco λείγω, -nxi, -ngēre.

lino § 89, 4 καὶ Σημ. 1.

linguo, § 87, 2, α'.

liveo πελιδνός είμι, livēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου livesco πελιδνοῦμαι, -scēre, § 110, α'.

loquor, § 80.

luceo φέγγω, luxi, lucēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου lucesco ἐπιλάμπω, -scere, § 110, 2, α'.

ludo, § 87, 2, γ'.

lugeo πενθῶ, luxi, lugēre, § 89, 3.

luo ἀποτίνω, lui, luēre. Μτχ. μέλλ. luīturus.

luo λούω, luēre. (Πρβλ. lavo, lavēre). Εὐχρηστον εἰς τὰ σύνθετα ab-luo ἀποκλύζω, καθαίρω, (-lūi, -lūtum, -luēre), diluo διαβρέγω, κλπ.

- madeo** ὑγρός εἰμι, -dui, -dēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου *madesco* βρέχομαι, -dui, -descēre, § 110, 2, α'.
- maereo** εἶμαι τεθλιμμένος, -rēre, § 89, 2.
- malo**, § 95.
- mando** μασῶμαι, -ndi, -nsum, -ndēre.
- maneo** μένω, -nsi, (-nsum), -nēre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. *mansurus*.
- mansuesco** τιθασσεύομαι. Βλ. *suesco*.
- marceo** μεμάραμμαι, -cēre, § 89, 2.
- medeor** ἰῶμαι, -dēri, § 80 καὶ 89, 2. Πρσμ. *sanāvi*, ἐκ τοῦ *sanare*.
- memini**, § 98, 1.
- mereo** ἄξιός τινός εἰμι, -rui, -rītum, -rēre καὶ *mereor*, -rītus sum, -rēri, § 80.
- mergo** βυθίζω, -rsi, -rsum, -rgēre.
- metior** μετρῶ, *mensus sum*, *mensum*, *metīri*, § 80 καὶ § 89, 3.
- meto** θερίζω (*messum*), *metēre*, § 89, 2.
- metuo** φοβοῦμαι, -tui, -tuēre.
- mico**, § 89, 2. Σύνθετον *e-mīco* ἐκπηδῶ. Μτχ. μέλλ. *emicaturus*.
- mingo** οὐρῶ, *minxi*, *minctum* καὶ *mictum*, *mingēre* (ῥ. *mig-*, § 89, 1· πρβλ. ὀ - μιχ - εἶν).
- minuo** ἐλαττῶ. Ὡς τὸ *tribuo*.
- misceo** μείγνυμι, *miscui*, *mixtum* καὶ *mistum*, *miscēre* (ῥ. *mig-*, Ἑλλ. μείγ-νυμι καὶ μίσγω.).
- misereor** οἰκτίρω, -rītus sum, -rēri, § 80 καὶ ἀπροσώπως *miseret* (*me*) οἰκτος ἔχει (*me*), *miserītum est*, *miserēre*, § 100, 2.
- mitto** πέμπω, *mīsi*, *missum*, *mittēre*, § 115, 2, β'.
- molo** μύλλω, ἀλήθω, -lui, -lītum, -lēre.
- moneo** παραινῶ, -nuī, -nītum, -nēre, § 87, 1 καὶ § 88, 2.
- mordeo** δάκνω, *momordī*, *morsum*, *mordēre*, § 87, 2, β'.
- morior**, § 84 καὶ § 86, 1. Μτχ. μέλλ. *moriturus*.
- moveo** κινῶ, *mōvi*, *motum*, *movēre*.
- mulseo** ψήγω, θέλγω, -lsi, -lsum, -lcēre.
- mulgeo** ἀμέλγω, -lsi, -lctum, -lgēre (ῥίζ. *mulg-*, πρβλ. ἀ-μέλ-γω).

nanciscor ἐπιτυγχάνω, *nactus* ἢ *nactus sum*, *nactum*, *nancisci*, § 80.

nascor γεννῶμαι, *nātus sum*, *natum*, *nasci*, § 80 (ῥ. *gna-*, ἕθεν

- a-gnascor ἐκ τοῦ ad-gnascor, cognātus, κλπ. Πρβλ. κασίγνη-
-τος).
- neco**, § 86, 1, α' καὶ § 89, 4. Σύνθετον e-nēco κατακτείνω, enecūi καὶ enecāvi, enectum, enecare.
- necto** συνδέω, nexī καὶ nexui, nexum, nectere.
- neg-lēgo** καὶ neg-līgo ἀμελῶ, -lexī, -lectum, -legere. § 115, 3, Σημ. 1.
- neo** νήθω, nēvi, nētum, nēre. Πρβλ. deleo (ἀλλὰ ὀριστ. ἐνεστῶτος γ' πληθ. neunt, ποιητικῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν).
- nequeo**, § 94.
- ningit** καὶ ninguit νίφει, ninxit, ningere, § 99, 1. Πρβλ. § 24.
- niteo** λάμπω, στίλβω, -tui, -tēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου nitesco στιλ-
πνὸς γίνομαι, -tescere, § 110, 2, α'.
- nitor** ἐρείδομαι, nīxus ἢ nīsus sum, nixum ἢ nisum, niti, § 80.
- noceo** βλάπτω, -cui, (-cītum), -cēre.
- nolo**, § 95.
- nosco** γινώσκω, novi, notum, noscere (ῥ. gno —, ἕθεν a-gnosco, co-gnosco, κλπ., ὧν τὸ σουπῆνον -gnītum. Πρβλ. γι-γνώ-σκω καὶ nascor).
- nudo** ὑπανδρεύομαι, nupsi, nuptum, nubere, § 87, 2 γ', (ῥ. nub-, πρβλ. νύ-μ-φη).
- nuo** νεύω. Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει, ὡς ab-nuo ἀνανεύω, ad-nuo ἐπινεύω, -nūi, -nuere.
- ob-do** ἐπιτίθημι. Βλ. do.
- ob-dormisco** καταδαρθάνω, -mīvi, -miscere, § 89, 2 καὶ 110, 2, α'.
- ob-icio** (πρόφ. ob-jicio) προβλάλλω. Βλ. ab-icio.
- ob-liviscor** ἐπιλανθάνομαι, -lītus sum, -lītum, -livisci, § 80.
- ob-oedio** ὑπακούω, (ob + audio).
- ob-sideo** πολιορκῶ. Βλ. sedeo.
- ob-soleo** παλαιούμαι, -levi, (-lētum), -lescere. Βλ. exolesco.
- ob-sto** ἀνθίσταμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. obstātūrus.
- oc-cīdo** καταδύομαι, -cīdi, (-cāsūm), -cidere. Βλ. cado.
- oc-cīdo** φονεύω, -cīdi, -cisum, -cidere. Βλ. caedo.
- oc-cūlo** ἀποκρύπτω, -cūlui, -cultum, -culere.
- odi**, § 98, 1.

of-fendo προσκρούω. Βλ. de-fendo.

oleo ὄζω, -lui, -lĕre, § 89, 2.

operio καλύπτω, -perui, -pertum, -perĭre. Βλ. aperio.

oportet, § 99, 2.

opperior ἀναμένω, -perĭtus ἢ pertus sum, -pertum, -periri, § 80

ordior ἄρχομαι, orsus sum, orsum, ordiri, § 80.

orior ἀνατέλλω, ortus sum, ortum, (μετχ. μελλ. oritūrus), oriri, § 80 (ρ. or-, ὄρ-νυμι). Εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος, τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παρατατικοῦ καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν κανονικῶς σχηματίζεται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν : orĕris, orĭtur, orĭmur, orimini — orĕrer, orĕrentur, κλπ.

os - tendo δείκνυμι. Ἄνευ ὑπτίου. Βλ. tendo καὶ § 87, 2, β'. Σημ. καὶ § 115, 2, β', Σημ.

paciscor συντίθεμαι, pactus sum, pactum, pacisci, § 80.

paenitet (me), μεταμέλει μοι, -tuit, -tĕre, § 99, 2.

palleo ὠχρός εἰμι, -llui, -llĕre, § 89, 2. Ἐκ τούτου pallesco ὠχρίω, -llui, -llescĕre, § 110, 2, α'.

pando πετάννυμι, ἀπλώνω, pandi, passum (ἢ pansum), pandĕre. **pango**, § 89, 4, γ' καὶ § 115, 3, α'.

parco φείδομαι, peperci ἢ parsi, parcĕre, § 87, 2, β'. Σουπῖνον temperatum, ἐκ τοῦ temperare.

pareo φαίνομαι, ὑπακούω, -rui, -rĕre. Σύνθετον ap-pāreo (ἐπιφαίνομαι). Μετχ. μέλλ. (ap) pariturus.

pario, § 84 καὶ § 87, 2, β'. Μετοχὴ τοῦ μέλλοντος paritūrus.

pāscō, § 86, 2, γ'.

pateo ἀναπέπταμαι, -tui, -tĕre, § 89, 2.

patior, § 84.

paveo, ἐπτόημαι, pavĕre, § 89, 2. Ἐκ τούτου pavesco πτοοῦμαι, pavescĕre, § 110, 2, α'.

pecto κτενίζω, pexum, pectĕre,

pellicio ἐφέλκομαι, -lĕxi, -lĕctum, -licĕre. Βλ. lacio.

pello ὠθῶ, pepŭli, pulsum, pellĕre, § 87, 2, β'.

pendeo κρέμαμαι, pependi, pendĕre, § 89, 2, καὶ 3 καὶ § 87, 2, β'.

pendo ζυγίζω, pependi, pensum, pendĕre, § 87, 2, β'.

per-cello καταράσσω, καταβάλλω, -cŭli, -culsum, -cellĕre.

per-cutio πατάσσω. Βλ. *quatio*.

per-do ἀπόλλυμι, -dīdi, -dītum, -dēre. Βλ. *do*.

pergo χωρῶ, διευθύνομαι πρὸς, *per-rēxi*, *per-rectum*, *pergēre*
(*per* + *rego*).

peto φέρομαι πρὸς, ζῆτῶ, -tīvi, -tītum, -tēre, § 83, Σημ., § 89, 3
καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

piget (*me*) λυπεῖ (*με*), (*piguit*), *pigēre*, § 99, 2.

pingo, § 89, 1, β'.

pinso, § 89, 4, γ'.

placeo ἀρέσκω, *placui* καὶ *placītus sum*, *placītum*, *placēre*. ('Ὡς
τὸ *habeo*). Σύνθετα : *com-placeo*, *per-placeo*, ἀλλὰ *dis-plīceo*.

plango πλήττω, -nxi, -nctum, -ngēre, (ῥ. *plag-*, § 89, 1).

plaudo κροτῶ, *plausi*, *plausum*, *plaudēre*.

plecto, § 86, 2, β'.

plīco πτύσσω, (*plīcui*), *plīcātum*, *plīcāre*, § 89, 3. Εὐχρηστον
σύνθετον : *ap-plīco*, *ex-plīco*, *applicāvi* καὶ *applicui* — *explī-*
cavi καὶ *explīcui*, κλπ.

pluit ὕει, *pluit* καὶ (ἀρχαῖκῶς) *pluvit*, *pluēre*, § 89, 1.

polleo ἰσχύω, *pollēre*, § 89, 2.

polliceor ὑπισχνούμαι, *pollicītus sum*, *pollicītum*, *pollicēri*, § 80.

polluceo ἀποθύω, -lūxi, -luctum, -lucēre, § 89, 3.

polluo μαιίνω. Ὡς τὸ *tribuo*.

pōno ἀποτίθημι, (*posīvi*) καὶ *posui*, *posītum*, *ponēre* (*po* + *sino*)

porricio προσφέρω εἰς τὸν βωμὸν, (-*reci* καὶ) -*rēxi*, -*rectum*,
-*ricēre*, (*por* + *jicio*, ἤτοι *jacio*, § 115, 3, α').

por-rīgo καὶ (κατὰ συγκοπήν) *porgo* προτείνω, -*rēxi*, -*rectum*,
-*rigēre*, (*pot* + *rego*, § 115, 3, α').

por-tendo προλέγω. Βλ. *tendo* καὶ § 87, 2, Σημ.

poseo, § 89, 2, α' καὶ § 87, 2, β'. Σουπίνον *postulātum* ἐκ τοῦ *pos-*
ulare.

pos-sīdeo κέκτημαι, -*sēdi*, -*sessum*, -*sidēre*. Βλ. *sedeo* καὶ § 115,
3, α'.

pos-sīdo κτῶμαι, καταλαμβάνω, -*sēdi*, -*sessum*, -*sīdēre*. Βλ. *sido*.

possum, § 91.

potior κύριος γίγνομαι, -*tītus sum*, -*tītum*, -*tiri*, § 80.

poto πίνω, *potāvi*, *potum*, *potāre*, § 81, 2, Σημ.

- praebeo** παρέχω. Ὡς τὸ habeo (prae + habeo), § 115, 3, α'.
- prae-dīco** προλέγω, -dixi, κλπ. Βλ. dīco. (Διακριτέον praedīco, -cāvi -cātum, -cāre διακηρύττω).
- prae-sto** προσέχω, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. praestātūrus. Βλ. sto.
- prandeo** ἀριστώ, prandi, pransum, prandēre, § 81, 2, Σημ. καὶ § 89, 3.
- prehendo** ἢ prendo δράττομαι, -hendi, -hensum, -hendēre.
- prēmo** πιέζω, pressi, pressum, premēre. Ἐν συνθέσει -prīmo, -pressi, κλπ. § 115, 3, α'.
- pro-do** προσφέρω, προδίδω. Βλ. do.
- proficiscor** ἀπέρχομαι, -fectus sum, -ficisci, § 80.
- prō-flīgo** καταβάλλω, -gāvi, -gātum, -gāre. Βλ. καὶ fligo.
- promo** ἐκφέρω, prompsi, promptum, promēre, (pro + ēmo).
- pu-det**, § 99, 2. Μτχ. μέλλ. puditurum.
- pungo**, § 89, 1, β'. Τὰ σύνθετα ἔχουν ἐν τῷ παρακειμένῳ -punxi, π.χ. interpungo, interpunxi, κλπ.
-
- quaero** ζητῶ, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν συνθέσει -quīro, § 115, 3, β'.
- quaeso**, § 98, 2, γ'.
- quatio**, § 84. Ἐν συνθέσει -cutio, -cussi, -cussum, -cutēre, ὡς concutio διαταράττω, κλπ.
- queo**, § 94.
- queror** μέμφομαι, questus sum, queri (ῥ. ques-. πρβλ. § 23, 2, Σημ.)
- quiesco** ἡσυχάζω, quievi, (quietum), quiescēre.
-
- rado** ζέω, rāsi, rasum, radēre, § 87, 2, γ'.
- rapio**, § 84 καὶ § 86, 1, γ'. Ἐν συνθέσει -ripio, § 115, 3, α'.
- red-do**. Βλ. do.
- re-fello** ἀνασχευάζω, -felli, -fellēre. Σουπῆνον refutātum, ἐκ τοῦ refutāre.
- rēfert** (meā) = ἐνδιαφέρει (μοι), rētuli, rēferre. Βλ. § 132, Σημ. β'.
- rego** εὐθύνω, rēxi, rectum, regēre. Ἐν συνθέσει -rīgo, -rēxi, κλπ. § 115, 3, α'.
- re-miniscor** ἀναμνησχομαι, -sci, § 80 καὶ § 89, 1. Ὡς ἐλλείποντες τύποι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ recordāri.

- reor** λογίζομαι, *rātus sum, rēri, § 80.*
- re-pello** άπωθώ, *reppūli, repulsum, repellēre. Βλ. pello.*
- reperio** άνευρίσκω, *reppēri, repertum, reperire. Πρβλ. comperio.*
- rēpo** έρω, -psi (-ptum). -pēre, § 87, 2, γ'.
- re-posco** άπειτώ, -poseēre. Βλ. posco και § 89, 2.
- resipisco** άναφρονώ, -sipui, -sipiscēre. Έκ τοῦ sapio' πρβλ. § 110, 2, α' και § 115, 3, α'.
- re-spondeo** άποκρίνομαι, -spondi, -sponsum, -spondēre. Βλ. spondeo.
- resto** ύπολείπομαι, -stīti, -stāre. Βλ. sto.
- re-ticesco** άποσιωπώ, -ticui, -ticescēre, § 89, 2. Έκ τοῦ taceo, § 110, 2, α' και § 115, 3, α'.
- re-vertor**, § 81, 2.
- re-vivisco** άναζώ, -vixi, -viviscēre. Έκ τοῦ vivo, § 110, 2, α'.
- rideo**, § 89, 3 και § 115, 2, β'.
- rigeo**, ριγώ, -gūi, -gēre.
- rōdo** τρώγω, *rōsi, rōsum, rodēre, § 87, 2 γ'.*
- rudo**, § 89, 3.
- rumpo** ρήγνυμι, *rūpi, ruptum, rumpēre.*
- ruo** καταρρίπτω, καταφέρομαι, άνασκαλεύω, § 89, 4, Σημ. 1 (μετοχ. μέλλ. ruitūrus). Βλ. και con-gruo, in-gruo.
- saepio** (ήττον όρθώς sepio) περιφράττω, *saepi, saeptum. saepire, § 89, 3.*
- salio** άλλομαι, *salui, (saltum), salire. Έν συνθέσει - silio, - silui, (-sultum), -silire, § 115, 3, α'.*
- salvēre**, § 89, 3.
- sancio** κυρώ, *sanxi, sanctum, sancire, § 89, 3.*
- sapio**, § 84, και § 89, 2. Έν συνθέσει - sipio, (-sipui), -sipēre, § 89, 2 και § 115, 3, α'. Βλ. και resipisco.
- sarcio** έπισκευάζω, *sarsi, sartum, sarcire, § 89, 3.*
- scalpo** σκαλίζω, γλύφω, -psi, -ptum, -pēre, § 87, 2, γ'.
- scando**, § 88, 1, β'. Έν συνθέσει -scendo, ός descendo καταβαίνω, κλπ. § 115, 3, α'.
- scindo** σχίζω, *scīdi, scissum, scindēre, (ρίζ. scid-, § 86, 2, α').*

scio οἶδα, (scīvi καὶ scii, scītum), scire. Ἐκ τούτου scīscō πυνθάνομαι, scīvi, scītum, sciscēre, § 110, 2, α'.

scrībo γράφω, scripsi, scriptum, scribēre, § 87, 2, γ'.

sculpo γλύφω. Ὡς scalpo.

seco, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. secatūrus.

sēdeo κάθομαι, sēdi, sēssum, sedēre, § 89, 2. Ἐν συνθέσει -sīdeo, -sēdi, -sēssum, -sīdēre· ἀλλὰ circum-sedeo, super-sedeo, § 115, 3, α' καὶ Σημ. 2.

senesco, § 86, 2, γ'.

sendio αἰσθάνομαι, sensi, sensum, sentire, § 89, 3.

sepelio θάπτω, -pelīvi, -pultum, -pelire.

sequor ἕπομαι, secūtus sum, secūtum, sequi, § 80.

sero, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν τοῖς συνθέτοις τὸ σουπῖνον -sītum, § 115, 3, α'.

sero εἶρω, (serui), sertum, serēre.

serpo ἔρπω, -psi, -pēre, § 89, 2 καὶ 87, 2, γ'.

sīdo καθίζω, sēdi, sessum, sīdēre.

sileo σιωπῶ, silui, silēre, § 89, 2.

sino, § 89, 4, Σημ. 1.

sisto ἵστημι, stīti, (ἤ stēti), stātum, sistēre (si-sto, § 86, 3).

Τὰ σύνθετα absisto, desisto, κλπ. ἄνευ ὑπτίου.

soleo, § 81, 1.

solvo λύω, solvi, solūtum, solvēre.

sono ἤχῶ, -nui, -nāre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. sonaturus.

sorbeo ῥοφῶ, -bui, -bēre, § 89, 2.

sordeo ῥυπῶ, -dui, -dēre, § 89, 2.

spargo πάσσω, διασκορπίζω, -rsi, -rsum, -rgēre. Ἐν συνθέσει -spergo, § 115, 3, α'.

specio, § 84. Εὐχρηστον ἐν συνθέσει -spicio, -spēxi, spectum, -spicēre, § 115, 3, α'.

sperno καταφρονῶ, sprēvi, sprētum, spernēre.

splendo λάμπω, -dūi, -dēre.

spondeo ἐγγυῶμαι, sponondi, sponsum, spondēre, § 87, 2, β' καὶ § 89, 3.

spuo πτύω. Ὡς τὸ tribuo.

squaleo ἀχμῶ, -lēre, § 89, 1.

- statuo** ἰδρύω. Ὡς τὸ tribuo. Ἐν συνθέσει -stituo, § 115, 3, α'.
- sterno** στορέννυμι, strāvi, strātum, sternĕre.
- sternuo** πτάρνυμαι, -nui, -nuĕre, § 89, 2.
- stinguo**. Συνήθως σύνθετον ex-stinguo σβέννυμι, -stinxi, -stinctum, -stinguĕre. Τὰ σύνθετα di-stinguo διαστέλλω, in-stinguo κεντρίζω, inter-stinguo διαστίζω, πρόερχονται ἐξ ἐτέρου stinguo = κεντῶ.
- sto** ἵσταμαι, stĕti, (stātum, ἀλλὰ stāturus), stāre, § 100, 2.
- strepo**, § 89, 3.
- strideo** τρίζω, -di, -dĕre καὶ strido, -dĕre, § 99, 2, καὶ 3.
- stringo** σφίγγω, strinxi, strictum, stringĕre.
- struo** σωρεύω, strūxi, structum, struĕre.
- studeo** σπουδάζω -dui, -dĕre, § 89, 2.
- stupeo** ἐκθαμβός εἰμι, -pui, -pĕre, § 89, 2.
- suādeo** πείθω, suāsi, suāsum, suādĕre, § 89, 3.
- suēscō** ἐθίζομαι, suēvi, suētum, suescĕre.
- sugo** μυζῶ, sūxi, suctum, sugĕre.
- sum**, § 77 καὶ 100, 2.
- sūmo** λαμβάνω, sumpsi, sumptum, sumĕre. (Ἐκ τοῦ subs + ĕmo).
- suo** ῥάπτω. Ὡς τὸ tribuo.
- surgo** ὀρθῶ, ἐγείρομαι, surrĕxi, surrectum, surgĕre. (Ἐκ τοῦ sub + rego). Καὶ subriigo.
- tabeo** τήκομαι, -hĕre, § 89, 2.
- taceo** σιωπῶ, tacui, tacĕre. Μτχ. μέλλ. tacitūrus. Ἡ παθητ. μετοχὴ tacitus, ἐπίθετον = σιωπηλός, § 81, 2, Σημ. Ἐν ἀντιθέσει -ticeo, -ticui, -ticere, § 89, 2 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. καὶ con-ticesco.
- taedet** (me) σιγχάλινομαι, taedit ἢ (per)taesum est, taedĕre, § 99, 2 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.
- tango**, § 86, 2, α'. Ἐν συνθέσει tingo, ὡς at-tingo ἐράπτομαι. -tīgi, -tactum, -tingĕre, § 115, 3, α'.
- tĕgo** στέγω, texi, tectum, tegĕre.
- temno** καταφρονῶ, tempsi, temptum, temnĕre.
- tendo**, § 87, 2, β' καὶ Σημ. Σύνθετον at-tendo προσέχω, -tendi, -tentum, -tendĕre.
- teneo** κρατῶ, tenui, (tentum), tenĕre. Ἐν συνθέσει -tineo, -tinui,

-tentum, -tinēre, § 115, 2, β', και 3, α'. Τοῦ συνθέτου sustineo ὑπομένω, σουπῖνον sustentātum, ἐκ τοῦ sustentare.

tepeo χλιαρός εἰμι, -pēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ tepesco χλιαίνομαι, -pui, -pescēre, § 110, 2, α'.

tergeo και σπανίως tergo συήγω, tersi, tersum, tergēre (και ter-gēre). Πρβλ. § 89, 3.

tēro τρίβω, trīvi, trītum, terēre.

terreo φοβῶ. Ὡς τὸ habeo.

texo ύφαίνω, -xui, -xtum, -xēre.

timeo φοβοῦμαι, -mui, -mēre, § 89, 2.

tingo ἢ tinguo βρέχω, βάπτω, (πρβλ. τέγγω), -nxi, -nctum, -ngēre.

tollo αἶρω, (sus-tuli, sub-latum), tollēre. Πρβλ. fero, § 115, 2, β'.

tondeo κείρω, totondi, tonsum, tondēre, § 87, 2, β', και § 89, 3.

tono βροντῶ, -nui, (nūtum), -nāre, § 89, 3.

torpeo ναρκῶ, -pēre, § 86, 2. Ἐκ τούτου torpesco (ναρκοῦμαι), -pui, -perscēre, § 110, 2, 2, α'.

torqueo στρέφω, torsi, tortum, torquēre, § 89, 3.

torreo ξηραίνω, torrui, tostum, torrēre.

trado προδίδω, -dīdi, -dītum, -dēre. Βλ. do.

trāho ἔλκω, traxi, tractum, trahere.

tremo τρέμω, -mui, -mēre, § 89, 2.

tribuo ἀπονέμω, tribui, tribūtum, tribuēre, § 74, 3, γ' και § 89, 4, Σημ. 1.

trūdo ὠθῶ, trūsi, trūsum, trudēre, § 87, 2, γ'.

tueor τηρῶ, tuēri, § 80. Πρβλ. tutātus sum.

tumeo οἰδῶ, (-mui), -mēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου tumesco (ὀγκου-μαι), -mui, -mescēre, § 110, 2, α'.

tundo κρούω, tutūdi, tūsum, tundēre, § 87, 2, β'.

turgeo οἰδῶ, -rgēre, § 89, 2.

ulciscor τιμωροῦμαι τινα, ultus sum, ultum, ulcisci, § 80.

unguo ἢ ungo ἀλείφω, unxi, unctum, unguēre, § 87, 2, γ'.

urgeo ἢ urgueo ὠθῶ, -ursi, -gēre, § 89, 2.

uro καίω, ussi, ustum, urēre (βλ. us-, ἐκ τῆς eus- Ἐλκ. εὔω πρβλ. § 23, 2, Σημ.).

utor χρῶμαι, usus sum, usum, uti, § 80.

- vado** βαίνω (*vāsi, vāsum*), *vadĕre*, § 87, 2, γ'.
- valeo** ύγιαίνω, *valui, valĕre*. Μτχ. μέλλ. *valiturus*.
- vĕho** ὀχῶ, *vexi, vectum, vehĕre*.
- vello** τίλλω, ἀνασπῶ, *velli, vulsum, vellĕre*, § 88, 1.
- vendo** πωλῶ, -*dīdi, -dītum, -dĕre*. Ἐκ τοῦ *venum*, αἰτιατικῆς τοῦ ἀχρήστου εἰς ἄλλην πτωσιν ὀνόματος *venus* (= πώλησις) καὶ *do*. Παθητ. *veneo*.
- veneo** πωλοῦμαι, (*venīvi ἢ venīi, venītum*), *venīre*. (Ἐκ τοῦ *venum* + *eo*. Βλ. προηγούμενον, § 83, Σημ. καὶ § 89, 4, Σημ. 1).
- vĕnio**, § 89, 3.
- vereor**, § 80.
- vergo** κλίνω πρὸς τι, *versi, vergĕre*, § 89, 2.
- verro** σαρρῶ, (*versum*), *verrĕre*.
- verto** στρέφω, *verti, versum, vertĕre*.
- vescor** ἐσθίω, *vesci*, § 80 καὶ § 89, 2. Πρκμ. *ēdi*, ἐκ τοῦ *edo*.
- veto** ἀπαγορεύω, § 89, 4. Σημ. 1.
- vīdeo** ὀρῶ, *vīdi, vīsum, vidĕre*, § 89, 3.
- vieo** δέω, πλέκω, *viētum, -ĕre*, § 89, 2.
- vigeo** ἀκμάζω, -*gui, gĕre*, § 89, 2. Ἐκ τούτου *vigesco* ἀναθάλλω, -*gui, -gescĕre*, § 10, 2, α'.
- vincio** δέω, *vinxi, vinctum, vincire*, § 89, 3.
- vineo** νικῶ, *vīci, victum, vincĕre*, § 86, 2.
- vireo** χλωρός εἶμι, -*rĕre*, § 89, 2. Ἐκ τούτου *viresco* χλωράζω, -*ruī, -rescĕre*, § 110, 2, α'.
- viso** ἐπισκέπτομαι, (*visi*), *visĕre*, § 89, 2. Βλ. *video*.
- vivo** ζῶ, *vīxi, vivĕre*. Μτχ. μέλλ. *victūrus*, § 100, 1.
- volo**, § 95.
- volvo** ἐλίττω, *volvi, volūtum, volvĕre*.
- vomo** ἐμῶ, -*mui, -mītum, -mĕre*.
- voveo** εὐχομαι, τάζω, *vōvi, vōtum, vovĕre*.

121. ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

1. Ἐν τῇ χρονολογήσει ἱστορικῶν γεγονότων χρονικὴν ἀφετηρίαν εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι τὸ ἔτος τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης (ab urbe condita=ἀπὸ κτίσεως τῆς πόλεως, ἀφότου ἐκτίσθη ἡ πόλις, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 753 π.Χ.). Κανονικῶς ὅμως ἕκαστον ἔτος καθώριζον διὰ μόνων τῶν ὀνομάτων τῶν ὑπάτων τοῦ ἔτους τούτου (M. Messāla et M. Pisōne consulibus = ὑπατευόντων τοῦ M.M. καὶ τοῦ M.P.), σπανιώτερον δὲ προσέθετον καὶ τὸν ἀριθμὸν, τὸν ὁποῖον εἶχε τὸ ἔτος τοῦτο, ἀφότου ἐκτίσθη ἡ Ῥώμη. (Anno quingentesimo quinquagesimo primo ab urbe condita, P. Sulpicio Galba C. Aurelio consulibus, bellum cum rege Philippo initum est).

2. Ἦρχιζε δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔτος παλαιότερον μὲν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου, ἦτοι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔαρος, βραδύτερον δὲ (ἦτοι ἀπὸ τῶν μέσων τῆς δευτέρας π.Χ. ἑκατονταετηρίδος) ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου, καθ' ὃν μῆνα ἐγένετο ἕκτοτε καὶ ἡ ἐγκατάστασις τῶν νέων ἐνιαυσίων ἀρχόντων (ὑπάτων, πραιτῶρων κλπ.).

Διηρεῖτο δὲ τὸ ἔτος, ὡς καὶ παρ' ἡμῶν νῦν, εἰς 12 μῆνας, τῶν ὀποίων τὰ ὀνόματα ἀρχῆθεν ἦσαν τὰ ἐξῆς: 1ος Martius, 2ος Aprilis, 3ος Maius, 4ος Junius, 5ος Quintilis, 6ος Sextilis, 7ος September, 8ος October, 9ος November, 10ος December, 11ος Januarius, 12ος Februarius.

Τὰ ὀνόματα ταῦτα τῶν μηνῶν (κυρίως ἐπίθετα, δι' ἕκαστον τῶν ὀποίων ὑπονοεῖται τὸ ὄνομα mensis= μῆν) παρέμειναν καὶ ἀφοῦ μετετοπίσθη ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους, μόνον δὲ δύο ἐξ αὐτῶν τὰ ὀνόματα μετεβλήθησαν κατόπιν κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους, ἦτοι τοῦ Quintilis διὰ τοῦ Julius, εἰς τιμὴν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, καὶ τοῦ Sextilis διὰ τοῦ Augustus, εἰς τιμὴν τοῦ Ὀκταβίου **Αὐγούστου**. Σταθερώτερον δὲ καθωρίσθησαν τὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος (ἐξ οὗ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον).

3. Τῶν δὲ ἡμερῶν τοῦ μηνὸς ὁ καθορισμὸς κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἡμερολόγιον δὲν ἐγίνετο, ὅπως νῦν παρ' ἡμῖν, δι' ἀπλῆς ἀριθμήσεως ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς ἡμέρας καὶ ἐξῆς, ἀλλὰ κατὰ ἰδιόρρυθμον ὄλως τρόπον, τὸν ἐξῆς :

Τρεῖς ὠρισμῆναι τοῦ μηνὸς ἡμέραι, ἔχουσαι ἴδιον ἐκάστη ὄνομα (Calendae Καλάνδαι, Nonae Νῶναι, Idus Εἰδοί, § 31), ἐλογίζοντο κύριαι, καὶ αὐταὶ ἐχρησίμευον ὡς βάσεις εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ μηνός. Καὶ Calendae μὲν ἦτο ἡ πρώτη τοῦ μηνός, Nonae δὲ ἡ 5ῃ καὶ Idus ἡ 13ῃ, ἐξαιρέσει τῶν μηνῶν Μαρτίου, Μαΐου, Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου, τῶν ὁποίων Nonae ἦσαν ἡ 7ῃ καὶ Idus ἡ 15ῃ τοῦ μηνός. Μετὰ δὲ τῶν ὀνομάτων τῶν τριῶν τούτων ἡμερῶν συνῆπτετο τὸ ὄνομα τοῦ οἰκείου μηνός ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτῶν κατὰ γένος θηλυκόν, ὡς Calendae Januariae = ἡ πρώτη Ἰανουαρίου, Calendis Januariis (ἀφαιρ.) = τῇ πρώτῃ Ἰανουαρίου, κ.ο.κ.

Ὁ δὲ καθορισμὸς μιᾶς ἐκάστης τῶν λοιπῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός ἐγίνετο πάντοτε **δπισθοχωρητικῶς**. Καὶ ἡ μὲν προηγουμένη μιᾶς τῶν ἀνωτέρω τριῶν κυρίων ἡμερῶν, ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ ἐπιρρήματος pridie (= τῇ προτεραίᾳ) συναπτομένου μετὰ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος τῆς οἰκείας ἐκάστοτε ἐκ τῶν τριῶν κυρίων ἡμερῶν, ὡς pridie Calendas Maias = τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου (ἦτοι τῇ 30ῃ Ἀπριλίου), pridie Nonas Junias = τῇ προτεραίᾳ τῶν Νωνῶν τοῦ Ἰουνίου (ἦτοι τῇ 4ῃ Ἰουνίου), pridie Idus Octobres = τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου (ἦτοι τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου) κ.ο.κ.

Τῶν δὲ λοιπῶν ἡμερῶν ἐκάστη ἐδηλοῦτο δι' ἐμπροσθέντος ἀποτελουμένου ἐκ τῆς προθέσεως ante (= πρὸ) καὶ τῆς αἰτιατικῆς πρῶτον τοῦ ὀνόματος dies μετὰ τοῦ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ τοῦ δηλοῦντος τὴν τάξιν τῆς ὀριζομένης ἡμέρας πρὸ τῶν ἐπομένων Νωνῶν ἢ Εἰδῶν τοῦ τρέχοντος μηνός ἢ τῶν Καλανδῶν τοῦ ἐπομένου, καὶ δεύτερον τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος μιᾶς τῶν κυρίων ἡμερῶν τούτου, ὡς ante diem quartum Nonas Februarias (τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Νωνῶν τοῦ Φεβρουαρίου), ante diem decimum Calendas Maias (= τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου) κ.ο.κ.

Πρόδηλον νῦν, ὅτι τὴν ἡμέραν τοῦ μηνός, τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τοιοῦτόν τινα χρονικὸν ὄρισμόν, δυνάμεθα νὰ εὐρίσκωμεν **δι' ἀφαιρέσεως**. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἀριθμοῦντες κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον συνυπελόγιζον καὶ τὴν ἡμέραν τῶν προσεχῶν

Νωνῶν ἢ Εἰδῶν ἢ Καλαנדῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὀπισθοχωρητικῶς ὀρίζον τὰς ἡμέρας τῶν μηνῶν, διὰ τοῦτο πρέπει, ἂν μὲν ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Νωνῶν ἢ Εἰδῶν, νὰ προσθέτωμεν μίαν μονάδα εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν δεικνύοντα τὴν ἡμερομηνίαν τούτων καὶ ἔπειτα νὰ ἀφαιροῦμεν, ἂν δὲ ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Καλαנדῶν τοῦ ἐπομένου μηνός, νὰ προσθέτωμεν δύο μονάδας εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ καθοριζομένη ἡμέρα, καὶ μετὰ τοῦτο νὰ κάμνωμεν τὴν ἀφαίρεσιν. Οὕτω ἡ ante diem quartum Nonas Februarias εἶναι ἡ 2α Φεβρουαρίου (Nonae Februariae ἡ 5, προσθέτοντες λοιπὸν 1 εἰς τὸ 5 καὶ ἀφαιροῦντες 4, ἔχομεν 2), ἡ δὲ ante diem decimum Calendas Maias εἶναι ἡ 22α Ἀπριλίου. (Ὁ Ἀπρίλιος ἔχει 30, προσθέτοντες δὲ εἰς ταύτας 2 καὶ ἀπὸ τὸ ἄθροισμα 32 ἀφαιροῦντες τὸ 10 ἔχομεν 22).

Σημείωσις. Αἱ ἄνω φράσεις ὀρισμοῦ τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός εἶναι συντακτικῶς σόλοιχοι. Τὸ συντακτικῶς κανονικὸν εἶναι die quatro ante Nonas Februarias — die decimo ante Calendas Maias, κ. τ. τ. Λαμβάνονται δὲ αἱ φράσεις αἱ δηλοῦσαι ἡμερομηνίαν ὡς μία ἔννοια καὶ διὰ τοῦτο δύναται νὰ προτάσεται αὐτῶν ὀλοκλήρων ἢ πρόθεσις in ἢ ad ἢ ex, ὡς : Caedem optimatium contulerat Catilina **in** ante diem V Cal. Novembres — Supplicatio indicta est **ex** ante diem V Idus Octobres. — In Formiano esse volumus usque **ad** pridie Nonas Maias.

122. ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑΙ

1. Ὀνομάτων προσώπων

Ἐκάστου Ῥωμαίου τὸ ὄνομα κανονικῶς ἦτο τριπλοῦν, ἦτοι συνίστατο ἐκ τοῦ προωνυμίου (praenōmen), τοῦ ὀνόματος (nomen) καὶ τοῦ ἐπωνύμου (cognōmen), ὡς π.χ. Marcus Tullius Cicero. Τοῦ προωνυμίου ἐγράφετο συνήθως μόνον τὸ πρῶτον γράμμα ἢ τὰ πρῶτα γράμματα. Οὕτω.

A. = Aulus	L. = Lucius	Q. ἢ Qu. = Quintus
App. = Appius	M. = Marcus	S. ἢ Sex. = Sextus
C. ἢ G. = Gaius	M' = Manius	Ser. = Servius
Cn. ἢ Gn. = Gnaeus	Mam. = Mamercus	Sp. = Spurius
D. = Decimus	N. ἢ Num. = Numerius	T. = Titus
K. = Kaeso	P. = Publius	Ti ἢ Tib. = Tiberius

2. Ὀνομάτων ἀρχόντων, ἀρχῶν, ἐπισήμων εὐχῶν, κ.τ.τ.

aed = aedīlis.

can. = candidātus.

cos. = consul.

coss. = consules.

D. = Divus.

des. = designātus.

E. Q. R. = eques Romanus.

Ietus = iuris consultus.

imp. = imperator.

leg. = legatus.

O. M. = optimus maximus.

p. = populus.

p.c. = patres conscripti.

pl. = plebs.

P. M. ἡ Pont. Max = pontifex maximus.

pr. = praetor.

P. R. = populus Romanus.

praef. = praefectus.

proc. = proconsul.

Q. D. B. V. = quod deus bene vertat.

Q. F. F. Q. S. = quod felix faustumque sit.

Quir. = Quirites.

Resp. = respublica.

S. C. ἡ SCtum = senatus consultum.

S. P. Q. R. = senatus populusque romanus.

tr. = tribūnus.

tr. pl. = tribūnus plebis.

3. Χρονολογιῶν

(Βλ. περὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου. § 121).

a.d. = ante diem.

a.u.c. = ab urbe condita.

C. ἡ Cal. = Calendae.

Id. = Idus.

N. = Nonae.

4. Ἐν ἐπιγραφαῖς μνημείων

d.d. (d). = dono dedit (dicavit).

D.M. (S). = Dis Manibus (sacrum).

d.s. = de suo.

d.s.p.p. = de sua pecunia posuit.

f. = filius ἡ filia.

f.c. ἡ fac. cur. = faciendum curavit.

g.p.r.f. = genio populi romani feliciter.

h.s.e. = hic situs (ἡ sita) est.

l. = libertus ἡ liberta.

n. = nepos.

pr. = pronēpos.

(p.) v.a. = (pius) vixit annos.

s.t.t.l. = sit tibi terra lēvis.

5. Ἐν ἐπιστολαῖς

s.v.b.e.e.v. = si vales bene est ; ego valeo.

s.d. (ἤ s. p. d.) = salutem dicit (ἤ salutem plurimam dicit),

6. Ἐν βιβλίοις

cf. = confer.

i.e. = id est.

l.c. = loco citato.

l. l. = loco laudato.

l. s. = loco sigilli.

mss. = manuscripti.

scil. = scilicet.

sq. = sequens.

ΙΟΚΥΚΛΙΟΥΣ
ΣΗΤ
ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ

123. Ἡ σύνταξις τῶν λέξεων (*constructio dictiōnum ἢ structū-ra*) ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἰς πολλὰ εἶναι ἢ αὐτῇ ἢ παρομοία πρὸς τὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Ἐν τοῖς ἐπομένοις ἐξετάζονται προπάντων τὰ διάφορα καὶ ἰδιάζοντα ἐν τῇ συντάξει τῆς λατινικῆς γλώσσῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΥΤΩΝ

124. Ὡς ὑποκείμενον (*subiectum*) προτάσεως σπανίως τίθεται ἐν τῇ λατινικῇ ὄνομα ἐπίθετον καὶ ἰδίως μετοχὴ (διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐν αὐτῇ ἄρθρου, τὸ ὁποῖον νὰ οὐσιαστικοποιῇ ταῦτα): *beati sunt possidentes* μακάριοι (εἰσιν) οἱ κατέχοντες.

Ἀντὶ δὲ μετοχῆς τίθεται συνήθως ὡς ὑποκείμενον ἀναφορικὴ πρότασις: *divitissimus est (is)*, *qui paucis contentus est* πλουσιωτάτος ἐστὶν ὁ ὀλίγοις ἀρκούμενος. (Πρβλ. νεοελλην. ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἢ ἐκεῖνος πού).

125. Ὄνομα οὐσιαστικὸν ὡς *κατηγορούμενον* (*praedicatum*) τίθεται καὶ ἐν τῇ λατινικῇ *κατὰ γενικὴν* (κτητικὴν κλπ.), ὡς *horti sunt Caesaris* οἱ κῆποι εἰσι τοῦ Καίσαρος. Ἄλλ' ἐν αὐτῇ ὄνομα οὐσιαστικὸν ὡς *κατηγορούμενον* τίθεται καὶ *κατὰ δοτικὴν* πρὸς δήλωσιν σκοποῦ καὶ *κατ' ἀφαιρετικὴν* πρὸς δήλωσιν καταστάσεως ἢ ἰδιότητος: *Themistoclis consilium salutī fuit* τοῦ Θεμιστοκλέους ἡ βουλὴ (εἰς σωτηρίαν ἐγένετο) σωτηρία ὑπῆρξεν· *bono animo* (ἀφαιρ.) *sum* ἔχω θάρρος, θαρρῶ· *Britanni sunt capillo promisso* οἱ Βρεταννοὶ καθειμένην τὴν κόμην ἔχουσι.

126. Τοῦ ῥήματος τοῦ τε συνδεδεικτοῦ (*copula*) καὶ τοῦ κατηγορηματικοῦ (*verbum finitum*) ἡ συμφωνία πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐν γένει γίνεται ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. Ἄλλ' εἰς τὴν Λατινικὴν δὲν ὑπάρχει σύνταξις οἷα ἡ λεγομένη Ἄττικὴ σύνταξις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς.

127. Τῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς κλητικῆς, τῆς γενικῆς, τῆς δοτικῆς καὶ τῆς αἰτιατικῆς ἢ σημασίᾳ καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν γένει ὅποια καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ.

128. Ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν

1) **πόθεν**; (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ ποιόν; κλπ.), ἦτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ πρῶτον τὴν ἀφετηρίαν ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου: *venit Romā* ἔρχεται ἐκ Ῥώμης· (ablativus separativus, ἦτοι ἀφαιρετικὴ τοῦ ἀποχωρισμοῦ, κυρίως ἀφαιρετικὴ, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν γενικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. Θέτις ἀνέδου **πολιῆς ἄλός**).

2) **μετὰ τίνος**; (μὲ ποιόν; μὲ τί; πῶς;) ἦτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ δεύτερον τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ἀντικείμενον κατὰ τινὰ ἐνεργείαν του: *decem navibus Romam rediit* μὲ δέκα ναῦς εἰς τὴν Ῥώμην ἐπέστρεψεν· (ablativus sociativus, ἀφαιρετικὴ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. κατέπλευσεν εἰς Πάρον **ναυσὶν εἴκοσιν**).

Ἐκ τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προῆλθεν ἡ ablativus instrumentalis, ἦτοι ἡ **ὀργανικὴ ἀφαιρετικὴ**, (ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς: *secūri* (ἀφαιρ.) *hostem percussit* διὰ πελέκειως τὸν ἐχθρὸν ἐπληξε· (πρβλ. τὴν θύραν **τῇ βακτηρίᾳ** ἔκρουε).

Σημείωσις. Ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς τῆς συνοδείας τίθεται καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς *cum* μετ' ἀφαιρετικῆς, ἰδίᾳ ὅταν ἡ ἀφαιρετικὴ αὕτη δὲν ἔχη ἐπιθετικὸν τινὰ προσδιορισμὸν: *cum exercitu profectus est* ἀπῆλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ.

Ἀντὶ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, ὅταν τὸ δι' οὗ ἐνεργεῖ τίς τι εἶναι πρόσωπον, τίθεται ἡ *per* μετ' αἰτιατικῆς ἢ ἡ (ἀφαιρετικὴ) *operā* ἢ *auxiliō* μετὰ γενικῆς τοῦ προσώπου: *per servum certior est* ἐπληροφόρηθη διὰ τοῦ δούλου. *Cleeronis operā* *respublica conservata est* διὰ τοῦ Κικέρωνος διεσώθη ἡ πολιτεία. *Ὄσω καὶ operā meā, nostrā* — *operā tuā, vestrā*, κ.τ.λ., ἀντὶ *per me*, *per nos*, *per te*, κλπ.

3) **ποῦ** ; ἦτοι ἡ ἀφαιρετική δηλοῖ τὸν τόπον ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου : **Babylōne mortuus est** ἐτελεύτησεν ἐν Βαβυλῶνι (*ablative locativus*, **τοπικὴ ἀφαιρετικὴ**, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. πατήρ αὐτόθι μίμνει **ἀγρῶ**).

Σημείωσις. Ὡς τοπικὴ πῶσις λαμβάνεται εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις καὶ ἡ (ἐνικὴ) γενικὴ. (Βλ. κατωτέρω).

Χρῆσις ἐκάστης τῶν πτώσεων

1. Ἡ γενικὴ

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων

129. 1) Ἡ γενικὴ **κτητικὴ** (*genetivus possessivus*) ἐν τῇ Λατινικῇ μετὰ τινῶν ὀνομάτων, ὡς *nomen, vox, virtus* κ.θ., ἔχει τὴν ἐννοίαν παραθέσεως ἢ ἐπεξηγήσεως : *nomen regis in odio fuit Romanis* (τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ἦτοι) τὸ ὄνομα **βασιλεὺς** μισητὸν ἐγένετο τοῖς Ῥωμαίοις (*genetivus explicativus* ἢ *epexegeticus*).

Σημείωσις. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*mei, tui, nostri*, κλπ., § 56) ὡς κτητικῆς, χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἀντίστοιχοι κτητικαὶ ἀντωνυμίαι. Οὕτω λέγεται π.χ. *nulla epistula tua* (οὐχὶ *tui*) οὐδεμίαν ἐπιστολὴν σου. Ἐν ὅμοις ὑπάρχει καὶ κατὰ παράθεσιν ἢ ἐπιθετικῶς προσδιορισμὸς τοῦ προσώπου, τὸ ὅποιον νοεῖται ὑπὸ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, οὗτος ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν : *mea consulis opera* δι' ἐμοῦ τοῦ ὑπάτου (πρβλ. § 128, 2, Σημ.).

2) Ὡς γενικὴ **διαιρετικὴ** (*genetivus partitivus*) λαμβάνεται ὅλως ἰδιορρήθμως ἐν τῇ Λατινικῇ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἢ ἐνικὴν γενικὴν ὀνόματος οὐσιαστικῶν ἢ τοῦ οὐδετέρου **δευτεροκλίτου** ἐπιθέτου οὐσιαστικῶς λαμβανομένου, καίτοι ταῦτα δὲν σημαίνουν διηρημένον τι ὅλον ἢ ποσόν. Μετὰ τιοαύτης δὲ γενικῆς συντάσσονται :

α) τὸ οὐδέτερον ἐπιθέτων ἢ ἐπιθετικῶν ἀντωνυμιῶν ποσοῦ σηματικῶν, καθὼς καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων ἀντωνυμιῶν, οὐσιαστικῶς λαμβανόμενον κατὰ πτώσιν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἢ αἰτιατικὴν ἐκφερομένην ἄνευ προθέσεως, ὡς *multum, plus, plurimum, nimium — paulum, minus, minimum — tantum, quantum — hoc, id, idem, quod, quid, aliquid nihil*, κλπ. Π.χ. *multum labōris* πολὺς μόχθος· *virtus nihil expēdit praemii* ἡ ἀρετὴ οὐδεμίαν ἀμοιβὴν ἀπαιτεῖ· *quid novi? nihil novi?* τί νέον ; οὐδὲν νέον ;

Σημειώσεις. Ἄν ἡ ὅλη ἔκφρασις ἀποτελῆ ἐμπρόθετον ἢ ἂν τὸ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ἢ ἀντωνυμίας ἐπακολουθοῦν ἐπίθετον εἶναι **τριτόκλιτον**, τότε δὲν γίνεται χρῆσις γενικῆς διαιρετικῆς, ἀλλ' ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ. Οὕτω (*tantum audaciae* τσαυτῆ τόλμη, ἀλλὰ) **ad tantam audaciam** εἰς τσαυτὴν τόλμην (*aliquid boni* ἀγαθὸν τι, ἀλλὰ) *aliquid memorabile* ἀξιωματημένον τι (καὶ οὐχὶ *aliquid memorabilis*, γεν.).

β) τὰ ποσοτικὰ ἐπιρρήματα *satis, nimis, parum*. Π.χ. *ea amicitia non satis habet firmitatis* ἡ φιλία αὕτη δὲν ἔχει ἰκανὴν σταθερότητα.

3) α) Μετὰ γενικῆς **ἀντικειμενικῆς** (*genetivus obiectivus*) συντάσσονται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ πολλὰ ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὡσαύτως μετὰ τῆς αὐτῆς γενικῆς. Ἰδιαιτέρας σημειώσεως ἄξιον εἶναι τὸ ἐπίθετον *certior* (συγκριτικὸν τοῦ *certus* βέβαιος, ἀσφαλῆς), συντασσόμενον καὶ αὐτὸ μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς εἰς τὰς φράσεις *certior fio alicuius rei* πληροφοροῦμαι **περὶ τινος**, καὶ *certiorem facio aliquem alicuius rei* πληροφοροῦ τινά **περὶ τινος**.

β) Μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντάσσονται καὶ πολλοὶ μετοχαὶ ἐνεστώτος ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων συντασσόμενων μετ' αἰτιατικῆς, ὅταν αὗται λαμβάνωνται ὡς ἐπίθετα καὶ δηλοῦν διαρκῆ τινα ἰδιότητα : (*amo patriam*, ἀλλὰ) *amans patriae* = φιλόπατρις, (*appeto laudem*, ἀλλὰ) *appetens laudis* φιλόδοξος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. οἰωνῶν σάφα **εἰδώς**, κ.τ.τ.).

β') Μετὰ ῥημάτων

130. Ἀντικείμενον κατὰ **γενικὴν** ἐν τῇ Λατινικῇ δέχονται μόνον τὰ μνήμης καὶ λήθης σημαντικὰ ῥήματα (*memini*, § 98, 1, *reminiscor, obliviscor*, κλπ.) καὶ τὰ ἀναμνηστικά (*admoneo, commoneo*, κλπ.), τὰ ὅποια, ὅταν εἶναι ἐνεργητικὰ μεταβατικά, ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὅποῖον ὑπεθυμίζει τις: *memini amicorum* μέμνημαι τῶν φίλων· *legati foederis Carthaginenses admonuerunt* οἱ πρέσβεις ὑπέμνησαν τοὺς Καρχηδονίους τὴν συνθήκην.

Τίθεται ὁμοίως καὶ κατ' αἰτιατικὴν τὸ ἀντικείμενον τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων, ὅταν δὲν δηλοῖ πρόσωπον, κανονικῶς δὲ τίθεται πρῶτως, ὅταν εἶναι τὸ οὐδέτερον ἀντωνυμίας ἢ ἐπιθέτου: *iniurias obliviscitur* λησμονεῖ τὰς ὕβρεις· *illud semper memento* ἐκείνου ἀεὶ μέμνησο.

Σημείωσις. Τὰ ἄλλα ῥήματα τῆς Λατινικῆς, τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς ῥήματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, συντασσόμενα μετὰ γενικῆς, συντάσσονται ἐν αὐτῇ εἴτε μετὰ δοτικῆς εἴτε, τὰ πλεῖστα, μετ' ἀφαιρετικῆς. (Βλ. κατωτέρω).

131. Συντάσσονται μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας (genetivus causae) 1) τὰ δικαστικὰ ῥήματα (verba iudicialia), ὡς accusare, damnare, absolvēre, κ.τ.τ., ἐκ τῶν ὁποίων τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικά ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον κατηγορεῖ τις, καταδικάζει, κλπ. : Miltiades **proditionis** accusatus est ὁ Μιλτιάδης κατηγορήθη διὰ προδοσίαν· **consulem** condemnaverunt **inertiae** τοῦ ὑπάτου ἀμέλειαν κατέγνωσαν.

Κατὰ ταῦτα λέγεται καὶ accusare aliquem **capitis** (ὑπάγειν τινὰ θανάτου) καὶ damnare aliquem **capitis** (καταγιγνώσκειν τινὸς θάνατον).

Σημείωσις. Ἐντὶ τῆς γενικῆς τῆς αἰτίας τίθεται μετὰ τῶν ῥημάτων τούτων καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς προθέσεως de μετ' ἀφαιρετικῆς : eum (**repetundarum** ἤ) **de repetundis** damnaverunt κατεδίκασαν αὐτὸν διὰ κάκωσιν ἐπαρχίας. Κανονικῶς δὲ λέγεται accusare ἢ damnare aliquem de vi (ἐπὶ βία). Πρβλ. § 27, 6.

2) τὰ δηλοῦντα συναίσθημα ἀπρόσωπα ῥήματα piget, pudet, paenitet, taedet, pertaesum est καὶ miseret (§ 99, 2). Τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον δοκιμάζει τὸ συναίσθημα, δηλοῦται **δι' αἰτιατικῆς** : eum pudet **deorum hominumque** αἰσχύνεται θεοὺς καὶ ἀνθρώπους· paenitebit **vos huius consilii** (μεταμελήσει ὑμῖν ταύτης τῆς βουλῆς) ὅα μεταμεληθῆτε διὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην.

Σημείωσις. Ἐν τῷ δηλοῦν τὸ αἶτιον τοῦ συναίσθηματος ἐκφράζεται διὰ ῥήματος, τοῦτο τίθεται κατ' ἀπαρέμφατον : me pudet ea dicere αἰσχύνομαι ταῦτα λέγων. Ἐν δὲ ἐκφράζεται δι' οὐδετέρου ἀντωνυμίας, τότε γίνεται χρῆσις προσωπικῆς συντάξεως μετ' ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην : non te haec **pudent** ? δὲν αἰσχύνεσαι διὰ ταῦτα ;

132. Μετὰ γενικῆς συντάσσεται καὶ τὸ ἀπρόσωπον ῥῆμα **intērest** (= διαφέρει, ἐνδιαφέρει), δηλοῖ δὲ ἡ γενικὴ μετὰ τούτου τὸ **πρόσωπον**, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τι : **Ciceronis interest** διαφέρει τῷ Κικέρωνι (ἐνδιαφέρει τὸν Κικέρωνα). Προσωπικῆς ὅμως ἀντωνυμίας γενικῆ (mei, tui, κλπ.) δὲν τίθεται μετὰ τοῦ interest, ἀλλ' ἀντ

αὐτῆς τίθεται ἡ **ἐνικὴ ἀφαιρετικὴ** τοῦ θηλυκοῦ τῶν ἀντιστοίχων κτητικῶν ἀντωνυμιῶν (*meā, tuā, suā, nostrā, vestrā*, ὡς *mea (tua)* interest διαφέρει **μοι (σοι)**, **μὲ (σέ)** ἐνδιαφέρει. (Πρβλ. § 128, 2, Σημ. καὶ § 129, 1, Σημ.). Ἄλλ' ὅμως λέγεται *omnium nostrum* (ἢ *vestrum*) interest πᾶσιν **ἡμῖν** (ἢ ὑμῖν) διαφέρει.

Σημείωσις α'. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τινά, ἐκφράζεται ποιηλοτρόπως, ἤτοι δι' ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως, διὰ πλαγίας ἐρωτήσεως, διὰ βουλητικῆς προτάσεως εἰσαγομένης διὰ τοῦ *ut* ἢ τοῦ *ne* καὶ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας, (οὐδέποτε ὅμως δι' ὀνόματος οὐσιαστικοῦ) : *tua et mea maxime interest te valere* ἢ (*ut valeas*) σὲ καὶ ἐμὲ τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρει σὺ νὰ ὑγιαίνῃς. hoc *reipublicae* interest τοῦτο ἐνδιαφέρει τὴν πολιτείαν. Τὸ πόσον δὲ ἐνδιαφέρει τινά τι ἐκφράζεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ γενικῆς (τῆς ἀξίας, *genetivus pretii*) : *illud Ciceronis magni intererat* ἐκεῖνο μεγάλως ἐνδιέφερε τὸν Κικέρωνα.

Σημείωσις β'. Ὁμοίως μὲ τὸ interest συντάσσεται καὶ τὸ συνώνυμον αὐτοῦ *refert* (διάφορον τοῦ *refert*, ἤτοι τοῦ γ' ἐνικοῦ τοῦ *refero* = ἀναφέρω). Ἄλλὰ μετὰ τοῦ *refert* συνήθεις εἶναι μόνον αἱ φράσεις *meā (tuā, κλπ.) refert* καὶ *quid refert?* *nihil refert* τί ἐνδιαφέρει ; οὐδόλως ἐνδιαφέρει.

2. Ἡ δοτικὴ

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων

133. Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετὰ δοτικῆς εἶναι πολὺ σπανία (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) : *obtemperatio legibus* ὑπακοή εἰς τοὺς νόμους (ὅπως *obtempero legibus* ὑπακούω τοῖς νόμοις).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι πολλὰ, ἀντιστοιχοῦντα σχεδὸν πάντα πρὸς τὰ ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τὰ συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς, ὡς *amicus, inimicus, similis* (κλπ.), *alicui*.

Πολλὰ ὅμως ἐκ τούτων οὐσιαστικῶς λαμβανόμενα συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ὡς *amici Ciceronis* οἱ φίλοι τοῦ Κικέρωνος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. φίλος τινὶ - φίλος τινός, κ.τ.τ.). Πάντοτε δὲ λέγεται *mei* (*tui, nostri*, κλπ.) *similis* ὅμοιος **ἐμοὶ** (σοί, ἡμῖν, κλπ.), καθὼς καὶ *veri similis* (= πιθανός), οὐχὶ δὲ *mihi* (*tibi*, κλπ.) *similis* οὐδὲ *vero similis*.

3) Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ ἐπιρρήματα παρεγόμενα ἐξ ἐπιθέτων συντασσομένων μετὰ δοτικῆς ἢ ἔχοντα συγγενῆ πρὸς ταῦτα

σημασίαν : *naturae* (δοτ.) *convenienter* vivere συμφώνως τῇ φύσει ζῆν.

Τὰ ἐπιρρήματα ὅμως *propius* (ἐγγύτερον) καὶ *proxime* (ἐγγύτατα) συντάσσονται πάντοτε μετ' αἰτιατικῆς (ὅπως ἡ συγγενῆς πρὸς ταῦτα πρόθεσις *prope*, § 102, 1) : *proxime Pompeium* sedebat ἐγγύτατα τοῦ Πομπηίου ἐκάθητο.

Ὅμοίως δὲ πρὸς ταῦτα συντάσσονται καὶ μετ' αἰτιατικῆς προσέτι τὰ ἐπίθετα *propior* (ἐγγύτερος) καὶ *proximus* (ἐγγύτατος) : *Ubi proximi Rhenum* incoluerunt οἱ Οὐβιοὶ ἐγγύτατα τοῦ Ῥήνου κατώκησαν.

Σημείωσις. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ τὰ ἐπιφωνήματα *vae* καὶ *hei* : *vae victis* οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις· *hei mihi misero* ὄμοι (ἐμοὶ) τῷ δυστήνῳ.

β') Μετὰ ῥημάτων

134. Ἀντικείμενον κατὰ δοτικὴν δέχονται ἐν γένει ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὁμοίως μετὰ δοτικῆς. Οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ συντάσσονται μετὰ δοτικῆς:

1) ῥήματα σημαίνοντα ἐν γένει φιλικὴν ἢ ἐχθρικήν πρὸς τινα ἐνέργειαν ἢ διάθεσιν, ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀρμόζειν, πρέπειν, κ.τ.τ. ὡς *obtemperare, ignoscere, placere, fidere, invidere, favere, irasci alicui* — *convenire alicui*, κ.τ.τ.: *oboediamus legibus* πειθόμεθα τοῖς νόμοις· *vir probus invidet nemini* ὁ χρηστός ἀνὴρ οὐδενὶ φθονεῖ *haec ornamenta tibi* conveniunt ταῦτα τὰ κοσμήματα ἀρμόζουσί σοι·

2) ῥήματα ἔχοντα ἐν γένει τὴν σημασίαν τοῦ λέγειν, δεικνύειν, δίδειν, πέμπειν, κ.τ.τ., ὡς *dicere, narrare, indicare, dare, mittere*, κλπ., μετὰ τῶν ὁποίων, ἐκτὸς τῆς δοτικῆς, ἦτις ἐπέχει θέσιν ἐμμέσου ἀντικειμένου, συνάπτεται συγχρόνως καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: *timor addit alas pedibus* ὁ φόβος προσθέτει πτερὰ τοῖς ποσὶν *suum cuique* tribuere (τὸ ἑαυτοῦ =) τὸ ἴδιον ἐκάστῳ ἀπονέμειν.

3) ῥήματα σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων *ad, ante, cum, in, inter, ob, post, prae, sub* ἢ μετὰ τοῦ ἀχωρίστου μορίου *re* (§ 114, 2, ε'), συγγενεύοντα κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα:

adsum alicui παρίσταμαι (βοηθῶ) τινι· committo alicui pecuniam ἐγγχειρίζω (ἐμπιστεύομαι) τινι τὰ χρήματα· succedo alicui διαδέχομαι τινι· resisto alicui ἀνθίσταμαι τινι· terror incidit exercitui φόβος (πανικός) ἐνέπεσε τῷ στρατεύματι.

Σημείωσις α'. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ λαμβάνονται ὡς ἀμετάβατα, καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς (ἢ γενικῆς), ὡς prodesse, nocere alicui ὠφελεῖν, βλάπτειν τινά, (ἀλλὰ πρβλ. λυσιτελεῖν τινι), suadere, persuadere alicui πείθειν, καταπειθεῖν τινά, blandiri alicui κολακεύειν τινά, κ.ἀ. — parcere alicui φεῖδεσθαι τινος: Themistocles persuasit Atheniensibus, ut... ὁ Θεμιστοκλῆς κατέπεισε τοὺς Ἀθηναίους νά... philosophia medetur animis ἡ φιλοσοφία θεραπεύει τὰς ψυχάς.

Παθητικὸν δὲ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων σχηματίζεται μόνον ἀπροσώπως, ὡς mihi (tibi, κλπ.) invidetur φθονοῦμαι (φθονεῖσαι κλπ.): parceatur victis (φειδῶ ἔσται τοῖς ἡττημένοις), οἱ ἡττημένοι θὰ τύχῃσι χάριτος.

Σημείωσις β'. Πολλὰ ῥήματα συντάσσονται ἄλλοτε μετὰ δοτικῆς καὶ ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς, καθόσον λαμβάνονται μὲ διάφορον σημασίαν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. ἀγαπᾶν τινι καὶ ἀγαπᾶν τινι). Οὕτω π.χ. consulo aliquem (π.χ. medicum) συμβουλευομαι τινι — consulo alicui (π.χ. fratri) ἐπιμελοῦμαι τινος, φροντίζω περὶ τινος· caveo, timeo aliquem ἢ aliquid φυλάττομαι, φοβοῦμαι τινι ἢ τι—caveo, timeo alicui (rei) λαμβάνω πρόνοιαν, φοβοῦμαι ὑπὲρ τινος, περὶ τινος, (διὰ τινι, διὰ τι), tempero aliquit κεράννυμι τι—tempero aliqui (= parco alicui) φείδομαι τινος.

Σημείωσις γ'. Μετὰ δοτικῆς τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου συντάσσονται προσέτι ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετὰ δύο αἰτιατικῶν ἢ ἔχουσι διάφορον σύνταξιν, ὡς induere, exuere alicui aliquid ἐνδύειν, ἐκδύειν τινά τι· adspargere, circumfundere alicui aliquid περιβάλλειν, περιχέειν τινά τι· adspargere, inspergere alicui aliquid ράινειν τινά τινι: Herculi tunicam induit τὸν Ἡρακλέα τὸν χιτῶνα ἐνέδυσσε· murum urbi circumdederunt τείχει τὴν πόλιν περιέβαλον.

Τὰ δὲ ῥήματα donare, adspargere, circumdare, induere καὶ intercludere συντάσσονται ὄχι μόνον μετὰ δοτικῆς τοῦ προσώπου καὶ αἰτιατικῆς τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ μετ' αἰτιατικῆς τοῦ προσώπου καὶ ἀφαιρετικῆς τοῦ πράγματος, ὡς victori coronam donant τῷ νικητῇ στέφανον δωροῦνται καὶ victorem coronam donant τὸν νικητὴν στεφάνῳ τιμῶσι.

Ἐκ τῆς τοιαύτης διττῆς συντάξεως προῆλθε καὶ ἡ φράσις interdicere alicui aqua et igni (ἀφαίρ.) ἐφργειν τινά ὕδατος καὶ πυρός, (κατὰ σύμφυρσιν ἐκ τῶν δύο συντάξεων interdicere alicui aquam et ignem καὶ interdicere aliquem aqua et igni).

135. Μετὰ ῥημάτων συνάπτεται ἡ **δοτική** καὶ ὡς προσωπική, ἔχουσα σημασίαν ὁποίας καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (δοτικὴ προσωπική **κτητική, χαριστική ἢ ἀντιχαριστική, ἠθική, τῆς ἀναφορᾶς, τοῦ ἐνεργούντος προσώπου**). Ἰδιαιτέρως περὶ ταύτης ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς :

1) Ἐν τῇ φράσει *est alicui nomen ἢ cognomen* (ἔστι **τινι** ὄνομα ἢ ἐπώνυμον) τὸ ὄνομα (ἢ τὸ ἐπώνυμον) ἐκφέρεται εἴτε κατ' ὀνομαστικὴν, συμφωνοῦν πρὸς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως (*nomen ἢ cognomen*), εἴτε κατὰ δοτικὴν, συμφωνοῦν πρὸς τὴν ἐν τῇ προτάσει ὑπάρχουσαν **κτητικὴν δοτικὴν**. Οὕτω λέγεται π.χ. *est meo filio nomen Gaius* καὶ *est meo filio nomen Gaius* (= ὁ υἱός μου ὀνομάζεται Γάιος).

2) Δοτικὴ **χαριστικὴ** συνάπτεται πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ μετὰ τοῦ ῥήματος *vacare* (σχολάζειν, διατρίβειν **περὶ τι**) καὶ τοῦ ῥήματος *nubere* (**ὑπανδρεύεσθαι τινα**). Οὕτω λέγεται π.χ. *Cicero vacabat philosophiae* (δοτ.) ὁ Κικέρων διέτριβε **περὶ τὴν φιλοσοφίαν**. *Venus nupsit Vulcano* (δοτ.) ἡ Ἀφροδίτη ὑπανδρεύθη **τὸν Ἥφαιστον**.

Σημείωσις. Τὸ *nubere* ἀρχῆθεν σημαίνει **καλύπτεσθαι, θέτειν** (νυμφικῆν **καλύπτραν**). Ὡστε *nubere alicui* κυρίως = **καλύπτεσθαι χάριν τινός**. Περὶ δὲ τοῦ ἀνδρὸς λέγεται *aliquam uxorem in ἢ matrimonium ducere* ἄγεσθαι τινα, λαμβάνειν τινα γυναῖκα, σύζυγον.

3) Δοτικὴ **τοῦ ἐνεργούντος προσώπου** (*dativus auctōris*) πρὸς δῆλωσιν τοῦ (προσωπικοῦ) ποιητικοῦ αἰτίου τίθεται κανονικῶς μετὰ τοῦ γερουνδιακοῦ (§ 75, 5), πολλακίς ὅμως καὶ μετὰ τῶν συνθέτων χρόνων τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, σπανίως δὲ μετὰ τῶν ἄλλων χρόνων αὐτοῦ: *Sors sua est cuique ferenda* τὴν ἑαυτοῦ τύχην δεῖ ἕκαστος φέρειν: *mihī consilium iam diu captum est* ἀπόφασις ὑπ' ἐμοῦ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἔχει ληφθῆ. (Πρβλ. ὁ ποταμός ἐστίν **ἡμῖν διαβατέος**: ταῦτα **θεμιστογένηι** γέγραπται).

Σημείωσις. Καὶ μετὰ τοῦ γερουνδιακοῦ, ὅπως κανονικῶς μετὰ τῶν παθητικῶν ῥημάτων ἐν γένει, τὸ (προσωπικόν) ποιητικόν αἴτιον ἐκφέρεται πολλακίς διὰ τῆς *ab* (ἢ *a*) καὶ ἀφαιρετικῆς, ὅταν ἡ χρῆσις ἀπλῆς δοτικῆς ὡς δοτικῆς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ φέρῃ σύγκρουσιν εἰς τὸ νόημα τῆς φράσεως, ἰδίᾳ δὲ ὅταν τὸ γερουνδιακὸν ἀνήκῃ εἰς ῥῆμα δεχόμενον τὸ ἀντικείμενόν του κατὰ δοτικὴν: **a patribus consulendum est liberis** οἱ πατέρες πρέπει νὰ φροντίζωσι περὶ τῶν τέκνων. (Τὸ *consulo* ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ φροντίζειν συντάσσεται μετὰ

δοτικῆς, § 134, 3, Σημ. β'. "Αν λοιπὸν ἐλέγετο *patribus consulendum est liberis* ἢτο δυνατόν νά ἐκληφθῆ καί = περί τῶν πατέρων πρέπει νά φροντίζωσι τὰ τέκνα).

136. Ἰδιορρυθμῶς χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ δοτικὴ μετὰ ῥημάτων καί ὡς **κατηγορηματικὴ**, πρὸς δῆλωσιν σκοποῦ (*dativus finalis* ἢ *dativus praedicatorius*). Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἡ δοτικὴ οὐσιαστικοῦ ὀνόματος (οὐχὶ συγκεκριμένου, **ἐνικοῦ δὲ πάντοτε ἀριθμοῦ**) πρῶτον μετὰ τοῦ ῥήματος *esse* (§ 125), ἔπειτα δὲ μετὰ τῶν ῥημάτων *accipere, arcessere, habēre, dare, relinquere, mittere, tribuere, dicere, ducere, venire*, κ.ἄ.δ., ἵνα δηλωθῆ ὁ σκοπὸς (ἢ τὸ ἀποτέλεσμα) τῆς ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινομένης πράξεως. Συνυπάρχει δὲ σχεδὸν πάντοτε μετὰ τῆς δοτικῆς ταύτης τοῦ σκοποῦ καὶ ἕτερα δοτικὴ (*χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου*). "Ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα εἶναι ἐνεργητικὸν μεταβατικόν, συνυπάρχει πρὸς τούτους καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: *hoc mihi curae* (δοτ.) *est* τοῦτό μοι εἰς φροντίδα ἐστί, μέλει μοι τούτου. *Aedui equitatum auxilio* (δοτ.) *Caesari miserunt* οἱ Αἶδουοι ἵππικὸν τῷ Καίσαρι πρὸς ἐπικουρίαν ἔπεμψαν· (πρβλ. νεοελλ. γιὰ βοήθεια).

3. Ἡ αἰτιατικὴ

α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων ἢ ἀπολύτως

137. 1) Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετ' αἰτιατικῆς (*σπανία* καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) δὲν εἶναι εὐχρηστος ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπιθέτου δὲ ἢ ἐπιρρήματος ἢ σύνταξις μετ' αἰτιατικῆς, εἶναι σπανία. (Βλ. § 133, 3).

2) Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις αἰτιατικῆς, εἴτε μόνης εἴτε μετ' ἐπιφωνημάτων (*heu! o!*), εἰς **ἀναφωνήσεις** πρὸς ἔκφρασιν ἐκπλήξεως ἢ πόνου: *me miserum!* *o me miserum!* οἴμοι ἐγὼ πλῆμων.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προελθούσα ἐκ πληρεστέρων ἀρχῆθεν φράσεων, ἐν ταῖς ὁποῖαις ἐπεῖχε θέσιν ἀντικειμένου: *vide*(te *me miserum!* ὁρᾷτέ με τὸν ἄθλιον. (Πρβλ. νεοελλ. ὦ τὸν δυστυχῆ! ἢ τὸν ἄθλιον!).

β') Μετὰ ῥημάτων

138. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον ῥημάτων εἶναι καὶ ἐν τῇ Λα-

τινικῆ ἢ ἔξωτερικὸν ἀντικείμενον, π.χ. Romulus Remun inter-
fecit ὁ Ῥωμύλος τὸν Ῥῶμον ἀπέκτεινε· Deus aedificavit mundum
ὁ θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον· ἢ ἔσωτερικὸν ἀντικείμενον, π.χ.
sollicitam (ἢ exsulis) vitam vivimus πολυμέριμον (ἢ ἐξορίστου)
βίον ζῶμεν· longam viam imus μακρὰν ὁδὸν πορευόμεθα. (Figura
etymologica ἐτυμολογικὸν σχῆμα).

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ παραλείπεται πολλάκις ἡ αἰτιατικὴ τοῦ
συστοίχου οὐσιαστικοῦ, ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ ἐκφέρεται τότε κατ'
οὐδέτερον γένος ἐνικῶ ἢ σπανίως πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ : dulce ridet ἡδὺ γελᾷ
(= dulcem risum ridet)· graviora patimur βιρύτερα πάσχομεν.

Ὁμοίως δὲ εἰς τινὰς φράσεις ἡ σύστοιχος σύνταξις γίνεται κατὰ βραχυλογίαν,
ὡς stadium currere (= cursum stadii currere· πρβλ. ἀγωνίζεσθαι στάδιον)·
piscis sapit mare ὁ ἰχθὺς χυμὸν θαλάσσης ἔχει (= piscis saporem maris sapit·
πρβλ. τὸ νεοελλην. τὸ ψάρι μυρίζει θάλασσα), κ.ἄ.τ.

139. Μετ' αἰτιατικῆς ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου συντάσσονται καὶ
ἐν τῇ Λατινικῇ τὰ κυρίως μεταβατικὰ ῥήματα. Ἀλλὰ λαμβάνονται ὡς
τοιαῦτα καὶ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁ-
ποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται διαφόρως
(ἦτοι μετὰ δοτικῆς ἢ μετὰ ἐμπροθέτου), ὡς

1) τὰ ῥήματα aequare, adaequare (**aliquem** ἢ **aliquid** = ἰσοῦ-
σθαί τινι), iuvare, adiuvare (**aliquem** = βοθηεῖν τινι), sequi, sec-
tari (§ 80, **aliquem** = ἔπεσθαι, ἀκολουθεῖν τινι· ἀλλὰ πρβλ. διώκειν
τινά), decere, dedecere (**aliquem** = πρέπειν, οὐ πρέπειν τινι· πρβλ.
ὁμοῦς § 134, 1) : virtus maiorum **famām** adaequat ἢ τῶν προγόν-
ων ἀρετὴ ἰσοῦται τῇ φήμῃ· te toga decet **σοὶ** πρέπει ἢ τῆβεννος·

2) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὡς indignari, queri (§ 80
aliquid = ἀγανακτεῖν, μεμψιμοιεῖν ἐπὶ τινι), ridere (**aliquid** = γε-
λᾶν ἐπὶ τινι), iniuriam queror = μεμψιμοιωῶ ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 134, 3, Σημ. β'.

140. Μετὰ διπλῆς αἰτιατικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ

1) ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ
συντάσσονται ὁμοίως, ἦτοι :

α) τὰ παιδευτικὰ (docere, edocere) καὶ τὸ ῥήμα celare (**ali-
quem aliquid**, τινά τι) : Cato filium litteras docuit ὁ Κάτων τὸν

υἰόν (του) γράμματα ἐδίδαξε· nemo potest deum celare consilia sua οὐδεις δύναται νὰ ἀποκρύπτῃ ἀπὸ τὸν θεόν τὰς βουλὰς του.

β) τὰ αἰτητικά, ὡς poscere, flagitare (aliquem aliquid, τινὰ τι) : pacem te poscimus εἰρήνην ἀπὸ σέ ζητοῦμεν· ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ σύνταξις τοῦ ῥήματος rogare (ἐρωτᾶν) ἐν τῇ φράσει τοῦ ἐπισήμου λόγου rogare aliquem sententiam ἐρωτᾶν τινα τὴν (ἐαυτοῦ) γνώμην (ἐν τῇ συγκλήτῳ).

γ) ῥήματα κλητικά (ὡς appellare, κλπ.), δοξαστικά (ὡς putare, existimare, κλπ.), προχειριστικά (ὡς creare, eligere, κλπ.), μεταποιητικά (ὡς facere, reddere, κλπ.), κ.ἄ.τ.: solitudinem pacem appellant τὴν ἐρημίαν (τὴν ἐρήμωσιν) εἰρήνην καλοῦσι· cupiditas homines caecos reddit τὸ πάθος τοὺς ἀνθρώπους τυφλοὺς καθιστᾷ· ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ φράσις aliquem certiores facere (aliqui rei ἢ de aliqua re. Βλ. § 129, 3, α').

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 184, Σημ. γ' (induere, κλπ.).

2) ῥήματα μεταβατικά σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως trans, ὡς transducere ἢ traducere, transportare, κ.τ.τ. (= διαβιβάζειν, διακομίζειν, κλπ.), ἐπὶ τῶν ὁμοίων ἢ ἑτέρα αἰτιατική, ἢ δηλοῦσα τόπον τινὰ (ποταμόν, κ.τ.τ.), ἀνήκει κυρίως εἰς τὴν πρόθεσιν trans : dux exercitum flumen transportavit ὁ στρατηγὸς τὸν στρατὸν εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ διεβίβασε· (πρβλ. καὶ dux exercitum trans flumen traduxit).

Σημείωσις. Ῥήματα δίπτυχα συντασσόμενα μετ' αἰτιατικῆς μὲν καὶ γενικῆς βλ. ἐν §§ 130 καὶ 131, μετ' αἰτιατικῆς δὲ καὶ δοτικῆς ἐν § 134, 2, 3, καὶ Σημ. γ'. Κατωτέρω καὶ μετ' αἰτιατικῆς καὶ ἀφαιρετικῆς.

3. Ἐφααιρετικὴ

α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων

141. Ἀφαιρετικὴ οὐσιαστικοῦ (συνοδοουμένη πάντοτε ὑπὸ ἐπιθετικοῦ τινος προσδιορισμοῦ) χρησιμοποιεῖται ὡς προσδιορισμὸς ἑτέρου οὐσιαστικοῦ, ἕνα δηλωθῆ ἰσχυριστικὴ τις ἰδιότης τούτου: vir summō ingenio ἀνὴρ μεγίστης εὐφυΐας (εὐφύεστατος) (ablativus qualitātis, ἀφαιρετικὴ τῆς ἰδιότητος, ὑπαγομένη ὑπὸ τὴν ablativus sociativus, § 128, 2. Πρβλ. νεοελλ. π.χ. ἀνθρώπος μὲ πολὺ μυαλό).

Χρησιμοποιεῖται ὅμως πρὸς δῆλωσιν ιδιότητος παρομοίως καὶ ἡ **γενικὴ** (*genetivus qualitātis*), ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, κανονικῶς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ διαρκῆς τις ιδιότης, ἰδίᾳ δὲ (μετ' ἀριθμητικῶν), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ **μέτρον ἢ βάρος ἢ ἡλικία** κ.τ.τ.: **vir magnae prudentiae** ἀνὴρ μεγάλης συνέσεως (συνετώτατος)· **fossa pedum quindecim** τάφρος δεκαπέντε ποδῶν· **puer decem annorum** παῖς δέκα ἐτῶν.

142. Ὡς προσδιορισμὸς ἐπιθέτου (ἢ ἐπιρρήματος) συνάπτεται ἀφαιρετικὴ οὐσιαστικοῦ (καὶ σπανιώτερον ἐπιθέτου), καὶ

1) **καθαρὰ ἀφαιρετικὴ** (§ 128, 1) συνάπτεται

α) με ἐπίθετα σημαίνοντα ἀπαλλαγὴν, στέρησιν, κ.τ.τ., ὡς **liber, nudus, orbis, vacuus, (alienus)** κ.τ.τ.: **liber metu** ἀπηλλαγμένος φόβου (ἄφοβος)· (πρβλ. νεοελλ. : ἐλεύθερος ἀπὸ φροντίδες)·

β) με συγκριτικὰ ἐπίθετα : **nemo fuit divitior Croeso** οὐδεὶς ὑπῆρξε πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου· (*ablativus comparativus*, **ἀφαιρετικὴ συγκριτικὴ**, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν **συγκριτικὴν γενικὴν** τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Πρβλ. νεοελλ. : ὁ Πέτρος εἶναι πλουσιώτερος ἀπὸ τὸν Παῦλο).

Σημείωσις. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται κατ' ἀφαιρετικὴν πάντοτε, ὅταν οὗτος εἶναι ἀναφορικὴ ἀνωταυμία : **Cato, quo tum nemo fuit doctior** ὁ Κάτων, οὗτινος οὐδεὶς τότε ὑπῆρξεν ἐπιστημονέστερος. Ἄλλως ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ συγκριτικοῦ **quam** (= ἡ-) καὶ ὁμοιοπτώτως με τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως : **patria mihi carior est quam vita** (= *carior vitā*) ἡ πατρίς ἐμοὶ προσφιλεστέρα ἐστὶ τῆς ζωῆς (ἢ ἡ ζωῆ).

Ἐκφέρεται δὲ κανονικῶς διὰ τοῦ **quam** ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, ὅταν ὁ α' ὅρος εἶναι εἰς πῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν ἢ ὅταν με τὴν ἀφαιρετικὴν ὡς β' ὅρον τῆς συγκρίσεως εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ σύγκυσις τοῦ νοήματος τῆς προτάσεως : **peius victoribus** (α' ὅρος τῆς συγκρίσεως, δοτικὴ) **quam victis** (β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, πάλιν δοτικὴ) **accidit** χεῖρον συνέβη τοῖς νικηταῖς ἢ τοῖς ἡττημένοις. **Brutum non minus amo quam tu** τὸν Βρούτον ὄχι ὀλιγώτερον ἀγαπῶ ἢ σὺ. (Ἄν ἐτίθετο ἀφαιρετικὴ **te**, ἦτο δυνατόν νὰ ἐκληφθῇ αὕτη ὡς = ἡ σέ).

Μετὰ δὲ τὰ συγκριτικὰ **plus, amplius, longius** ἀκολουθεῖ ἐνίοτε ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἄνευ τοῦ **quam** ὁμοιοπτώτως με τὸν α' ὅρον : **plus** (ἢ **amplius**) **mille homines** **convenerunt** πλείονες τῶν χιλίων ἀνθρώπων συνῆλθον.

2) **ἀφαιρετικὴ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας** (§ 128, 2).
συνάπτεται

α) με τὰ ἐπίθετα *onustus, praeditus, reffectus*, καθὼς καὶ με τὰ δηλοῦντα ψυχικὸν πάθος ἐπίθετα *contentus, fretus, laetus, superbus, tristis*, κ.τ.τ.: *navis frumento onusta* ναῦς πλήρης σίτου· *paucis contentus* ὀλίγοις ἀρκούμενος (ὀλιγαρκῆς)· (πρβλ. νεσελλ. : γεμᾶτος με χόρτο, κ.τ.τ.)·

β) με τὰ ἐπίθετα *dignus, indignus* καὶ διάφορα ἄλλα, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸ **κατὰ τι ἢ ἀναφορὰν** (ablativus limitationis) : *dignus laude* ἐπαίνου ἄξιος· *claudus altero pede* χωλὸς (κατὰ) **τὸν ἕτερον πόδα**· *par ingenio* ἴσος κατὰ τὴν εὐφυΐαν· ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ τὰ *maior ἢ minor natu* (πρεσβύτερος ἢ νεώτερος)· *maximus ἢ minimus natu* (πρεσβύτατος ἢ νεώτατος)·

γ) με συγκριτικὰ ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) καὶ ἐν γένει με ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) ἔχοντα παραθετικὴν ἔννοιαν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ **μέτρον ἢ διαφορά** (ablativus mensurae ἢ discriminis) : *dimidio minor* κατὰ τὸ ἥμισυ ἐλάσσων· *multis annis ante* πολλοῖς ἔτεσι πρότερον· *paulo post* ὀλίγω ὕστερον.

β') Μετὰ ῥημάτων

143. α') Μετὰ **καθαῶς ἀφαιρετικῆς** (§ 128, 1) συντάσσονται τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἐν γένει **ἀπομάκρυνσιν ἢ χωρισμόν**, προέλευσιν, ἀπαλλαγὴν, στέρησιν, κ.τ.τ., ὡς *expellere, prohibere, abesse, liberare, privare, spoliare*, κλπ. (ablativus separativus), *carere, egere, vacere* (ablativus inopiae). Ἐκ τούτων τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ **καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου** : *Tarquinius regno expulsus est* ὁ Ταρκύνιος ἐξεβλήθη τῆς βασιλείας· *consules cives metu liberaverunt* οἱ ὕπατοι ἀπήλλαξαν τοὺς πολίτας τοῦ φόβου· *alter alterius auxilio eget* ὁ ἕτερος τῆς τοῦ ἐτέρου ἐπικουρίας χρεῖαν ἔχει. (Πρβλ. καὶ § 142, 1, α').

Τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προτάσσεται πολλάκις καὶ ἡ πρόθεσις *ab* (ἢ *ex* ἢ *de*). Κανονικῶς δὲ τίθεται ἢ *ab* πρὸ τῆς τοιαύτης ἀφαιρετικῆς, ὅταν αὐτὴ δηλοῖ πρόσωπον : *patriam a tyrannide liberavit* τὴν πατρίδα ἀπὸ τῶν τυράννων ἠλευθέρωσε.

Σημείωσις. Ἐπὶ **καταγωγῆς** ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (ablativus originis) τίθεται καὶ ἡ *ex* μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ ἀμέσου καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥήματος *nasci*) ἢ ἡ *ab* μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ ἐμμέσου καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥήματος

oriri) : Achilles ex Thetide natus est ὁ Ἀχιλλεύς ἐγεννήθη ἐκ τῆς Θέτιδος: ple-
rique Belgae a Germanis orti sunt οἱ πλείστοι Βέλγοι ἀπὸ τῶν Γερμανῶν κατὰ-
γονται. (Πρβλ. οἱ ἐκ Διὸς — οἱ ἄφ' Ἡρακλέους).

144. β') Μετ' ἀφαιρετικῆς τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας (§ 128, 2) συντάσσονται διάφορα ῥήματα, ἦτοι

1) τὰ δηλοῦντα **πλησμονὴν** ἢ **πλήρωσιν**, ὡς abundare, (com-, ex -) im - plere, cumulare κλπ., καθὼς καὶ τὰ ῥήματα afficere, ornare, imbuere, instuere, κ.ἄ.δ. (ablativus copiae). Ἐκ τούτων τὰ ἐνεργητικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: **otio** abundat περισσὴν σχολὴν (ζῆσιν) ἔχει **aras donis** cumulant τοὺς βωμούς δώρων πληροῦσι **cives victores laudibus** ornant οἱ πολῖται τοὺς νικητὰς ἐπαίνοις κοσμοῦσι (πρβλ. § 142, 2, α).

2) τὰ σημαίνοντα **πωλεῖν**, **ἀγοράζειν**, **μισθοῦν**, (**ἐκ**)**τιμᾶν**, **ἐκτιμᾶσθαι**, κ.τ.τ., ὡς vendere, venire, (τοῦ veneo), emere, conducere, locare, stare, constare, esse (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **τιμᾶσθαι**, **ἀξιζειν**), docere, κ.ἄ.τ., ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἡ **τιμὴ** ἢ **ἀμοιβὴ ὠρισμένη** (ablativus pretii). Τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἐκ τούτων δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: **hortum viginti minis** emit τὸν κῆπον (ἀντὶ) εἴκοσι μνῶν ἡγόρασε **decem talentis** constat τιμᾶται (**κοστίζει**) δέκα ταλάντων **Socrates non docebat merceḗde** ὁ Σωκράτης δὲν ἐδίδασκεν ἀντὶ μισθοῦ (ἐπ' ἀμοιβῆς).

Ὅταν ὅμως ἡ τιμὴ ἢ ἡ ἀξία δὲν εἶναι ὠρισμένη, ἀλλ' ἐκφράζεται **ἀορίστως** δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς ἀντωνυμίας (ποσοῦ σημαντικοῦ), τότε χρησιμοποιεῖται οὐχὶ ἀφαιρετικῆ, ἀλλὰ γενικῆ (genetivus pretii). Οὕτω συνάπτονται μετὰ τῶν ῥημάτων vendere, emere, locare αἱ γενικαὶ quanti, tanti, tantidem, pluris, minoris, μετὰ δὲ τῶν ῥημάτων aestimare, ducere, facere, habere, pendere, putare καὶ τοῦ esse (= aestimari) αἱ γενικαὶ magni, permagni (οὐχὶ ὅμως καὶ multi), parvi, pluris (οὐχὶ ὅμως καὶ maioris), minoris, maximi, plurimi, minimi, quanti, tanti, tantidem, nihil, π.χ. vendit agrum **tanti, quanti** eum emit πωλεῖ τὸν ἀγρὸν **τόσον, ὅσον** ἡγόρασεν αὐτόν **pluris** decet facere virtutem, quam pecuniam προσήκει περιπλείονος ποιεῖσθαι τὴν ἀρετὴν ἢ τὰ χρήματα.

2) τὰ ἀποθετικὰ ῥήματα utor, fungor, fruor, pascor, vescor καὶ

potior (δεχόμενα κατ' ἀφαιρετικὴν τὸ ἀντικείμενόν των) : quous-que tantem, Catilina, abutere **patientia nostra**? ἕως πότε, Κατιλίνα, θὰ καταχράσῃ τὴν ὑπομονὴν μας ; fungitur **officiis** ἐπιτελεῖ τὰ καθήκοντα : **lacte et carne** vescuntur με γάλα καὶ κρέας τρέφονται : **urbe potitus est** ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν. (Ἄλλὰ πάντοτε **rerum potiri** καὶ οὐχὶ **rebus potiri**=γίγνεσθαι κύριον τῶν πραγμάτων, καταλαμβά-νειν τὴν ἐξουσίαν)

4) ἡ φράσις **opus est**, συνώνυμος τῆς φράσεως **usus est** (= χρεία ἐστὶ) : **libris nobis opus est** βιβλίων (ἡμῶν χρεία ἐστὶ) χρεῖαν ἔχομεν. Οὕτω καὶ (μετ' ἀφαιρετικῆς τοῦ ἐνικοῦ τοῦ οὐδετέρου τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἰσοδυναμούσης πρὸς ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος) : **consulto** (= **consulere**) **opus est** δεῖ βουλευέσθαι.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Με τὴν λέξιν **opus** καὶ τὸ ῥῆμα **esse** γίνεται κρήσις καὶ προσωπικῆς συντάξεως, ὡς **libri nobis opus sunt** βιβλίων χρεῖαν ἔχομεν. Ἡ τοιαύτη δὲ σύνταξις εἶναι ἡ κανονικὴ, ὅταν ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου ὑπάρχει χρεία, ἐκφράζεται δι' οὐδετέρου ἐπιθέτου ἢ ἀνωνομίας : **Themistocles celeriter, quae opus erant, reperiebat** ὁ Θεμιστοκλῆς ταχέως τὰ δέοντα ἐπένοιε.

5) τὰ παθητικὰ ῥήματα. Κατ' ἀφαιρετικὴν ἐκφέρεται μετὰ τούτων τὸ ποιητικὸν αἷτιον, ὅταν τοῦτο εἶναι ὄνομα δηλοῦν πράγμα (**ablativus rei efficientis**) : **discordia maximae res dilabuntur ὑπὸ** τῆς διχονοίας (με τὴν διχονοίαν) μέγιστα πράγματα διαλύονται. Ὅταν ὁμως τὸ ποιητικὸν αἷτιον εἶναι ὄνομα **προσώπου** (ἢ καὶ πράγματος ἢ ζώου **προσωποποιουμένου**), τότε τοῦτο κανονικῶς ἐκφέρεται δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς **ab** μετ' ἀφαιρετικῆς (καθαρᾶς, § 128, 1, **ablativus auctoris**) : **Roma a Romulo condita est** ἡ Ῥώμη ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ῥωμύλου· **eo a natura ipsa deducimur** εἰς τοῦτο ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως ἀγόμεθα· (βλ. καὶ § 135, 3)·

6) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὡς **gaudere, laetari, dolere, maerere**, κ.τ.τ. (**ablativus causae**, ἀφαιρετικὴ τῆς αἰτίας· πρβλ. § 131) : **delicto dolere, correctione gaudere oportet** ἐπὶ μὲν τῷ ἁμαρτήματι πρέπει νὰ λυπηθῆται τις, ἐπὶ δὲ τῇ ἐπανορθώσει νὰ χαίρῃ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἄφαιρετικὴ τῆς αἰτίας δύναται νὰ συνάπτεται καὶ με πᾶν ἄλλο ῥῆμα. Συνήθεις δὲ ἀφαιρετικαὶ δηλοῦσαι τὸ αἷτιον τὸ κινοῦν τινα εἰς τινα πρᾶξιν εἶναι **amore, odio, metu, misericordia, spe**, κλπ. : **hostes metu abscesserunt** οἱ πολέμοι ἐκ φόβου (ἕνεκα φόβου) ἀπεχώρησαν. Δύναται ὁμως αἱ ἀφαιρετικαὶ

αὐται νὰ συνεκφέρωνται καὶ μετὰ τινος καταλλήλου μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ὡς ἀφαιρετικά τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου (ὡς coactus, ductus, compulsus, incitatus, κλπ., **odio, amore**, κλπ.). Κανονικῶς δὲ ἐκφέρεται οὕτως εἰς ἀρνητικὰς προτάσεις **τὸ κωλύον αἴτιον**, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται καὶ δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς προθέσεως prae καὶ αἰτιατικῆς : **morbo impeditus non adfui ad iudicium** ὑπὸ νόσου κωλυθεὶς (= ἔνεκα νόσου) δὲν παρέστην εἰς τὸ δικαστήριον **prae lacrimis loqui non potest** ἔνεκα τῶν δακρύων δὲν δύναται νὰ ὁμιλῇ.

7) ῥήματα ἔχοντα ἔννοιαν παραθετικήν, ὡς antecellere, antevenire, praestare, superare, malle, κ.ἄ.τ., παρὰ τὰ ὅποια ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸ **κατὰ τι ἢ μέτρον ἢ διαφορὰν** (πρβλ. § 142, 2, β' καὶ γ') : **hostes numero militum superant** οἱ πολέμοι ὑπερέχουσι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν **multo malo hoc κατὰ πολὺ** προτιμῶ τοῦτο.

145. Μὲ οἰονδήποτε ῥήμα δύναται νὰ συνάπτεται ἀφαιρετικὴ (τῆς κοινωνίας) πρὸς δῆλωσιν τοῦ **τρόπου** ἐνεργείας τινός (ablativus modi, ἀφαιρετικὴ **τροπικὴ**) : **summa aequitate res constituit** μετὰ μεγίστης δικαιοσύνης τὰ πράγματα διέταξε.

Συνήθεις ἀφαιρετικά τοῦ τρόπου εἶναι silentio, (hoc, eo) modo, (ea, simili) ratione, (hac, ea, illa) conditione, lege, (nostro, maiorum) more, (aequo, forti) animo, κ.ἄ.τ.

Ὁσαύτως ἀφαιρετικά δηλοῦσαι τρόπον σωματικῆς ἐμφανίσεως, ὡς capite nudo ἢ operto, capillo promisso, barba promissa, pedibus nudus, κ.ἄ.τ. : **multi pecudum ritu vivunt** πολλοὶ βοσκημάτων δίκην (ὡσπερ-ζῶα) ζῶσι.

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ ἀφαιρετικὴ προήλθεν ἐκ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, περὶ τῆς ὁποίας βλ. § 128, 2.

5. Αἱ πλάγιαί πτώσεις εἰς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου

146. Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου γίνεται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὄχι μόνον δι' ἐπιρρημάτων (§ 101, 1 - 2) ἢ ἐμπροθέτων (§ 102), ἀλλὰ καὶ δι' ἀπλῆς πλαγίας πτώσεως, (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρβλ. : ἐνίκησεν Ἴσθμοῖ καὶ **Νεμέᾳ**· οἱ λαγῶ **τῆς νυκτὸς** νέμονται).

147. α') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου ἐκφέρεται γενικῶς εἰς δῆλωσιν μὲν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως (ubi ? ποῦ ;) διὰ τῆς in μετ' ἀφαιρετικῆς, εἰς δῆλωσιν δὲ τῆς εἰς τόπον κινήσεως (quo ? ποῖ ;) διὰ τῆς in μετ' αἰτιατικῆς, καὶ εἰς δῆλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως (unde ? πόθεν ;) διὰ τῆς ex ἢ (ab) μετ' ἀφαιρετικῆς : in hortosum — eo in hortum — venio ex horto — venio ex Italia — ab urbe ἔρχομαι ἐξ Ἰταλίας, ἀπὸ τῆς πόλεως. (Πρβλ. ὁμοίαν διαφορὰν τῆς ἐκ καὶ τῆς ἀπὸ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

Ὅταν ὅμως τὰ πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου λαμβανόμενα ὀνόματα εἶναι ὀνόματα πόλεων ἢ μικρῶν νήσων (ἢ χερσονήσων), τότε

1) εἰς δῆλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ μὲν γενικῆ (τοπικῆ), ἂν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἢ τῆς μικρᾶς νήσου εἶναι τῆς α' ἢ τῆς β' κλίσεως καὶ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ἀπλῆ δὲ ἀφαιρετικῆ (τοπικῆ, § 128, 3), ἂν τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι τῆς γ' κλίσεως ἢ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, οἰασδήποτε κλίσεως : Romae, (Corinthi, Deli) habitat — ἀλλὰ Babylone (Athēnis, Delphis, Sardibus) habitat κατοικεῖ ἐν Ῥώμῃ, κλπ. — ἐν Βαβυλῶνι, κλπ :

2) εἰς δῆλωσιν τῆς εἰς τόπον κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ αἰτιατικῆ : eo Romam (Athenas, Sardes, κλπ.) πορεύομαι εἰς Ῥώμην, εἰς Ἀθήνας, εἰς Σάρδεις, κλπ. :

3) εἰς δῆλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ ἀφαιρετικῆ (§ 128, 1) : venio Romā (Athenis, Corintho, κλπ.) ἔρχομαι ἐκ Ῥώμης, ἐξ Ἀθηνῶν κλπ.

Σημείωσις 1. Καὶ μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων χρησιμοποιεῖται τὸ κατάλληλον ἐμπρόθετον. ἂν ταῦτα ἀκολουθοῦν εὐθὺς μετὰ τὰς λέξεις urbs, oppidum, (municipium) ὡς ἐπεξήγησις αὐτῶν : in oppido Citio ἐν τῇ πόλει Κιτίῳ (ἐνῶ ἀπλῶς Citii = ἐν Κιτίῳ) · in oppidum Cirtam εἰς τὴν πόλιν Κίρταν (ἐνῶ ἀπλῶς Cirtam = εἰς Κίρταν) · ex urbe Corintho ἐκ τῆς πόλεως Κορίνθου (ἐνῶ ἀπλῶς Corintho = ἐκ Κορίνθου). Ἀλλά : Corinthi (in) pulcherrima Graeciae urbe — Tarquinios se contulit, in urbem Etruriae florentissimam — Athenis, ex urbe doctissima ortus est.

Σημείωσις 2. Εἰς δῆλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἐν γένει ἀπλῆ ἀφαιρετικῆ, ὅταν τὸ δηλοῦν τὸν τόπον ὄνομα ἔχῃ ἐπιθετικὸν τινα προσδιορισμὸν, ἰδίᾳ δὲ τὸ ἐπίθετον totus ἢ τὴν ἀντωνυμίαν ipse· π.χ. totā urbē, totā Italiā, totis castris (ἐν πάσῃ τῇ πόλει, ἐν ὅλῃ τῇ Ἰταλίᾳ ἐν παντὶ τῷ στρατοπέδῳ) — ipsā Romā, ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ. Οὕτω καὶ hoc loco (ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ), multis locis, κλπ.

Σημείωσις 3. Ὁμοίως μὲ τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων καὶ τῶν μικρῶν νήσων χρησιμοποιοῦνται καὶ τὰ ὀνόματα *domus*, (§ 30, 3), *rus* καὶ *humus* (§ 17), π.χ. *domi est* οἶκοι ἐστί—*humi sedet* χαμαὶ κάθεται — *domum (rus)* rediit ἐπέστρεψεν οἶκαδε, (εἰς τὴν ἐξοχὴν) — *domo profugit* ἔφυγεν (ἐκ τοῦ οἴκου), ἐκ τῆς πατρίδος — *rure rediit* ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς ἐξοχῆς — *humo surgit* ἀνίσταται χαμῶθεν. Κατὰ δὲ τὸ *domi*, ὅπερ σημαίνει ὅχι μόνον οἶκοι ἀλλὰ καὶ ἐν εἰρήνῃ (ἐν καιρῷ εἰρήνης), λέγεται καὶ *belli* ἢ *militiae* (= ἐν πολέμῳ, ἐν στρατείᾳ) εἰς τὰς φράσεις *domi bellique* — *domi militiaeque* (= ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ). Ἄλλως, λέγεται *in bello, in militia*.

148. Ἡ διὰ τόπου κίνησις (qua? πῆ;) ἐκφέρεται δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (τοπικῆς, § 128, 3) κανονικῶς, ὅταν πρόκειται περὶ ὁδοῦ, γεφύρας, πύλης, κ.τ.τ. Ἄλλως χρησιμοποιεῖται καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς *per* καὶ αἰτιατικῆς: *via Appia* — *per forum profiscitur* διὰ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ — διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται.

Ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ αἱ (τοπικαὶ) ἀφαιρετικαὶ *terra, mari* (= *per terram, per mare*) — *terra marique* διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης.

149. β') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου ἐκφέρεται:

1) δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (τοπικῆς, § 128, 3), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς τὸ πότε (quando?): *quā nocte natus Alexander est, eādem* Dianae Ephesiae templum deflagavit ἢ νυκτὶ ἐγεννήθη ὁ Ἀλέξανδρος, τῇ αὐτῇ (νυκτὶ) ἐπυρπολήθη ὁ ναὸς τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος.

Συνήθεις τοιαῦται ἀφαιρετικαὶ εἶναι: (eō, quō) tempore, annō diē — (eā, quā) horā, aestate — (primā, secundā, tertiā) vigiliā κ.τ.τ.

2) δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (ὀργανικῆς, § 128, 2), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τὸ ἐντὸς πόσου χρόνου ἢ μετὰ πόσον χρόνον: *biduo* sciemus ἐντὸς δύο ἡμερῶν θὰ γνωρίζωμεν. *Agamemnon vix decem annis unam cepit urbem* ὁ Ἀγαμέμνων μόλις μετὰ δέκα ἔτη μίαν πόλιν ἐκυρίευσεν.

3) δι' ἀπλῆς αἰτιατικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ πόσον χρόνον διαρκεῖ πρᾶξις τις: *quaedam bestiolae unum diem vivunt* ζῳοφιά τινὰ μίαν ἡμέραν ζῶσι.

Σημείωσις. Πρβλ. καὶ § 142, 2 γ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

α') Προσωπικαί, κτητικαί (§ 56 καὶ § 57)

150. 1) Αἱ πλάγιαί πτώσεις τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου χρησιμοποιοῦνται καὶ ἐπὶ αὐτοπαθείας : *laudo me* ἐπαινώ ἑμαυτὸν — *laudatis vos* ἐπαινεῖτε ὑμᾶς αὐτούς.

2) Ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου (*sui, sibi, se*), καθὼς καὶ ἡ κτητικὴ τοῦ γ' προσώπου (*suus, sua, suum*) χρησιμοποιοῦνται μόνον ἐπὶ αὐτοπαθείας (ἀμέσου ἢ ἐμμέσου) : *Aiax gladio se interfecit* ὁ Αἴας ξίφει ἑαυτὸν ἀπέκτεινε· *sua pauci vitia cernunt* ὀλίγοι τὰς ἰδίας ἑαυτῶν κακίας βλέπουσι· *Athenienses Socratem capitis damnaverunt, quod filios suos corrumperet* οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Σωκράτη εἰς θάνατον κατεδίκασαν, διότι (κατὰ τὴν γνώμην των) διέφθειρε τοὺς υἱοὺς αὐτῶν.

3) Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*nos, vos, se*) μετὰ τῆς προθέσεως *inter* πρὸ αὐτῶν χρησιμοποιεῖται καὶ ἐπὶ ἀλληλοπαθείας : *furtim interse aspiciebant* λάθρα προσέβλεπον ἀλλήλους.

Σημείωσις. Ἡ ἀλληλοπάθεια ἐν τῇ Λατινικῇ ἐκφράζεται προσέτι ὡς ἐξῆς : *λαμβάνεται* δις τὸ οἰκεῖον ὄνομα ἢ ἡ ἀντωνυμία *alter* (ἐπὶ δύο) ἢ ἡ *alius* (ἐπὶ πολλῶν), πρῶτον μὲν κατ' ὀνομαστικὴν (ὡς ὑποκειμένον), δεῦτερον δὲ κατὰ μίαν τῶν πλαγιῶν πτώσεων, ὅποιαν ἀπαιτεῖ ἡ σύνταξις τῆς προτάσεως : *manus manum lavat*· (πρβλ. : *χειρ χεῖρα νίξει*)· *alter alterum adiuvat* βοηθοῦσιν ἀλλήλους· *alius alium increpabant* ἐπέπληττον ἀλλήλους (πρβλ. νεοελλ. : κατηγοροεῖ ὁ ἓνας τὸν ἄλλον).

β') Δεικτικαί, ὀριστικαί (§ 58 καὶ § 59)

151. 1) Ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία *iste* ἀναφέρεται κανονικῶς εἰς τὸ β' πρόσωπον, (διὸ πολλάκις συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας *tuus*) : *ista vox* αὐτῆ ἢ φωνῆ (σου)· *iste furor tuus* αὐτῆ ἢ μαγία σου.

2) Ἡ ἀντωνυμία *is* (*ea, id*) χρησιμοποιεῖται κανονικῶς ἐπὶ νοη-

τῆς δειξέως, ἤτοι δι' αὐτῆς ὁ λέγων δεικνύει τι, τὸ ὁποῖον ἐλέχθη ἤδη (ἢ μέλλει νὰ λεχθῆ ἢ νὰ διασαφηθῆ διὰ προσδιοριστικῆς ἀναφορικῆς προτάσεως): apud Helvetios longe nobilissimus fuit **Orgetorix**; is coniurationem fecit παρὰ τοῖς Ἑλβετοῖς ὑπερευγενέστατος ἦτο ὁ **Ὀργέτοριξ**. οὗτος συνωμοσίαν ἔκαμε· divitissimus est **is, qui** paucis contentus est. (Βλ. § 124).

Οὕτως εἰς τὰς π λ α γ ί α ς π τ ὠ σ ε ς λαμβάνεται ἢ **is** ὡς **ἐπιναληπτικὴ ἀντωνυμία**: **Deum** agnoscis ex operibus eius τὸν Θεὸν ἀναγνωρίζεις ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Μετὰ τὴν **is** δύνανται ν' ἀκολουθῆ πρότασις ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν, ἀναφορικὴ ἀποτελεσματικὴ (εἰσαγομένη διὰ τοῦ **qui**) ἢ καθαρὰ ἀποτελεσματικὴ (εἰσαγομένη διὰ τοῦ **ut**), ὅποτε ἢ **is** ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν **talis** (τοιοῦτος): **non is sum, qui** (= **ut**) **errear** δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι.

γ') Ἀόριστοι (§ 62)

152. Ἐκ τῶν διαφόρων ἀορίστων ἀντωνυμιῶν τῆς Λατινικῆς, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὅ,τι σημαίνει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἢ **τίς**,

1) ἢ **quidam** (§ 62, 5) χρησιμοποιεῖται, ὅταν πρόκειται περὶ προσώπου ἢ πράγματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δὲν θέλει ἢ δὲν δύναται νὰ κατονομάσῃ: **quaedam** bestiolae unum diem vivunt· (βλ. § 149, 3). **Perses quidam** Πέρσης **τίς**.

2) ἢ **aliquis** (ἐπιθετικῶς **aliqui**, § 62, 2) καὶ ἢ **quispiam** (§ 62, 3) χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς εἰς καταφατικὰς προτάσεις, ἐνῶ ἢ **quidquam** καὶ ἢ **ullus** (§ 62, 4) μόνον εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ καταφατικὰς ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμοῦσας πρὸς ἀρνητικὰς: **dicat quispiam** (εἴποι τις ἂν) δυνατόν νὰ εἴπῃ **τίς**· **sine ulla spe pacis donum redierunt** ἄνευ **τινός** ἐλπίδος εἰρήνης οἴκαδε ἐπέστρεψαν· **an quisquam** Croeso divitior fuit? ἄρα γε ὑπῆρξέ τις πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου; (= **οὐδεὶς** ὑπῆρξε, κλπ.)

3) ἢ ἀόριστος ἀντωνυμία **quis** (ἐπιθετικῶς **qui**, § 62, 1) χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς **aliquis** μετὰ τὰ μόρια **si, nisi, ne, num** καὶ μετὰ ἀναφορικὰς λέξεις ἐν γένει: **ne quid** republica detrimenti capiat μή τινα ἢ πολιτεία βλάβην λάβῃ (§ 129, 2, α')· **num quod** (= **aliquid**) **vestigium apparet?** μή τι ἕχνος φαίνεται· **quo quis**

sapientior est, eo solet esse modestior ὅσω τις συμφώτερος εἶναι, τόσω συνήθως μετριοφρονέστερος εἶναι.

4) Ἡ ἀντωνυμία **quisque** (§ 62, 9) χρησιμοποιεῖται.

α') μετὰ τὰς (αὐτοπαθεῖς) ἀντωνυμίας (sui, sibi, se) καὶ τὴν κτητικὴν τοῦ γ' προσώπου (suus, -a, -um) : **se quisque** diligit ἑαυτὸν (= ἕκαστος) φιλεῖ· **suum cuique** tribuendum est. (Βλ. § 134, 1).

β') μετὰ ὑπερθετικά ἐπίθετα καὶ ἀριθμητικὰ τακτικά : **optimum quidque** rarissimum est (πᾶν) τὸ ἄριστον εἶναι σπανιώτατον· **vix decimus quisque** miles sine vulnere erat μόλις δέκατός τις (= μετὰξὺ τῶν δέκα εἷς) στρατιώτης ἦτο ἄτρωτος·

γ') μετὰ τὰ ἀναφορικά ἐν γένει : **quam quisque** norit (= noverit) artem, in hac se exercēat· πρβλ. ἔρδοι τις, ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον

153. α') Ἀπαρέμφατον ὑποκείμενον. Μὲ ἀπαρέμφατον (πτώσεισως ὀνομαστικῆς) ὡς ὑποκείμενον συντάσσονται ἀπρόσωπα ῥήματα (§ 99, 2 καὶ § 100, 2) καὶ ἀπρόσωποι φράσεις: *legem brevem esse oportet* ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος· *patriae irasci nefas est* οὐχ ὄσιόν (ἐστὶ) ὀργίζεσθαι τῇ πατρίδι.

154. β') Ἀπαρέμφατον ἀντικείμενον. Μὲ ἀπαρέμφατον (πτώσεισως αἰτιατικῆς) ὡς ἀντικείμενον συντάσσονται πλεῖστα ῥήματα.

1) Μὲ **εἰδικόν** ἀπαρέμφατον συντάσσονται τὰ **λεκτικά** καὶ τὰ **δοξαστικά** ῥήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς *dicere, narrare — putare, iudicare*, κλπ.)· ἐκτὸς τούτων ὅμως καὶ τὰ **αἰσθητικά**, τὰ **γνωστικά**, τὰ **μνήμης**, **δείξεως** ἢ **δηλώσεως** σημαντικά καὶ τὰ **ψυχικοῦ πάθους** σημαντικά, (ὡς *sentire, videre, audire — scire, ignorare — meminisse*, § 98, 1, *obvivisci — demonstrare, docere, certiorum facere — gaudere, dolere, adminari*, κλπ.), τὰ ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται **μετὰ μετοχῆς** (κατηγορηματικῆς): *Democritus dicebat* innumerabilis esse mundos ὁ Δημόκριτος ἔλεγεν ὅτι ὑπάρχουν ἀναρίθμητοι κόσμοι· *sensit animus se suā vi, non alienā moveri* ἡ ψυχὴ αἰσθάνεται ὅτι ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐαυτῆς δυνάμεως καὶ οὐχὶ ὑπ' ἄλλοτρίας κινεῖται· *memento te hominem esse* ἐνθυμοῦ ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος· *fortuna gaudet illudēre rebus humanis* ἡ τύχη χαίρει ἐμπαιζουσα τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγματι.

Σημείωσις. Τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικά ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ πρότασιν (αἰτιολογικῆν), εἰσαγομένην διὰ τοῦ *quod*: *doleo quod amicis careo* λυποῦμαι, ὅτι στεροῦμαι φίλων.

2) Μὲ **τελικόν** ἀπαρέμφατον συντάσσονται τὰ **ἐφρετικά** καὶ τὰ **δυνητικά** ἐν γένει ῥήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς *velle, nolle, malle, cupere — posse, scire* μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ **ἰκα-**

νόν εἶναι, κλπ.)· ἐκτὸς τούτων ὁμῶς καὶ τὰ ἐνάρξεως καὶ λήξεως σηµαντικά, (ὡς incipere, coepisse, § 98, 1, desinere, κλπ.), τὰ ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται μετὰ μετοχῆς (κατηγορηµατικῆς): **volunt omnes boni videri** πάντες θέλουν ἀγαθοὶ νὰ φαίνωνται· **mons moveri coepit** τὸ ὄρος ἤρχισε νὰ κινῆται (βλ. § 98, 1, Σηµ.)· **desino loqui** παύομαι λέγων.

155. Ἀπαρεµφατική σύνταξις (accusativus eum infinitivo).

Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεµφάτου ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας τίθεται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἰς πτώσιν αἰτιατικὴν: **Platonem Cicero scribit Tarentum ad Archytam venisse** (Cicero scribit - Plato venit) ὁ Κικέρων γράφει ὅτι ὁ Πλάτων εἰς Τάραντα πρὸς τὸν Ἀρχύταν ἦλθεν.

Ἄλλ' ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας τίθεται τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεµφάτου εἰς πτώσιν αἰτιατικὴν.

1) κανονικῶς μετὰ τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεµφάτου (§ 154, 1), ὅταν τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ ῥήµατος ἐνεργητικοῦ ἢ ἀποθετικοῦ: **nego me esse mendacem** (ego nego — me esse) ἀρνοῦμαι, ὅτι εἶµαι ψεύστης· **Socrates nihil se scire profitebatur** (Socrates profitebatur - Socrates scire) ὁ Σωκράτης ἰσχυρίζετο, ὅτι οὐδὲν ἐγίνωσκε.

2) συνηθως καὶ μετὰ τοῦ τελικοῦ ἀπαρεµφάτου (§ 154, 2), ὅταν τοῦτο εἶναι παθητικὸν ἢ τὸ esse (ὡς συνδετικὸν) **Alexanter Jovis filium se appellari voluit** ὁ Ἀλέξανδρος υἱὸς τοῦ Διὸς νὰ καλεῖται ἠθέλησε· **cupio me esse clementem** (ego cupio - me esse) ἐπιθυμῶ νὰ εἶµαι ἐπιεικής.

Σηµείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεµφάτου με ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν, ἀλλὰ διεµρφώθη, σὺν τῷ χρόνῳ προελθοῦσα ἐκ προτάσεων, εἰς τὰς ὁποίας τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον τοῦ ῥήµατος (οἶα τὸ iubeo, sino — video, audio, κ.τ.τ.) ἦτο συγχρόνως καὶ ὑποκείμενον τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτωμένου ἀπαρεµφάτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν **dominus iussit servos abire** (ὁ κύριος διέταξε τοὺς δούλους νὰ ἀπέλθουν) ἦτο δυνατόν νὰ νοηθῇ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ (ἀντικειµένου) servos ὡς στενωτέρου συνδεομένη μετὰ τοῦ ἀκολουθοῦντος ἀπαρεµφάτου (abire) καὶ ὡς οὕσα μᾶλλον ὑποκείμενον αὐτοῦ (dominus) **iussit servos abire** (ὁ κύριος διέταξε νὰ ἀπέλθουν οἱ δούλοι). Κατὰ ταῦτα κατόπιν ἐλέχθη π.χ. καὶ **legem brevem esse oportet**, (καίτοι ἐνταῦθα τὸ ῥῆμα oportet δὲν εἶναι ἐκ τῶν δεχομένων ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν).

156. γ') Τὸ ἀπαρέμφατον ἀπολύτως. Τὸ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται καὶ ἀπολύτως, (ἦτοι χωρὶς νὰ ἐξακρῆται ἐκ τινος ῥήματος) :

1) ἐπιφωνηματικῶς (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ), εἰς ἀναφωνήσεις δηλούσας ἀγανάκτησιν, ἐκπληξιν, κ.τ.τ. : o spectaculum miserum ! In portu Syracusano de classe populi Romani triumphum agere piratum ! ὦ ἄθλιον θέαμα ! Ἐντὸς τοῦ κόλπου τῶν Συρακουσῶν ἀπὸ τοῦ στόλου τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ νὰ κατὰγῃ θρίαμβον (εἷς) πειρατῆς ! (Πρβλ. ἐμὲ τὰδε παθεῖν φεῖ !).

2) ὅλως ἰδιορρυθμῶς, ἀντὶ ὀριστικῆς παρατατικοῦ, εἰς διηγήσεις καὶ περιγραφὰς συναισθημάτων, γινομένης, μετὰ γοργότητος καὶ ζωηρότητος: Hoc ubi Verres audivit... **minitari** absenti Diodoro, **vociferari** palam, **lacrimas interdum vix tenere** ὡς τοῦτο ἤκουσεν ὁ Οὐδέρρης... ἡ πείλει τὸν Διόδωρον ἀπόντα, ἐκ ρ α ὕ γ α ζ ε φανερὰ, τὰ δάκρυα ἐν τῷ μεταξὺ μόλις συνειράττει. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ δὲν ὑπάρχει τοιαύτη χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου. Ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ πρβλ. π.χ. "Ἄμα τᾶκουσε αὐτὰ ὁ Πέτρος, νὰ κλαίῃ, νὰ φωνάζῃ... = ἔκλαιε, ἐφώναζε).

157. Χρῆσις ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος. Τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος χρῆσις γίνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ πράξις μέλλουσα νὰ γίνῃ ἐν γένει μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κυρίου ῥήματος δηλούμενην πράξιν : spero (sperabam, κλπ.) **amicum meum venturum esse** ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος μου, (ἤλπίζον ὅτι θὰ ἔλθῃ ἢ ὅτι θὰ ἤρχετο ὁ φίλος μου, κλπ.).

Ἄλλὰ ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος γίνεται ἐκ παραλλήλου χρῆσις τῆς περιφράσεως **fore ut** ἢ **futurum esse ut** μεθ' ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ οἰκείου ῥήματος: spero **fore** (ἢ **futurum esse**) **ut** **amicus meus veniat** ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος μου· sperabam **fore** (ἢ **futurum esse**) **ut** **amicus meus veniret**, κλπ. (§ 77, 4).

Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι ἡ κανονικὴ καὶ συνήθης, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι παθητικόν, ἀναπόφευκτος δέ, ὅταν τὸ ῥῆμα στερεῖται σουπίνου (καὶ ἐπομένως καὶ μετοχῆς μέλλοντος, § 85, 3 καὶ 89, 2) : Romani sperabant **fore ut** Galli **vincerentur** οἱ Ῥωμαῖοι ἤλπίζον ὅτι θὰ νικηθῶσι (ἢ ὅτι θὰ ἐνικῶντο) οἱ Γαλάται· **credo fore ut** **huius**

facti te **paeniteat** πιστεύω ότι θα μεταμεληθῆς διὰ τὴν πράξιν ταύτην (§ 131, 2).

2. Ἡ Μετοχή

158. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις. Ἐπειδὴ ἐν τῇ Λατινικῇ ἐλλείπει μετοχὴ παρακειμένου μὲν (ἢ ἀορίστου) ἐν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ, ἐνεστώτος δὲ ἐν τῇ μέσῃ (§ 75, 2), καὶ ἐπειδὴ ἐλλείπει καὶ ἄρθρον, ἡ μετοχικὴ σύνταξις ἐν αὐτῇ δὲν εἶναι τὴν ἀνεπτυγμένην, ὅσον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ. Διὰ τοῦτο εἰς πολλά, ἐκεῖ ὅπου ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χρησιμοποιοῦνται μετοχικὴ σύνταξις, ἐν τῇ Λατινικῇ χρησιμοποιοῦνται σύνταξις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν ἢ ἄλλη διάφορος σύνταξις, (ὅπως ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ· πρῶβλ. § 124).

159. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ μετοχὴ συντακτικῶς εἶναι

1) **ἐπιθετικὴ** (οὐχὶ λίαν συνήθης διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἄρθρου) : iucundi sunt **acti** labores (= labores qui acti sunt) εὐάρεστοι εἶναι οἱ εἰς πέρας ἀχθέντες κόποι.

Συνήθης δὲ εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χρῆσις ἐπιθετικῆς μετοχῆς παθητικοῦ παρακειμένου ἐν ἐμπροθέτοις **ἀντὶ ἀφηρημένου ῥηματικοῦ οὐσιαστικοῦ**, ὡς **ab urbe condita** (ἀπὸ τῆς κτιθείσης πόλεως =) ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς πόλεως (Ῥώμης) : **post Troiam delētam** (μετὰ τὴν καταστροφείσαν Τροίαν =) μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας. (Βλ. καὶ § 81, 2, Σημ.).

2) **κατηγορηματικὴ.** Καὶ ταύτης ἡ χρῆσις εἶναι λίαν περιορισμένη. Οὕτω συντάσσονται μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς (ἐνεστώτος χρόνου) μόνον τὰ αἰσθητικὰ ῥήματα (video, audio, κλπ.) καὶ τὰ ῥήματα facio, fingo, induco, κ.ἄ.τ. (μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ παριστάνειν, παρουσιάζειν) : **Catonem vidi in bibliotheca sedentem** εἶδον τὸν Κάτωνα ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καθήμενον· **Homerus facit Polyphemum cum ariēte colloquentem** ὁ Ὅμηρος (ποιῶ =) παριστάνει τὸν Πολύφημον ὁμιλοῦντα μετὰ τὸν κριόν. (Πρῶβλ. § 140, γ' καὶ § 154).

Σημείωσις. Ὡς πρὸς τὰς συντάξεις, οἷαι π.χ. audio aliquem legentem καὶ audio aliquem legere, πρῶβλ. τὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς : ἀκούω τινὸς λέγοντος καὶ ἀκούω τινὰ λέγειν, κ.τ.τ.

3) **ἐπιρρηματική**, (ἤτοι δηλοῦσα χρόνον, αἰτίαν, ὑπόθεσιν, παραχώρησιν, κ.τ.τ.). Αὕτη, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, εἶναι α') **συνημμένη** (participium coniunctum), ἤτοι ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ἀνῆκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει : omne malum nascens facile opprimitur πᾶν κακὸν γεννώμενον (ἐν τῇ γενέσει του) εὐκόλως καταβάλλεται. mendaci homini ne verum quidem dicenti credere solemus εἰς τὸν ψεύστην συνήθως οὐδὲ τὴν ἀλήθειαν λέγοντα πιστεύομεν·

β) **ἀπόλυτος** (participium absolutum), ἤτοι ἔχει ὑποκείμενον ὄνομα μὴ ἀνῆκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει. Αὕτη ἐκφέρεται κανονικῶς κατ' ἀφαιρετικὴν, διὸ λέγεται ablativus absolutus (ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν γενικὴν ἀπόλυτον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς) : Solon et Pisistratus Servio Tullio regnante viguerunt ὁ Σόλων καὶ ὁ Πεισίστρατος ἔγκμασαν βασιλεύοντος τοῦ Σερούτου Τυλλίου.

160. Διαφόρως πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν σχηματίζεται ἐν τῇ Λατινικῇ ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος προσέτι.

1) **μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου**, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑποκείμενον τῆς ὑπὸ τῆς μετοχῆς ταύτης δηλουμένης πράξεως λογικῶς εἶναι αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, (ὅποτε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ χρησιμοποιεῖται οὐχὶ ἀπόλυτος, ἀλλὰ συνημμένη μετοχὴ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἀορίστου ἢ παρακειμένου, ἥτις δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Λατινικῇ) : Amulius expulsō fratre regnavit (Amulius expulit fratrem - Amulius regnavit) ὁ Ἀμούλιος ἐκβαλὼν τὸν ἀδελφὸν (αὐτοῦ) ἐβασίλευσε.

Σημείωσις. Τῶν ἀποθετικῶν ὅμως ῥημάτων, τῶν μεταβατικῶν, γίνεται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ χρῆσις συνημμένης μετοχῆς, (ἢ ὁποία ὄντως ἀντιστοιχεῖ πρὸς μετοχὴν ἐνεργητικοῦ ἀορίστου, ἢ παρακειμένου τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς), π.χ. haec locutus abiit ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθε, (ἐνὸς his dictis abiit)·

2) **ἀνευ οὐδεμιᾶς μετοχῆς**, μὲ ὄνομά τι ἢ ἀντωνυμίαν (προσωπικὴν ἢ δεικτικὴν) ὡς ὑποκείμενον καὶ μὲ κατηγορηματικὸν προσδιορισμὸν τούτου.

α') **οὐσιαστικὸν** δηλοῦν ἀξιώμά τι ἰδιαίτερον τινὰ σχέσιν ἢ ἐνέργειαν ἢ ἡλικίαν, ὡς consul, praetor — arbiter, auctor, dux, praeceptor, socius, testis — puer, adulescentulus, senex, κ.ἀ.τ. :

β') **ἐπίθετον** δηλοῦν ἰδιαιτέραν τινὰ διάθεσιν ἢ κατάστασιν, ὡς *adversus, conscius, nescius, incertus, invitus, salvus, superstes, vivus*, κ.τ.τ. Δηλοῖ δὲ ἡ τοιαύτη ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος τὸ **πότε** ἢ **ὑπό ποίας συνθήκας** γίνεται τι, ὡς *Augustus natus est Cicerone et Antonio consulibus* ὁ Αὐγουστος ἐγεννήθη ὑπατεούντων (ἐπὶ τῆς ὑπατείας) τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Ἀντωνίου *patre vivo haec domus aedificata est* ὠκοδομήθη οὗτος ὁ οἶκος ζῶντος τοῦ πατρὸς.

Σημείωσις 1. Δὲν δύναται νὰ λέγεται ὅτι εἰς φράσεις, οἷαι αἱ ἀνωτέρω, νοεῖται ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς ἐλλειπούσης μετοχῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος *esse* (§ 77, Σημ.), διότι ὅ,τι ἐλλεῖπει ἐν τινι γλώσσῃ δὲν δύναται βέβαια νὰ νοῆται ὑπὸ τῶν ὀμιλούντων αὐτήν.

Σημείωσις 2. Καὶ ἡ *ablativus absolutus* δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν ἐν τῇ Λατινικῇ (πρβλ. § 155, 2. Σημ.). Διαιμορφώθη καὶ αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ προελθοῦσα ἐκ φράσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀφαιρετικὴ ὀνόματός τινος μετὰ μετοχῆς ἐδήλου τρόπον ἢ χρόνον, κ.τ.τ. (§ 145 κ.ε.). Ἐν τῇ φράσει π.χ. *milites gladiis districtis in hostem impetum fecerunt*, ἀρχῆθεν ἡ ἀφαιρετικὴ *gladiis* μετὰ τὸν μετοχικὸν αὐτῆς προσδιορισμὸν *districtis* εἶναι ἀφαιρετικὴ ὀργανικὴ (§ 128, 2) καὶ ἡ ἀρχικὴ ἔννοια τῆς ὅλης φράσεως ταύτης ἦτο ἡ ἐξῆς: «οἱ στρατιῶται **μετὰ τὰ ξίφη ἀνεσπασμένα** (ἤτοι γυμνά) ὤρμησαν ἐπὶ τὸν ἐχθρὸν». Ἀλλ' εὐκόλως ἡ φράσις αὕτη ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῆ καὶ ὡς σημαίνουσα τοῦτο: «οἱ στρατιῶται **ἀνασπασθέντων τῶν ξιφῶν** (ἤτοι ἀνασπασάντες τὰ ξίφη) ὤρμησαν, κλπ», ὅποτε πλέον ἔχομεν μετοχικὴν σύνταξιν καὶ ἀφαιρετικὴν ἀπόλυτον. Κατὰ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐλέχθη κατόπιν π.χ. καὶ: *venit in Italiam Tarquinio regnante*, κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ τὴν προέλευσιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

3. Τὸ γερούνδιον καὶ τὸ γερουνδιακόν

161. α') Τὸ γερούνδιον (βλ. § 75, 4). Μετὰ δοτικῆς τοῦ γερουνδίου δηλούσης **σκοπὸν** (§ 136) εἰδικῶς συντάσσονται τὰ ἐπίθετα *utilis, inutilis, aptus, idoneus, par, impar*, τὸ ῥῆμα *esse* (μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ οἴον τε εἶναι, ἱκανὸν εἶναι), τὰ ῥήματα *creare, deligere, praeficere*, κ.τ.δ., αἱ φράσεις *operam dare, tempus dare, diem dicere* καὶ τέλος ὀνόματα δηλοῦντα ἀξίωμα, ἰδίως σύνθετα, με δεύτερον συνθετικὸν τὸ ὄνομα *vir*, ὡς *decemviri, tresviri*, κ.τ.τ.: *aqua semper utilis est bibendo* (δοτ.) τὸ ὕδωρ εἶναι πάντοτε ὠφέλιμον (εἰς τὸ πίνειν =), ἵνα τὸ πίνη τις.

Ἄλλ' ἐν τῇ συντάξει τοῦ γερουνδίου μετὰ τῶν ἀνωτέρω κανονικῶς γίνεται γερουνδιακὴ ἔλξις. (Βλ. κατωτέρω § 163).

162. β') Τὸ γερουνδιακόν. Ὅπως πᾶν ἐπίθετον, λαμβάνεται

1) ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς: homo non ferendus ἄνθρωπος οὐκ ἀνεκτός·

2) ὡς κατηγορούμενον (μετὰ τοῦ esse). Ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ γίνεται χρῆσις δύο συντάξεων, ἤτοι

α') **προσωπικῆς συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ γερουνδιακόν, εἶναι μεταβατικόν συντασσόμενον **μετ' αἰτιατικῆς**: (delere Carthaginem) delenda est Carthago = καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδών· (legere libros) libri nobis legendi sunt ἀναγνωστέα ἡμῖν τὰ βιβλία ἐστί. (Βλ. § 135, 3 καὶ πρβλ. ὠ φ ε λ η τ ἔ α σοι ἡ πόλις· ε ὕ π ο ι η τ ἔ ο ι οἱ συμμαχεῖν βουλόμενοι)·

β') **ἀπροσώπου συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ γερουνδιακόν, εἶναι ἀμετάβατον, ἢ συντάσσεται οὐχὶ μετ' αἰτιατικῆς: (eo porεύομαι) domum nobis eundum est πορευτέον ἡμῖν οὐκάδε· (obtempero legibus, δοτ.) obtemperandum nobis est legibus· (πρβλ. π ε ι σ τ ἔ ο ν τῶ νόμῳ)·

3) ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς, κανονικῶς μετὰ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ **δίδειν** ἢ **ἀναδέχασθαι τι** πρὸς ὠρισμένον τινὰ σκοπὸν, ὡς do, trado, mitto, relinquo — accipio, suscipio, permitto, loco — curo: urbs militibus diripienda tradita est ἡ πόλις τοῖς στρατιώταις (διαρπαστέα =) π ρ ὸ ς δ ι α ρ π α γ ῆ ν παρεδόθη. Ἐν τῇ ἐνεργητικῇ συντάξει τῶν ῥημάτων τούτων κανονικῶς ὑπάρχει γερουνδιακὴ ἔλξις. (Βλ. ἐπόμενα).

163. Γερουνδιακὴ ἔλξις (attractio gerundīva), ἢτοι χρῆσις τοῦ γερουνδιακοῦ ἀντὶ γερουνδίου.

Συνηθέστατα κατὰ τὰς πλαγίας αὐτοῦ πτώσεις τὸ γερουνδιακόν δὲν εἶναι ἐπίθετον παθητικῆς διαθέσεως, ἀλλὰ ἀντικαθιστᾷ τὸ ἀντίστοιχον γερουνδίων καὶ λαμβάνεται οὕτως, ὅπως ἐκεῖνο, με σημασίαν **ἐνεργητικὴν**. Ὅταν δηλαδὴ τὸ γερουνδίων ἀνήκη εἰς ῥῆμα μεταβατικόν συντασσόμενον **μετ' αἰτιατικῆς**, πολλάκις τὸ μὲν ἀντικείμενον τοῦ γερουνδίου τούτου τίθεται κατὰ **τὴν πτῶσιν** αὐτοῦ, τὸ δὲ γερουνδίων τίθεται κατὰ τὸ **γένος** καὶ τὸν **ἀριθμὸν** τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ.

Οὕτω π.χ. λέγεται (συνηθέστερον) *consuetudo immōlandorum hominum* ἀντὶ τοῦ *consuetudo immolandi homines* τὸ ἔθος τοῦ θύειν ἀνθρώπους.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Γερουνδιακὸν καθ' ἑλξιν ἀντὶ γερουνδίου χρησιμοποιεῖται καὶ μετὰ τῶν μετ' ἀφαιρετικῆς συντασσόμενων ῥημάτων, *utor, fruor, fungor* καὶ *potior* (§ 144, 3), διότι καὶ ταῦτα συνετάσσοντο ἀρχῆθεν μετ' αἰτιατικῆς: *spes urbis potiendae* (= *urbe potiendi* ἢ *urbem potiendi*) ἢ ἐλπὶς τοῦ κυριεῦσαι τὴν πόλιν.

164. Χρησιμοποιεῖται πάντοτε γερουνδιακὸν (κατὰ γερουνδιακὴν ἑλξιν) ἀντὶ γερουνδίου (με ἀντικείμενον αὐτοῦ κατ' αἰτιατικὴν), ὁσάκις ἢ σύνταξις τῆς προτάσεως ἀπαιτεῖ

1) νὰ γίνῃ χρῆσις **δοτικῆς** γερουνδίου. Οὕτω π.χ. (οὐχὶ *impar ferendo onus*, § 161, ἀλλὰ) *impar ferendo oneri* ἀνίκανος φέρειν (= νὰ βαστάξῃ) τὸ βᾶρος.

2) νὰ γίνῃ χρῆσις **αἰτιατικῆς** ἢ **ἀφαιρετικῆς** τοῦ γερουνδίου μετὰ προθέσεως πρὸ αὐτοῦ, (τῆς *ad* ἢ *in* μετ' αἰτιατικῆς ἢ τῆς *ad, de, ex, in* μετ' ἀφαιρετικῆς): *multi philosophi scripserunt de contemnenda morte* (ὅχι *de contemnendo mortem*) πολλοὶ φιλόσοφοι ἔγραψαν περὶ τοῦ καταφρονεῖν τοῦ θανάτου.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις ἢ χρῆσις τοῦ γερουνδιακοῦ (κατὰ γερουνδιακὴν ἑλξιν) ἀντὶ τοῦ γερουνδίου μετ' αἰτιατικῆς ἀντικείμενου εἶναι προαιρετικῆ. Οὕτω π.χ. δύναται νὰ λεχθῇ *studium evertendi rempublicam* καὶ *studium evertendae rempublicae* ἢ σπουδὴ τοῦ ἀνατρέψαι τὴν πολιτείαν. Δὲν γίνεται ὅμως χρῆσις γερουνδιακοῦ ἀντὶ γερουνδίου, ὅταν τοῦτο ἔχῃ ἀντικείμενον τοῦ ἐπίθετον ἢ ἀντωνυμίαν **οὐδετέρου γένους**: *ars vera et falsa diiudicandi* (οὐχὶ *verorum et falsorum diiudicandorum*) ἢ ἐπιστήμη τοῦ διακρίνειν τὰ ἀληθῆ καὶ τὰ ψευδῆ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Περὶ τοῦ σουπίνου βλ. § 75, 3.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

165. Προεισαγωγική παρατήρησις. Τὸ χρονικὸν σύστημα τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης διαφέρει **ἐξωτερικῶς** ἀπὸ τὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, διότι στερεῖται ἰδιαιτέρου χρόνου, ὁ ὁποῖος νὰ ἀντιστοιχῇ πρὸς τὸν ἀόριστον τῆς Ἑλληνικῆς (§ 74, 4). Ἐξ ἀντιθέτου ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς Λατινικῆς ἔχει ἰδιαιτέρους τύπους τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ ὑπερσυντελικοῦ καὶ τοῦ μέλλοντος **ἐν τῇ ὑποτακτικῇ**, ὁποῖους δὲν ἔχει ἡ Ἑλληνικῇ. Διὰ τῶν ἐπὶ πλέον δὲ τούτων τύπων τῆς ὑποτακτικῆς καὶ διὰ τοῦ τρόπου ἐν γένει, κατὰ τὸν ὁποῖον χρησιμοποιοῦνται οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ, **ὀρίζεται ἀκριβέστερον** ἐν αὐτῇ παρὰ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ **ἡ χρονικὴ σχέσις** δύο ἢ περισσοτέρων πράξεων πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὸ χρονικὸν σημεῖον, κατὰ τὸ ὁποῖον ὀμιλεῖ ὁ λέγων. (Βλ. τὰ παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπομένοις).

1. Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ

166. 1) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τοῦ **ἐνεστῶτος**, τοῦ **παρατατικοῦ** καὶ τοῦ **ἀπλοῦ μέλλοντος** εἶναι καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ γενικῶς ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ.

2) **Ὁ παρακείμενος** (§ 74, 5, δ') χρησιμοποιεῖται

α') ὡς ἰσοδύναμος πρὸς τὸν ἀόριστον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (perfectum historicum): *Catilina coniurationem fecit* ὁ Κατρίνας συνωμοσίαν ἔκαμε

β') ὡς ὁ (ἀποτελεσματικὸς) παρακείμενος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (perfectum praesens ἢ logicum): *scripsi epistulam* (γέγραφα =) ἔχω γράψει ἢ ἔχω γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν.

3) **Ὁ ὑπερσυντελικὸς** χρησιμοποιεῖται πρῶτον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ: *scripseram epistulam* (ἔγεγράφειν =) εἶχον γρά-

ψει ἢ εἶχον γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν. Ἄλλὰ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ ὑπερσυντέλικος χρησιμοποιεῖται προσέτι εἰς ὑποτελεῖς προτάσεις, ἀπλῶς ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ ὅτι ἢ ἐν τῇ ὑποτελεῖ προτάσει μνημονευομένη παρελθούσα πράξις εἶναι χρονικῶς **προτέρα** τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει μνημονευομένης παρελθούσης ἐπίσης πράξεως: *legati, quos miserat, redierunt* οἱ πρέσβεις, οὓς ἔπεμψεν, ἐπανῆλθον. (Πρβλ. Οἱ Κερκυραῖοι Κυλλήνην ἐνέπρησαν, ὅτι ναῦς παρὰ σχόν Κορινθίους. "Οχι: παρεσχήκεσαν).

4) **Ὁ τετελεσμένος μέλλων** χρησιμοποιεῖται πρῶτον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ: *scripsero epistulam* (γεγραφῶς ἔσομαι =) θὰ ἔχω γράψει ἢ θὰ ἔχω γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου χρησιμοποιεῖται ὁ τετελεσμένος μέλλων προσέτι εἰς ὑποτελεῖς προτάσεις, ἀπλῶς ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ, ὅτι ἢ ἐν τῇ ὑποτελεῖ προτάσει μνημονευομένη μέλλουσα πράξις εἶναι χρονικῶς **προτέρα** τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει μνημονευομένης μελλούσης ἐπίσης πράξεως: *quidquid petieris* (τετελ. μέλλ.), *tibi dabitur* (ἀπλοῦς μέλλ.) ὅτι ἂν αἰτήσης, δοθήσεται σοι.

Σημείωσις 1. Ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ὑπάρχουν καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ 1) παρακείμενοι με σημασίαν ἐνεστώτος, ὡς *nōni* = *scio* γινώσκω (πρβλ. *εἶδα*), *constitūti* = *sto* ἵσταμαι (πρβλ. *ἔστηκα*) κλπ., 2) ὑπερσυντέλικοι με σημασίαν παρατατικού, ὡς *noveram* = *sciebam* ἐγίνωσκον (πρβλ. *ἤδειν*), *constiteram* = *stabam* ἵστάμην (πρβλ. *εἰστήκειν*) κ.π., 3) τετελεσμένοι μέλλοντες με σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος, ὡς *novero* = *sciam* θὰ γνωρίσω, *constitero* = *stabo* θὰ σταθῶ (πρβλ. *ἔστήξω*) κλπ. Βλ. καὶ § 98, 1.

Σημείωσις 2. Ἐν τῇ Λατινικῇ λαμβάνονται ἐν τῇ συντάξει ὡς ἀρκτηκοὶ μὲν χρόνοι ὁ ἐνεστώσ, οἱ δύο μέλλοντες καὶ ὁ κυρίως παρακείμενος, ὡς ἱστορικοὶ δὲ χρόνοι ὁ παρατατικός, ὁ ἱστορικός παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος.

167. Χρῆσις τῶν χρόνων ἐν τῇ ἐπιστολογραφίᾳ. Ἰδιόρρυθμος εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χρῆσις τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς. Διὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ χρόνου τῶν διαφόρων πράξεων, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ὁ γράφων ἔχει συνήθως ὑπ' ὄψει τοῦ χρονικὸν σημεῖον, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ παραλήπτης, θὰ ἔχη πλεον εἰς χεῖράς του καὶ θὰ ἀναγινώσκῃ τὴν ἐπιστολήν. Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς παρατατικός ἀντὶ ἐνεστώτος, ὑπερσυντέλικος ἀντὶ παρακειμένου, παρακείμενος (ἀόριστος) ἀντὶ μέλλοντος: *Nihil*

habebam (= habeo), quod scribēram (= scribam), neque enim novī quicquam audieram (= audivi) et ad tuas omnes rescripseram pridie (= rescripsi heri) οὐδὲν ἔχω, τὸ ὁποῖον νὰ σοὶ γράψω, διότι οὔτε νέον τι ἔχω ἀκοῦσει καὶ εἰς πάσας τὰς ἐπιστολάς σου ἀπήντησα γῆρας. Commentarium dedi ei, qui has litteras tibi dedit (= dabit) ὑπόμνημα ἔδωκα εἰς αὐτόν, ὁ ὁποῖος τὴν ἐπιστολὴν ταύτην θὰ σοὶ δώσῃ.

Σημείωσις. Περὶ τῆς σημασίας καὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν τῇ ὑποτακτικῇ, εἰς ἀνεξαρτήτους εἴτε εἰς ἐξηρητημένας προτάσεις, βλ. κατωτέρω εἰς τὰ οἰκεία κεφάλαια.

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις

168. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις. Συντακτικῶς καὶ σημασιολογικῶς αἱ ἐγκλίσεις καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι περισσότεραι ἢ ὅσαι φαίνονται τυπικῶς (§ 75, 4). Ποικίλαι δὲ εἶναι ἰδίαι αἱ σημασίαι καὶ αἱ χρήσεις τῆς ὑποτακτικῆς (conjunctivus), μετὰ τῆς ὁποίας παλαιότερον συνεχωνεύθη πρὸς τοῖς ἄλλοις ἡ εὐκτικὴ (optativus). Οὕτω δὲ λαμβάνεται ἡ conjunctivus ὡς ἀντίστοιχος ὄχι μόνον τῆς ὑποτακτικῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς προστακτικῆς, εἰς ὀρισμένας δὲ περιπτώσεις ὡς ἀντίστοιχος καὶ τῆς ὀριστικῆς αὐτῆς. (Βλ. παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπομένοις).

169. α') Indicativus. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ ὀριστικὴ εἶναι ἐγκλίσις τοῦ πραγματικοῦ, ἥτοι αὕτη δηλοῖ τι τὸ πραγματικόν, ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος. ("Arnenis non o, den, nonneque, κλπ.) : Catilina coniurationem fecit, (βλ. § 166, 2, α) hoc fieri non potest τοῦτο δὲν δύναται νὰ γίνῃ.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὀρισμέναί λέξεις ἢ τρόποι ἐκφράσεως τροποποιοῦν τὸ νόημα τῆς ὀριστικῆς, οὕτως ὥστε δι' αὐτῆς νὰ δηλοῦται τι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ ἢ τι, τὸ ὁποῖον δὲν πραγματοποιεῖται ἢ δὲν ἐπραγματοποιήθη, παρὰ τὴν ἀντίθετον γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος: *paene mei oblitus sum ὀλίγου ἐπελαθόμεν* (= λίγο ἔλειψε νὰ λησμονήσω, ἀλλὰ δὲν ἐλησμονήσα) · *aequum est* (ἢ *aequum erat*) *hoc facere χρὴ ἢ ἐχρῆν τοῦτο ποιεῖν* (= αὐτὸ πρέπει ἢ ἔπρεπε νὰ πράξῃς, ἀλλὰ δὲν τὸ πράττεις ἢ δὲν τὸ ἐπραξες). Πρβλ. ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν.

170. β') Imperativus (§ 47, 4, γ'). Ἡ προστακτικὴ καὶ ἐν τῇ

Λατινικῆ δηλοῖ προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν, προτροπὴν ἢ παραίνεσιν ἢ ἀποτροπὴν, δέησιν, παραχώρησιν, κ.τ.τ. : lege ἀνάγνωθε *properate speūdate*, σπεύσατε.

Χρησιμοποιεῖται δὲ,

1) ἡ προστακτικὴ τοῦ **ἐνεστώτος**, (ἣτις ἔχει μόνον β' πρόσωπον), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῆ, ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ **ἀμέσως** ἢ νὰ γίνεται **πάντοτε** : *egredere ex urbe, Catilina, educ tecum omnes tuos ; purga urbem* ἐξελθε ἐκ τῆς πόλεως, Κατιλίνα, ἐξάγαγε μετὰ σεαυτοῦ πάντας τοὺς ἐταίρους σου· καθάρισον τὸν πόλιν· *iustitiam cole et pietatem* δικαιοσύνην ἄσκει καὶ εὐσέβειαν.

2) ἡ προστακτικὴ τοῦ **μέλλοντος**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῆ, ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ οὐχὶ ἀμέσως, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι ἐν γένει ἢ ἀφοῦ προηγουμένως γίνῃ ἄλλη τις πρᾶξις : *cras petito* (β' ἐνικ.)· *tibi dabitur* αὔριον ζήτησον· θὰ σοὶ δοθῆ· *respondeto* (β' ἐνικ.) *ad ea, quae rogavero* ἀπάντησον εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια θὰ σὲ ἐρωτήσω (ἐνν. ἄ φ ο ὕ προηγουμένως σὲ ἐρωτήσω· πρβλ. § 166, 4).

Εἶναι δὲ κανονικὴ ἡ χρῆσις τῆς προστακτικῆς τοῦ μέλλοντος εἰς τὰ **ἐπιτάγματα τῶν νόμων**, (ἐπειδὴ ταῦτα γενικῶς ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον) : *regio imperio duo sunt* ἰίque *consules appellantor ; nemini parento* βασιλικὴν ἀρχὴν δύο (ἄνδρες) ἐχόντων (= νὰ ἔχωσι) καὶ οὗτοι ὑπατοὶ καλεῖσθων (= νὰ καλῶνται)· μηδενὶ δὲ ὑπακούοντων (= εἰς κανένα δὲ νὰ μὴ ὑπακούωσι).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 98, 2, γ'. Γίνεται δὲ ἠπιωτέρα ἡ προστακτικὴ καὶ διὰ τῆς χρήσεως ὑποτακτικῆς (*coniunctivus*) μετὰ τοῦ *velim* (§ 95) : *dicas mihi velim* εἰπέ μοι, ἂν εὐαρεστήσαι (κυρίως = θὰ ἤθελον νὰ μοὶ εἴπῃς).

171. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς κανονικῶς χρησιμοποιεῖται

1) τὸ *ne* (= μὴ), ἀλλὰ μεθ' ὑποτακτικῆς (*coniunctivus*) ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου : *hoc ne facias* ἢ *ne feceris* (ὑποτ. παρακειμένου) μὴ ποίει ἢ μὴ ποιήσης τοῦτο· *puer ne telum habeat* παῖς ὄπλον μὴ ἐχέτω (= νὰ μὴ ἔχη).

Μετὰ προστακτικῆς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ (ἀπαγορευτικὸν) *ne* μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ εἰς κείμενα νόμων : *hominem mortuum in urbe ne sepelito* *neve urito* (ἄνθρωπον) νεκρὸν ἐν τῷ πό-

λεως νὰ μὴ θάπτῃ τις, μηδὲ νὰ καίῃ. (Πρβλ. § 168, 2).

2) ἐπὶ τοῦ β' προσώπου μόνον

α) περίφρασις ἐκ τοῦ noli ἢ nolite (§ 95) μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ῥήματος : noli putare μὴ νόμιζε ἢ μὴ νομίσῃς.

β) περίφρασις ἐκ τοῦ fac ne (§ 84, Σημ.) ἢ τοῦ cave μεθ' ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ῥήματος : fac ne quid aliud cures μὴ φρόντιζε ἢ μὴ φροντίσῃς δι' ἄλλο τι cave credas μὴ πίστευε ἢ μὴ πιστεύῃς.

172. γ') Coniunctivus (βλ. § 168). 'Ἡ ὑποτακτικὴ χρησιμοποιεῖται

1) εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας (coniunctivus voluntativus : ἄρνησις ne)

α) εἰς δήλωσιν προτροπῆς ἢ ἀποτροπῆς (coniunctivus hortativus) κανονικῶς κατὰ τὸ ἀ' πληθυντικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος : eāmus ἴωμεν (πᾶμε) : ne cunctemur μὴ μέλλωμεν (ἄς μὴ βραδύνωμεν.)

β) εἰς δήλωσιν προσταγῆς (coniunctivus iussivus), κανονικῶς κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος, ἢ εἰς δήλωσιν ἀπαγορεύσεως (coniunctivus prohibitivus), μὲ τὸ ἀπαγορευτικὸν ne πρὸ αὐτῆς, κατὰ τὸ β' πρόσωπον τοῦ ἀορίστου (perfecti, ἔχοντας ἐνταῦθα, ἦν καὶ ὁ ἐνεστώσ σημασίαν) ἢ κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ ἀορίστου : videant consules, ne quid republica detrimenti capiat (ὁρῶντων =) νὰ προσέξουν οἱ ὑπατοὶ, μὴ ἡ πολιτεία πάθῃ βλάβην τινὰ (§ 129, 2, α') : ne feceris μὴ πράξῃς : ne faciat μὴ πραττέτω, μὴ πράξῃ : moratus sit nemo μηδεὶς μελλήσάτω ἢ μηδεὶς μελλήσῃ (κανεὶς νὰ μὴ βραδύνη).

γ) εἰς δήλωσιν εὐχῆς (coniunctivus optativus), κατὰ πάντα χρόνον. Συνήθως τῆς εὐχητικῆς ταύτης ὑποτακτικῆς προτάσσεται τὸ μόριον utinam (εἶθε) : valeant mei cives ὑγιαίνουσιν οἱ ἔμοι πολῖται : ne vivam, si scio μὴ ζῶην, εἰ οἶδα : (πρβλ. νὰ μὴ ζήσω, ἄν...) : ne viverem εἶθε (νὰ) μὴ ἔζων, (ἀλλὰ ζῶ) : utinam viveret εἶθε (νὰ) ἔζη, (ἀλλὰ δὲν ζῆ) : utinam diutius vixisset εἶθε νὰ ἔζη, (ἢ νὰ εἶχε ζήσει) πλείοτερον.

δ) εἰς δήλωσιν παραχωρήσεως (coniunctivus concessivus).

κατ' ἐνεστῶτα ἢ παρακείμενον μόνον. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συνήθως προστακτική) : **odērint, dum timeant μισούντων** (ἄς μισοῦν), ἀρκεῖ μόνον νὰ φοβῶνται·

ε) εἰς δῆλωσιν **ἀπορίας**, εἰς εὐθείας ἐρωτηματικὰς προτάσεις (*coniunctivus dubitativus* ἢ *deliberativus*· ἄρνησις **non**), κατ' ἐνεστῶτα : *elōquar an sileam?* νὰ εἴπω νὰ σιγήσω ; *quid faciam?* τί ποιήσω ; τί νὰ κάμω ;

Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ λεγομένη **πολεμικὴ coniunctivus** (καὶ κατὰ παρατακτικόν), διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἐρωτῶν ἐντόνως ἀποκρούει ἢ ἀποδοκιμάζει τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαζόμενον ἢ δηλοῖ ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ γίνῃ ἄλλως : *huic cedāmus?* εἰς τοῦτον νὰ ὑποχωρήσωμεν ; *quid facerem?* (τί μ' ἐχρῆν ποιεῖν) ; τί νὰ ἔκαμνα ; (δηλ. ἦτο ἀδύνατον νὰ πράξω ἄλλως).

2) εἰς προτάσεις **κρίσεως** (ἄρνησις κανονικῶς **non**).

α) εἰς δῆλωσιν **τοῦ δυνατοῦ** (*coniunctivus potentialis*) ἐν τῷ **π α ρ ὀ ν τ ι** (κατ' ἐνεστῶτα ἢ παρακείμενον) ἢ ἐν τῷ **π α ρ ε λ θ ὀ ν τ ι** (κατὰ παραρατακτικόν) : *dicat quispiam* ἢ *dixerit quispiam* λέγοι τις ἂν — εἴποι τις ἂν, (μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς)· *velim* βουλοίμην ἂν (θὰ ἤθελα)· *qui vidēret urbem, captam (esse)* *dicēret* ὅστις ἤθελεν ἶδει τὴν πόλιν, (εἴποι ἂν =) ἤθελεν εἶπει ὅτι ἐκυριεύθη (ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν)·

β) εἰς δῆλωσιν **τοῦ ἀπραγατοποιήτου** (*coniunctivus irrealis*) ἐν τῷ **π α ρ ὀ ν τ ι** (κατὰ παραρατακτικόν) ἢ ἐν τῷ **π α ρ ε λ θ ὀ ν τ ι** (κατὰ ὑπερσυντέλικον) : *sine amicis vita tristis esset* ἄνευ φίλων ὁ βίος ἀνιαρὸς (ἦν ἂν =) θὰ ἦτο, (ἀλλὰ **δὲν εἶναι**). *O si tacuisses, philosophus mansisses* ὦ ἂν ἤθελες σιγήσεις ! φιλόσοφος (διέμενας ἂν =) θὰ διέμενες (ἤθελες διαμείνει — ἀλλὰ **δὲν διέμενες**).

3. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις

173. Αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, ἦτοι αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις.

1) ὅταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις **κρίσεως**, ἐκφέρονται

α) **καθ' ὀριστικὴν** παντὸς χρόνου : *quo vadis?* ποῦ ὑπάγεις ; *ubi fuisti?* ποῦ ἦσο ; *ποῦ ἐπῆγες ;* *quando redibis?* πότε θὰ ἐπέλθῃς ;

β) καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν (§ 172, 2, α'): quis credat hoc? (τίς ἂν τοῦτο πιστεύσει;) ποῖος μπορεῖ νὰ τὸ πιστεύσῃ; quid facerem? (τί μ' ἐχρῆν ποιεῖν;) τί νὰ ἔκαμνα; ('Ρητορικὰ ἐρωτήσεις Βλ. § 106, 10, Σημ.).

2) "Ὅταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις ἐπιθυμίας, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορρηματικὴν. (Βλ. παραδείγματα ἐν § 172, 1, ε').

174. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι :

1) ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας. Αὗται ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ (ἰδιαιτέρου) τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων ne, num, nonne (§ 106, 10): Clodius insidias fecit Milioni? κατεσκεύασεν ὁ Κλώδιος ἐνέδραν τῷ Μίλωνι; fuistine in foro? ἦσο ἐν τῇ ἀγορᾷ; (Βλ. καὶ παραδείγματα § 106, 10, Σημ.).

Σημείωσις. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰς τοιαύτας ἐρωτήσεις δύναται νὰ εἶναι (παρομοίως ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐν καταφατικῶν ἢ ἀποφατικῶν μόνιον (e-tiam = ναί, non = οὐ) ἢ ἄλλη τις βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ λέξις ἢ φράσις, ὡς ita (est), vero, sane, certe, minime (ἥμιστα), minime vero (οὐδαμῶς), immo, immovero (τοῦναντίον, κάθε ἄλλο), κ.τ.τ.

2) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας. Αὗται εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας (§ 61) ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (§ 64): quid scribis? (τί γράφεις;) Epistulam. — quando redibis? (πότε θὰ ἐπανέλθῃς;) Cras (αὔριον).

175. "Ὅταν ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερῆς, τότε

1) τίθεται εἰς μὲν τὸ α' μέρος αὐτῆς τὸ utrum (= πότερον) ἢ τὸ ἐγκλιτικὸν ne, εἰς δὲ τὸ β' τὸ an (= ἤ) : utrum verum an falsum est? verumne an falsum est? πότερον ἀληθὲς ἢ ψευδὲς ἐστὶ ;

2) τίθεται μόνον τὸ an εἰς τὸ β' μέρος τῆς ἐρωτήσεως : verum an falsum est? elöquar an sileam? (§ 172, 1, ε').

Σημείωσις. Τὸ ἢ ὄχι; ἐν εὐθείᾳ διπλῇ ἐρωτήσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ an non? π.χ. fuisti(ne) ibi an non? ἦσο ἐκεῖ ἢ ὄχι ;

Επισημαίνεται ότι η διαδικασία της εκπαίδευσης είναι συνεχής και διαρκής, καθώς ο μαθητής πρέπει να αποκτά γνώσεις και δεξιότητες που θα τον βοηθήσουν να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της ζωής. Η εκπαίδευση πρέπει να είναι ποιοτική και να βασίζεται στην αλληλεπίδραση μεταξύ των εκπαιδευτικών και των μαθητών.

Επιπλέον, η εκπαίδευση πρέπει να είναι ενταξιακή και να προσφέρει ίσες ευκαιρίες σε όλους τους μαθητές, ανεξάρτητα από την κοινωνική τους κατάσταση. Η εκπαίδευση πρέπει να είναι ανοιχτή και να ενθαρρύνει την κριτική σκέψη και την ατομική ευθύνη.

Επιπλέον, η εκπαίδευση πρέπει να είναι ενταξιακή και να προσφέρει ίσες ευκαιρίες σε όλους τους μαθητές, ανεξάρτητα από την κοινωνική τους κατάσταση. Η εκπαίδευση πρέπει να είναι ανοιχτή και να ενθαρρύνει την κριτική σκέψη και την ατομική ευθύνη.

Επιπλέον, η εκπαίδευση πρέπει να είναι ενταξιακή και να προσφέρει ίσες ευκαιρίες σε όλους τους μαθητές, ανεξάρτητα από την κοινωνική τους κατάσταση. Η εκπαίδευση πρέπει να είναι ανοιχτή και να ενθαρρύνει την κριτική σκέψη και την ατομική ευθύνη.

Επιπλέον, η εκπαίδευση πρέπει να είναι ενταξιακή και να προσφέρει ίσες ευκαιρίες σε όλους τους μαθητές, ανεξάρτητα από την κοινωνική τους κατάσταση. Η εκπαίδευση πρέπει να είναι ανοιχτή και να ενθαρρύνει την κριτική σκέψη και την ατομική ευθύνη.

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΤΑΞΙΝ

α') Προεισαγωγικαὶ παρατηρήσεις

176. Ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων προῆλθεν ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχῆθεν ἦτο δυνατόν λέξαι τις τῆς ἐτέρας ἐκ δύο παρατασσομένων προτάσεων, τῆς περιεχούσης δευτερευόν τι νόημα, (συνήθως ἀντωνυμία τις ἢ ἐπίρρημα), ἰδιαιτέρως πωστονιζομένη, νὰ νομιζέται ὅτι αὐτὴ εἶναι τρόπον τινὰ ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο προτάσεων, ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν μεταξὺ τῶν ὑπάρχουσιν λογικὴν σχέσιν.

Οὕτω π.χ. ὁ αἰτιολογικὸς σύνδεσμος quod (ὅτι, διότι) προῆλθεν ἐκ τῆς ἐνικήσ ἀιτιατικῆς τοῦ οὐδέτερου τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας qui (§ 60), ἧτοι ἐκ τοῦ quod = ὅ (ὅ,τι). Λαμβανόμενον δηλαδὴ τὸ quod τοῦτο ἐν συντάξει ὡς αἰτιατικὴ τοῦ **κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς**, ἡδύνατο νὰ ἀναφέρεται εἰς οὐδέτερον δεικτικῆς ἀντωνυμίας, ὡς hoc, illud, id, κλπ. (π.χ. in hoc sumus sapientes, **quod** naturam sequimur **εἰς τοῦτο** σοφοὶ ἐσμεν, **ὅ,τι** [= ὡς πρὸς ὅ,τι] τῇ φύσει ἀκολουθοῦμεν).

Ἄλλ' ἐν παρατάξει προτάσεων, οἷα π.χ. **quod** me valēre putas, (id) erras (ὡς πρὸς τὸ **ὅτι** νομίζεις ὅτι ὑγιαίνω, ὡς πρὸς τοῦτο πλανᾶσαι), τὸ quod εἰσάγει **πραγματικόν τι γεγονός** (τὴν περὶ τῆς ὑγείας γνώμην τοῦ ἄλλου). Τὸ γεγονός ὅμως τοῦτο δύναται νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς **αἷτιον** τοῦ σημειουμένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς ἐτέρας προτάσεως ὡς αἷτιον τοῦ φημι.

(erras), ὥστε τὸ ὅλον νόημα τῆς φράσεως νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ οὕτω : « πλανᾶσαι (νομίζων), **διότι** νομίζεις, (πού νομίζεις) ὅτι ἐγὼ ὑγιαίνω ».

Οὕτως ἐκ τοῦ πραγματικοῦ quod προέκυψε κατόπιν τὸ καθαρῶς **αἰτιολογικὸν** quod, ὡς π.χ. gaudeo, quod vales χαίρω, (ὅτι =) **διότι** ὑγιαίνεις. (Πρβλ. καὶ § 154, 1, Σημ.).

Ὁμοίως ὁ ὑποθετικὸς σύνδεσμος si προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος sic (= οὕτω) χρησιμοποιουμένου εἰς (εὐχετικὰς) προτάσεις (§ 172, 1, γ'), ὡς π.χ. sic te amet Venus! οὕτω σὲ φιλοῖ ἡ Ἀφροδίτη ! **si** habereimus illos leones ! **εἴθε** (νὰ) εἶχομεν τοὺς λέοντας ἐκεῖνους ! (Πρβλ. οὕτω νῦν Ζεὺς θεῖη — ἔτσι νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς).

Ἄλλ' ἐν παρατάξει προτάσεων, οἷα π.χ. o si tacuisses ! philosophus mansisses (= ὦ **εἴθε** νὰ εἶχες σιωπήσει ! θὰ εἶχες μείνει φιλόσοφος), τὸ si ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῆ καὶ ὡς ὑποθετικὸν (ὦ **ἂν** εἶχες σιωπήσει, κλπ. κλπ.).

β') Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις

177. Προεισαγωγή. 1) Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (ὅπως βλέπομεν ἐν τῷ Συντακτικῷ αὐτῆς) εἶναι συνήθης ἡ **ἐγκλισις**, ἡ ὁποία παραλλάσσει εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις, καθόσον ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἀρκτικὸς ἢ ἱστορικὸς. (Πρβλ. π.χ. χαίρω ὅτι **εὐδοκιμεῖς**. Οἱ στρατηγοὶ **ἐθαύμαζον** ὅτι ὁ Κύρος οὐ **φαίνοιτο**, κ.τ.τ.). Ὁ δὲ **χρόνος** τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως δύναται νὰ παραμένῃ ὁ αὐτὸς καὶ μεταβαλλομένου τοῦ χρόνου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Πρβλ. **λέγω** ταῦτα, ἵνα **πεισθῆτε** = **ἐρῶ** ταῦτα, ἵνα **πεισθῆτε** — **ἔλεγον** ἢ **εἶπον** ταῦτα, ἵνα **πεισθῆτε** ἢ ἵνα **πεισθείητε**).

2) Ἐν τῇ **Λατινικῇ** εἶναι μὲν ἐκάστοτε ὠρισμένη καὶ ἡ ἐγκλισις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκφέρεται δευτερευούσά τις πρότασις, ἀναλόγως τοῦ νοήματος τῆς ὅλης φράσεως (πρβλ. π.χ. exspectavimus, dum pater venit περιεμείναμεν, ἕως ὅτου **ἦλθεν** ὁ πατήρ — exspectavimus, dum pater veniret περιεμείναμεν, ἕως ὅτου **νὰ ἔλθῃ** ὁ πατήρ-), **χρόνος** ὅμως τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἐκφερομένης καθ' ὑποτακτικὴν δὲν δύναται νὰ παραμένῃ ὁ αὐτὸς, ὅταν μεταβληθῆ ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Πρβλ. π.χ. non sum ita hebes, ut istud dicam δὲν εἶμι τόσον ἀμβλύνους, ὥστε νὰ **εἶπω** αὐτό· ἀλλὰ non eram ita hebes, ut istud dicērem δὲν ἦμην τόσον ἀβλύνους,

ὥστε νὰ εἶπω αὐτὸ κλπ.). Ἀ κ ο λ ο υ θ ε ῖ δηλαδὴ ἐν τῇ δευτερευού-
 ση προτάσει, ὅταν αὕτη ἐκφέρεται καθ' ὑποτακτικὴν, **ὠρισμένως ἐκά-
 στοτε χρόνος τῆς ὑποτακτικῆς**, καθόσον ὁ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει
 χρόνος τοῦ ῥήματος εἶναι ἀρκτικός ἢ παρωχημένος (§ 166, 4, Σημ. β').

178. Κανὼν τῆς ἀκολουθίας τῶν χρόνων (consecutio tem-
 porum). Ἐν ἐξηρητημένῃ προτάσει ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν,

1) ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας αὕτη ἐξαρτᾶται,
 εἶναι χρόνου **ἀρκτικοῦ** (ἦτοι ἐνεστώτος ἢ κυρίως παρακειμένου ἢ μέλ-
 λοντος ἀπλοῦ ἢ τετελεσμένου), τίθεται ἐπίσης χρόνος ἀρκτικός, (ἐνε-
 στῶς μὲν ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν τῷ παρόντι ἢ διαρ-
 κοῦς, παρακειμένου, δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως τετελεσμένης ἐν
 τῷ παρόντι ἢ παρελθούσης, καὶ μέλλον, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως
 μελλούσης)· π.χ.

quaero	ἔρωτῶ	quid scribas τὶ γράφεις
quaesivi	ἔχω ἐρωτήσει	quid scripsēris, τὶ ἔχεις γράψει ἢ τὶ ἔγραψες
quaeram	θὰ ἐρωτήσω	quid scripturus sis τὶ μέλλεις
quaesivero	θὰ ἔχω ἐρωτήσει νὰ γράψῃς ἢ τὶ θὰ γράψῃς.	

2) ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας αὕτη ἐξαρτᾶται
 εἶναι χρόνου παρωχημένου, (ἦτοι παρατατικοῦ, **ιστορικοῦ** παρακει-
 μένου, § 162, 2, α', ἢ ὑπερσυντελικού), τίθεται ἐπίσης παρωχημένος
 χρόνος, (παρατατικός μὲν, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν
 τῷ παρελθόντι ἢ διαρκοῦς, ὑπερσυντελικός δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πρά-
 ξεως τετελεσμένης ἐν τῷ παρελθόντι ἢ χρονικῶς προτέρας τῆς δηλου-
 μένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως, καὶ παρατατικός τῆς περιφρα-
 στικῆς συζυγίας, ἦτοι τύπου εἰς — urus essem, § 82, 1, ἐὰν πρόκειται
 περὶ πράξεως μελλούσης ἐν τῷ παρελθόντι, ἦτοι χρονικῶς ὑστερας τῆς
 δηλουμένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως).

quaerēbam	ἠρώτων	quid scribēres τὶ ἔγραφες
quaesivi	ἠρώτησα	quid scripsises τὶ εἶχες γράψει ἢ τὶ ἔγραψες
quaesiveram	εἶχον ἐρωτήσει	quid scripturus esses τὶ ἔμελλες νὰ γράψῃς ἢ τὶ θὰ ἔγραψες.

Σημείωσις 1. Ἐξηρημένη πρότασις ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν δυνατὸν νὰ ἐξαρτᾶται καὶ ἐξ ἀπαρεμφάτου ἢ ἐκ μετοχῆς (ἐνεστῶτος ἢ μέλλοντος) ἢ ἐκ σουπίνου ἢ γερουνδίου ἢ γερουνδιακοῦ. Ταῦτα ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων λαμβάνονται ὡς χρόνοι ἀρκτικοὶ ἢ παρωχημένοι, καθόσον καὶ τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν, εἶναι χρόνου ἀρκτικοῦ ἢ παρωχημένου : Athenienses Delphos miserunt consultum, quo modo se defenderent οἱ Ἀθηναῖοι (ἀπεσταλμένους) εἰς Δελφοῦς ἔπεμψαν, ἵνα συμβουλευθῶσι (τὸ μαντεῖον) κατὰ τῖνα τρόπον νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοῦς. (Τὸ σουπῖνον **consultum**, § 75, 3, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ἡ πρότασις quo... defenderent, λαμβάνεται ὡς χρόνου ἱστορικοῦ, διότι τὸ ῥῆμα miserunt εἶναι ἱστορικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου, § 162, 2, α').

Σημείωσις 2. Ὁ ἱστορικός ἐνεστῶς ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων λαμβάνεται ἄλλοτε μὲν ὡς ἀρκτικός χρόνος (οἷος εἶναι γραμματικῶς), ἄλλοτε δὲ ὡς παρωχημένος (ἦτοι ὡς perfectum historicum, § 166, 2, α', οἷος εἶναι λογικῶς).

γ'. Αἱ ἐξηρημέναι προτάσεις

1. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

179. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τῶν αἰτιολογικῶν συνδέσμων (§ 106, 2), ἐκφέρονται δὲ κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν, ἐκτός ἐὰν ἡ αἰτιολογία παρουσιάζεται προβαλλομένη ὡς οὐχὶ ἐκ μέρους τοῦ λέγοντος, ἀλλ' ὡς ἐκ μέρους τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, ὅποτε ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (ἄρνησις non) : Themistocles, quod non satis tutum se Argis videbat, Corcuram demigravit ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς Κέρκυραν μετόκησε, διότι ἐν Ἀργεῖ οὐχὶ λίαν ἀσφαλῆ ἑαυτὸν ἔβλεπε· ἀλλὰ noctu ambulabat in publico Themistocles, quod somnum capere non posset τὴν νύκτα ἔξω εἰς τὰς ὁδοὺς ὁ Θεμιστοκλῆς περιεπάτει, διότι (καθὼς αὐτὸς ἔλεγε) δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμᾶται.

Οὕτω μεθ' ὑποτακτικῆς συντάσσεται συνήθως τὸ αἰτιολογικὸν cum, ὡς : cum vita sine amicis insidiarum plena sit, ratio ipsa monet amicitias comparare ἀφοῦ (ἐπειδὴ) ὁ βίος ἀνευφίλων πλήρης ἐνεδρῶν εἶναι, αὐτὸς ὁ λόγος (αὐτὴ ἡ λογικὴ) παραίνεσι φίλιας εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς νὰ παρασκευάζωμεν.

Μεθ' ὑποτακτικῆς δὲ συντάσσεται κανονικῶς καὶ τὸ non quo ἢ non quod (§ 106, 2), διότι καὶ αὐτὸ εἰσάγει οὐχὶ ἀληθῆ τινα αἰ-

τίαν : litteras ad te dedi, non quod habērem magnopere, quid scribērem, sed ut loquērer tecum absens ἐπιστολὴν δίδω πρὸς σέ, οὐχὶ διότι ἔχω πολλὰ τινα, τὰ ὅποια νὰ σοὶ γράψω, ἀλλ' ἵνα ἀπὼν ὁμιλήσω μετὰ σοῦ (§ 167).

2. Ὑποθετικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

180. Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ὑποθετικῶν συνδέσμων (§ 106, 6).

181. Ὑποθετικῶν λόγων ἐν τῇ Λατινικῇ ὑπάρχουν τρία εἶδη (καὶ οὐχὶ τέσσαρα, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

1) Τὸ ὑποτιθέμενον παρίσταται ὡς πραγματικόν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὄντως εἶναι τι τὸ πραγματικόν. Ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται καθ' ὀριστικὴν οἰοῦ δ ἢ ποτε χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις κατὰ πᾶσαν ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ὁμοίως) : si vales, bene est εἰ ὑγιαίνεις, καλῶς ἔχει· si hoc fecisti, bene fecisti εἰ τοῦτ' ἐποίησας, καλῶς ἐποίησας· si quid forte novi habes, scribe εἰ τι νέον τυχὸν ἔχεις, γράψον αὐτὸ (§ 129, 2, α')· hoc primum videāmus, si placet τοῦτο πρῶτον σκοπῶμεν, εἰ δοκεῖ.

2) Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ. Ὑπόθεσις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus) ἱστορικοῦ χρόνου. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, μετὰ τοῦ ἂν). Si hoc negārem, mentīrer εἰ τοῦτο ἠρνούμην, ἐψευδόμεν ἂν plures interfecti essent, nisi nox pugnandi finem fecisset πλείονες ἀπέθανον ἂν, εἰ μὴ ἡ νύξ πέρας τῇ μάχῃ ἐπέθηκε.

3) Τὸ ὑποτιθέμενον παρίσταται ὡς δυνατόν (ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι). Ὑπόθεσις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus) ἀρκτικοῦ χρόνου. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς, ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν) : si velis, possis εἰ βούλοιο, δύναιο ἂν, (ἂν θὰ ἤθελες, θὰ ἠδύνασο)· si quis id fecerit (coniunctivus perfecti), imprudentem eum dixeris (ὁμοίως coniunctivus perfecti) εἴ τις τοῦτο ποιήσῃ, ἀσύνητον εἴποις ἂν αὐτόν.

Σημείωσις. Τοῦ τετάρτου εἴδους τῶν ὑποθετικῶν λόγων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ὅταν εἰς αὐτούς ἡ ὑπόθεσις δηλοῖ τι τὸ προσδοκώμενον, ἀντίστοιχοι ὑποθετικοὶ λόγοι ἐν τῇ Λατινικῇ δύνανται νὰ θεωρηθοῦν οἱ τοῦ πρώτου εἴδους, οἱ ἐκφερόμενοι καθ' **ὀριστικὴν μέλλοντος** ἐν τε τῇ ὑπόθεσει καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει: *si hoc feceris* (ὀριστ. τετελ. μέλλ.), *paenitebit te* ἐὰν τοῦτο ποιήσης, μεταμελήσει σοι (§ 166, 4). Ὑποθετικοὶ ὅμως λόγοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὑπόθεσις νὰ δηλοῖ τι τὸ ἀρίστως ἐπαναλαμβάνομενον (π.χ. ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θανεῖν), δὲν ὑπάρχουν ἐν τῇ Λατινικῇ, ἀντὶ δὲ ὑποθέσεως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ χρονικῆς προτάσεως: *poetarum libros, cum est otium, legere soleo* ποιητῶν βιβλία, (ἐὰν σχολὴν ἔχω =) ὁσάκις ἔχω καιρὸν, συνηθίζω νὰ ἀναγιγνώσκω.

3. Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

182. Αἱ παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (συγγενεῖς πρὸς τὰς ὑποθετικάς),

1) ὅταν εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων *etsi, tametsi, quamquam* (§ 106, 8), ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' **ὀριστικὴν** (διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικόν): *Datis etsi non aequum locum videbat suis, tamen conflare constituit* ὁ Δάτις, εἰ καὶ ἔβλεπε ἀκατάλληλον τὸν τόπον διὰ τοὺς ἰδικούς του, ὅμως ἀπεφάσισε νὰ συνάψῃ μάχην.

2) ὅταν εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων *licet, quamvis, ut, cum* (§ 106, 8), ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' **ὑποτακτικὴν** (*coniunctivus*), διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς ἐνδεχόμενον ἢ δυνατόν: *Phocion fuit perpetuo pauper, cum ditissimus esse posset* ὁ Φωκίων διετέλεσε πέννης (ὦν), καίτοι ἠδύνατο νὰ εἶναι πλουσιώτατος.

3) ὅταν εἰσάγονται διὰ τοῦ *etiamsi* (§ 106, 8), ἐκφέρονται εἴτε καθ' **ὀριστικὴν** εἴτε καθ' **ὑποτακτικὴν** (*coniunctivus*), ἀναλόγως τοῦ νοήματος τοῦ λόγου: *quod quis crebro videt, non miratur, etiamsi cur fiat nescit* ὅ,τι τις συχνάκις βλέπει, δὲν θαυμάζει, εἰ καὶ ἀγνοεῖ, διατὶ τοῦτο γίνεται — *utilitas efflorescit ex amicitia, etiamsi tu eam minus secutus sis* ἡ ὠφέλεια ἐξανθεῖ ἐκ τῆς φιλίας, καὶ ἂν τις μηδὲν ἐπιδιώξῃ αὐτήν.

Σημείωσις. Πρβλ. καὶ § 172, 1, δ'.

4. Παραβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

183. Αἱ προτάσεις, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον ἐκφράζει παραβολὴν καὶ σύγκρισιν πρὸς τὸ περιεχόμενον ἐτέρας προτάσεως,

1) ὅταν εἰσάγονται δι' ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ὡς *qualis, quantus, quot* (§ 60) ἢ δι' ἀναφορικῶν ἐπιρρημάτων (δηλούντων ποιὸν ἢ ποσόν), ὡς *sicut, quam, quanto*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται καθ' **ὀριστικὴν**, (καθόσον ἢ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ πραγματικόν): *qualis habēri vult, talis est οἷος νομίζεσθαι ἐθέλει, τοιοῦτός ἐστιν haec sicut exposui, ita gesta sunt ταῦτα, ὡσπερ ἐξέθηκα, οὕτω ἐπράχθησαν.*

2) ὅταν εἰσάγονται διὰ παραβολικῶν συνδέσμων ἐχόντων ἔννοιαν ὑποθετικὴν, ὡς *quasi, tamquam*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται πάντοτε καθ' **ὑποτακτικὴν** (καθόσον ἢ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ ὑποτιθέμενον ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν· πρβλ. 172, 2, α'): *Sequāni absentis Ariovisti crudelitatem velut si coram a-
desset, horrebant οἱ Σηκουανοὶ τοῦ Ἀριοβίστου τὴν σκληρότητα (καὶ) ἀπόντος, ὡσεὶ οὗτος ἦτο παρῶν ἐνώπιόν των, ἔφρισσον.*

5. Τελικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

184. Αἱ τελικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν τελικῶν συνδέσμων (§ 106, 3), ἐκφέρονται δὲ καθ' **ὑποτακτικὴν** (*coniunctivus*), ἐνεστῶτος ἢ παρατατικοῦ: *edere oportet, ut vivas, non vivere, ut edas* πρέπει τις νὰ τρώγῃ, ἵνα ζῆ, οὐχὶ δὲ νὰ ζῆ, ἵνα τρώγῃ· *angustias Themistocles quaerebat ne multitudine circumiretur* (§ 93) τὰ στενὰ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπέζητει, ἵνα μὴ ὑπὸ τοῦ πλήθους (τῶν ἐχθρικῶν νεῶν) κυκλωθῆ.

6. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις (Βλ. § 178)

185. Αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων (§ 106, 4), ἐκφέρονται δὲ πάντοτε καθ' **ὑποτακτικὴν** (*coniunctivus*) εἴτε ὡς πραγματικὸν γεγονός εἴτε ὡς ἐνδεχόμενον τι παρίσταται τὸ ἐπακολούθημα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως: *omnes tam perterriti erant, ut nemo resistere auderet* τοσοῦτον εἶχον καταπληγῆ πάντες, ὥστε οὐδεὶς ν' ἀντισταθῆ ἐτόλ-

μα· (πραγματικὸν ἀποτέλεσμα)· *tanta vis probitatis est, ut eam in hoste etiam diligamus* τοσαύτη τῆς χρηστότητος ἢ δύναμις εἶναι, ὥστε ταύτην καὶ ἐν τῷ ἐχθρῷ (ἀγαπᾶν =) ν' ἀγαπῶμεν (ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα).

186. Ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν ἐν τῇ Λατινικῇ συνηθέστατα μὲν κατόπιν ἐπιθέτων ἢ ἀντωνυμιῶν ἢ ἐπιρρημάτων ἐχόντων ἐπιτατικὴν σημασίαν (ὡς *tantus, tot, talis*, κλπ. — *sic, ita, tam*, κλπ. βλ. παραδείγματα § 185), πρὸς δὲ τούτοις,

1) κατόπιν συγκριτικῶν ἐπιθέτων: *maiora deliquerunt, quam ut iis ignosci possit* διέπραξαν μεγαλύτερα πλημμελήματα ἢ ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ παρασχεθῇ εἰς αὐτοὺς συγγνώμη, (τόσον μεγάλα, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν νά, κλπ.).

2) κατόπιν τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων *accidit, evenit, mos* ἢ *consuetudo est, usu venit, fieri potest, factum est*, καθὼς καὶ κατόπιν τῶν ῥημάτων *facere, efficere, perficere, adsequi*, κ.ἄ.ῶ.: *accidit, ut abessent* = συνέβη (αὐτοὺς ἀπεῖναι =) νὰ εἶναι ἀπόντες.— *spes victoriae efficit, ut milites fortius pugnent* ἢ ἐλπίς τῆς νίκης (κατεργάζεται) συντελεῖ, ὥστε οἱ στρατιῶται ἀνδρειότερον νὰ μάχωνται. (βλ. καὶ § 106, 4, Σημ. *quin*).

7. Βουλευτικαὶ προτάσεις (βλ. § 178)

187. Βουλευτικαὶ λέγονται αἱ προτάσεις, αἱ ὅποια εἰσάγονται διὰ τῶν βουλευτικῶν συνδέσμων (§ 106, 5) καὶ αἱ ὅποια ἐκφράζουσι τὸ περιεχόμενον βουλήσεώς τινος ἐν γένει. (Αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἐκφράζονται κανονικῶς διὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐν δὲ τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς. βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

Αἱ βουλευτικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), ἀκολουθοῦν δέ:

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ἀ ν τ ι κ ε ἰ μ ε γ ρ ο ν) ῥημάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν ἐντολήν, παράκλησιν, εὐχήν, ἐπιθυμίαν ἐν γένει, ὡς *dicere*, (*ad*) *monere*, *respondere*, *scribere*, *imperare*, *postulare*, *rogare*, *orare*, *petere*, *optare*, *eupere*, κ.τ.τ. ἄπτο, *ut saluus redeas* εὐχομαι (σῶσον ἐπανελθεῖν σε =) νὰ ἐπανεέλθης σῶος· *cura, ut valeas* (ἐπιμελοῦ τοῦ ὑγιαίνειν =) φρόντιζε νὰ εἶσαι ὑγιής·

Pythia respondit, ut Athenienses navibus se defendērent ἢ Πυθία (ἀνεῖλε τοῖς Ἀθηναίοις ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι =) ἐχρησιμοδότησε νὰ ἀμυνθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦ στόλου.

2) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ὑποκειμένον) τριτοπροσώπων ῥημάτων, ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς sequitur, restat, reliquum est, proximum est, iustum est, prudentiae est, pietatis est, κ.τ.τ.: restat, ut doceam (λοιπὸν ἐστὶ διδάξαι με =) ὑπολείπεται νὰ διδάξω: prudentiae est, ut sociorum salutem consularis (φρόνιμὸν ἐστὶ ἐπιμελεσθῆναι ὑμᾶς =) ἢ φρόνησις ἐπιβάλλει νὰ φροντίσετε περὶ τῆς σωτηρίας τῶν συμμάχων.

Σημείωσις. Μετὰ τὰς φράσεις velim, malim, vellem, malle (§ 172, 2, α') ἀκολουθεῖ κανονικῶς βουλευτικὴ πρότασις καθ' ὑποτακτικὴν ἀσυνδέτως, ἦτοι ἄνευ τοῦ ut, ὡς velim pater mox redeat (βουλοίμην ἂν ἐπανέλθειν τὸν πατέρα =) θὰ ἤθελα νὰ ἐπανέλθῃ μετ' ὀλίγον ὁ πατήρ: malle facuisses θὰ προστίμων νὰ εἶχες σιωπήσει ἢ νὰ ἐσιώπας (§ 176). Ἐνταῦθα ἔχομεν κυρίως ἀπλῆν παράθεσιν μιᾶς προτάσεως δυνητικῆς καὶ ἐτέρας εὐχεντικῆς (§ 172, 1, γ').

188. Μετὰ βουλευτικῆς προτάσεως συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα τὰ ἔχοντα τὴν ἐννοιαν τοῦ κωλύειν ἢ τοῦ ἐναντιοῦσθαι, ὡς deterreo, impedio, prohibeo, obsto, resisto, recuso, interdico, caveo, κ.τ. Εἰσάγεται δὲ ἡ βουλευτικὴ πρότασις κατόπιν τῶν ῥημάτων τούτων, ὅταν μὲν ταῦτα ἐκφέρωνται ἄνευ ἀρνήσεως, διὰ τοῦ ne (καὶ σπανίως διὰ τοῦ quominus), ὅταν δὲ ταῦτα ἐκφέρωνται μετ' ἀρνήσεως διὰ τοῦ quin ἢ τοῦ quominus: lex impedit ne non fiat ὁ νόμος κωλύει (τοῦτο γίνεσθαι =) νὰ γίνῃ τοῦτο: Socrates non recusavit quin (ἢ quominus) poenam subiret ὁ Σωκράτης (οὐκ ἀνένευσεν ὑποστῆναι =) δὲν ἠρνήθη νὰ ὑποστῇ τὴν ποινήν (§ 106, 4, Σημ.).

189. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις. Βουλευτικαὶ προτάσεις εἶναι καὶ αἱ ἐξαρκτώμεναι ἐκ ῥημάτων ἢ φράσεων φόβου δηλωτικῶν, ὡς timeo, metuo, vereor, metus est, periculum est, κ.τ.τ. Καὶ αὗται ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus), εἰσάγονται δὲ

1) διὰ τοῦ ne, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως γίνεται ἢ ἐγινεν ἢ γίνῃ τι τὸ φοβερὸν καὶ ἀνεπιθύμητον διὰ τὸν λέγοντα: timeo ne sero pater veniat φοβοῦμαι μὴ ἀργὰ ἔλθῃ ὁ πατήρ: timebant ne evenirent

ea, quae ceciderunt ἐφοβοῦντο, μὴ γίνουιν ἐκεῖνα, ἅπερ συνέβησαν·

2) διὰ τοῦ **ut** ἢ **ne non**, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μὴπως δὲν γίνεται ἢ δὲν ἔγινεν ἢ δὲν γίνη τι, τοῦθ' ὕπερ εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον διὰ τὸν λέγοντα : **timeo ut** (ἢ **ne non**) **sustineant** milites impetum hostium φοβοῦμαι, μὴ δὲν ἀντίσχωσιν οἱ στρατιῶται εἰς τὴν ἔφοδον τῶν πολεμίων.

Σημείωσις. Πολλὰ ῥήματα ἔχοντα σημασίαν ὡς τὰ ἀνωτέρω (§ 187 κ.έ.) συντάσσονται, (ὡς εἶδομεν ἐν § 154, 2), καὶ μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, (ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ). Μερικὰ δὲ τούτων συντάσσονται ἄλλοτε μὲν μετὰ βουλευτικῆς προτάσεως (§ 187 κ.έ.), ἄλλοτε δὲ μετ' ἀπαρεμφάτου, ἄνευ διαφορᾶς σημασίας, ὡς **concedo, permitto ut exēas** ἢ **tibi exire** συγχωρῶ, ἐπιτρέπω (σοὶ ἐξιέναι =) νὰ ἐξέλθῃς· **prohibeo, impedio ne veniat** ἢ **eum venire** (κωλύω αὐτὸν ἐλθεῖν =) ἐμποδίζω αὐτὸν νὰ ἔλθῃ. Συνήθως ὅμως ἡ διάφορος σύνταξις ἐνέχει καὶ διαφορὰν σημασίας, ὡς **timeo exire** φοβοῦμαι (ἐξελθεῖν =) νὰ ἐξέλθῃ (ἐκ φόβου δὲν ἔρχομαι)· **timeo ne moriar** ? φοβοῦμαι μὴ ἀποθάνω· **concedo tibi hoc verum esse** (ὁμολογῶ σοὶ τοῦτο ἀληθὲς εἶναι =) συμφωνῶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθὲς — **concedo tibi ut hic maneat** ἐπιτρέπω (σοὶ ἐνθάδε μένειν =) εἰς σὲ νὰ μένῃς ἐδῶ.

8. Χρονικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

190. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τῶν χρονικῶν συνδέσμων (§ 106, 9), ἐκφέρονται δὲ

1) καθ' ὀριστικὴν παντὸς χρόνου, ὁσάκις δηλοῦν π ρ α γ μ α τ ι κ ὄ ν τι γεγονός, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἢ πρὸ τοῦ ὁποίου ἢ μετὰ τὸ ὁποῖον γίνεται ἢ ἔγινεν ἢ θὰ γίνη τι : **dum vivo, spero** ἐφόσον ζῶ, ἐλπίζω, **postquam hostes flumen transierunt, proelium commissum est** ἀφοῦ οἱ πολέμιοι διέβησαν τὸν ποταμόν, συνήφθη μάχη· **domi mansimus, dum pater redit** ἐν τῷ οἴκῳ ἐμείναμεν, ἕως (ὅτου) ἐπανῆλθεν ὁ πατήρ.

Σημείωσις. Τὸ χρονικὸν **dum** εἰς διηγήσεις, λαμβανόμενον μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον, συντάσσεται κανονικῶς μετὰ (ἱστορικοῦ) ἐνεστώτος ἀντὶ παρατατικοῦ (Λατινισμός) : **Mardonius dum apud Plataeas in primis pugnabat** (= pugnabat) **interfectus est ὁ Μαρδόσιος**, ἐν ᾧ μεταξὺ τῶν πρώτων ἐμάχετο ἐν Πλαταιαῖς, ἐφρονεῦθη.

Τὸ δὲ **postquam**, ὁσάκις ἐν τῇ χρονικῇ προτάσει ὑπάρχει προσδιορισμὸς δηλῶν χρονικὴν διαφορὰν, ἥτοι ποσὸν χρόνον μεσολαβοῦντος μεταξὺ δύο πράξεων, συντάσσεται μετὰ ὑπερσυντελικοῦ ἀντὶ παρακειμένου (ἀορίστου § 166, 2, α') : **De-**

cum annis postquam ille natus erat (= natus est), consul factus sum δέκα ἔτη ἀφ' οὗ ἐκεῖνος ἐγεννήθη (μετὰ τὴν γέννησιν ἐκεῖνου), ὕπατος ἐγενόμην. (Περὶ βλ. § 142, 2, γ' καὶ § 166, 3).

2) καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus), ὡσάκεις δηλοῦν καὶ ἐπιθυμία ν ἢ ἐπιδικωκόμενον σκοπόν: domi manebimus, dum pater redeat ἐν τῷ οἴκῳ θὰ μείνωμεν, ἕως ὅτου (νὰ) ἐπανέλθῃ ὁ πατήρ: exspectabamus, dum hostes flumen transirent περιεμένομεν, ἕως ὅτου οἱ πολέμοι διαβῶσι τὸν ποταμὸν (= διὰ νὰ ἢ νὰ διαβῶν).

Ὅτῳ δὲ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφέρονται αἱ χρονικαὶ προτάσεις καὶ κατόπιν γενικῶν καὶ ἀορίστων ἐκφράσεων, οἷαι π.χ. est (erat, fuit) dies ἢ tempus, κ.τ.τ.: fuit tempus, cum Germanos Galli virtute superarent ὑπῆρχε χρόνος, ὅτε τοὺς Γερμανοὺς οἱ Γαλάται εἰς τὴν ἀνδρείαν ὑπερέβαλλον.

Σημείωσις. Ὅταν χρονικὴ τις πρότασις δηλοῖ πρᾶξιν ἀπλῶς μέλλουσαν νὰ γίνῃ (καὶ δὲν συνοποδηλοῦται ἐν αὐτῇ ἐπιθυμία ἢ ἐπιδικωκόμενος σκοπός), ἐκφέρεται αὕτη καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος, συνήθως τετελεσμένου: cum Romanam venero, tibi scribam ὅταν (θὰ) ἔλθω εἰς Ῥώμην, θὰ σοὶ γράψω (§ 166, 4).

191. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις, αἱ ὅποῖαι δηλοῦν ἐπιθυμίαν νὰ πράξῃς, ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν, καὶ δὴ καὶ

1) ἐπὶ ἀορίστου μὲν ἐπαναλήψεως ἐν γένει καθ' ὀριστικὴν ἀρκετικῶς τινος χρόνου: cum sumus negotiis vacui, tum cupimus aliquid videre, audire, addiscere ὅταν σχολάζωμεν, τότε ἐπιθυμοῦμέν τι νὰ βλέπωμεν, νὰ ἀκούωμεν νὰ μαθηθῶμεν: cum rus veni, ad te adeo ὡσάκεις (ἔχω ἔλθαι =) ἔλθω εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἔρχομαι πρὸς σέ (§ 147, 3, Σημ. γ').

2) ἐπὶ ἀορίστου δὲ ἐπαναλήψεως ἐν τῷ παρελθόντι καθ' ὀριστικὴν παρατακτικῶς ἢ ὑπερσυντελείου: cum ruri eram, ad te adibam ὡσάκεις ἤμην ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἤρχόμην πρὸς σέ: ubi rus veneram, venando delectabar ὡσάκεις μετέβαινον εἰς τὴν ἐξοχὴν, (τῷ θηρᾶν =) μετὰ τὸ κυνήγιον ἑτερπόμην (§ 75, 4).

192. Περὶ τοῦ cum καὶ τοῦ antequam καὶ priusquam παρατηρητέον ὅτι:

1) Τὸ μόριον cum (ἀρχαϊκῶς quum) προῆλθεν ἐκ τοῦ quom, ἀρχαίας αἰτιατικῆς τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας qui, ἀρχαϊκῆ

δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι (quo tempore, § 149, 1 =) ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον. Δύο δὲ χρήσεις τοῦ cum ὡς χρονικοῦ συνδέσμου εἶναι ἄξια ιδιαίτερας σημειώσεως, ἦτοι

α) πολλάκις, ὅταν πρόκειται περὶ ἀμέσου ἀκολουθίας δύο πράξεων, τὸ cum χρησιμοποιεῖται οὕτως, ὥστε ἡ πρότασις, τὴν ὁποίαν εἰσάγει ὡς χρονικὴν, νὰ εἶναι κατ' οὐσίαν ἡ κυρία πρότασις, ἡ δὲ συντακτικὴ σχέσις κυρίας καὶ δευτερευούσης προτάσεως παρέχεται οὕτω ἀνεστραμμένη (διὸ καὶ τὸ cum τότε λέγεται cum inversivum): vix hostes flumen transierant, cum proelium commissum est μόλις οἱ πολέμοιοι τὸν ποταμὸν διέβησαν, (ὅτε =) καὶ ἀμέσως συνήφθη μάχη (ἀντί: cum vix... transierant, proelium commissum est: πρβλ. § 166. 3)·

β) πολλάκις τὸ cum χρησιμοποιεῖται, ἵνα δηλωθῇ ὅτι τὸ περιεχόμενον τῆς προτάσεως, τὴν ὁποίαν εἰσάγει, συμπίπτει, ἦτοι εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τῆς κυρίας προτάσεως, εἰ καὶ παρουσιάζεται ἀντίθετον (cum coincidens ἢ explicativum): cum tacent, clamant ἐν ᾧ (χρόνῳ) σιωπῶσι, κραυγάζουσι — μὲ τὸ νὰ σιωποῦν φωνάζουν, (ἡ σιωπὴ των εἶναι κραυγὴ)·

Σημειώσεις. Περὶ τῶν διαφόρων σημασιῶν καὶ χρήσεων τοῦ cum βλ. καὶ § 179, § 182, 2, § 190 καὶ § 191.

2) Οἱ σύνδεσμοι antequam καὶ priusquam προέρχονται ἐξ ἐνώσεως τῶν ἐπιρρημάτων ante καὶ prius μετὰ τοῦ (συγκριτικοῦ συνδέσμου) quam (= πρότερον ἢ, πρὶν ἢ: πρβλ. § 142, 1, β' Σημ.), πολλάκις δὲ τὰ συστατικά των, μέρη ταῦτα χωρίζονται διὰ τῆς παρεμβολῆς μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων, ὡς non ante dimisit eum, quam fidem dedit (= non dimisit eum, antequam κλπ.) δὲν ἀπέπεμψεν αὐτόν, πρὶν (= εἰ μὴ ἀφοῦ) πίστιν ἔδωκε.

Αἱ δὲ διὰ τῶν συνδέσμων τούτων εἰσαγόμεναι προτάσεις ἐξεφέροντο ἀρχῆθεν καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus), διότι δι' αὐτῶν κανονικῶς ἐδηλοῦτο ἀρχῆθεν σκοπὸς (πρβλ. § 190, 2): Caesar hostes, priusquam se recipērent, persecutus est ὁ Καῖσαρ τοὺς πολεμίους, πρὶν ἢ ἀναλάβωσι (= ἵνα μὴ προλάβωσι καὶ ἀναλάβωσι) καταδίωξε.

Ἄλλ' ὡς χρονικοὶ σύνδεσμοι τὸ antequam καὶ τὸ priusquam συντάσσονται κατόπιν καὶ μεθ' ὀριστικῆς, προκειμένου περὶ πραγματικοῦ γεγονότος (§ 190, 1): hostes non prius fugere destite-

runt, **quam ad Rhenum pervenerunt** οἱ πολέμοιοι δὲν ἔπαυσαν φεύγοντες, πρὶν ἢ τὸν Ῥῆνον κατέφθασαν.

Ἐνίοτε ὅμως ἐναλλάσσονται οἱ δύο ἐγκλίσεις.

9. Ἐξηρημέναι ἢ πλάγια ἐρωτήσεις (Βλ. § 178)

193. Λί ἐξηρημέναι ἢ πλάγια ἐρωτήσεις

1) εἰσάγονται κανονικῶς

α) αἱ μὲν ἀπλαῖ διὰ τινος τῶν μορίων *ne, num, nonne* ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (βλ. § 174, 1 καὶ 2).

β) αἱ δὲ διμερεῖς διὰ τοῦ *utrum* ἢ τοῦ *ne* εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως καὶ διὰ τοῦ *an* (ἢ *anne*) εἰς τὸ δεύτερον ἢ διὰ τοῦ *an* ἢ τοῦ *ne* εἰς τὸ δεύτερον μόνον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως. (Πρβλ. § 175 Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

Σημείωσις. Τὸ « ἢ ὄχι » ἐν διπλῇ ἐξηρημένῃ ἐρωτήσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ *neque* (σπανίως δὲ διὰ τοῦ *annon*) : *quaeritur a philosophis, utrum sint dii neque* ζητεῖται ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, πότερον ὑπάρχουσι θεοὶ ἢ ὄχι. (Πρωλ. § 175, Σημ.).

2) ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν : *quaesivit, num quid novi eo absente accidērit* ἠρώτησεν, ἄν τι (ἢ μὴ τι) νέον ἐκείνου ἀπόντος συνέβη (Εὐθ. ἐρώτ. *Num quid novi me absente accidit?*) : *saepe non utile est scire, quid futurum sit* πολλαῖς δὲν εἶναι ὠφέλιμον νὰ γινώσκῃ τις, τί θὰ συμβῆ; *nesciebam, quo fugērem* ἠγγόνου, ποῦ νὰ φύγω; *inter praetores magna est contentio, utrum moenibus se defendant an obviam eant* μεταξὺ τῶν στρατηγῶν μεγάλη διαφωνία ὑπάρχει, πότερον ἀπὸ τῶν τειχῶν νὰ ἀμυνθῶσιν ἢ νὰ ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν πολεμίων; *neutri sciebant, vicissent victine essent* οὐδέτεροι ἐγίνωσκον, ἂν εἶχον νικήσει ἢ εἶχον νικηθῆ.

194. Πλάγια ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν προσέτι

1) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ *si* (= εἰ, ἂν,) μετὰ ῥήματα ἢ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν τὴν ἔννοϊαν τῆς ἀποπέρας (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) : *circumfunduntur hostes, si quem aditum reperira possent* συνωθοῦνται περίξ οἱ πολέμοιοι, (ἂν ἢ) μὴπως θὰ ἠδύναντο νὰ

ἀνακαλύψουν εἴσοδόν τινα. (Πρβλ. ὁ Κῦρος ἔσται, εἴ τι δύναίτο βοη-
θῆσαι).

2) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **an** (= εἰ, ἄν) μετὰ τὰ ῥήματα **dubito**, **nescio**, **haud scio**, κ.τ.τ., μετὰ τὴν φράσιν **incertum est**, κ.ἄ.ῶ.: **dubito an hoc verum sit** ἀμφιβάλλω, ἄν τοῦτο εἶναι ἀληθές·

Σημείωσις. Αἱ φράσεις **dubito an**, **nescio an**, **haud scio an**, **incertum est an**, κ.τ.τ. λαμβάνονται συνήθως βραχυλογικῶς ὡς ἰσοδύναμοι πρὸς τὸ ἐπίρρημα **ἴσως**: **tanti tibi honores habiti sunt, quanti haud scio an nemini** τηλικαῦται τιμαὶ σοὶ ἀπεδόθησαν, ἡλίκα ἴσως οὐδενὶ (ἄλλω).

3) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **quin** (= ὅτι δέν, νὰ μὴ, νὰ — ὅστις δέν) μόνον μετὰ ῥήματα ἢ φράσεις ἀρνητικὰς ἢ μετὰ φράσεις ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμούσας πρὸς ἀρνητικὰς. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἀντὶ πλαγίας ἐρωτήσεως ἀντιστοιχεῖ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον) : **nemo dubitat, quin ante Homērum fuerint poetae** οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, ὅτι πρὸ τοῦ Ὀμήρου ὑπῆρξαν ποιηταί· **non recuso, quin tibi oboediam** δέν ἀρνοῦμαι νὰ ὑπακούω εἰς σέ· **quis est** (= **nemo est**) **quin hoc intelligat** ? τίς ἐστὶν ὁ μὴ κατανοῶν τοῦτο ; (ὅστις δέν κατανοεῖ τοῦτο ;) (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. : ὁ δ' ἀνάνητο μῆδὲν ἐλέσθαι).

Σημείωσις. Τὸ μόριον **quin** ἐκ τοῦ **qui** (ἀρχαίως ἀφαιρετικῆς τῆς ἐρωτηματικῆς ἀνωνομίας **qui**, § 60, Σημ. 1) καὶ τοῦ ἀρνητικοῦ **ne** (= οὐ, δέν πρβλ. **ne - scio** οὐκ οἶδα· **ne - uter** οὐδέτερος), ἀρχικῆ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι **πῶς ὄχι ; πῶς δέν ;** ὡς **quin respondes** ? πῶς (διατὶ) δέν ἀποκρίνεσαι ;

Συναπτόμενον ἔπειτα τὸ **quin** μὲ ὑποτακτικὴν (**coniunctivus**), προτροπικὴν ἢ δυνητικὴν, (§ 172, 1, α' καὶ 2, α') προσέλαβεν ἔννοιαν παραινευματικὴν (= ἄγε, ἴθι.— ἐμπρὸς ἄς, ἄς). Οὕτω π.χ. ἐκ σειρᾶς φράσεων, οἷαι **hoc fieri potest ? Quin ? experiāmus** (= δύναται τοῦτο γινέσθαι ; πῶς ; πειραθῶμεν ἢ πειραθῆμεν ἄν), προῆλθε κατόπιν τὸ **quin experiāmus** (= ἄγε πειραθῶμεν), ἄς δοκιμάσωμεν.

Εἰσαγωγικὸν δὲ πλαγίας ἐρωτήσεως (ὡς ἀνωτέρω 3) κατέστη σὺν τῷ χρόνῳ τὸ **quin** ἐξ ἀπλῆς ἀρχῆθεν παραθέσεως δύο ἀνεξαρτήτων προτάσεων (§ 176), μιᾶς ἀρνητικῆς ἢ ἐνεχούσης ἔννοιαν ἀρνητικὴν καὶ ἑτέρας ἐρωτηματικῆς, εἰσαγομένης διὰ τοῦ **quin**, ἀφοῦ αἱ δύο αὗται προτάσεις συνεδέθησαν στενώτερον. Οὕτω π.χ. ἐκ τοῦ **quin tibi oboediam ? non recuso** (πῶς νὰ μὴ ὑπακούσω εἰς σέ, δέν ἀντιλέγω ἢ non recuso· **quin tibi oboediam** ? προῆλθε κατόπιν τὸ **non recuso, quin tibi oboediam**. (Βλ. καὶ § 188).

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

195. Λί ἀναφορικαὶ προτάσεις (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) διακρίνονται

1) εἰς κυρίως ἀναφορικός, ἦτοι ἀναφορικός προσδιοριστικός ἢ διασαφητικός. Αὗται ἐκφέρονται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) κατὰ πᾶσαν ἔγκλισην, ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν : *odi homines, qui mali sunt* μισῶ τοὺς ἀνθρώπους, *οἳ κακοὶ εἰσιν*· *nemo est, qui hoc neget* (*negaverit*) οὐδεὶς ἐστίν, *ὅστις τοῦτ' ἂν ἀρνοῖτο* (ἢ ἂν ἕρνηθείη § 170, 2, α')· *bonum tibi librum dono, quem legito* ἀγαθὸν σοι βιβλίον δωροῦμαι, *ὃ ἀνάγνωθι*·

Σημείωσις 1. Εἰς ἀναφορικὴν προσδιοριστικὴν πρότασιν δύναται νὰ τεθῆ ὑποτακτικὴ (*coniunctivus*) ἀντὶ ὀριστικῆς καθ' ἔλξιν πρὸς ὑποτακτικὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (*attractio modi* ἔλξις ἐγκλίσεως) : *quis eum diligat, quem metuat* ? (ἀντὶ *metuit*) τίς ἂν φιλοῖη (τοῦτον), ὃν μισεῖ ; Πρβλ. ἔρδοι τις, ἦν ἕκαστος εἶδειη τέχνην. (Βλ. § 152, 4, γ').

Σημείωσις 2. Ἡ σύνδεσις ἀναφορικῆς προσδιοριστικῆς προτάσεως μετὰ τῆς κυρίως προτάσεως εἶναι πολλάκις λίαν χαλαρὰ οὕτως, ὥστε ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἢ εἰσάγουσα αὐτὴν ἰσοδυναμεῖ πρὸς δευτικὴν μετὰ τινος παρατακτικοῦ συνδέσμου (*et, autem, igitur* κλπ.) : *multas ad res peritiles Xenophontis libri sunt* ; *quos legite, quaeso, studiose* (= *eos igitur legite* κλπ.) εἰς πολλὰ πράγματα λίαν ὀφέλιμα εἶναι τοῦ Ξενοφῶντος τὰ συγγράμματα ταῦτα λοιπὸν ἀναγνώσχετε, παρακλῶ, ἐπιμελῶς. (Παρομοίαις συντάξεσι τῆς ὅς βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

2) εἰς ἐπιρρηματικὰς ἀναφορικός προτάσεις, ἦτοι ἀναφορικός αἰτιολογικός, ὑποθετικός, τελικός, ἀποτελεσματικός, ἐνδοτικός, παραβολικός. Ἐκ τούτων.

α) αἰ ἀναφορικαὶ αἰτιολογικαί, (αἰ ὅποια κατὰ κανόνα ἀκολουθοῦν μετὰ τινος ἐπιφωνηματικῆν ἔκφρασιν),

β) αἰ ἀναφορικαὶ τελικαί,

γ) αἰ ἀναφορικαὶ ἀποτελεσματικαί, καὶ

δ) αἰ ἀναφορικαὶ ἐνδοτικαί

ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν· π.χ. *o fortunate Achilles, qui* (= *cum*) *Homerum praecōnem factorem invenēris* ὃ δόλιβις Ἀχιλλεῦ, ὅς (= *διότι*) τὸν Ὅμηρον κήρυκα τῶν κατορθωμάτων σου εὔρες (πρβλ. § 179)· *legati Delphos missi sunt, qui* (= *ut*) *deum consulērent* πρέσβεις εἰς Δελφοὺς ἐπέμφθησαν (*συμβουλευ-*

σόμενοι =) ἵνα συμβουλευθῶσι τὸν θεὸν (πρβλ. § 184)· **non is sum, qui** (= ut) **terrear** δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι (πρβλ. § 185 καὶ ἴδὲ § 151, 2, Σημ.)· **Athenienses, qui** (= cum) **barbaris numero inferiores essent, tamen victoriam consecuti sunt** οἱ Ἀθηναῖοι, **ἄν καὶ ἦσαν** ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν κατώτεροι τῶν βαρβάρων, ὅμως κατώρθωσαν νὰ νικήσωσι. (Πρβλ. § 182).

Σημείωσις. Μὲ ἀναφορικὴν ἀποτελεσματικὴν πρότασιν συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ἐπίθετα *aptus, idoneus, dignus, indignus*: π.χ. *vir est dignus, qui* (= ut) *laudetur* ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἄξιος (ὥστε) ἐπαινεῖσθαι. (Βλ. καὶ § 142, 2, β').

ε) αἱ ἀναφορικαὶ παραβολικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν: **tantum scimus, quantum memoria tenemus** τοσαῦτα γινώσκομεν, ὅσα ἐν τῇ μνήμῃ διαφυλάσσομεν·

ς) αἱ ἀναφορικαὶ ὑποθετικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν ἢ καθ' ὑποτακτικὴν, ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ὑποθετικά: **qui** (= si quis) **tacet, consentire videtur** ὅστις (= εἴ τις) σιωπᾷ, νομίζεται ὅτι συμφωνεῖ (πρβλ. § 181, 1)· **qui** (= si quis) **hoc credēret, erraret** ὅστις (= εἴ τις) τοῦτο ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 2)· **qui** (= si quis) **hoc credat, erret** ὅστις (= εἴ τις) τοῦτο θὰ ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 3).

Πλάγιος λόγος (Βλ. § 178)

196. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ λόγος παρουσιάζεται (ἐν τοῖς συγγραφεῦσιν) ὄχι μόνον εὐθύς (*oratio recta*), ἀλλὰ καὶ πλάγιος (*oratio obliqua*). Κανονικῶς δὲ πλάγιός τις λόγος ἐξαρτᾶται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐκ τινος ῥήματος λεκτικοῦ ἢ γνωστικοῦ ἢ ἐρωτηματικοῦ. (Πρβλ. § 154, 1 καὶ βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

197. α') Αἱ **ἀνεξάρτητοι** προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου, ἦτοι
1) αἱ προτάσεις **κρίσεως** (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὀριστικὴν, § 169), εἰς τὸν πλάγιον λόγον **μετατρέπονται** εἰς ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον καὶ αἰτιατικὴν), π.χ. (εὐθύς λόγος: **innumerabiles sunt mundi**) — **Democritus dicebat innumerabiles esse mundos.** (Βλ. § 154, 1).

Σημείωσις. Ὁμοίως μετατρέπεται καὶ ὁ εὐθύς λόγος ὁ ἐκφερόμενος καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν (§ 172, 2, α'), διότι καὶ διὰ ταύτης ἐκφράζεται κρίσις π.χ. (εὐθύς λόγος: *amicum si habeam, felix sim*) — *dicit se, amicum si habeat, felicem futurum esse* λέγει ὅτι, εἰ φίλον ἔχει, εὐτυχὴς ἂν εἴη.

2) αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὑποτακτικὴν ἢ προστακτικὴν § 170 κ.έ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν ἐνεστῶτος ἢ παρατακτικοῦ, σπανίως δὲ καὶ διὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2) ἢ διὰ βουλευτικῆς προτάσεως (§ 187). π.χ. (εὐθύς λόγος: *cave Acherusiam aquam*) — *Pyrrho a Dodonaeo Jove dictio data erat, cavēret Acherusiam aquam* τῷ Πύρρῳ ὑπὸ τοῦ Δωδωναίου Διὸς ἐδόθη χρησμός, νὰ φυλάσσεται (ἀπὸ) τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην. (Εὐθύς λόγος: *milites, rescindite pontem ἢ pontem milities rescindant*, § 172, 1, β') — *Caesar iussit milites pontem rescindere ἢ dixit ut milites pontem rescindērent* ὁ Καῖσαρ διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ διαλύσουν τὴν γέφυραν — ἢ — εἶπε νὰ διαλύσουν οἱ στρατιῶται τὴν γέφυραν.

3) αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἦτοι αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, § 173 κ.έ.).

α) ἐὰν μὲν περιέχουν πραγματικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (Βλ. παραδείγματα § 193, 2).

Σημείωσις. Ἐν τῷ πλάγιῳ λόγῳ μένει φυσικὰ καὶ ἡ ὑποτακτικὴ (*conjunctivus*) τῶν ἀπορηματικῶν ἐρωτήσεων π.χ. εὐθύς λόγος: *quid faciam?* 172, 1, ε') — *nescit, quid faciat*, δὲν γνωρίζει, τί νὰ πράξῃ.

β) ἐὰν δὲ περιέχουν ῥητορικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἄλλοτε μὲν μετατρέπονται εἰς πρότασιν ἀπαρεμφατικὴν, (ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν εἶναι προτάσεις κρίσεως), ἄλλοτε δὲ ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν, συνήθως ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς τριαύτης εὐθείας ἐρωτήσεως ἦτο β' προσώπου π.χ. (εὐθύς λόγος: *quis tam est potens, cui nihil sit timendum? = nemo tam est potens, κλπ.*) *quem esse tam potentem dixēris, cui nihil esset timendum?* τίς δύνασαι νὰ εἶπῃς, ὅτι εἶναι τόσον ἰσχυρός, ὥστε τίποτε νὰ μὴ πρέπη νὰ φοβῆται; (πρβλ. § 195, 2, γ'). (Εὐθύς λόγος: *quid tandem veremini, milites? = nihil est quod veremini*) — *Ca-*

sar graviter **incusavit** milites, **quid tandem vererentur** ὁ Καῖσαρ σφοδρῶς ἐπετίμησε τοὺς στρατιώτας, (λέγων) τί ἐπὶ τέλους ἐφοβοῦντο.

198. β') Αἱ **ἐξηρησθέναι** προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου (§ 179, κ.έ.) εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς, πᾶσαι καθ' **ὑποτακτικὴν** (Εὐθὺς λόγος: omnes in eo, **quod sciunt**, satis eloquentes sunt) — Socrates **dicere** solebat omnes in eo, **quod sciunt**, satis eloquentes esse (§ 178) ὁ Σωκράτης συνήθιζε νὰ λέγη, ὅτι πάντες εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον γνωρίζουν, ἀρκούντως εὐγλωττοι εἶναι. (Εὐθὺς λόγος: non iam ne deos quidem in nostris urbibus, **ad quos confugiāmus**, habemus, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulit, (§ 179) — Siculi **aiabant**, sese iam ne deos quidem in suis urbibus, ad quos **confugerent**, habere, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis **sustulisset** (§ 178) οἱ Σικελοὶ ἔλεγον ὅτι ἤδη οὐδὲ θεοὺς ἐν ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, πρὸς τοὺς ὁποίους νὰ καταφύγωσιν, εἶχον, διότι τὰ ἀγιώτατα ἀγάλματα αὐτῶν ὁ Γ. Οὐέρρης ἐκ τῶν σεμνοτάτων ἱερῶν ἀφῆρπασεν.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

Σελ.

Κεφάλαιον Α'	5
--------------	---

ΜΕΡΟΣ Β'

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Β'	Γενικοί γραμματικοὶ ὄροι	11
Κεφάλαιον Γ'	Κλίσεις τῶν ὀνόμαστικῶν	13
	1. Πρώτη κλίσις (Declinatio prima)	13
	2. Δευτέρα κλίσις (" secunda)	14
	3. Τρίτη κλίσις (" tertia)	16
	4. Τετάρτη κλίσις (" quarta)	24
	5. Πέμπτη κλίσις (" quinta)	25
	6. Ἀνόμαλα ὀνόματα	26
Κεφάλαιον Δ'	Τὰ ἐπίθετα	29
	1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα	29
	2. Τριτόκλιτα	31
	3. Ἀνόμαλα	34
	4. Αἱ μετοχῆ	34
	5. Τὰ πρῶτα	35
Κεφάλαιον Ε'	Αἱ ἐπιτονημαίαι (Pronomia)	41
Κεφάλαιον ΣΤ'	Τὰ ἀριθμητικά (Numeralia)	51
Κεφάλαιον Ζ'	Τὸ ῥῆμα (Verbum)	60
Κεφάλαιον Η'	Ἄκλιτα μέρη τοῦ λόγου (Particulae)	
	1. Ἐπιρρηματικά (Adverbia)	97
	2. Προθέσεις (Praepositiones)	97
	3. Σύνδεσμοι (Coniunctiones)	99
	4. Ἐπιφρονήματα (Interiectiones)	102

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

	Σελ.
Α' Παραγωγή (Derivatio)	103
Β' Σύνθεσις (Compositio)	110

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Κατάλογος άνωμάτων ρημάτων	115
----------------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

'Ολίγα περί 'Ρωμαϊκοῦ 'Ημερολογίου	136
--	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Συντομογραφίαι: 1. 'Ονόματα προσώπων	139
2. 'Ονόματα άρχόντων, άρχών, επισήμων εύχών κ.τ.τ.	139
3. Χρονολογιών	140
4. 'Εν έπιγραφαίς μνημείων	140
5. 'Εν έπιστολαίς	141
6. 'Εν βιβλίαις	141

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΜΕΡΟΣ Α'

Γενική προεισαγωγική παρατήρησις	145
Κεφάλαιον Α' 'Οροι τής προτάσεως και συμφωνία αυτών	145
Κεφάλαιον Β' Αί πτώσεις	146

ΧΡΗΣΙΣ ΕΚΑΣΤΗΣ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

1. 'Η γενική	α') Μετά ουσιαστικῶν, επιθέτων και έπιρρημάτων	147
	β') Μετά ρημάτων	148
2. 'Η δοτική	α') Μετ' ουσιαστικῶν, επιθέτων και έπιρρημάτων	150
	β') Μετά ρημάτων	151
3. 'Η αίτιατική	α') Μετ' όνομάτων ἢ έπιρρημάτων ἢ άπολύτως	154
	β') Μετά ρημάτων	154
4. 'Η άφαιρετική	α') Μετ' όνομάτων και έπιρρημάτων	156
	β') Μετά ρημάτων	158
5. Αί πλάγαι πτώσεις εις προσδιορισμόν του τόπου και του χρόνου	161	
Κεφάλαιον Γ' Παρατηρήσεις τινές εις την χρῆσιν των άνωτωνυμιών		
	α') Προσωπικά, κτητικά	164
	β') Δεικτικά, όριστικά	164
	γ') 'Αόριστοι	165

Κεφάλαιον Δ'	Οί ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος	
	1. Τὸ ἀπαρέμφατον	167
	2. Ἡ μετοχή	170
	3. Τὸ γερουνδιον καὶ τὸ γερουνδιακόν	172

ΜΕΡΟΣ Β'

Κεφάλαιον Ε'	Χρόνοι καὶ ἐγκλίσεις	175
	1. Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ	175
	2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις	177
	3. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις	180

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Κεφάλαιον ΣΤ'	Σύνθεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν	
	α') Προσεισγωγικαὶ παρατηρήσεις	183
	β') Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρημέναις προτάσεις	184
	γ') Αἱ ἐξηρημέναι προτάσεις	
	1. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις	186
	2. Ὑποθετικαὶ προτάσεις	187
	3. Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις	188
	4. Παραβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις	189
	5. Τελικαὶ προτάσεις	189
	6. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις	189
	7. Βουλητικαὶ προτάσεις	190
	8. Χρονικαὶ προτάσεις	192
	9. Ἐξηρημέναι ἢ πλαγιαὶ ἐρωτήσεις	195
	10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις	197
Πλάγιος λόγος		198

ΕΛΛΑΣ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΔ' 1969 (VII) ΑΝΤ. 30.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1834/23-5-69/1870/30-5-69
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ : Α. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ : Β. και Μ. Γ. ΡΩΔΗΣ

ΕΛΛΑΣ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΗ ΣΤ' 1994 (1995 ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ) - ΣΥΜΦΩΝΗΤΗ ΣΗΜΕΙΟΓΡΑΦΙΑ
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Α. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ - ΒΕΛΑΟΛΙΒΙΑΤΙ ΣΤΗ Ν. Ε. ΠΡΩΤΗ

0020556854

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

